SEMINȚE

DIN

AGRUL LUI CHRISTOS.

CUVÊNTĂRI BISERICESCI

pe tóte dumineciile, prasnicele și sĕrbătorile de preste an, precum și la casuale bisericesci, publice și private,

de

ZACHARIA BOIU,

Asesor consistorial, protopresbiter, membru coresp. al Academiei Române, fost profesor seminarial și paroch al bisericei ort. din Sibiiu-cetate, etc.

în trei tomuri.

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

Cu binecuvêntare archierĕscă.

Tomul II.

Cuvêntări la prasnicele și sĕrbătorile de preste an, precum și la casuale bisericesci.

SIBIIU, 1898.

Tiparul tipografici archidiecesane.

Editura autorului.

II 348434

Tóte drepturile reservate.

Nr. 5032/Pres.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

Opul present, care sub titlul ***„Semințe din agrul lui Christos“*** *cuprinde în trei tomuri cuvêntări evangelice pe Duminecile și Sĕrbătorile de preste an, precum și la alte ocasiuni în viéța socială-bisericéscă, compus de asesorul consistorial, onorabilul protoiereu* ***Zacharia Boiu,*** *și trecut prin revisiunea canonică, 'l aprob, și împărtășind totodată binecuvêntare archieréscă pentru edarea lui în tipariu, 'l recomand cu totadinsul clerului și poporului ortodox român spre folosire în deprinderile sale religióse.*

Sibiiu, 16/28 Iuniu 1898.

L. S.

Miron Romanul *m. p.,*
archiepiscop și metropolit.

PREFAȚĂ.

Cuvêntările bisericesci dela Prasnicele și sĕrbătorile de preste an sunt o continuare și completare a cuvêntărilor pentru dumineci, cari le-am publicat *în tomul prim.*

Se scie, că după terminologia bisericéscă *prasnice* numim ḑilele cele sfinte, ce le sĕrbéză biserica întru cinstirea momentelor principale din viéța Mântuitoriului, și adecă: Nascerea, Tăierea-împregiur, Botezul, Întimpinarea, Bunavestire, Patimile, Mórtea, Înviierea și Înălțarea la cer a lui Christos, Pogorîrea Duchului sfânt, apoi schimbarea la față a Domnului, la cari biserica în cursul seculilor a mai adaus cele privitóre la Născĕtórea de Dumneḑeu și la Crucea lui Christos. Tóte celelalte ḑile sfinte le numim simplu *sĕrbători* și le ținem întru pomenirea sfinților.

Prasnicele sunt de însemnătatea cea mai mare în biserica creștină, și unele din ele, cu deosebire cele trei principale: al Nascerei și Înviiărei Domnului și al Pogorîrei Duchului sfânt țin mai multe ḑile. De aceea, ca colecțiunea presentă sĕ fiă cât se póte de completă, am adaus la acelea și cuvêntări pentru ḑiua a dóua a acestor prasnice și eventual și pentru ḑiua a treia. Și acésta cu atât mai vêrtos, căci în însași ḑiua prasnicului ritualele sunt lungi și duréză mult, ear a dóua și respective a treia ḑi sunt mai puține și mai scurte.

Asemenea am adaus la cuvêntările pentru sĕrbătorile proprii bisericesci și cuvêntări pentru casuale, adecă sĕrbări improprii, locale ale unei comune bisericesci, precum: la sfințirea bisericei, la sfințirea școlei, la alegerea de Paroch séu Protoiereu, la întrarea Parochului în parochiă, eșirea Parochului din parochiă ș. a., cari sunt acte de interes *public* pentru o comună bisericéscă și cari pe lângă ceremoniile rituale cer neapĕrat și un cuvênt festiv, de învĕțătură, îmbărbătare ș. a.

Ba am mers și mai departe și am adaus câteva cuvêntări scurte și la *casuale private*, precum la botez și la cununiă, căci la celelalte 5 taine nu mi s'au părut a fi de lipsă, ajungênd la acelea câteva cuvinte din partea preotului.

Tote acestea mi le-a dictat praxa oficiului parochial şi celelalte, ce am purtat, care tóte mi-au arĕtat, că sĕvêrşirea ss. taine şi funcţiuni sacre fără un cuvênt de învĕţătură lesne póte degenera în împlinirea unor forme góle mechanice, lipsite de spiritul vivifăcĕtoriu al actului religios. Încât acéstă părere şi procedere a mea corĕspunde spiritului evangelic, vor judeca cei competenţi.

Şi aşa şi voi cuvêntări la prasnice, sĕrbători şi casuale, tot „seminţe din agrul lui Christos“, ca şi sororile vóstre dela dumineci, continuaţi a lucrá şi voi partea vóstră în serviciul bisericei creştinesci, căreia v'am devotat!

Sibiiu, 1898.

Autorul.

„Ear în ḑiua cea mai de pe urmă, cea mare a prasnicului, stá Iisus şi strigá grăind: De însetézĕ cineva, se vină la mine şi se bé!“

Ioan 7, 37.

Lăudaţi pre Domnul întru sfinţii Lui, lăudaţi'L pre El întru tăria puterei Lui!

Psalm 150, 1.

I. Luni a dóua ḑi de ss. Paşci.

„Precum Christos s'a sculat din morţi prin mărirea Tatălui, aşa şi noi întru înnoirea vieţii se umblăm.“

Apost. Pavel către Rom. c. 6, v. 4.

Cu înaltă bucuriă am serbat şi noi, creştini iubiţi, în luminata ḑi de eri, şi serbăm şi astăḑi şi tótă săptămâna cea luminată mărita înviiere din morţi a Domnului şi Mântuitoriului nostru Iisus Christos. Apoi în semn de bucuriă, că cu Christos împreună am înviiat şi noi credincioşii Lui, prin baia sântului botez, portăm şi noi, preoţi şi mireni, tótă săptămâna acésta haine luminate şi cântăm în loc de „sfinte Dumneḑeule“: „Câţi în Christos v'aţi botezat, în Christos v'aţi şi îmbrăcat. Aliluia!“

Cu fricâ şi cu bucuriă vestesc mai ântâiu mironositele muieri, cari des de diminéţă au mers la mormênt, ca se ungă cu miresme trupul cel preacurat al celui creḑut mort, apoi vestesc înveţăceii Lui unul altuia novela cea mare: *A înviiat Domnul!* Eară noi, următorii lor, binevestim cuvêntul dela o margine a pământului până la cecalaltă, cântând şi strigând: Christos au înviiat din morţi, cu mórtea pre mórte călcând, şi celor din mormênturi viéţă dăruindu-le! Căci acésta este bucuria şi mângăierea nóstră, acésta pétra cea din capul unghiului a credinţei nóstre, acésta întărirea puterilor nóstre în luptele ḑilnice ale vieţei, acésta dulcéţa speranţei nóstre în óra morţii, că Christos a înviiat, că lumina a triumfat asupra întunerecului, adeverul şi dreptatea asupra vicleniei şi strâmbătăţii, şi că înviierea lui Christos este şi prevestirea şi asigurarea înviiărei nóstre. Da, creştini iubiţi, de aici încolo

mórtoa a perdut ghimpele seu, și în lumina învierării lui Christos ea nu mai este pentru noi credincioșii Lui decât o trecere dela o viéță mai de jos la alta mai înaltă, o împreunare mai intimă, mai curată, mai spirituală ca Christos, așa precum o vedea fericitul Pavel, când cu puțin înainte de mórtea sa scria iubiților sei Filipeni: (1, 24): „Dor avênd sĕ me slobodesc și sĕ fiu cu Christos“. Și acésta, cu puțină variațiune în cuvinte, dar întruniți în credință și speranță, o repețiră în curs de optsprădece, în curênd de nóuespredece veacuri, toți bărbații și păstorii cei chiămați dela Dumnedeu ai bisericei, toți servitorii cei credincioși ai dumnedeesculuí lor Domn și Învățătoriu, și o repetesc și astădi toți câți iubesc pre Dumnedeu și umblă întru lumina poruncilor Lui.

Așa, creștini iubiți, „unde'ți este mórte acul? unde'ți este iadule biruința?“ strigăm și noi împreună cu archipăstoriul și retorul bisericei Ioan Gură de aur și împreună cu marele proroc Isaia: Christos a înviiat, acul morții s'a tîmpit, biruința iadului s'a surpat și înfricoșările morții au perit. Christos a înviiat, și credința nóstră s'a întărit și s'a făcut nefrântă și neclătită. Christos a înviat, și noi vom înviia împreună cu Dênsul.

Drept aceea, iubitul meu, până când sórele viețiî încă nu ți a apus, păsesce și tu în urmele cele luminóse ale Domnului teu! N'ai cunoscut încă de ajuns pre Părintele teu cel ceresc? Rógă pre Christos, ca órecând Filip, se ți'l arete; și ți'l va aretá ca și aceluia. Și din ce mai bine 'l vei cunósce, din ce mai mult 'l vei *iubí*. Și din ce mai mult 'l vei iubí, din ce mai mult 'l vei *asculta*. Și din ce mai bine 'l vei asculta, tot mai mult și mai sigur *vei merge spre fericirea ta*. Ai umblat până acum întru omul cel vechiu al pĕcatului și al morții, umblă de acum întru înnoirea vieței. Ai superat pre

Dumnedeu prin faptele tale, prin viéța ta; Christos ți-a deschis calea, cutremurul de pământ dela mórtoa Lui a surpat catapetésma bisericei, ce te despărția de sfânta sfintelor, și cată cu iubire fiéscă poți alerga acum în brațele cele deschise ale Tatălui teu și a tóta faptura. Ai urgisit, ai asuprit, ai persecutat și vătemat pre fratele teu; ori ai fost tu urgisit și persecutat din partea lui, iertați-ve unul pre altul, îmbrățișați-ve, sărutați-ve cu sărutarea cea sfântă a pacii, pentru înviierea Domnului nostru: sĕ iertăm tóte pentru înviiere! Așa cântăm întru aceste ss. dile, așa sĕ și facem. Căci Acela, fiiul lui Dumnedeu, pironit pe cruce, în suferințele morții celei mai durerósc, s'a rugat Tatălui seu pentru iertarea celor ce'l chinuiau. „Părinte“, strigá, „Părinte iértă-le lor, căci nu sciu ce au făcut!“

Ear décă ai umblat și până acum în cărările Lui, nu slăbí și nu obosí a umblá și mai departe întru cele bune, chiar și atunci, când nesuințele tale nu s'ar aprețuí la moment, când nisuințele tale nu s'ar recunósce după merit, ba chiar când binele teu pentru acum s'ar resplătí cu reu. Ai căđut cu inima în valul greutăților viețeî, — crede în Christos, și te va rădica. Ai retăcit din calea lui Dumnedeu; — caută pre Christos, calea și adevĕrul, și aflându'l pre Dênsul ai reaflat și calea cea dréptă. Ai bolit asemenea slăbănogului din evangeliă, — alérgă la Christos, doftorul sufletelor și al trupurilor, și El te va rădica, vei luá patul teu și vei umblá; ai fost mort sufletesce, — prinde mâna cea dătătóre de viéță, ce ți o tinde Christos, și vei reînviia. „Eu sum învierea și viéța; cel-ce crede întru mine, de va și murí, viu va fi!“. Christos a înviiat, și noi vom înviia întru înnoirea viețiî și vom petrece cu Dênsul întru împerăția Lui cea fără de sfârșit.

Fiă, fraţi iubiţi, ca acest fericit cuvênt din gura Lui cea dumneḑeéscă se ne îndulcéscă aceste sfinte serbători, ce prăsnuim; sĕ ne lumineze drumul vieţei ceii pămêntesci; şi când Tatăl va binevoi a ne chiămá din ceste de aici, Christos sĕ ne deschidă şi nóuĕ uşile împĕrăţiei sale, carea nu este din lumea acésta. Ear acéstă scurtă privire asupra ḑilei de astăḑi, scurtă faţă cu mărirea prasnicului şi cu micimea vestitorului, sĕ o încheiăm cu cântarea cea înaltă a bisericei dintru aceste înalte ḑile, din carea mai nainte am scos numai câteva cuvinte, ear acum şi dela acest sfânt loc, ca o icónă a iubirei creştinesci, o presentăm întrégă. Eată-o! „Ḑiua învііărei, şi se ne luminăm cu serbarea, şi unul pre altul se ne îmbrăţişăm; sĕ ḑicem *fraţilor şi celor-ce ne uresc pre noi:* sĕ iertăm tóte pentru înviiere. Şi aşa sĕ strigăm: Christos a înviiat din morţi, cu mórtea pre mórte călcând, şi celor din mormênturi viéţă dăruindu-le!“ Amin!

II. La sĕrbătórea S. M. Mucenic Georgie.

(23 Aprile).

„Scóte-vĕ-vor pre voi din sinagoge; şi va veni vreme, că tot cine vĕ va ucide pe voi, i-se va păré că aduce slujbă lui Dumneḑeu.“

Ev. Ioan 16, 2.

„Celce face ângerii sei duchuri şi slugile sale pară de foc“, acela Preaputernicul, Preabunul, Preaînduratul a ales nenumĕrate feluri şi chipuri, a ne vestí nóuĕ voia sa şi poruncile sale. Şi cel-ce în legea vechiă a luminat minţile şi a încălḑit inimile plăcuţilor sei Moise şi Aron, Ilie şi Eliseiu, David şi Iesei şi ale tuturor sfinţilor proroci, ca sĕ vestéscă ómenilor legile şi îndreptările sale, în legea nouă ni-a trimis nóuĕ pre însuşi Fiiul seu cel iubit, întru carele bine a voit, ca acela întru sine sĕ ne arete chipul Tatălui, care l'a trimis; — căci Tatăl şi Fiiul una sunt, şi cel-ce vede pre Fiiul, vede pre Tatăl. Şi când Fiiul, Domnul şi Mântuitoriul nostru Iisus Christos, la patruḑeci de ḑile după înviiere s'a înălţat la ceruri şi şede de-a drépta Tatălui, a trămis învĕţăceilor sei alt Mângăitoriu, Duchul adevĕrului, carele dela Tatăl purcede, şi acela în chipul limbilor de foc a şeḑut preste capetele ss. Apostoli, i-a luminat şi i-a îmbrăcat cu putere de sus, ca sĕ mérgă în tótă lumea şi sĕ ducă vestirea evangeliei lui Christos pănă la marginile pământului.

Dar eată, cei-ce persecutaseră pre Christos, curênd începură a persecuta şi pre învĕţăceii Lui, şi cei-ce înfipseră pe cruce pre Fiiul lui Dumneḑeu cel preacurat şi fără de pĕcat, aceia în curênd începură góne

și asupra celor puși de însuși Domnul, a vestí evangelia sa, a pasce turma sa, a purtá numele seu chiar și cu jertfirea vieței lor. Neam de neam, veac de veac curge șiróie sângele celor-ce *mărturisiau* pre Christos, și astfel se adeverésce și aici cuvêntul Lui: că pre ceice'l vor mărturisí pre El, 'i vor scóte din sinagoge, ba va vení un timp, când cei-ce i vor ucide pre ei, vor cugeta, că fac un lucru bun, că aduc jertfă lui Dumnedeu.

Un esemplu despre împlinirea acestei prorocii dumnedeesci este și *s. marele Martir séu Mucenic Georgie*, a cărui pomenire o sevêrșim astădi, carele mărturisirea lui Christos a fost gata a o plătí chiar cu viéța sa.

S. marele Mucenic Georgie s'a născut în Capadocia din familiă nobilă de tribun, adecă mai-mare preste cetele ostășesci. Erá cătră sfêrșitul veacului al treilea după Christos, și persecuțiunile creștinilor, acușì dela Evrei, acuși dela păgâni în tot timpul acesta încă tot nu mai încetau. Împĕratul Dioclețian, ca și când ar fi căutat un merit cu aceste persecuțiuni, și n'ar fi voit sĕ rĕmână nici el mai pe jos de înaintașii sei întru persecutarea creștinilor, dete ordine aspre în tótă împĕrăția romană, carea pe atunci cuprindea aprópe tóte țerile cunoscute, ca creștinismul sĕ se stêrpéscă din rădĕcină. La ordinul împĕratului se dedù foc bisericei creștine din Nicomedia, pompósa clădire arse pănă în pământ, și acesta fù signalul, a se urma tot asemenea în tótă împĕrăția. Bisericile au fost arse, jefuite și ruinate, sfintele cărți sfărticate și arse, creștinii despoiați de casele și moșiile lor, depuși din diregătorii, alungați din țĕră, întemnițați, bătuți, chinuiți și omorîți în modul cel mai grozav. O întunecime a minții și mărime a rĕutății omenesci: credința creștinéscă, modelul virtuții, se polecresce periculósă statului; evangelia lui Christos, lumina și viéța, se opresc a nu străbate la inimile omenesci!

Pe când aceste svaturi și planuri negre clociau la curtea împĕrătéscă, pe atunci sfântul marele Mucenic Georgie se rădică între svetnicii împĕratului, apĕră credința creștinéscă ca cea adevĕrată și dătătóre de viéță și combate păgânismul ca o credință grešită și rĕtăcită, care în loc de a se închina *unui* Dumnedeu adevĕrat, cinstesce idolii, chipurile cele cioplite și tămăiéză statuelor împĕraților, ómeni muritori, pĕcătoși și neputincioși ca toți ómenii. Împĕratul se aprinse de mănià; dar iubind pre tinĕrul cel frumos, curagios și din familiă nobilă, cercà mai întâiu cu laude, lingușiri și felurite promisiuni de onoruri și ranguri militare, născocind feluri și chipuri, ca sĕ-l înduplece a se lăpĕda de Christos și a se închina la idoli. Dar tóte îndeșert. Tinĕr de ani, dar bărbat desĕvêrșit în credință, după cuvêntul lui Christos, mai bine voì a-și da viéța cea trecătóre și a fi cu Christos, decât a câștigá cea scurtă trecătóre și a perde cea nestricăciósă și vecĭnică. Acum dar se începură și pentru dînsul suferințele și chinurile cele de multe feluri, ce le iscodia rĕutatea: împungerea cu lancea, rostogolirea într'o bute ţîntuită cu cuie, și multe altele, de cari și numai audindu-le te îngrozesci, în urmă, la ordinul împĕratului, înteritat de ginerele seu Magnențiu, i-se tăià capul. Și tóte acestea tinĕrul Georgie le răbdă cu atâta statorniciă, încât mulți păgâni vĕdênd și admirând acel eroism al credinței creștinești, se făcură și ei creștini. Una dintre aceste nobile jertfe aduse la Christos, a fost chiar împĕrătésa *Alexandra*, soția crudelului împĕrat, carea mărturisindu-se și ea creștină, îndată fù dusă în prinsóre, — audiți, iubiților, împĕratésă în prinsóre! — dar înainte de a se esecuta și asupra ei sentința de mórte, ea stând la rugăciune 'și dedù sufletul lui Dumnedeu.

Creştinătatea onorézĕ pre marele martir *Georgie*, sĕrbând pomenirea lui, cu flori şi cu ramuri verdi, ca începutul primăverei ceii desfetate după earna cea lungă şi posomorîtă. Biserica închipuesce pre sântul „ca pre un vitéz între mucenici“, ca pre un călăreţ tinĕr, frumos şi curagios, care a ucis pre bălaurul cel veḑut, ce ameninţá vieţile omenesci, precum şi pre bălaurul cel nevĕḑut, care umblă prin lume ca un leu răcnind şi căutând pre cine sĕ înghită. Tradiţiunea creştină ne spune mulţime de minuni, cari atotputernicia lui Dumneḑeu le-a lucrat şi după mórtea cea mucenicéscă a tinerului *Georgie,* şi mai multe ţeri creştine onorézĕ pre marele mucenic Georgie ca pre patronul armatelor lor.

De aceea şi noi, creştini iubiţi, onorând pre sfinţi ca pre servi credincioşi ai lui Dumneḑeu, ca vestitori ai voii Lui şi împlinitori ai poruncilor Lui, sĕ sĕrbăm cu evlaviă creştinéscă ḑiua morţii lor, şi sĕ ne facem următori vieţii lor ceii curate şi bineplăcute lui Dumneḑeu. Căci murind sântul marele mucenic Georgie pentru Christos, el a dobândit viéţa cea fără de sfĕrşit, carea este în ceruri; supus şi ucis de păgâni, credinţa lui a triumfat de necredinţa lor; perḑênd cele trecătóre şi stricăcióse pământesci, a dobândit cele nestricăcióse ceresci. Căci insuşi Domnul a ḑis: „Celce mĕ va mărturisi pre mine înaintea ómenilor, mărturisi-l voiu şi eu pre acela înaintea Tatălui meu, carele este în ceruri“. Căruia mărire şi cinste şi închinăciune, împreună cu cel fără de început al Lui Părinte, şi cu preasântul şi bunul şi de viéţă făcătoriul Duchul Lui, acum şi în veci. Amin!

III. La ss. împĕraţi Constantin şi Elena.

(21 Maiu).

„Pentru aceea ḑic voue, că se va lua dela voi împĕrăţia lui Dumneḑeu şi se va da neamului, care va face rodurile ei“.

Mateiu 21, 43.

Ḑiua sfinţilor împĕraţi şi întocmai cu Apostolii *Constantin şi maică-sa Elena,* este pentru tótă biserica creştină o ḑi de bucuriă şi de triumf. Trei seculi îndelungaţi, ba cari păreau nesfĕrşiţi, se strecuraseră, şi aprópe an de an biserica era lovită de cele mai felurite persecuţiuni séu góne: adunările la rugăciune oprite şi risipite cu arma, bisericile arse şi dĕrîmate, cărţile cele sfinte arse, rupte, sfăşiate şi date pradă vênturilor; archiereii, preoţii şi slujitorii bisericei bătuţi, încarceraţi, alungaţi din ţéră 'n ţéră, despoiaţi de averi, ucişi de sabiă, aruncaţi în foc şi în apă, cu un cuvênt persecutaţi şi omorîţi în cele mai felurite moduri, aşa încât se părea, că numai după nume vor sĕ mai audă următorii, că a fost odată biserică creştinéscă po pământ.

Însĕ o adûncul bogăţiei şi al înţelepciunei şi al şciinţei lui Dumneḑeu, cât sunt de necuprinse judecăţile Lui şi neurmate căile Lui! După trei sute de ani pline de lupte şi de suferinţe, în cari se jertfesc sute şi mii, ba ḑeci şi sute de mii de creştini, bărbaţi şi femei, păgânismul dispare, ear biserica creştină reese neînvinsă, şi acésta nu prin puterea armelor, ci prin darul lui Dumneḑeu, care este întru dînsa prin Iisus Christos.

Iudeii şi păgânii lucră împreună, ca evangelia lui Christos sĕ nu se mai vestéscă în lume, ba numele

lui Christos sĕ nu se mai numéscă; dar sângele mucenicilor îngraşă pământul şi produce şiruri şi şiruri de noi martiri séu mucenici. Numele lui Christos străbate prin tóte uşile încuiate: prin colibile săracilor, prin casele avuţilor, prin şirurile cele încheiate şi armatura cea de fer a ostaşilor. Şi ce voiu ḑice, o împĕraţi orbiţi de vanitate omenéscă, voi ridicaţi persecuţiuni asupra creştinilor, şi adeseori curtenii vostri, ba chiar împĕrătesele vóstre sunt creştine şi pórtă chipul lui Christos în inimile lor! O atare femee era şi fericita Elena, soţia lui Constantin Chloru; acesta era păgân, dar nu inimic creştinilor; ear soţia lui de timpuriu plantà în inima fiiului seu Constantin seminţe din agrul lui Christos, — seminţe, din cari într'o ḑi eată resare toiagul crucei: meḑul nopţii trecuse, şi pe cer se arĕta aurora, ce prevestia lumina ḑilei, *libertatea bisericei lui Christos!*

Acésta este, iubiţi creştini, însemnătatea ḑilei de astăḑi, ḑi de bucuriă şi săltare.

Fiind Constantin şi Maxentiu rivali, adecă competitori la scaunul împĕrăţiei romane, şi oştirile lor stând faţă în faţă, Constantin vĕḑù în vis o cruce de stele pe cer şi împregiurul ei scris: Întru acésta vei învinge! Meditând asupra acestei vederi minunate, el dete ordin a se pune pe steagurile legiunilor sale semnul crucei, şi ostaşii lui însufleţiţi deteră atac asupra armatei duşmane, o învinseră, şi Constantin întrà cu triumf în Roma. Unul din actele cele d'intâiu ale noului împĕrat a *fost proclamarea libertăţii religiunei creştine,* şi cu acésta milióne de creştini, după o lungă încătuşare de trei sute de ani, acum pentru prima-dată rĕsuflară liber, şi numele lui Christos sbóră fără oprire, fără temere de pedépsă, până la marginile pământului. „Că se va luá — ḑicea Christos fariseilor şi cărturarilor, „se va luá dela voi împĕrăţia lui Dumneḑeu şi se va dá neamului, care va face rodurile ei".

Eată cuvêntul împlinit, şi eată cel d'antâiu împĕrat creştin, *Constantin,* fiiul cel credincios al maicei sale *Elena,* pre cari biserica îi onoréză împreună cu numirea „Sfinţii împĕraţi şi întocmai cu Apostolii", şi a căror pomenire o sĕvêrşim noi astăḑi. Acum lăţirea creştinătăţii înaintéză cu paşi repeḑi, biserica creştină se declară *biserică a statului roman,* păgânismul scade vĕḑênd cu ochii, aşa că pe la sfêrşitul veacului aprópe numai pe la sate mai erau „păgâni", care în limba romană însemnéză săteni, locuitori ai satelor.

Cât de mult bine a adus împĕrăţia lui Constantin asupra omenimei, e greu a o spune în puţine cuvinte: în locul întunerecului lumină, în locul sclăviei libertatea, în locul urei iubirea lui Dumneḑeu şi a deaprópelui, — iubirea, de carea, după cuvêntul Domnului, atêrnă tótă legea şi prorocii! Societatea omenéscă se pune pe alte base: creştinii pot ocupa acum ori-ce oficiu în stat, moravurile ómenilor se îmblânḑesc şi se nobiléză, căsătoria devine un act sfânt şi durabil pentru tótă viéţa, sclăvia cea ruşinósă, prin carea o parte a omenimei se condamnă a fi róbă celei-lalte, încetéză, cinstirea părinţilor din partea fiilor şi îngrijirea părinţilor pentru buna crescere a copiilor, biserica le concrede slujitorilor sei, şi preste tot se pun temeiuri sănĕtóse culturei neamului omenesc: *lumina lui Christos luminéză tuturor!*

Dar nu numai din afară: cu mulţimea ţerilor şi cu numĕrul sufletelor se îmmulţesce şi cresce biserica, ci şi în cele dinlăuntru. Una din datorinţele principale, ce împunea Christos următorilor sei, era buna înţelegere, iubire şi svătuire frăţéscă întru tot ce privesce cele sufletesci, „adunarea a doi séu trei întru numele Seu". Acéstă „poruncă nóuă, ca sĕ ne iubim unul pre altul, precum Christos ne-a iubit pre noi",

pe timpul gónelor nu se putea pune pe deplin în lucrare; căci ss. părinți, nu din tótă lumea, ci nici dintr'un ținut, dintr'un oraș nu se puteau aduna laolaltă, pentrucă îndată se desceptа suspiciunea păgânilor, că creștinii plănuiesc cine scie ce planuri ascunse și periculóse asupra țerei, — și în curênd era preste ei o nouă gónă sângerósă. Acestea acum au încetat, și însuși Constantin, care într'aceea strămutase scaunul împĕrătesc dela Roma la Bizanțiu, acum Constantinopole, conchiămà pre ss. părinți la cel dintâiu *Sinod de a tótă lumea la orașul Nicea.* Aici ss. părinți, 318 la numĕr, aduseră legi numite *canóne,* pentru ținerea ss. Pasci, pentru cinstirea duminecilor și sĕrbătorilor, pentru posturi și rugăciuni, pentru mărturisirea credinței și curățirea ei de învĕțături mincinóse, ce începuseră a se înfurișa întrênsa, și multe alte hotărîri și rêndueli, pe cari razimă credința creștinéscă până în ḑiua de astădi.

Dar pe când împĕratul Constantin în 42 ani ai domniei sale lucra pentru întărirea bisericei, zidind biserici și înzestrându-le cu cele de lipsă, dând legi bineprecugetate, susținênd pacea și liniștea în împĕrăție, pe atunci maică-sa fericita Elena călĕtorì la Ierusalim, unde căută și află crucea lui Christos și zidì deasupra s. mormênt o biserică pompósă, carea stă în parte încă și astădi, și tot asemenea în muntele maslinilor, în Vitleem și multe alte locuri, și preste tot ducea o viéță nobilă, plină de fapte bune creștinesci.

Acestea, creștini evlavioși, m'am credut datoriu a Vi-le aduce aminte iară și iară întru acéstă frumósă sĕrbătóre de astădi, ca sĕ cunóscem cât mai bine însemnătatea ei, și cunoscêndu-o sĕ o cinstim după vrednicià cu cântări de laudă și mulțemită cătră Dumneḑeu. Căci precum de demult prin Moise a scăpat

Dumneḑeu pre poporul israilltean din robia Egiptului, așa acum prin mâna lui Constantin a scăpat pre creștini din robia gónelor păgânesci, ca după cuvêntul proroculuì seu Ioil, turnând din duchul seu peste tot trupul, fiii lor și fiicele lor sĕ pótă prorocí și vestí liber numele lui Christos în tótă lumea.

Și acum, după-ce am vĕḑut, cum Dumneḑeu a scutit biserica întemeiată pe pământ de însuși fiiul seu, Domnul nostru Iisus Christos, se ne ținem de sântă datorință, ca pe cât se póte în tóte ḑilele, dar mai cu seamă în ḑilele cele sfinte sĕ lăsăm la o parte lucrurile cele lumesci, sĕ alergăm la casa lui Dumneḑeu, sĕ îndreptăm inimile nóstre ca o tămâiă cu bun miros spre cer, sĕ ascultăm cu evlaviă sfintele rugăciuni și cântări, ce se înalță aici, și sĕ ne înarmăm, ca órecând ss. împĕrați și întocmai cu Apostolii Constantin și Elena, cu s. cruce a lui Christos contra tuturor ispitelor celor stricătóre de suflet. Eară când Tu Dómne ne vei chiăma și pre noi din ceste pământesci, învrednicesce-ne a afla deschisă ușa bisericei ceresci, unde strălucesce lumina mărirei Tale ceii negrăite, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

IV. La prasnicul Înălțărei la cer a lui Christos.

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE

„Și rădicându-'și mânile Sale i-a binecuvêntat pre dênșii. Și a fost când i-a binecuvêntat pre ei, s'a depărtat dela dênșii și s'a înălțat la ceriu.

Ev. Luca cap 24, v. 51 și 52.

Cu înaltul nostru prasnic de astădi, al *Înălțărei Domnului,* onorăm, iubiților, încheerea vieței pământesci a Mântuitoriului nostru. Ce viéță înaltă și sfântă și dumnedeéscă, precum n'a mai vědut lumea nici până atunci, nici de atunci încóce. Întrupându-se din sfânta fecióră Maria, Fiiul lui Dumnedeu cel mai presus de tóte a venit în lume cu cea mai adâncă smerenia și umilință, s'a născut în pesceră și a fost pus în iesle, a binevoit a se tăia împregiur și a se aduce în biserică după legea lui Moise, a se supune ascultării fiiesci în vêrsta prunciei și a copilăriei, la plinirea vîrstei de 30 ani a priimit a se boteza în Iordan, a se ispití de diavolul în pustiă și astfel începuse dumnedeésca sa lucrare, pentru carea venise pe pământ. Trei ani neîntrerupt călătorise prin Galileea, Samaria și Iudeea, învěțând împěrăția lui Dumnedeu, vindecând pre cei bolnavi, căutând pre cei rătăciți, rădicând pre cei căduți, cu un cuvênt umplênd tot locul de binefacerile sale dumnedeesci. Eară mai pe urmă, ca sě se plinéscă tótă rênduiala Părintelui ceresc, se deduse însuși de bună voiă spre patima cea mai înfricoșată, spre mórtea cea mai durerósă, ca prin scump sângele Său sě stérgă pěcatele lumei și sě reîmpreune pre om cu Dumnedeu. Însě pre Domnul vieții mórtea nu 'l putuse ținé sub stăpânirea sa; Christos a înviiat a treia di cu preamărire. Apoi

după-ce petrece încă 40 dile în trup preamărit cu învěțăceii sěi, învěțându-i, întărindu-i, îmbărbătându-i: eată astădi diua, în care părăsesce pământul și se întórce la scaunul dumnedeesc, la mărirea ce o avuse la Tatăl înainte de întemeierea lumei. Și se fiă óre numai întîmplare, că înălțarea Lui la ceriu urméză tot de pe muntele maslinilor, în fața Ierusalimului, unde începuse și patima sa cea mântuitóre? Credem cu siguritate că nu; ci precum tóte în viéța Mântuitoriului, așa și acésta a fost o lucrare a proniei dumnedeesci. Căci așa a binevoit Dumnedeu, ca locul pătimirei lui Iisus Christos sě fiă și locul înălțărei și preamărirei Lui. Muntele maslinilor fusese martor órei celei înfricoșate, când îngenunchiat, cu fața la pământ, cu mânile spre care se rugase Părintelui, sě trécă dela Dênsul pacharul cel amar al patimei, când dumnedeescile Lui buze pronunțaseră cuvêntul: „Întristat este sufletul meu până la mórte;“ când sudorile Lui curgeau ca stropurile de sânge, ce pică pe pământ; același munte al maslinilor era sě védă acuma pre acel Iisus întru preamărirea Lui, înviiat din morți, desbrăcat de firea omenéscă, strălucit de gloria cerului, încungiurat de sfinții îngeri, înălțându-se la ceriu la părintele sěu.

Deci precum am însoțît pre Mântuitoriul nostru dela nascere până la mórte și iarăși dela înviiere până acum: așa veniți, iubiților, sě'l însoțim și la Înălțare împreună cu Maria, cu mironosițele și cu învěțăceii, cari toți sûnt ací, dintre cari nici unul nu lipsesce, afară de fiiul perdărei, ca sě se plinéscă Scriptura. Mântuitoriul stă pe muntele maslinilor și vorbesce încă odată învěțăceilor Sěi; sě ne apropiăm și noi, sě audim, sě înțelegem bine dumnedeescile Lui cuvinte din urmă, ca sě nu ne scape nimic dintr'ênsele, și sě le îngropăm în adâncul sufletelor nóstre, ca se ne fiă isvóre de apă viuă în viéța de vecĭ. Aceste cuvinte,

pe temeiul evangelici nóstre, le putem reduce la trei: *Cuvinte de învĕţătură, de demandare şi de promisiune.*

„Şi a deschis, ḑice Evang. Luca, a deschis *„mintea lor, ca sĕ înţelégă scripturile. Şi a ḑis lor: Că aşa este scris, şi aşa trebuia se pătiméscă Christos, şi a treia ḑi se învieze din morţi. Şi sĕ se propoveduiască întru numele Lui pocăinţa şi iertarea pĕcatelor în tóte neamurile, începênd din Ierusalim*“. Învierea lui Christos fusese un fapt atât de mare şi de sublim, încât învĕţăceii Lui mai nu'l puteau cuprinde, ba 'mi vine a ḑice, că chiar ochilor lor nu cutezau se crédă. Muierile mironosiţe le spuseseră, că L'au vĕḑut, şi ei totuşi nu puteau crede; învĕţăceii Luca şi Cleopa, mergênd la satul Emaus, îl vĕḑuseră, şi ei totuşi se îndoiau; lui Petru şi înşişi lor, celor Unspreḑece, sĕ arĕtase, ba Toma pipăise cósta Lui împunsă de suliţa ostaşului, şi totuşi credinţa lor încă se clătina, din care causă, precum ne spune Marcu Evangelistul, le şi împuta Christos necredinţă şi învĕrtoşarea inimei. Dar fără credinţă, şi încă credinţă tare şi ferbinte întru Dênsul, nu era cu putinţă, ca ei se binevestéscă evangelia Lui, cu atât mai puţin sĕ pătiméscă şi sĕ móră pentru numele Lui. Mântuitoriul îi trămise ca nisce oi în mijlocul lupilor; singura lor armă era credinţa în Christos; cu acésta aveau ei, cei doispreḑece Galileeni necărturari, se cuceréscă o lume; ce ar fi făcut, déca nu ar fi purtat în sufletele lor credinţa cea viuă în Christos? Ar fi mărturisit póte numele Lui, până când n'ar fi dat de greutăţi; îndată însă ce li s'ar fi întêmplat ceva contrariu, s'ar fi retras, şi gurile lor ar fi amuţit. De aceea Christos, prevĕḑênd cele venitóre ca şi când ar fi de faţă, îi întăresce mai ântâiu, ba 'i face neclătiţi în credinţa acésta; de aceea *deschide acum mintea lor*, ca sĕ înţelégă scripturile şi sĕ ne convingă odată pe deplin, că El este acela, de care au vorbit Moise şi

prorocii şi psalmii. Şi déca întrebăm Istoria bisericei, ea ne spune, cât de trebuinciósă, cât de mântuitóre a fost acéstă din urmă învĕţătură a lui Christos. Căci nu trece mult timp, şi vedem sculându-se christoşi mincinoşi, rĕsvretitori şi turburători, lupi înverşunaţi, gata a risipí şi a sfăşiá turma lui Christos; dar totdeodată vedem pre Apostolii, întăriţi şi luminaţi într'aceea şi prin pogorîrea Duchului Sfânt, ca pre nisce păstori priveghitori şi credincioşi păscênd şi aperând turma credincioşilor. Nu trece mult, şi vedem pre apostolii şi învĕţăceii Domnului îmbrăcaţi cu putere de sus, umplênd nu numai Iudeea, ci şi Siria şi Egiptul şi Asia şi tótă lumea cu predicarea evangeliei. Şi iérăşi nu trece mult, şi i vedem prin prinsori, în lanţuri şi obeḑi, ba la chinuri şi mórte, şi cu tóte acestea nu auḑim din gura lor cuvinte de văietare séu de părere de rĕu, ci numai de laudă şi de mulţemită cătră Dumneḑeu, căci i-a făcut vrednici şi pre ei a pătimí şi a murí pentru Christos, carele a pătimit şi a murit pentru ei şi pentru tótă lumea. Acésta este, iubiţilor, *puterea credinţei*, ce o a întărit Domnul în inimile lor prin cuvintele dela înălţarea Sa. Şi acéstă putere n'a murit cu Apostolii; ea lucréză şi astăḑi, şi între noi, deşi póte nu în aceeaşi formă, nici în aceeaşi mĕsură. Şi astăḑi, iubiţilor, ca şi atunci, este adevĕrat, că Christos este fiiul lui Dumneḑeu şi Mântuitoriul lumei; şi astăḑi, ca şi atunci, este adevĕrat, că întru numele Lui prin credinţă şi pocăinţă priimim iertarea pĕcatelor; şi astăḑi, ca şi atunci, este adevĕrat, că nu este alt nume, nici în ceriu, nici pe pământ, întru care sĕ ne mântuim, fără numai numele lui Iisus Christos. În sfîrşit şi astăḑi, ca şi atunci, şi pentru totdeuna, temeiul şi *începutul mântuirei este credinţa în Christos*, ear începutul osândirei necredinţa şi lăpedarea de dênsul.

Al *doilea cuvênt* al Mântuitoriului în óra despărţirei de pe pământ este o *demandare cătră învĕţăcei.* Evangelistul Luca în evangelia de astădi ne aduce numai simplu şi pe scurt acéstă demandare: „*voi sunteţi mărturii acestora*“, adecă acestor lucruri, ce le-aţi vĕdut întru mine; dar din Faptele Apostolilor dela acelaşi Evangelist învĕţăm, că cuvintele acestea au sĕ însemne: „*voi veţi fi mie mărturii*“. Şi în consonanţă cu Luca sunt şi Evangelistii Mateiu şi Marcu. La Mateiu sĕ dice: „Drept aceea mergênd învĕţaţi tóte neamurile, botezându-i pe ei în numele Tatălui şi al Fiiului şi al Sfântului Duch, învĕţându-i pre dênşii sĕ *păzéscă tóte câte am poruncit vóuĕ*“. (Mateiu 28, 30). La Marcu se dice: „Mergeţi în tótă lumea şi *binevestiţi evangelia* la tótă zidirea; cel-ce va crede şi se va boteza, mântui-sĕ-va; eară cel-ce nu va crede, osândise-va“. (Marcu 16, 16). Prin cuvintele acestea dar *demandă* Christos învĕţăceilor Sĕi, sĕ mérgă în lume, sĕ predice Evangelia împĕrăţiei lui Dumnedeu pretutindeni. Şi cumcă ei au urmat cu credinţă demandărei învĕţătoriului lor, cine din noi nu scie? Cui nu-i e cunoscut, cum ei au străbătut ţerile, pretutindenea predicând măririle lui Dumnedeu? Istoria şi tradiţiunea ne spun, că Pavel a percurs — îmi vine a dice — ca un ostaş neobosit tóte ţĕrile dela Palestina şi Siria pănă la apusul Europei; că Petru şi Iacob cel bĕtrân au învĕţat în Palestina, Marcu în Egipt, Andreiu în Scitia, Vartolomeiu în India, Toma în Partia şi iarăşi alţii în alte părţi, aşa încât după mĕsura firei omenesci ei în adevĕr au umplut pământul de numele lui Christos. Şi eată pe urma propoveduirei lor a rĕsărit pretutindeni sĕmênţa creştinătăţii; şi individi şi popóre, cari la început îşi băteau joc ca de o nebuniă de propoveduirea lor, curênd după aceea îşi plécă inimile şi genunchii înaintea

lui Christos celui rĕstignit. O, iubiţilor, cât de mare şi preste mĕsură minunată s'a arĕtat propoveduirea cuvêntului lui Dumnedeu! V'aşi putea aduce multe esemple, cum prin puterea acestui cuvênt din tĕlchari şi ucigători s'au făcut sfinţi, cum din femei cădute s'au făcut mucenite şi cuvióse, cum din păgâni duşmănoşi s'au făcut teologi şi dascali ai bisericei! Dar ca sĕ nu lungesc preste mĕsură cuvêntul, las timpul trecut, şi venind la cel de faţă dic, că şi astădi predicarea cuvêntului lui Dumnedeu face minuni şi lucră necurmat pentru luminarea, fericirea şi mântuirea neamului omenesc. De câte-ori şi astădi un cuvênt, un singur cuvênt din cuvêntul lui Dumnedeu, căduţ ca o sĕmênţă şi dusă de vênt în inima unui om, lucră acolo într'atâta, încât în mod minunat o face din nedréptă dréptă, din trufaşă smerită, din necurată curată. Şi acésta o lucră Dumnedeu minunat prin toţi ómenii, pre cari îi alege după svatul Seu, ca sĕ vestéscă cuvêntul Seu. Căci nu numai prin noi preoţii, slujitorii cuvêntului Seu, cari suntem puşi anumit la diregătoria acésta, ci prin fiă-care creştin adevĕrat se vestesce cuvêntul lui Dumnedeu; fiă-care creştin, după starea şi puterea sa, este un predicator al Evangeliei lui Christos. Şi tu învĕţătoriule în şcóla ta, şi tu comerciantule în neguţătoria ta, şi tu meşterule în lucrătórea ta, şi tu plugariule la lucrul tĕu, în mijlocul câmpului, în fundul pădurei, poţi face locul, pe care stai, biserică, inima ta altariu, gura ta organ al cuvêntului lui Dumnedeu. Rĕmâne numai, ca sĕ voiesci! Şi în adevĕr nimica nu este atât de trebuincios, ca acest cuvênt, fără de care nu este fericire pe pământ, nu este mântuire în ceriu. De aceea, iubiţilor, sĕ ne rugăm totdeauna Părintelui ceresc, sĕ ne dea cuvêntul Seu sĕ locuiască de-apururea întru noi; sĕ ne dee preoţi şi învĕţători, judecători şi dire-

gĕtori, părinţi şi fii, amici şi rudenii pĕtrunşi de cuvêntul Lui; sĕ ne rugăm, sĕ nu lipséscă nicicând din bisericile nóstre, din şcólele nóstre, din casele nóstre, din inimile nóstre cuvêntul Lui cel sfânt, carele ne este mai de lipsă decât pânea, ce o mâncăm, apa ce o bem şi aerul ce'l inspirăm.

În fine al *treilea cuvênt* al Mântuitoriului la despărţire este un cuvênt de *promisiune*, şi prin acésta de *întărire şi îmbărbătare*. „*Eată, le ḑice, eu trămit făgăduinţa Tatălui meu întru voi, eară voi şedeţi în cetatea Ierusalimului, pănă ce vĕ veţi îmbrăca cu putere de sus*". Tóte, câte învĕţase Domnul pre Apostolii sĕi în viéţă, erau sfinte şi mântuitóre; acum însĕ va sĕ-i încredinţeze despre acésta încă odată, — ca sĕ vorbesc omenesce — şi prin o mărturiă străină, ca astfel precum îi legase de sine în viéţă, aşa sĕ'i ţînă legaţi de sine şi după înălţarea Sa. De aceea le ḑisese mai nainte cu suflet părintesc: „Nu vĕ voiu lăsa pre voi orfani"; ear aici le înnoiesce acéstă promisiune, ḑicênd că le va trămite *făgăduinţa Tatălui Sĕu;* adecă le va trămite pre Duchul sfânt, pre Mângăitoriul, Duchul adevĕrului, carele dela Tatăl purcede, ca acela sĕ-i încredinţeze pe deplin despre unitatea Sa cu Tatăl şi cu Duchul, sĕ-i înveţe, sĕ-i întăréscă, sĕ-i lumineze şi sĕ îndeplinéscă într'ênşii aceea, ce Mântuitoriul pentru debilitatea priceperei lor nu le mai putuse împărtăşi. Multe, le ḑisese, are a le mai spune, însă acum nu pot purta. Cât de neasemenată, iubiţilor, ni sĕ arată şi aici bunătatea şi iubirea de ómeni a Mântuitoriului nostru! Precum în nóptea patimilor pre sine se deduse cruḑilor ostaşi şi slugi ai Archiereilor, ear pentru Apostoli se rugase sĕ i lase sĕ mérgă; precum pe cruce, în chinurile morţii, de sine uitase, şi purtase grijă de sfânta Sa Maică: aşa acum, în óra despărţirei, obiectul îngrijirei Lui din urmă sûnt

învĕţăceii Lui, credincioşii Lui, prietenii Lui, precum îi numise însuşi. O iubiţilor, care tată, care mamă de pe pământ se îngrijesce în óra morţii pentru fiii sĕi aşa, precum sĕ îngrijesce Mântuitoriul pentru credincioşii Sĕi? Eu ḑic, că puţini; dee Dumneḑeu se fiă mulţi, cât de mulţi! Şi ceea-ce a promis Domnul prietenilor Sĕi, aceea după puţine ḑile s'a şi împlinit. La ḑece ḑile după înălţarea lui Christos, şeḑênd ei împreună, s'a pogorît Duchul Sfânt cu suflare ca de vifor repede peste dênşii, li s'a împărţit în chipul unor limbi de foc, şi i-a făcut acei înţelepţi, acei puternici, acei sfinţi, cari, precum vedem, au schimbat faţa pământului şi firea ómenilor. Şi eată prin venirea Duchului Sfânt împlinită nu numai acésta, ci tóte promisiunile lui Christos cătră dênşii. Şi care fuseră acele făgăduinţe? Eată-le la Evang. Marcu: „Şi semne, ḑice, celor-ce vor crede, acestea vor urma: Întru numele meu draci vor scóte, în limbi nóuĕ vor grăí, şerpi vor lua, şi de vor bé ceva de mórte, nu'i va vătema pre ei; pe bolnavi mânile 'şi vor pune, şi bine le va fi." Şi acum eată împlinirea acestor cuvinte! În Filipii, ne spun Faptele Apostolilor, era o servitóre cu *duch necurat,* „duch pitonicesc"; Pavel cértă duchul în numele lui Christos, şi îndată ese dintr'ênsa. Sĕ mergem la Ierusalim. Acolo după pogorîrea Duchului sfânt auḑim pre Apostolii vorbind în limbile tuturor popórelor adunate la prasnic, încât toţi se cuprind de mirare şi spaimă, auḑind pre aceşti Galileeni vorbind măririle lui Dumneḑeu *în limba fiă-cărui dintrînşii.* În insula Melita, eşind Pavel din corabiă şi stând cu corăbierii lângă foc, ese *o viperă* şi se înfăşură împregiurul mânei lui, încât toţi cred, că acesta este un om criminal, pre care'l gonesce mănia lui Dumneḑeu; însă Pavel scutură şerpele în foc şi nu pătimesce nici un rĕu. În góna lui Domiţian Sf. Ioan Evangelistul

se adapă cu *otravă*; el face semnul crucii peste păhar și bea, și remâne nevătemat. Petru și Ioan *vindecă* în Ierusalim pre un slăbănog, Pavel *înviiă* în Troada pre Eutichiu, Petru în Jopia pre Tavita; ba înaintea lui Petru scot Ierusamitanii pre bolnavii lor la uliţe, ca barem umbra lui sĕ-i ajungă, și *se însănătoșau.* Atât de mare a fost puterea promisiunei atunci; atât de mare e și astădi, și între noi, décă după înălţarea lui Christos și noi vom remâné în Ierusalim împreună cu învĕţăceii Lui, adecă vom rĕmâné întru împlinirea poruncilor Lui.

Și acum, după-ce Mântuitoriul dă învĕţăceilor sĕi aceste învĕţături, demândări și promisiuni, activitatea Lui pământéscă este încheiată. Acum, ca acela, căruia i s'a dat tótă puterea în cer și pe pământ, rădică mânile Sale preste ei și-i binecuvîntă, și nuor luminos 'L ia dela vederea lor; eară doi îngeri în vestminte luminate le spun, că acest Iisus iară va vení așa, precum l'au vĕḑut pre El mergênd la cer. Atunci Apostolii se întorc în Ierusalim cu bucuriă mare și petrec împreună în rugăciune, lăudând și binecuvîntând pre Dumneḑeu. Sĕ le urmăm și noi, iubiţilor, și plecând astădi, în ḑiua înălţărei Domnului, genunchii nostri înaintea Lui, sĕ ne rugăm: Dómne Iisuse Christóse, fiiul lui Dumneḑeu, carele pentru noi, oile cele rătăcite și robi ai pĕcatului, ai venit în lume, și plinind tótă rênduiala părintéscă pentru mântuirea nóstră, Te-ai înălţat la cer și șeḑi de-a drépta Tatălui, și odinióră iarăși vei venì, sĕ judeci viii și morţii, întinde și asupra nóstră mânile Tale cele dumneḑeesci și ne binecuvêntă pre noi. Binecuvêntă preoţi și mireni, binecuvêntă bărbaţi și femei, binecuvêntă bĕtrâni și tineri, binecuvêntă părinţi și prunci, binecuvêntă învĕţători și învĕţăcei, binecuvêntă domnitori și supuși, mari și mici. Binecuvêntă pre toţi

cei ce Te cunosc pre Tine, ca sĕ Te cunóscă tot mai bine din ce în ce; binecuvêntă și pre cei ce încă nu Te cunosc, ca se Te cunóscă. Binecuvêntă Dómne tótă biserica Ta și ne trămite și nóuĕ credincioșilor Tei Duchul Tĕu cel sfânt, ca precum atunci pre Apostolii Tei, așa acum și pre noi următorii Tei și ai acelora, se ne povețuiéscă întru tot adeverul. Că Tu ești calea și adevĕrul și viéţa, și Ţie mărire se cuvine, împreună cu Părintele Tĕu cel fără de 'nceput, și cu preasfântul și bunul și de viéţă făcătoriul Teu Duch, acum și în veci. Amin.

V. Alta tot la Prăsnicul Înălțărei Domnului.

„Și eată eu cu voi sum în tóte ḑilele, până la sfêrșitul veacului, Amin“. Mateiu cap 28, vers 20.

Mântuitoriul plinise sublima Sa chiămare pe pământ, lucrul sĕvêrșise, pentru care l'a fost trămis Tatăl în lume, sĕmênța Evangeliei era aruncată în pământ, jertfa cea mare o jertfise pe altariul Golgotei, viéța triumfase asupra morții și stricăciunei, și acum sosise momentul, ca fiul sĕ se reîntórcă în sinurile cerescului sĕu Părinte, dela care spiritual nici când nu se depărtase. Și precum a fost admirabilă nascerea Lui pe pământ, tot asemenea este minunată și eșirea Lui. Ângerii lui Dumneḑeu vestiseră atunci păstorilor din Vitleem nascerea Lui; ângerii, solii ceresci, se arétă și astăḑi Apostolilor celor uimiți, spunêndu-le, că Iisus, pre carele 'l vĕḑ acum cu mărire mergênd la ceriu, iarăși va vení întru acéstă mărire. În liniscea pescerei din Vitleem nascerea Lui, în liniscea muntelui maslinilor înălțarea Lui la ceriu. Aici adună Mântuitoriul lumei încă odată pre iubiții sĕi învĕțăcei, pre cari 'i deduse Tatăl din lume; aici deschide încă odată gura Sa cea dumneḑeéscă, le descopere tainele împĕrăției lui Dumneḑeu, și apoi încredințându-i purtărei de grijă a Părintelui sĕu, se înalță pe nuor ușor dela ochii lor, asigurându-i de ajutoriul sĕu pentru totdeauna. „Și eată“ — le ḑice — „eată eu cu voi sum în tóte ḑilele, până la sfêrșitul véculuí!“

Sĕ mergem și noi, creștini iubiți, pre cari darul lui Dumneḑeu ne-a întrunit astăḑi aici, sĕ mergem și noi cu Apostolii Lui, sĕ fim de față la eșirea din lume a Domnului nostru! Și precum altă dată am

ascultat cu bucuriă glasul Angerilor, cari vestiau nascerea Lui; precum l'am însoțit la Iordan la botez; precum am plecat inimile nóstre la învĕțătura Lui cea minunată; precum am plâns cu învĕțăceii și cu mironosițele la patima și mórtea și îngroparea Lui: astfeliu veniți sĕ însoțim pre Domnul și în acéstă ultimă călătoriă pământéscă. Veniți sĕ auḑim din rostul Lui încă odată cuvêntul cel fericitoriu al Evangeliei; sĕ ne împărtășim încă odată de binecuvêntarea mânilor, ce le rădică spre credincioșii Sĕi; sĕ priimim încă odată încredințarea, că deși trupesce se duce dela noi, dar duchovnicesce rĕmâne cu noi în veci! Da, *Domnul rĕmâne în veci cu noi, décă noi vom fi și vom remâné învĕțăceii Lui.*

Și ce e acésta? Este, *ca mai întâi de tóte sĕ'l cunóscem!* Cum? Acuși se împlinesc 1900 ani, de când a umblat Domnul pe pământ, și se vestesce între noi numele Lui, și încă sĕ nu'l cunóscem? Da, sûnt 1900 de ani dela venirea lui Christos, și încă câți ómeni sunt pe pământ, cari n'au auḑit de numele Lui, séu décă au și auḑit, încă n'au creḑut, și décă au și creḑut, încă nu s'au botezat, séu décă chiar s'au și botezat, totuși încă nu cunosc pe deplin pre Acela, întru carele s'au botezat și al cărui nume 'l pórtă! Trei ani umblaseră Apostolii cu Christos, auḑind ḑi de ḑi cuvêntul Lui, vĕḑênd necontenit minunile Lui, rĕsunând de-a pururea în urechile lor vestirea Lui despre voia Tatălui, puterea, înțelepciunea, bunătatea, iubirea și mărirea Tatălui, și cu tóte acestea puțin înainte de patimă 'L rógă Filip: Dómne, arată-ne nóuĕ pre Tatăl! — Ce fel Filipe? De atâta vreme ești cu mine, și încă nu cunosci pre Tatăl? și nu scii, că Tatăl este întru mine și eu întru Dênsul? — Și iarăși altă dată: „Cine ḑic ómenii că sum eu?“ întrébă Domnul pre Apostolii sei. „Unii — rĕspund ei — ḑic, că

ești Ioan Botezătoriul, alții că ești Ilie, alții că ești Ieremia séu unul din Proroci. — „Dar voi cine ziceți că sum?“ Și eată din cei doispredece, cari în tóte zilele erau cu El și toți 'l cunosceau, precum li se părea, unul singur, adecă Simon Petru îndrăsnesce a mărturisí: „Tu ești Christos, fiiul lui Dumnedeu celui viu!“ Eată, fraților, cunoscința nóstră despre Christos: unul din doispredece!

Dar de l'am și cunósce și l'am și mărturisí ca Petru, totuși nu e de ajuns, décă *nu'l vom și iubí.* A *cunósce* însě pre Christos și a'l *iubí,* este fórte aprópe séu mai vêrtos este imposibil a'l cunósce și a nu'l iubí. Ba un renumit părinte bisericesc*) zicea fórte adevěrat și frumos, că pe atâta *cunóscem* pre Dumnedeu, pe cât 'l *iubim!*“ Căci *a iubí pre Christos, este a iubí binele.* Ear a cunósce lumina și a iubí întunerecul; a cunósce dreptatea și adevěrul și a iubí minciuna și falsitatea; a cunósce binele și a iubí rěul, — cum ar puté un astfel de om a se numí învěțăcelul lui Christos? Fariseii credeau că cunosc scripturile, și nu le cunosceau; de aceea nu cunosceau și nu iubiau nici pre Christos, prevestirea și dorirea scripturilor. „Pre omul acesta — ziceau — nu'l scim de unde este!“ Moise și toți Prorocii 'l prevěduseră și'l prevestiseră; scriptura era plină de numele lui Mesia, și ei nu'l cunosceau! Și cătră cine ziceau, că nu sciu, cine este Christos? Cătră sěrmanul om, ce fusese orb din nascere, după cum audirăm în Evangelia nóstră de curênd, pre care 'l vindecase Christos, și carele 'l cunoscea. O căile lui Dumnedeu! Cel necărturar 'l cunósce, și cei cărturari nu; cel neînvěțat îl mărturisesce, 'l doresce, i sě închină, — cei învěțați 'l despretuesc și sě lapědă de Dênsul; cel orb vede, — și cei cu ochi sunt orbi! Și unde este cheea acestui

*) A se vedé nota 1. dela fine.

secret? În dóuě cuvinte: *Acesta 'L iubia, aceia 'L uriau!* Eată, fraților, cunoscința fără iubire!

Dar în fine iubirea acésta sě nu se mărginéscă numai pe lângă simțemintele inimei, nici chiar pe lângă cuvintele gurei; ci sě se manifesteze séu arete și prin *faptele* nóstre, *prin urmarea lui Christos,* „Nu tot cel-ce 'mi zice mie: „Dómne, Dómne!“ va întra întru împěrația ceriului, ci cel ce face voia Tatălui meu!“ Și iarăși: „Cel ce va sě vină după mine, sě se lapede de sine, sě'și ia crucea sa și sě'mi *urmeze* mie!“ Sunt frumóse cunoscințele, sunt laudabile simțemintele bune, sunt plăcute și folositóre cuvintele; dar covêrșitóre preste tóte sunt *faptele*“! Deci de voim sě fim învěțăcei ai lui Christos; de dorim, ca și cu noi sě fiă Domnul, precum a promis a fi cu Apostolii sěi, apoi sě ne silim, tot mai bine *a'l cunósce,* tot mai cu căldură *a'l iubí,* tot mai mult *a urma Lui?* Apostolul Pavel mustră pre Corinteni (I. Cor. 11, 30), că sunt între ei mulți *neputincioși* și *bolnavi* și *dorm* mulți“; adecă mulți creștini cu numele, dar nu și cu faptele. Ferice décă cuvêntul acesta nu se va putea aplica și la noi! Dar décă voim sě ne numim creștini, sě urmăm blândețele, dreptatea, smerenia, iubirea de ómeni a lui Christos, și atunci Christos va fi și cu noi, ca cu învěțăceii sěi.

Ear Tu fiul lui Dumnedeu, Mântuitoriul lumei, carele mergi astăzi cu preamărire la Tatăl, — Tu, al cărui dar a făcut din pescari Apostoli și din păgâni Mucenici, luminézǎ mintea nóstră spre cunoscința Ta, aprinde inimile nóstre spre iubirea Ta, întărésce puterea nóstră și mai vêrtos neputința nóstră spre urmarea Ta, ca sě ne învrednicim și noi a fi *cu cuvêntul și cu fapta* învěțăcei ai Těi. Nu ne lăsa orfani nici pre noi, precum n'ai părăsit pre Apostolii Těi. Binecuvêntă-ne și pre noi, cari sěrbăm astăzi

împreună cu maica nóstră biserică mărită Înălţarea Ta la ceriu, precum ai binecuvêntat în muntele maslinilor pre iubiţii Tĕi învĕţăceĭ, pre cari i-ai cheiămat a mărturisí pentru Tine şi a binevestí evangelia Ta în tótă lumea, la tótă zidirea. Trămite-ne şi nóue, precum acelora, pre Mângăitoriul, duchul adevĕrului, carele dela Tatăl purcede, ca sĕ ne povĕţuiéscă spre tot adevĕrul; şi fii cu noi şi cu sântă biserica Ta, precum ai promis credincioşilor Tĕi, până la sfêrşitul veacului. Amin!

VI. A doua ḑi de Rosalii. *)

„Şi s'au umplut toţi de Duchul Sfânt, şi au început a vorbí într'alte limbi, precum le da lor Duchul a grăí!“ **Fapt. Apost. 2, 4.**

Ceea-ce este pentru o familiă ḑiua nascerei capului ei, aceea este, iubiţilor, pentru familia cea mare a creştinilor ḑiua de eri, ce se continuă şi astăḑi şi încă şi mâne; căci acum sĕrbézĕ biserica creştinéscă sĕrbătórea *nascerei sale.* Astăḑi céta cea mică a credincioşilor lui Christos, — cu totul 120 suflete, — până acum ascunsă şi fricósă, ese la lumina ḑilei şi se înfăţişézĕ lumei ca *societate solidară, încheiată, ca biserică christiană.* Şi precum fiii şi fiicele la ḑiua natală a părinţilor lor alérgă a le încununa frunţile iubite cu cununi de flori şi a le înveselí inimile prin urări şi fericitări: aşa şi noi eată am încununat şi am împodobit astăḑi pre maica nóstră sufletéscă cu verdéţă şi cu flori, şi'i aducem cântări sfinte de bucuriă şi de veseliă. Fiă, ca aceste jertfe fiieşci ale nóstre se purcédă din inimi curate! Fiă, ca buna nóstră maică sĕ le priiméscă cu plăcere şi bucuriă. Fiă, ca precum fiii de mama lor, aşa şi mama sĕ se pótă bucura astăḑi cu bucuriă sfântă de fiii sei! Da, bucură-te maică sfântă, bucură-te biserică de fiii tei! Bucură-te, căci ceea-ce la început păreai stérpă, astăḑi numeri fiii tei nu după sute séu mii, ci după milióne şi sute de milióne, pentru-că tot pământul este plin de dênşii. Ceea-ce la început erai defaimată şi persecutată, astăḑi eşti lăudată şi glorificată ca începătórea unei ere nóuĕ de fericire în viéţa neamului omenesc! Ceea-ce la început, ca şi dumneḑeescul teu întemeiatoriu, nu

*) A se vedé nota 2 dela fine.

aveai unde se-ţi pleci capul, astădi şedi pe scaune împerătesci. Bucură-te, bucură-te biserică, mamă fericită, bucură-te de fiii Tei! Bucuraţi-ve fii de mama vóstră! Astădi sunt *Rosaliele*, serbătórea roselor, ḑiua nascerei bisericei creştinesci!

Precum le demandase dumneḑeescul învĕţătoriu înainte de preamărita sa înălţare, Apostolii şi ceilalţi învĕţăcei ai Domnului erau în Ierusalim, asceptând împlinirea făgăduinţei date lor. Cum se va fi amestecat în inimile lor în decursul acestor nóuĕ ḑile bucuria cu întristarea! Bucuria, căci veḑuseră împlinit minunat ceea-ce preḑisese Christos despre mórtea, învierea şi înălţarea sa, şi se convinseseră cu desevîrşire, că Christos este fiiul lui Dumneḑeu, Mântuitoriul lumei. Ear întristarea, pentrucă se vedeau pre sineşi ca pre nisce prunci orfani, lipsiţi de părintele lor, lipsiţi de învĕţătura şi poveţuirea Lui, — de pânea cea cerésca, ce nutrise până acum sufletele lor. Însĕ întristarea lor nu durà mult. Căci la ḑece ḑile după înălţarea Domnului, fiind ei adunaţi cu toţii la un loc, s'a făcut deodată o suflare ca de vifor, ce vine repede, şi a umplut casa unde şedeau, *şi Duchul Sfânt în formă de limbi de foc s'a pogorît preste dênşii, şeḑênd pe fiăcarele din ei.* Şi s'au umplut toţi de Duchul şi au început a grăí în alte limbi, precum le dedea lor Duchul a grăí. Mulţimile celor adunaţi în Ierusalim, Iudei din tótă lumea, se spăimêntară de acéstă vedere străină; ear alţii, necunoscênd puterea lui Dumneḑeu, 'şi aflau batere de joc de dênşii, ḑicênd, că sûnt plini de vin, măcarcă erá de diminéţă, încă numai la a treia óră din ḑi. Atunci Petru, acel Petru, care 'n nóptea ss. patimi se lăpedase de Domnul seu, ba se jurase că nici că'l cunósce, — acel Petru acum păşesce la mijloc între popor şi le arată din sânta Scriptură, că acésta nu este beţiă, ci este plinirea cuvêntului Prorocului Ioil,

(2, 28), carele cu multe sute de ani mainainte preḑisese acéstă profusiune a Duchului lui Dumneḑeu; apoi le vorbì cu atâta însufleţire, încât mulţi se petrunseră de cuvintele lui şi'l rugară, se le arete calea cătră mântuire. El le respunse: „Botezaţi-ve şi credeţi în Evangeliă, şi veţi lua puterea Duchului sfânt“! Şi în óra aceea se botezară *ca la trei mii de suflete* şi se umplură toţi de Duchul sfânt. Astfel vedem aici, tot într'o óră, cea d'antâi *semĕnătură* şi cel d'antâi *seceriş* în agrul lui Christos. Ear de atunci încóce aflăm pre Apostolii, precum ḑisese Domnul la chiămarea lui Petru, ca pre nisce vênători, cari întind mrejile cuvêntului lui Dumneḑeu în tóte părţile, spre a vêna pre toţi cei doritori de mântuire şi a-i aduce la Christos. Căci de atunci ei sĕ risipiră prin lume, încătrău 'i poveţuia Duchul lui Dumneḑeu, vestind cuvêntul vieţei de veci şi botezând. Şi cuvêntul lui Dumneḑeu sporia în mod minunat, şi numĕrul credincioşilor se îmmulţia din ḑi în ḑi, şi virtuţile creştinesci resăriau ca spice frumóse din pământul cel până ací înţelenit, ce nu producea făr spini şi polomidă. Ear acestea tóte se făceau, pentrucă Apostolii Domnului se îmbrăcaseră cu putere de sus, *pentru-că Duchul sfânt îi luminase, îi întărise şi i sfinţise.*

Trei ani fuseră Apostolii împreună cu Christos, martori faptelor Lui, ascultători cuvintelor Lui, şi totuşi încă atât de puţin au fost înţeles trămiterea Lui cea dumneḑeéscă, încât cu puţin înainte de patimă Filip, confundând cele ceresci cu cele pământesci, 'L rugase: Dómne, arétă nóuĕ pre Tatăl; ear fiii lui Zevedeiu, cugetând la ranguri lumesci, ceruseră a şedé deadrépta şi deastânga Lui întru mărirea Lui. Acéstă necunoscinţă a lor prin pogorîrea Duchului sfânt a încetat. Ca o *lumină* s'a aretat Duchul Sfânt, şi ca o lumină *a luminat,* a strălucit şi a pĕtruns min-

ţile şi inimile lor. Acum, precum cântă frumósele nóstre cântări despre Moise, se scutură tina de pe ochii minţei lor, şi ei ved pre cel-ce este, şi sĕ învéţă cunoscinţa Duchului. De aici încolo ei nu mai sûnt pescarii cei neînvĕţaţi, ci sûnt comori de înţelepciune şi începătorii teologilor şi retorilor bisericei. Tainele lui Dumneḑeu stau acum ca nisce cărţi deschise şi ceteţe dinaintea ochilor lor sufletesci, şi ceea-ce mai nainte le era enigmă séu gâcitură, de aḑi încolo le este realitate, lucru aievea, adever, lumină. Acum înţeleg prorociile cele întunecate ale Prorocilor, petrund la înţelesul cel adeverat al cuvintelor lui Christos, — cunosc pre Tatăl, pre carele dorise Filip sĕ'l cunóscă. Acum înţeleg, că este o viéţă mai înaltă pentru om, decât a mânca şi a bé; cunosc, că creştinătatea cea adeverată este, a împliní voia lui Dumneḑeu; sûnt convinşi, că tot neamul omenesc de sub cer este chiămat la ospeţul cel mare al împerăţiei lui Dumneḑeu. Aşa iubiţilor, căci aşa a fost voia lui Dumneḑeu, ca tainele Lui cele mari sĕ se acopere dinaintea învĕţaţilor lumei, şi sĕ se descopere pruncilor, adecă Apostolilor celor necărturari, ca astfel sĕ nu se sumeţéscă omul cu sciinţa sa, ci se cunóscă şi se mărturiséscă, că tóte întru tóte le lucréză darul lui Dumneḑeu. Şi precum minţile Apostolilor Duchul Sfânt le-a luminat spre tóte cele mântuitóre, aşa şi astăḑi, creştini evlavioşi, tótă luminarea nóstră, spre tot, ce este bun şi folositoriu şi sfânt, o lucréză Duchul acesta. Duchul lui Dumneḑeu este luminarea cea adeverată a minţei nóstre. De cuprindem lucrurile, ce ne sûnt de trebuinţă şi de folos în viéţă; de înţelegem cuvêntul lui Dumneḑeu şi petrundem adeverurile Lui cele vecĭnice şi neschimbăcióse: de ne rădicăm prin luminarea minţei nóstre tot la mai înalte şi mai înalte trepte ale cunoscinţei şi ale lucrărei; de cunóscem adeveratul nostru bine

şi tindem spre ajungerea lui, séu de pricepem reul, ce ne ameninţă, şi scim a ne ferí de dînsul, tóte acestea sûnt lucrări ale Duchului Sfânt, carele astfel, după mesura credinţei nóstre, se revérsă asupra celor aleşi de Dumneḑeu. Da iubiţilor, Duchul sfânt este *luminarea minţilor nóstre.*

Şi precum vedem pre Apostolii Domnului *luminându-se* prin Duchul Sfânt, aşa-i vedem şi *întărindu-se*, ba devenind supra-omenesci şi neînvingibili prin puterea acestui Duch. „Tóte" — ḑice Apostolul Pavel — „tóte le pot întru Christos, cel-ce me întăresce!" Ei, cari în nóptea patimilor lui Christos, învinşi de slăbiciunea firei omenesci, fugiseră şi se împrăsciaseră, acum se întăresc în credinţă întru atâta, încât se readună, se constituesc în societate deosebită, păşesc în faţa lumei cu numele lui Christos, şi în timpul îndelungatelor şi grelelor ispite nimic nu mai este în stare a-i despărţí de Dênsul. Petru, carele în óra periclului cu jurământ se lăpĕdase, că nu e dintre învĕţăceii lui Iisus, ba nici că cunósce pre omul acela, acum ia îndrăsnélă a-'l vestí în public. „Simon Petru, servul şi apostolul lui Iisus Christos" se numesce el de aici înainte, şi acuşi 'l vom vedé dându-şi şi viéţa sa pentru Christos. Ei, cari mai înainte şedeau numai cu uşile încuiate pentru frica Iudeilor, acum mărturisesc pre Christos înaintea archiereilor şi boierilor poporului, şi cu tóte că li se opresce a mai pomení numele acesta, ei 'l predică în biserica cea mare din Ierusalim. Soborului, care i ameninţă cu pedepse aspre, de vor mai numí numele acela, i respund în faţă: „Judecaţi, de este drept înaintea lui Dumneḑeu, pre voi a vĕ asculta mai vêrtos, decât pre Dumneḑeu!" (Fapt. Apost. 4, 19). Ba după-ce se pun în prinsóre, se légă cu lanţuri şi se bat cu toiege ca nisce criminali, ei se bucură şi mulţemesc lui Dumneḑeu, că

s'au învrednicit, a fi batjocuriți și maltratați pentru numele lui Christos. Și acéstă tăriă a credinței, ce li-a însuflat Duchul sfânt, nu i-a mai părăsit tótă viéța lor, ci i-a însoțit până în momentele cele din urmă și li-a recorit frunțile de sudorile morții. Nenumărate au fost suferințele lor: persecuțiuni pe față dela inimici, persecuțiuni ascunse dela prietenii cei mincinoși, persecuțiuni dela Iudei și dela păgânii, persecuțiuni dinafară și dinlăuntru. Fómetea și setea, frigul și zeduful, golătatea și lipsa, bătăile și închisorile, amenințările cu mórtea și periculii de mórte de multe feluri, tóte le sufer, tóte le supórtă, tóte le învinge cu puterea priimită astădi dela Duchul Sfânt. Cu acéstă tăriă ei au învins lumea, și tot asemenea și astădi numai tăria aceea póte triumfa asupra patimilor și ispitelor lumei. Căci de unde ar avé cel drept curagiul, a suporta în lume neîndreptățirile, ce i se fac, décă nu l'ar întări duchul lui Dumnedeu? De unde cel bun îndrăsnéla, de a nu se teme de cel rău? De unde cel iubitoriu de adevĕr și dreptate tăria aceea de diamant, a nu pleca genunchii sei înaintea minciunei și a fățăriei? Da, iubiților, Duchul Sfânt a fost și este nu numai *luminarea minților nóstre*, ci și *întărirea inimilor nóstre!*

În sfârșit Duchul Sfânt a *sfințit* pre Apostoli, făcêndu-i după cuvêntul scripturei vase de bună trébă spre plinirea evangeliei lui Iisus Christos. In formă de foc s'a arătat Duchul Sfânt, și în forma focului, ce curățesce aurul și argintul de alte soiuri de pământ, cu cari se află amestecate, a curățit mințile și inimile lor de tot ce era material, pământesc și de jos. „Eu — dice Apost. Pavel (Galat. 2, 19) — eu prin lege legei am murit, ca sĕ viez lui Dumnedeu". Și în adevĕr că de aici încolo ei nu mai viézĕ loruși, ci lui Dumnedeu și evangeliei lui Christos. Mănia,

ura, resbunarea, iubirea de argint, nedreptatea și câte alte patimi domnesc în lume, turbură fericirea nóstră și ne depărtézĕ de D-dеu, ei în urma acestei sfințiri le au depus cu totul, de tóte s'au desbrăcat, tóte le au sters din inimile lor, și s'au îmbrăcat în vestmêntul acela curat și nemaculat al sfințeniei, ce-i face pentru toți vecii stele luminóse ale bisericei lui Christos. Ei, cari mai nainte erau bântuiți de multe feluri de neputințe omenesci, acum se fac esemple și modele vii de virtute pentru tótă creștinătatea; și cu drept pot provoca pre credincioșii lor, a li se face următori. De aici încolo ei sunt ângeri în trup omenesc, ființe apropiate de Dumnedeu, cari trăiesc pe pământ, dar sufletele lor deapururea sunt în ceriu. De aici încolo ei nu mai cugetă, nu mai simțesc, nu mai doresc și nu mai voiesc cele omenesci și de jos, ci tótă cugetarea și simțirea și voința lor este ațintită spre cele mai înalte și ddeesci. O fericiți noi creștinii, cari avem astfel de esemple strălucitóre dinaintea ochilor nostri! Apostolii au fost ómeni asemenea nóue, născuți cu tóte neputințele firei nóstre, supuși tuturor patimilor asemenea nóue. Și eată, luminați și întăriți de Duchul Sfânt, la ce înălțime a perfecțiunei s'au urcat! Fericiți noi, cari vedem firea nóstră atât de nobilitată, cari vedem pre om atât de aprópe de D-dеu! Dar *mai fericiți, décă ne vom pĕtrunde și noi de sfințenia lor! Și deplin fericiți,* décă ne vom face *rĕvnitori și următori acestei sfințenii!* Da, creștini iubiți, căci numai atunci vom puté călca sub picióre nóstre, ca pre nisce fére deapururea revoltante, patimile acelea, cari resvrătesc lumea, cari strică fericirea nóstră și a altora și ne închid ușile raiului celui gătit nóue. Numai atunci va domní în casele și familiile și cărările vieței nóstre modestia, cumpĕtul, dreptatea, sinceritatea, adevĕrul, curăția, îndelungă-răbdarea,

iubirea lui Dumnedeu și a deaprópelui, și tótă fapta bună, cari tóte Apostolul Pavel le numesce *rodurile Duchului Sfânt.* Numai atunci vor merita societățile nóstre, fiă familii, comune, țeri, staturi séu de ori-ce fel numele de societăți creștinesci. Numai atunci vom puté dice, că conlucrăm la împĕrăția lui Dumnedeu, pentru carea Christos și-a vĕrsat sângele, pentru carea s'a pogorît Duchul Sfânt preste credincioșii lui Christos. Da, iubiților, căci *Duchul Sfânt atunci a fost, și acum este și deapururea va fi sfințirea sufletelor nóstre*!

Ear ca sĕ vină, sĕ vină cât mai curênd, mai întâiu în inimile nóstre, apoi în casele nóstre și în fine asupra tuturor cugetărilor și lucrurilor nóstre acest dumnedeesc și Sfânt Duch, *care-le a luminat, a întărit și a sfințit pre Apostolii Domnului*, sĕ ne rugăm cu deosebire astădi cu acel pĕtrundătoriu cuvênt, ce ni-l cântă biserica mai vêrtos în dilele acestea: „Duchul Sfânt erá și este și va fi, nici început avênd nici încetênd, ci pururea cu Tatăl și cu Fiiul este împreunat și împreună numĕrat: viéță și de viéță făcătoriu, lumină și din lumină purcedĕtoriu; însuși bun și isvor bunătății, prin carele Tatăl se cunósce și Fiiul se preamărește și de toți sĕ scie: o putere, o împreunare, o închinăciune a Sfintei Treimi". Căreia întreit sântă cântare, cinste și preamărire, dela noi și dela tótă suflarea în veci! Amin!

VII. La sĕrbătórea Nascerei Sfântului Ioan Botezătoriul.

(24 Iunie).

„Și tu, pruncule, proroc Celui Preaînalt te vei chiăma, că vei merge înaintea fețci Domnului, sĕ gătesci căile Lui!" **Ev. Luca, 1, 76.**

Când se apropià plinirea vremei, ca Dumnedeu sĕ trămită în lume pre Mesia cel promis, era în Iudeea un preot cu numele Zacharia, și muierea lui Elisaveta. Și erau ei ómeni buni și drepți înaintea lui Dumnedeu, și îmbĕtrâniseră amêndoi, dar nu aveau prunci. Atunci odată, pecând Zacharia slujia în biserică înaintea Domnului, după rênduéla preoției, eată un ânger deadrépta altarului, și el s'a spăimêntat. Și i-a dis ângerul: „Nu te teme Zacharie, pentru-că s'a audit rugăciunea ta, și muierea ta Elisaveta va nasce ție fiiu, și vei pune numele lui Ioan. Și va fi ție bucuriă și veseliă, și mulți de nascerea lui se vor bucura. Că va fi mare înaintea Domnului, și vin și beutură bețivă nu va bé, și se va umplé de Duchul Sfânt încă din pântecele maicei sale"; apoi spunêndu-i, că va merge înaintea Domnului cu duchul și cu puterea lui Ilie, terminà cu cuvêntul, că pruncul acesta va gătí Domnului popor desĕvêrșit. Și întrebând Zacharia, cum va cunósce el acésta? căci și el și Elisaveta sunt bĕtrâni, trecuți din dilele lor, 'i dise ângerul: „Eu sum Gavriil, cel-ce stau înaintea lui Dumnedeu și sunt trămis a grăí cătră tine și a binevesti ție acestea. Și eată vei tăcé și nu vei puté grăí pănă'n diua aceea, când vor fi acestea, pentru-că n'ai crédut cuvintelor mele, care se vor împlini la vremea lor". Și așa s'a și întêmplat. Zacharia rĕmase mut, și po-

porul mirându-se, cunoscù, că a vĕdut vedeniă. Eară la timpul sĕu Elisaveta născù prunc de partea bărbătéscă, şi era plină de bucuriă, că a luat Dumneḑeu ocara ei dintre ómeni, căci Evreii credeau, că soţii, cari n'au prunci, nu sunt buni la Dumneḑeu. Şi când după legea lui Moise la opt ḑile era sĕ se taie împregiur pruncul şi sĕ i se pună nume, atunci se făcù dispută între rudenii pentru numele pruncului. Unii ḑiceau: Zacharia, ca al tatălui seu, ear Elisaveta: Ioan, care în limba evreéscă va se ḑică: Darul lui Dumneḑeu. Şi aşa făcênd semn la tatăl pruncului, acesta cerù tăbliţă şi scrise: Ioan sĕ fiă numele lui! Atunci dintr'odată se deslegà limba lui, şi bĕtrânul preot începù a mări pre Dumneḑeu şi a prorocí despre acest prunc minunat: că Domnul a cercetat cu milă pre poporul seu şi i-a făcut mântuire, precum s'a promis lui Avraam, părintelui poporului seu. „Şi tu, pruncule", — ḑise — „prorocul Celui Preaînalt te vei chiăma, că vei merge înaintea feţei Domnului, sĕ gătesci căile lui, ca sĕ dai cunoscinţă mântuirei poporului lui, întru iertarea pĕcatelor lor. Pentru milostivirile milei Dumneḑeului nostru, în care ne-a cercetat pre noi rĕsăritul cel din înălţime. Ca sĕ lumineze celor-ce şedeau întru întunerec şi în umbra morţii, sĕ îndrepteze piciórele nóstre în calea păcei". Astfel apoi a fost tăiat pruncul împregiur şi a priimit numele Ioan; şi evangelistul Luca nu lipsesce a adauge: că „pruncul crescea şi se întăria cu duchul, şi a fost în pustiă până în ḑiua arĕtărei lui cătră Israil".

Acéstă ḑi de bucuriă, ḑiua nascerei s. Ioan prorocului, înainte-mergĕtoriului şi botezătoriului Domnului nostru Iisus Christos, o sĕrbăm noi astăḑi, creştini iubiţi, — ḑiua prorocului, pre care însuşi Domnul 'l numesce cel mai mare între cei născuţi din muieri.

Biserica închipuiesce pre s. Ioan Botezătoriul ca purtând aripi la umerii sei, şi-'l numesce „ânger în trup, temeiul prorocilor, înainte mergĕtoriu al venirei lui Christos". Căci minunată întru adevĕr este dela începuţ până la sfîrşit viéţa acestui proroc. Imbrăcat în haină de peri de cămilă, brâu de curea preste mijlocul seu, mâncând aguridă şi miere sĕlbatică, el petrece cu o fiinţă din altă lume, în pustiiul Iordanului şi strigă popórelor: „Pocăiţi-vĕ, că s'a apropiat împĕrăţia cerurilor!" Şi veniau la dênsul mulţime de ómeni din tóte părţile, şi-'şi mărturisiau pĕcatele lor, şi se botezau dela dênsul în apele Iordanului. Şi împreună cu alţii veniau şi din Farisei şi Saducei; şi Ioan îi cunoscea pre ei cu duchul şi ḑicea lor: „Pui de năpârci, cine v'a arĕtat vouĕ, ca sĕ fugiţi de mănia cea fiitóre? Făceţi dar roduri vrednice de pocăinţă!" Apoi îi învĕţa, sĕ nu se laude tot cu aceea, că tatăl lor este Avraam, căci Dumneḑeu şi din petrile acestea póte sĕ rădice fii lui Avraam. Ci mai vêrtos sĕ cugete, că sĕcurea este la rădĕcina pomului, şi tot pomul, care nu face rod bun, se taiă şi se aruncă în foc. — Ear când 'l întreba, că dóră el este Iisus? Ioan mărturisia, că nu este, ci el e glasul celui-ce strigă în pustiă: Gătiţi calea Domnului, — că după El vine cel mai mare decât dênsul, căruia el nu e vrednic a-i deslega curelele încălţămintelor, — că el botézà cu apă spre pocăinţă, dar acela, adecă celce vine după dênsul, va boteza cu Duch sfânt şi cu foc, şi multe altele, cu cari mângăia poporul. Într'aceea venind şi Iisus din Galilea la Iordan sĕ se boteze, Ioan din descoperire dumneḑeéscă 'l cunoscù şi-l numì „mielul lui Dumneḑeu, care pórtă pĕcatele lumei", căci Duchul lui Dumneḑeu se va pogorí preste dênsul şi va odichní preste dênsul. Şi aşa, ca sĕ se plinéscă, după cuvêntul lui Iisus, tótă

dreptatea, Ioan botezà pre Iisus în Iordan, și Duchul în chip de porumb se pogorí preste Dênsul și se făcù glas din cer: „Acesta este fiiul meu cel iubit, întru carele bine am voit“!

Dar destul, iubită obște creștinéscă, destul până ací astădi, la ḑiua nascerei Sftlui Ioan; ear mai mult despre viéța și mórtea lui nu preste multe ḑile.

Căci și din cele de pân' aici am putut cunósce, că Ioan a fost trămis dela Dumneḑeu ca pétra de hotar între legea vechiă și legea nóuă: aceea a fost trecut, și acésta a fost venit; „trecut-a, — după cântarea nóstră bisericéscă, „trecut-a umbra legei, și darul a venit!“ Ioan prin inspirarea dumneḑeéscă o cunósce acésta și vine a gătí calea spre priimirea lui Iisus. Serios, strins împlinitoriu al legei, modest, abstinent ca un pustnic, — străin de vin și beutură beţivă, după prevestirea ângerului, Ioan a petrecut viéța sa ca un ânger în trup omenesc, în post și rugăciune, în propoveduirea pocăinței, botezarea lui Christos și îndreptarea la Christos a tuturor celor-ce doriau mântuirea, carea venise.

Pentru aceea, iubiți fii ai bisericei, sĕ ne bucurăm astădi și noi împreună cu maica nóstră biserică, și sĕ sĕrbăm împreună cu dênsa nascerea celui mai mare dintre toți prorocii, ba a celui mai mare decât toți cei născuți din muieri. Și precum la nascerea lui Ioan s'au bucurat tóte rudeniile lor și tot ținutul acela, că a căutat Domnul cu îndurare spre robii sei, drepții Zacharia și Elisaveta, așa sĕ ne bucurăm și noi de minunata nascere a acestui prunc, care avea sĕ fiă premergĕtoriu și prevestitoriu al venirei lui Christos, calea și adevĕrul, viéța și mântuirea sufletelor nóstre. Căruia mărire și preamărire, dela noi și dela toți, cei-ce cred întru Dênsul, în veci! Amin.

VIII. La sĕrbătórea ss. Apostoli Petru și Pavel.

(29 Iuniu).

„Tu eşti Petru, şi pe acéstă pétră voiu zidí biserica mea, şi porţile iadului nu o vor birui pe ea“!

Mateiu 16, 18.

Precum înainte cu puține ḑile a sĕrbat biserica nascerea s. Ioan Botezătoriului, așa continuă astădi cu cinstirea sfinților și plăcuților lui Dumneḑeu. Astădi ne pune înainte pomenirea ss. mai marilor apostoli *Petru și Pavel,* cari despărțiți cu trupul, dar împreunați cu duchul, au lucrat fiăcare în parte, dar ambii spre același scop, pentru întărirea bisericei, ca după cuvêntul lui Christos nici porțile iadului sĕ n'o pótă sfărma. Biserica serbézĕ astădi pre amêndoi împreună, ca prin acésta sĕ ne arete neschimbata, neîntrerupta și nealterata unitate a bisericei: căci *unul* este capul bisericei, *unul* întemeiătorul și domnul ei, Iisus Christos, care promite a fi cu dênsa până la sfêrșitul veacului; și *una* și nedespărțită este și biserica, trupul lui Christos: nici unul fără altul.

Petru numit și Simon, împreună cu fratele seu Andreiu, au fost fii ai lui Iona, toți pescari. Pre amêndoi frații i-a aflat Iisus întocmindu-și mrejile, și i-a chiămat după sine, ca sĕ-i facă vênători de ómeni, și ei lăsându-și mrejile și pre tatăl lor, au mers după dênsul. După evangelistul Ioan însĕ mai întâiu a aflat Iisus pre Andreiu și 'l-a chiămat după dênsul; apoi Andreiu s'a întâlnit cu Petru, 'i-a spus că a aflat pre Mesia și 'l-a chiămat și pre el la dênsul. Așa înțelege acéstă chiămare și biserica nóstră, căci pre Andreiu 'l numesce „cel întâiu chiămat“. Destul că Petru, fiă pentru bĕtrâneţe, fiă după rîvna sa întru

lățirea evangeliei, a fost împreună cu Iacob și Ioan, fiii lui Zevedeiu, unul din cei mai de aprópe ai lui Christos și martor ocular al actelor și minunilor Lui, precum la înviierea fiicei lui Iair, la schimbarea Lui la față în muntele Tavorului, la începutul dumnedeescilor patimi și altele. Cuvêntul însĕ, care l-am pus în fruntea meditărei nóstre de astădi, este acesta. Aflându-se Iisus cu învĕțăceii sei în părțile Cesareei lui Filip, i-a întrebat pre ei, cine dic ómenii că este El, fiiul omului. Eară ei au dis: Unii dic căești Ilie, alții că ești Iremiă séu unul din proroci. Dis'a lor: Dar voi cine diceți că sum? Și a rĕspuns Simon Petru: Tu ești Christos, fiiul lui Dumnedeu celui viu! Dis'a Iisus lui: „Fericit ești Simone, fiiul lui Iona, că trupul și sângele nu ți-a descoperit ție, ci Tatăl meu cel din ceruri. Și eu dic ție, că tu ești *Petru*, și pe acéstă *pétră* voiu zidí biserica mea, și porțile iadului nu o vor biruí pre ea. Și voiu da ție cheile împărăției ceriurilor, și ori-ce vei lega pre pământ, va fi legat și în ceriuri, și ori-ce vei deslega pe pământ, va fi deslegat și în ceriuri". Și acésta este puterea cea mare, neînvingibilă, a bisericei lui Christos, că ea este întemeiată pe mărturisirea lui Petru: *Tu ești Christos, fiiul lui Dumnedeu.* Însemnézĕ bine, iubite creștine, pe *mărturisirea* lui Petru, ear nu precum dic unii, pe *persóna* lui, carea este greșită și muritóre, ca a tuturor ómenilor. Ia, de poți, mărturisirea acésta a lui Petru: că Christos este fiiul lui Dumnedeu celui viu, ia-o, dic, în laturi, — și biserica creștină, ca atâte și atâte alte instituțiuni omenesci, ar fi sguduită din temeliile sale!

Și acésta o scim din S. Scriptură și chiar din același cap, unde Christos dă lui Petru acéstă putere a cheilor. Căci îndată după acest cuvênt Christos spune apostolilor de patimile, ce-l ascéptă în Ierusalim dela bĕtrâni și archierei și farisei; și conjurându-l Petru, sĕ nu mai mérgă acolo, Christos 'l mustră: Mergi după mine *Satano,* smintélă 'mi ești mie; că nu gândesci cele-ce sunt ale lui Dumnedeu, ci cele-ce sunt ale ómenilor, — o mustrare, carea ar fi un lucru cu neputință, décă Domnul ar fi zidit biserica sa pe *persóna* lui Petru. Și așa încă odată: *nu pe persóna lui Petru, ci pe mărturisirea lui a zidit Christos biserica sa,* — pe mărturisirea, carea nu trupul și sângele i-a inspirat-o lui: că Christos este fiiul lui Dumnedeu celui viu! — Petru după căderea sa în nóptea patimilor lui Christos, și după rădicarea și repriimirea sa după înviierea lui Christos, a fost până la mórtea sa unul dintre cei mai credincioși ai Lui învĕțăcei; ba când Domnul după cina cea de tainĕ spuse învĕțăceilor, — că întru acéstă nópte toți se vor smintí întru Dênsul, Petru rĕspunse, că măcar toți de se vor smintí, el nici odată nu se va smintí. Dar vai, cât de curênd se împlinì și la dênsul cuvêntul lui Christos, că întru acéstă nópte, înainte de a cânta cocoșul, Petru de trei ori se va lăpeda de Dênsul! Da, de trei ori se și lăpĕdà Petru întru acea nópte de Christos, dar după înviierea Domnului iară de trei ori se lipì de Dînsul, 'i mărturisì iubirea sa și iar a fost priimit în céta Apostolilor. „Petre, iubesci-mĕ? — Pasce oile mele". De aici încolo aflăm pre Petru până la mórte în fruntea Apostolilor și a obștei creștinesci, învĕțând și botezând pre cei-ce veniau la Christos, svătuind și îndreptând, ocrotind și apĕrând pre creștini și răbdând cu bucuriă închisori și lanțuri, bătăi cu toiege și mórte pe cruce pentru Christos, ba după tradițiune, dorind a fi rĕstignit cu capul în jos, ca sĕ védă pre Christos, cel-ce s'a rĕstignit pentru noi și s'a înălțat la ceriu.

Dar am zăbovit póte prea mult la Petru, nu dór cu privire la vrednicía lui, carea este fără îndoială,

ci numai la scurtimea timpului, care ne admonéză, a nu uita nici de celalalt erou al dilei de astădi, ba al creştinătăţii întregi, de minunatul *Pavel.* Acesta s'a născut din părinţi iudei de secta Fariseilor în oraşul Tarsu în Cilicia. El, tinĕr învĕţat în tóte cunoscinţele timpului seu şi cu deosebire în legea lui Moise şi „rîvnitoriu părintescilor sale obiceiuri", era la început un înfocat inimic al evangeliei lui Christos; şi sânta Scriptură, când ne istorisesce uciderea cu petri aântâiului mucenic şi archidiacon Stefan, ne amintesce şi de un tînĕr Saul, care mai târdiu s'a numit Paul séu Pavel. Când se începură în Ierusalim persecuţiunile asupra creştinilor, Saul priimì însărcinarea dela svatul evreesc, a călători la Damasc, a spiona după creştini, apoi a-i prinde şi a-i da spre pedepsire. Dar o svaturi omenesci! În drum spre Damasc i se arată o lumină cerésca, carea 'l orbesce; şi un glas din înălţime, care dice că este al lui Christos,'l întrébă, pentru ce'l gonesce? şi ajungênd în Damasc 'l întêmpină apostolul Anania, 'l priimesce în casa sa, 'l învaţă tainele credinţei creştinesci, 'l botéză, şi atunci i revine lumina ochilor, — şi minunea e vĕdită: a adormit Iudeu şi s'a desceptat creştin! A venit duşman sĕ prindă pre creştini, şi însuşi e creştin, aşa încât acum creştinii trebue sĕ'l apere de furia Iudeilor, cari 'l caută sĕ 'l omóre, şi creştinii 'l slobod nóptea într'o coşniţă preste zidul cetăţii şi astfel 'l scapă de mórte.

Acum se 'ncepe o activitate admirabilă din partea lui întru lăţirea şi întărirea creştinismului. Nu ajunge o óră, ci ni-ar trebuí dile, a areta isprăvile şi suferinţele acestui om minunat, care după cuvêntul obstesc se părea că are mai multe vieţi. Dar sĕ ascultăm însaşi mărturisirea lui, ce-o face creştinilor din Corint (II. Cor. 11, 24—32). De cinci ori, spune, a fost bătut de Evrei ca un

făcĕtoriu de rele, de trei ori cu toiege, odată ucis cu petri şi lăsat ca mort, de trei ori s'a sfărmat corabia cu dênsul şi a fost o di şi o nópte plutind pe mare; „în călĕtorii, dice însuşi adeseori, cu primejdii în ape, în necazuri de cătră têlhari, în necazuri de cătră neamuri, în necazuri de cătră păgâni; în nevoi în cetăţi, în nevoi în pustiă, cu primejdiă în mare, în nevoi între fraţii cei mincinoşi, în ostenele şi în supĕrare, în priveghiări de multe ori, în fóme şi în sete, în posturi de multe ori, în frig şi în golătate, fără de cele din afară, năvălire asupra mea în tóte dilele şi grijă de tóte bisericile!" Mai ia lângă tóte acestea călĕtoriile cele multe, întemeierea bisericilor, învĕţarea cea multă de di şi de nópte, cu cuvêntul şi în scris, de cari învĕţături în cetirea apostolului ne împărtăşim şi noi, creştini iubiţi, aprópe anul întreg.

Şi cu tóte acestea modestia lui cea mare: De mi-se cade, dice, a mĕ lăuda, de neputinţele mele me voiu lăuda. Eată, iubiţilor, în puţine cuvinte viéţa lui Pavel, vasul alegerei, servul cel credincios al lui Christos, carele mai mult decât toţi împreună-apostolii sei a alergat, pănă când în fine, într'o di cu Petru, cela pe cruce, cesta prin sabiă au luat dela Dumnedeu cununa dreptăţii.

Aceluia dar, după însuşi cuvêntul lor, al sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, mărire, cinste şi închinăciune, precum dela tótă făptura, aşa şi dela noi, cari sĕvêrşim astădi cinstită pomenirea lor. Amin!

IX. La sĕrbătórea S. Proroc Ilie.

(20 Iuliu).

„Şi li-a dis lor Ilie: Pănă când veţi schiopeta într'amêndouĕ glesnele vóstre? De este Domnul Dumneḑeu, mergeţi după Dênsul; eară de este Vaal, mergeţi după dênsul. Şi n'a rĕspuns lui poporul cuvênt“.

IV. Împ. 18, 21.

Moise şi Ilie — eată cele douĕ sentinele séu străji, puse de Dumneḑeu la întrarea şi la eşirea legei vechi! Unul, prin carele a dat Dumneḑeu poporului lui Israil legea în muntele Sinai, ear celalalt, pre care l'a trimis a aduce poporul cel rătăcit dela închinarea idolilor la închinarea unui Dumneḑeu adevĕrat, amintindu-i: „Eu sunt Domnul Dumneḑeul tĕu; sĕ nu ai alţi dumneḑei străini afară de mine!“ *Unul* se luptă, a *întroduce* la poporul cel nemulţămitoriu şi îndĕrĕtnic legea lui Dumneḑeu; *celalalt* a'l *ţiné* în legea părintéscă şi a'l abate dela închinarea idolilor, spre carea e aplecat. Unul rugând pre Dumneḑeu, a-i scurta ḑilele şi a nu'l mai lăsá sĕ se chinuéscă cu acest popor rĕu şi nestatornic, care pe când el petrece în post şi rugăciune în munte, ca sĕ céră dela Dumneḑeu legea, 'şi face viţel de aur după aseménarea celor ce-i vĕḑuse în Egipt, — celalalt fugind de împĕratul Achav, pre care 'l mustrase pentru rĕutăţile, cu cari întrecea pre toţi înaintaşii sei, şi răbdând fóme şi sete în muntele Carmilului, unde un corb 'i aducea pâne, şi părĕul Horat i stêmpĕrá setea. O omule, eată şi aici doi bărbaţi plăcuţi lui Dumneḑeu, trămişi la tine, ca sĕ te 'nveţe a cunósce pre Dumneḑeu; şi tu ascunḑi faţa ta de cătră dênşii şi o 'ntorci spre idolii cei păgânesci; ei vor sĕ te ducă la bine, şi tu tragi tot

spre rĕu; ei 'ţi vorbesc tot cu blândeţe, şi tu 'i uciḑi cu petri! „Ce este Dómne“, întrebăm şi noi cu prorocul, „ce este, că calea necredincioşilor sporesce?“...

Dar fără de a considera pre Moise, omul lui Dumneḑeu, sĕ ne ocupăm astăḑi, la ḑiua lui, cu deosebire de s. *Proroc Ilie,* pre carele biserica 'l numesce mergĕtoriu înainte al venirei lui Christos.

S. Proroc Ilie a trăit pe timpul lui Achav, împĕratul lui Israil; căci precum se scie, după mórtea lui Solomon, sub domnirea rĕsfeţatului seu fiiu Rovoam, împĕrăţia se despărţise, rĕmânênd la împĕrăţia cea vechiă, numită împĕrăţia lui Iuda, numai douĕ neamuri: Iuda şi Veniamin, ear celelalte ḑece neamuri şi-au fost ales împĕrat pe Ierovoam, şi împĕrăţia acésta nouă o chiămară împĕrăţia lui Israil. Împĕraţii lui Iuda tot mai ţineau cât de cât la legea lui Moise, ear ai lui Israil, amestecându-se cu păgânii şi luându-şi şi soţii din ţerile păgânilor, se plecau tot mai mult spre idololatriă, adecă închinarea la idoli, după cuvêntul prorocului Ilie „schiopĕtând într'amêndouĕ glesnele“, adecă cât spre Dumneḑeu, cât spre idoli. Unul dintre cei mai rĕi împĕraţi ai lui Israil a fost acest Achav, care luase de tot idololatria soţiei sale Isavela, rĕsturnă altarele lui Dumneḑeu şi rădică în locul lor altare idolului Vaal, ba şi ucise pre preoţii Lui şi puse în locul lor patrusute cinciḑeci preoţi păgânesci. Atunci Ilie prorocul făcù mântuire poporului Israil. Căci luând ordin dela Dumneḑeu întrà la Achav, şi ca pedépsă dela Dênsul pentru fărădelegile lor i prevestì o secetă înfricoşată de trei ani şi jumetate. Achav însĕ, ca toţi tiranii, în loc de a se întórce la calea cea dréptă, 'l amenińţà cu mórtea, şi aşa Ilie fugí în muntele Carmilului, unde bea apă din părĕul Horat, ear pâne şi carne 'i duceau corbii în ciocurile lor. Seceta ţinea mereu, aşa

încât secà și părĕul din munte. Atunci Dumnedeu 'l trămise la vĕduva Sareta Sidonului, carea 'l va chrăní. Rugându-se Ilie de acea vĕduvă pentru o bucată de pâne și un păchar de apă, aceea se jurà pe Dumnedeu, că nu are făr' o mână de făină și puțintel unt de lemn într'un urcior; „și eată — dice — eu aduc vr'o două lemnișóre și voiu merge și voiu face acésta mie și fiilor mei, și vom mânca și vom muri". Așa sĕrmana femee, ca-și-când mórtea de fóme ar sta deja la ușa ei. Ilie o 'ncuragià, ca sĕ facă așa, dar sĕ-i facă și lui o pânișóră; că Dumnedeu 'i va sporí făina și untul de lemn. Vĕduva făcù după disa prorocului, și eată mâna de făină și stropul de oleu nu se gătà cât ținù fómetea; căci Cel-ce săturase mainainte poporul cu mană în pustiă și-i isvorise apă din pétră, ear mai târdiu săturà cu cinci pâni și doi pesci în pustiă cinci mii de ómeni, afară de femei și de copii, acela și aici chrănì cu o mâna de făină și cu puțintel unt de lemn o casă de ómeni, și încă pe deasupra și pre prorocul seu. Ba bolnăvindu-se fiiul vĕduvei și fiind de mórte, Dumnedeu prin rugăciunile lui Ilie 'l scăpà din gura morții.

Și tot asemenea arĕtà Dumnedeu atotputerea sa și față cu jertfa, ce-i aduse Ilie, când provocà pre Achav de o parte, ca preoții lui sĕ jertféscă în Carmil lui Vaal, eară el de altă parte va jertfí lui Dumnedeu celui adevĕrat. Și tăind fiă-care parte câte un bou, preoții lui Vaal făcură jertfelnic, puseră jertfa pe el și începură a cânta și a striga și a-și sfășia trupul cu cuțite, sĕ vină foc din ceriu și sĕ ardă jertfa lor. În deșert. Când însĕ Ilie puse jertfa sa pe altar și se rugà lui Dumnedeu, ca spre a cunósce poporul și a se întórce iară la Dumnedeul seu, sĕ se aprindă jertfa lui: atunci repede căḑù foc din cer, arse jertfa și tot ce era pe altar, poporul preamărì pre Dumnedeu,

ear pre slujitorii cei mincinoși 'i ucise la rîul Chison. Și eată deodată cerul se întunecă, Ilie provócă pre Achav, sĕ grăbéscă spre casă, ca sĕ nu'l ajungă plóia pe drum; căci ca-și-când s'ar fi descuiat cerul, cade o plóiă torențială, pământul cel fript de sete se adapă și în scurt timp fómetea iară face loc rodirei pământului și mulțemirei de mainainte a ómenilor.

Și spunênd Achav Isavelei tóte cele întêmplate cu preoții lui Vaal, acésta s'a umplut de mănià și a dat ordin sĕ prindă pre Ilie și sĕ-l aducă la ea, ca sĕ facă și ea lui, precum a făcut el prorocilor ei; dar Ilie a fugit în pustiă și a scăpat din mânile ei. Și era obosit Ilie și flămênd și setos și sătul de viéță și a cerut mórte sufletului seu și a ḑis: „Destul 'mi este mie acum Dómne, ia sufletul meu dela mine, că nu sum eu mai bun decât părinții mei". Și astfel adormind, când se desceptà, aflà la capul seu acolo în pustiă o azimă și un ulcior de apă; și glasul lui Dumnedeu îi ḑise sĕ mănânce și sĕ bea, că departe i este calea; și în virtutea măncărei aceleia merse prorocul până la muntele Horiv. Acolo a vĕḑut mărirea Domnului trecênd prin munte: nu în vênt mare și tare, care sfarmă munții; nu în cutremur, nu în foc, cari urmézà unul după altul, ci în adierea cea lină de vênt, acolo era Domnul.

Astfel după multe semne și minuni, ce a făcut Domnul prin mânile lui Ilie: trecerea Iordanului, aflarea și ungerea lui Eliseiu, ca sĕ rĕmână proroc după dênsul, Ilie a fost luat la ceriu în căruță de foc, în vederea lui Eliseiu; și scris este, că iară va vení pe pământ în ḑilele cele de apoi, ca sĕ lupte cu Antichrist. Și precum în viéță, așa și la mórte, Moise și Ilie au multă asemĕnare: Moise a murit în munte, și nimeni nu scie mormêntul lui până în ḑiua de astăḑi, — Ilie a fost luat spre ceriu în căruță de foc; ear la schimbarea

la faţă a lui Christos în muntele Tavorului Apostolilor li-s'a vĕḑut Iisus ca vorbind cu Moise şi cu Ilie, şi Petru a ḑis: „Dómne, bine este nóuĕ a fi aicea; de-ţi este voia, sĕ facem aicea trei colibi: ţie una şi lui Moise una şi una lui Ilie".

Deci prorocul lui Dumneḑeu Ilie, prealăudate, care totdeuna ai fost gata a-ţi da viéţa pentru legea lui Dumneḑeu, priimesce evlavióselе cântări, cari Ţi-le aducem la ḑiua pomenirei tale, şi Te rógă lui Dumneḑeu, care Te-a îmbrăcat cu putere de sus, rógă-te şi pentru noi, cari cinstim pomenirea Ta. Rógăte ca în viéţa nóstră se nu schiopetăm şi noi ca poporul lui Israil de pe timpul tĕu, întru amêndóue glesnele: când spre Dumneḑeu când spre Vaal, ci la bine şi la rĕu, în viéţă şi la mórte, se ne închinăm unui Dumneḑeu în Sfânta Treime: Tatăl, Fiiul şi Sfântul Duch, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

X. La prasnicul Schimbărei la faţă a Domnului.

— Chramul bisericei din Sibiiu-cetate —

(6/18 August).*)

„Dómne, bine este nóuĕ a fi aicea!"
Mateiu 17, 4.

Trei raḑe de lumină se întrunesc, pentru de a ne face ḑiua de astăḑi mare şi strălucită.

Împreună cu biserica rĕsăriteană universală sĕrbăm şi noi, ca parte a ei, mărita *schimbare la faţă a Domnului nostru Iisus Christos în muntele Tavorului,* — acea memorabilă ḑi în viéţa Mântuitoriului, când El a arĕtat învĕţăceilor sei mărirea sa supraomenéscă, ca sĕ-i întăréscă în credinţă şi sĕ nu-i lase a cădé cu inima în momentele cele grele ale patimelor, ce-'L asceptau. Ear împreună cu tótă monarchia nóstră ne bucurăm făcênd astăḑi *aniversarea natală a gloriosului nostru Domnitoriu* Francisc-Iosif I., carele în timpuri grele a fost chiămat de provedinţă, a guverna acest mare complex de ţĕri şi popóre, şi carele totdeuna cu iubire părintéscă a lucrat şi lucră pentru prosperarea şi fericirea acelora. În fine pentru noi fiii acestei sfinte biserici are ḑiua de astăḑi încă o însemnătate deosebită, căci este *ḑiua chramului bisericei nóstre,* ḑiua aceea pentru noi mult îmbucurătóre, carea ne aduce aminte, că înainte cu 79 ani părinţii şi înaintaşii nostri au sfinţit acéstă frumósă casă închinărei lui Dumneḑeu, că înainte cu 79 ani s'a născut acéstă maică a nóstră sufletéscă, carea i-a nutrit pre ei, ne nutresce pre noi, şi vrênd D-ḑeu va nutri încă şi pre fiii şi nepoţii nostri cu pânea cuvêntului lui D-ḑeu.

În adevĕr mare şi mărită ḑi pentru noi! În adevĕr una din ḑilele acelea, la cari se póte aplica cuvêntul Psalmistului, că o-a făcut Domnul ca se ne bucurăm şi se ne vesolim într'ênsa, — sóu cuvêntul

*) Veḑi nota 1 dela urmă.

lui Petru din evangelia de astădi: „Dómne bine este nóuĕ a fi aici!“ În adevĕr o ḑi, carea ne dă bogată materiă a medita asupra trecutului nostru, a cunósce presintele nostru, a priví în faţa viitorului nostru.

O veniţi dar, timpuri de mult trecute, veniţi şi umpleţi astădi cu deosebire sufletele nóstre cu icóna vóstră! Trămite, Părinte ceresc, şi asupra Tavorului acestuia spiritual, asupra acestei biserici vii, ce este adunată aici, o raḑă din lumina aceea admirabilă, ce s'a revĕrsat atunci în Tavor preste fiiul Tĕu cel iubit, întru carele bine ai voit! O veniţi, asemenea lui Moise şi Ilie din legea vechiă, veniţi iubite fiinţe de mult prefăcute în cenuşă, cari aţi zidit acest sfânt locaş, veniţi de mărturisiţi, precum atunci Moise şi Ilie de mărirea lui Christos, astfel voi despre credinţa vóstră, despre pietatea vóstră, despre dragostea vóstră cătră Dumneḑeu şi omenime! Voi aţi plăsmuit ideea, de a rădica din pământ acéstă sfântă casă; voi mai întâiu cu rîvnă d-ḑeéscă o-aţi zidit în inimile vóstre, apoi o-aţi făcut realitate prin lucrul mânilor vóstre! Veniţi şi prin cuvêntul vostru, séu mai vîrtos prin exemplul cel viu, prin faptele vóstre aprindeţi şi în inimile nóstre, cari sunt amenințate de lânceḑirea şi amorţirea timpului, aprindeţi, ḑic, focul cel lucrătoriu al iubirei lui Dumneḑeu, al iubirei deaprópelui nostru, al jertfirei de bună voiă, al vieţuirei nu pentru noi numai, ci pentru tótă societatea omenéscă, în carea ne-a pus Creatoriul, al vieţuirei nu pentru astădi numai, ci pentru eternitate!

O iubiţilor! de ar puté vorbí din mormintele lor ctitorii şi întemeiătorii şi binefăcătorii acestei sfinte biserici, cât de multe ni-ar sci ei istorisi despre timpurile lor! Ei ni-ar spune mai întâiu, că mâna de ómeni, immigraţi aici din Macedonia şi alte ţĕri de preste Dunăre, prin mintea şi bărbăţia lor şi-au sciut

câştiga aici frumóse drepturi şi privilegii, au devenit primii şi principalii comercianţi ai ţerei, au adunat averi fórte considerabile, au format corporaţiuni asemenea celor nobilitare, au întemeiat biserici, şcóle şi fundaţiuni, ce stârnesc încă şi astădi admiraţiunea nóstră! Dar ni-ar sci istorisi şi despre greutăţile cele estraordinare, cu cari au avut ei a se lupta în tótă viéţa lor. Pecând ei zidiau acéstă sfântă biserică, pe atunci ardea deja cu flacări amenințătóre resbelul acela mare, ce mai târḑiu ca un incendiu înfricoşat a încins tótă Europa. Şi eată, în mijlocul resbelului ei rădicară acéstă drăgălaşă locuinţă a păcei. Dar câte alte greutăţi mai întîmpinară ei! Pe atunci biserica nóstră rĕsăriténă era socotită în ţéra nóstră numai ca suferită, şi legile cele nedrepte ale acelui timp nu iertau a se zidí biserici de-ale nóstre prin cetăţi, ci numai prin suburbii şi maierii domnesci. Ba şi după ce întemeiătorii ei, prin judecată purtată până la curtea împĕrătéscă din Viena, câştigară sub scutul privilegiilor lor dreptul de a zidí biserică în cetate, nicĭ atuncĭ nu li se concese, a-i da numele de biserică, ci numai de casă de rugăciune; nu li se concese, a o zidí la stradă, în faţa lumei, ci numai îndĕrĕpt, ascunsă în curte. Şi ca-şi-când pe aici n'ar fi domnit Evangelia, ci Coranul, nu li-se concese, a o înzestra cu frumósele ornamente ale bisericei creştinesci, cu turn şi clopote, ci a o face numai ca o zidire profană, lipsită de acestea. Şi totuşi cât de frumos, cât de potrivit şi de gustuos au zidit'o ei! Pare-că şi acum, şi cu deosebire astădi, vedem mânile lor cele bărbate adăugênd pétră la pétră, spre a rădica aceste ziḑiri puternice, a face aceste bolte proporţionate, a depliní acest frumos edificiu. După aceea cu ce rêvnă concurseră ei la înzestrarea acestei sfinte case! În adevĕr trebue sĕ admirăm

zelul lor cel neobosit, bunăvoința lor cea veselă întru a sacrificá pentru casa lui Dumnedeu. Cel dăntâĭ preot al acestei biserici nóuĕ — căci biserica vechiă a stat în strada cea mare a Poplăciĭ, — pe la anul 1760 este Iacob Olimpiacul. Apoi urmă Archimandritul Neofit, carele a servit bisericei cu mare zel la 24 ani, și al cărui tip în mărime naturală ornéză până în ḑiua de astădi chorul bisericei; acesta dăruiesce întreg rêndul acela de vestminte prețióse preoțesci, grele de artificióse cusuturi cu mărgele, argint și aur, cari astădi le admirăm și le luăm înainte numai odată pe an, în ḑiua de Pasci. Familia *Iliade*, dintr'ai cărei următori sunt încă și astădi între noi, oferesce crucea aceea de aur și lemn de cipres, carea asemenea numai la Sft. Pasci o espunem și carea este un cap de operă de frumsețe și prețiositate. Familiile *Dutca, Manicați, Safran, Nicu, Vasiliu* înzestréză biserica cu acest policandru mare de argint, un lucru atât de frumos și de rar, încât ar putea serví drept ornament la ori-ce catedrală! Familia *Hagi Pop* dăruiesce bisericei candela cea mare de argint cu patru flacări, carea asemenea este un ornament rar și fórte prețios, *Stefan Costa* Evangelia cea ferecată întrégă în argint și aur, familiile *Todoran, Cincu, Marcu, Racoviță, Petru* și *Stamati Albanochorit* cele patru icóne principale, ce strălucesc până astădi biserica nóstră; Michail *Alexiu* cu soția sa *Maria* potirul cel de argint aurit, precum și candela cea mare de argint dela rĕstignire; familia *Leca, Petcu, Meleniceanu*, și mulți alții, ale căror venerabile nume nu mĕ ajută memoria a le enumera tóte aici, precând numele familiilor mai nóue le trec cu totul, ca sĕ nu vatem modestia lor, pare că au emulat a înzestra biserica cu sânțite icóne, candele, cârți, vase, vestminte, — tóte din materiile cele mai alese și mai prețióse. — Astfel ei aduc acéstă casă ḑeéscă în starea aceea, încât pe

lângă tótă micimea ei ea încă și astădi ocupă un loc onorific între bisericile archidiecesei nóstre, și nóuĕ privind la ea, iară și iară ne vine a ḑice cu Petru: „Dómne, bine este nóue a fi aici!“ Alăturea cu bărbații emulau, precum parte vĕḑurăm deja, femeile acelui timp întru înfrumsețarea casei lui Dumnedeu, și alesele cusături, chindeseli și brodării cu mătase, mărgăritare, argint și aur, ce sĕ vĕd încă pe feluritele vestminte ș. a. ale acestei biserici, dovedesc fórte frumos și în mod demn de imitat zelul lor cel viu și rîvna lor cea creștinéscă. Ba tinerii, luând exemplu dela bĕtrâni, nu voiră nici ei sĕ rĕmână îndĕrĕpt întru înfrumsețarea bisericei lor; și epitafiul cel scump, ce 'l espunem la Vinerea-mare, și care representă o valóre de preste o miiă de floreni, un adevĕrat decor al bisericei nóstre —, dupăcum arată inscripțiunea lui dela anul 1767, este făcut pe spesele calfelor neguțătoresci din Sibiiu de pe acel timp.

Mână în mână cu zidirea și înzestrarea bisericei mergea îngrijirea pentru personalul aceleia: preoți cari mai totdeauna au fost Archimandriți, apoi diaconi, învĕțători, cântăreți ș. a. Ear ca sĕ dee dovadă, că onorând pre Dumnedeŭ, nu uită nici de iubirea deaprópelui, făcură adăpostirĭ pentru bĕtrânĭ, ómenĭ scăpetați și nenorociți, vĕduve și seraci; și fundațiunea Constantin Copano-Sevlepo, mai dintr'un an cu biserica, din care până în ḑiua de astădi se împărtășesc seracii din Sibiiu, Brașov, Serres și Melenicu cu ajutóre pentru pâne, haine, lemne de foc și plătirea dărei, — după-cum dispune evlaviosul fundator, — ne atestéză prea frumos despre nobilele simțeminte, de cari erau inspirați acei creștini.

Pentru aceea, sĕvârșind astădi chramul bisericei nóstre, cu drept cuvênt amintim de fericiții și deapururea pomeniții ctitorii și slujitorii și binefăcĕtorii ei,

cu drept cuvênt numim și onorăm numele lor, scrise cu litere de aur pe un părete al s. altariu, scriindu-le iară și iară cu litere nesterse pe tablele inimilor nóstre mulțemitóre; cu drept cuvênt nu încetăm a ne ruga Părintelui ceresc la tóte ss. rugăciuni, pentru iertarea pĕcatelor lor și fericita lor odichnă împreună cu toți sfinții și drepții din veac. Da, odichniți în pace, creștini evlavioși, suflete nobile, cari ni-ați lăsat aceste monumente sfinte, ni-ați lăsat acéstă ușă a raiului, acest Tavor, unde îndulcindu-ne de cuvêntul lui Dumnedeu, de ss. cântări și rugăciuni și de dumnedeescile Taine, dicem: Dómne, bine este nóue a fi aici! Dormiți în pace! Fiă vecinică amintirea vóstră!

Însă, iubiților! cu onórea și pomenirea în rugăciunile nóstre a ctitorilor acestei sfinte biserici am împlinit numai *una* parte a datorinței nóstre; rĕmâne a o împlini și ceealaltă. Și carea este aceea? *A imita faptele lor de pietate!* A ne face următori lor! A îndeplini ceea-ce ei din causa nedreptății timpurilor au trebuit sĕ lase neîndeplinit!

Și o cât de larg teren avem spre lucrarea acésta! Timpul ni-a adus libertatea generală, ni-a adus egalitatea în drept a tuturor bisericilor creștine, ni-a adus totdeodată lumina și posibilitatea de a se face multe, cari, pecând s'a zidit acéstă biserică, erau cu neputință. Chiar biserica însași — ca sĕ 'ncep de ací — este ea óre de tot gata? Cutez a dice, că nu. Pentrucă i lipsesce încă turnul — degetul arĕtător spre cer, lipsesc clopotele, chiămătórele cele sfinte dela sgomotul lumei la limanul cel lin al odichnei sufletelor; dar lipsesce încă și o reparatură generală, prin carea tóte sĕ se înnoiéscă și sĕ se apropie de statul primitiv. După aceea lipsesce încă cu deosebire o *scólă* propriă a nóstră, scólă, ce a apus prin vitregitatea timpurilor, — scólă, una din recerințele nóstre principale, unde

tinerimea nóstră se priiméscă în limba sa învĕțătură, luminare, cultură, fără cari nu avem viéță, nu avem viitoriu! Lipsesce un cimiteriu corĕspundĕtoriu posițiunei acestei parochii cetățenesci, unde se gătim cu demnitate locuri de odichnă pentru rĕposății nostri. Lipsesce un orfanotrofeu, unde sĕ adunăm de pe strade pre nefericiții prunci fără părinți, sĕ le dăm pâne și învĕțătură și crescere creștinéscă, și se nu-i lăsăm sĕ cadă victime proletarismului și criminalității. Lipsesce un asil pentru bĕtrâni neputincioși, pentru vĕduve sĕrace, pentru ómeni necapabili de lucru și de ostenélă, — lipsesc încă atâtea și atâtea, cari nu le amintesc astădi, căci nu voiu se vĕ îngreuez, ci se vĕ îmbucur și se vĕ însufletesc. Eată dar, iubitul meu, atâtea și atâtea altare, cari ascéptă jertfa ta: — nu întârdia a o aduce de bună voiă! nu refusa a da când ți sĕ cere. S'au făcut deja bune începuturi: S'a pus temeiu unei fundațiuni pentru turn și clopote, carea încet, dar sigur se continuă din an în an; s'a înființat un fond școlar, care astădi deja arată — asemenea unui pomișor tinĕr — cele dântâi ale sale fructe drăgălașe; s'a pus pétra fundamentală pentru pregătirea cu timp a unui orfanotrofeu, care décă nu noi, barem următorii nostri 'l vor vedé, și gustând din beneficiile lui, vor binecuvênta cenușa nóstră, precum binecuvêntăm și noi astădi cenușa întemeiătorilor acestei sfinte biserici. Fiă, ca chiar și aceste începuturi sĕ contribuéscă, a ne face diua de astădi di de bucuriă! fiă, ca tot insul dintre noi, care a depus barem un filer spre aceste scopuri sfinte în vistieria bisericei, sĕ se mângăie astădi, audind în inima sa vocea ctitorilor primitivi dicênd: Și tu ai călcat în urmele nóstre! Și tu ai făcut ce ai putut pentru casa lui Dumnedeu, pentru numele lui Christos, pentru împĕrăția lui Dumnedeu pe pământ! Intră in cóta nóstră! Bucură-te îm-

preună cu noi de sĕvêrșirea unei fapte bune, — carea rĕmâne și după mórtea Ta și viézĕ din neam în neam! Fiă ca aceste începuturi se ne încurăgeze și însufleţéscă, a merge și mai departe pe calea cea bună! Dar fiă, ca și aceia dintre noi, cari din una ori altă causă au întârdiat cu jertfa lor, sĕ se îmbărbăteze a o aduce, ca nici unul din noi se nu rĕmână eschis din chorul cel fericit al ctitorilor și binefăcĕtorilor bisericei! Da, creștini iubiți, la mai multe lucruri bune s'au făcut bune începuturi: sĕ continuăm cu bucuriă, fără cârtire, și se zidim înainte până unde ne va învrednicí Dumneḑeu a duce zidirea! Nimenea din noi sĕ nu se escuze cu greutatea tîmpurilor, căci celor ce nu vor sĕ facă binele, tîmpurile totdeuna li-au fost și le sunt grele! Nimenea sĕ nu se retragă sub cuvênt de neavere, căci numai cel-ce nu voiesce a da, nu are nici odată, barem de ar înnota în avuţiă! Dă, iubite creștine, dă pentru un scop bun și sfânt totdeauna: dă mult séu puţin, după putinţa ta; dă barem doi fileri, un filer, dar dă cu inima curată, ca vĕduva din Evangeliă, despre carea a ḑis Mântuitoriul, că a dat mai mult decât toți!

Astfel făcênd, iubiților, ne vom arĕta următori vrednici ai ctitorilor sfintei nóstre biserici, cari au făcut lucruri atât de multe, atât de mari și folositóre! Ne vom areta vrednici de numele cel scump de creștini, de următori ai lui Christos, nu cu cuvêntul numai, ci și cu fapta! Ne vom arĕta vrednici și ne vom bucura în tot anul de chramul acestei sfinte biserici pe pământ. Ear când ne va suna óra, și de chramul bisericei celei nefăcute de mâni omenesci, de Tavorul cel de sus, unde ne va chiăma Domnul și Mântuitoriul nostru la mărirea s'a, ne vom bucura ca binecuvêntaţii Părintelui sĕu, unde cu nedescriptibilă și nesfêrșită bucuriă sĕ cântăm și sĕ ḑicem și noi: Dómne, bine este nóuĕ a fi aicea! Amin!

XI. La prasnicul Adormirei Maicei Preacurate.

(15 August).

„Că mi-a făcut mie mărire cel puternic, și sfânt numele Lui, și mila Lui din neam în spre cei-ce se tem de El“! Luca I., 49—50.

Cu cântări de laudă și preamărire însoţim astădi tóte cetele creștinesci ducerea dela noi și înălţarea la ceriu a preacuratei Maicei lui Christos, pururea fecióre Maria. Născută din împĕrătésca viţă a neamului lui David, din cuviosii părinți Ioachim și Ana, și crescută în biserica lui Dumneḑeu, sub îngrijirea preoţilor și archiereilor, fecióra cea preacurată, prin umbrirea Duchului Sfânt a născut lumei pre Mântuitoriul lumei, pre Domnul nostru Iisus Christos, carele s'a născut mainainte de veci din Tatăl ceresc fără mamă, ear la plinirea vremei s'a născut din mamă pământéscă fără tată pământesc. Și astfel s'a plinit întru dênsul cuvêntul S. Evangelist Ioan, — că l'a născut nu din sânge, nici din voiă trupéscă, nici din poftă bărbătéscă, ci dela Dumneḑeu.

Acésta dar, maica cea preacurată, pentru fecioria și modestia și tóte virtuţile ei, a fost alésă de Dumneḑeu din tóte neamurile și destinată, a se nasce dintru dênsa Christos Domnul, fiul lui Dumneḑeu celui viu. De aceea Dumneḑeu a trămis la dênsa în Vitleem pre archangelul Gavriil, care o a salutat: Bucură-Te cea plină de dar, Domnul este cu Tine! și i-a vestit, că dintr'ênsa se va nasce Christos. Uimită de cele ce vede și aude, Maria se pĕtrunde de frică și de spaimă pentru vestirea archangelului, dar supusă și plecată totdeuna voii lui Dumneḑeu, ḑice în cele din urmă: „Eată róba Domnului, fiă mie după cuvêntul tĕu“! Ear

credința ei cea neclintită și încrederea cea nemărginită în Dumnedeu se vede din cântarea cea prorocéscă, ce a pronunciat iară, când Elisaveta o salută cu cuvêntul: „Și de unde mie acésta, ca sĕ vină maica Domnului meu la mine?“ Căci inspirată de sus, ea cântă atunci înaltul cuvênt prorocesc: „Măresce suflete al meu pe Domnul, și s'a bucurat duchul meu de Dumnedeu mântuitoriul meu!“ care biserica 'l cântă totdeuna, când se gătesce a aduce lui Dumnedeu jertfa cea fără de sânge a S. Liturgii, — cântare, ce arată, că Preacurata avea presimțire de minunea, ce lucrá Dumnedeu întru dênsa.

Dela nascerea lui Christos Maria aprópe necontenit este pe lângă fiiul seu unul născut: la tăierea împregiur, la întimpinarea lui, la ducerea lui în biserică ca prunc de doispredece ani, la învĕțăturile și minunile lui începênd dela nunta din Cana Galileii, cu cari cercetà Dumnedeu pre poporul seu; și plină de fericire ea punea la inima sa tot ce vedea și audia dela Dênsul și despre Dênsul. (Luca 2, 51).

Dar la treideci și trei de ani ai vieței pămêntesci a fiiului ei începură dilele cele grele și înfricoșate, de cari nimeni nu-și aducea aminte, deși Christos le prevestise adeseori; căci avea sĕ se plinéscă întru dênsa prorocia Dreptului Simeon, că prin însuși sufletul ei va trece sabia, ca sĕ se descopere dela multe inimi cugetele. (Luca 2, 35). Ea a fost cea mai deaprópe martoră patimilor și morții pre cruce a dumnedeescului ei fiiu, carele până în momentele din urmă a purtat grija de dênsa, încredințându-o de pe cruce, cu puțin înainte de adormirea sa, învĕțăcelului, pre care 'l iubia: „Muiere, eată fiiul tĕu!“ — „Eată mama ta!“ Și l-a înțeles învĕțăcelul cel iubit, și din diua aceea a luat pre maica Domnului întru ale sale, unde după tradițiunea bisericei a rĕmas până la mórte.

Acésta este pe scurt viéța pămêntéscă a feciórei preacurate, pre carea Dumnedeu o a destinat a fi maica lui Iisus Christos. Ear adormirea ei, a cărei pomenire o prăsnuim astădi, și cu noi împreună o prăsnuiesce tótă creștinătatea de pe fața pămêntului, a fost așa, că ajungênd la adûnci bĕtrânețe, ea a adormit cu pace, rugând pre dumnedeescul seu fiiu, a priimì duchul ei. Er Apostolii, cari erau risipiți prin tóte țĕrile pămêntului, au fost luați ca de un vifor repede și adunați cu toții în satul Ghetsimani, unde zăcea mórtă Preacurata Fecióră; și așa cu toții împreună, însoțiți de nenumĕratele cete de creștini, între șiróie de lacrimi și cântări duchovnicesci au îngropat trupul ei cel preacurat. Ear unui necredincios, pre care rĕutatea 'l împinse a se atinge de venerabilul ei sicriu ca sĕ-l necinstéscă, îi rĕmaseră amêndóuĕ mânile lipite de sicriu, și numai rugăciunile Apostolilor i le aduseră iară la loc.

Minunile, ce s'au făcut prin bisericile creștinesci pe la icónele dăruite întru pomenirea Maicei preacurate, sûnt fară numĕr, și biserica cinstesce pre Născĕtórea de Dumnedeu și Maica luminei cu rugăciuni și cântări, paraclise, acatisme, canóne și altele de acest fel până în diua de astădi și pentru toți vecii.

Eară noi, creștini iubiți, cari împreună cu frații nostri din tótă lumea creștină sĕrbăm astădi prasnicul adormirei ei, a Preasfintei Născĕtórei de Dumnedeu și pururea feciórei Mariei, sĕ o rugăm, ca stând înaintea tronului dumnedeirei, sĕ se róge pentru iertare pĕcatelor nóstre și pentru mântuirea sufletelor nóstre.

O prea fericită, preacurată, preasfântă de Dumnedeu Născĕtóre, carea ești mai cinstită de cât Cheruvimii, și mai mărită fără de asemênare de cât Serafimii, rógăto fiiului Tĕu și Dumnedeu, ca sĕ dă-

ruéscă iertare pĕcatelor nóstre, viéţă bună creştinéscă după învĕţăturile Lui, priimite şi aduse la Tatăl, şi la ḑiua înfricoşatului judeţ, care Tatăl i l'a dat Lui, sĕ ne învrednicéscă şi pre noi, a sta de-a drépta Lui şi a auḑí din gura Lui cea dumneḑeéscă fericitórea sentinţă: „Veniţi binecuvêntaţii Părintelui meu, de moşteniţi împĕrăţia, care este gătită vóue mai nainte de întemeierea lumei!“

Da, creştini evlavioşi veniţi cu glasul bisericei, pre Născĕtórea de Dumneḑeu şi Maica luminei întru cântări sĕ o mărim, acum şi totdeauna. Căci precum prin neascultarea Evei a întrat pecatul în lume, şi s'a transplantat în ómeni din neam în neam, aşa prin ascultarea şi sfinţenia Mariei s'a născut în lume graţia dumneḑeească, Iisus Christos, carele este eri şi aḑi şi acelaşi în veci. Sĕ cântăm şi noi astăḑi cu maica nóstră biserică: „Întru nascere fecioria ai păzit, întru adormire lumea nu o ai părăsit, de Dumneḑeu Născĕtóre. Mutatu-te-ai la viéţă, fiind maica vieţii“ . . . şi Te rógă pentru sufletele nóstre, acum şi în veci! Amin!

XII. La tăierea capului S. Ioan Botezătoriul.

(29 August).

„Şi trămiţênd (împĕratul), au tăiat capul lui Ioan în temniţă“.

Mateiu 14, 10.

Biserica, îmbrăcată în doliu, ne chiamă aştăḑi la o sĕrbătóre de întristare şi de jale, amintindu-ne adecă un eveniment, durere nu tocmai rare în lume, pănă şi chiar în ḑilele nóstre, cum vanitatea şi ambiţia, ura şi rĕutatea omenéscă cere o viéţă sfântă, care lor le este urgisită şi nesuferită. Din evangelia ḑilei, care ne-am învrednicit a o ascultá astăḑi, am vĕḑut, că Irod cel tinĕr, fiiul ucigaşului pruncilor din Vitleem, auḑind de vestea lui Iisus, a tresărit ca dintr'un vis, creḑênd, că Iisus este Ioan, pre care el 'l ucisese şi care acum ar fi înviiat din morţi. Ear uciderea acésta, de care de multe ori am auḑit şi noi, şi pentru care acum pre Irod 'l mustra consciinţa cea rea, a fost aşa.

Trăind acest desfrĕnat Irod în fărădelege cu Irodiada, soţia fratelui seu Filip, Ioan Botezătoriul, ca proroc al lui Dumneḑeu, mustrá cu asprimea cuvenită pĕcatul lui; eară el, în loc de a se îndreptá, 'l prinse şi-l aruncà în temniţă. A 'l omorî 'i era frică de Dumneḑeu, căci pelûngă tótă stricăciunea năravurilor tot se vede că mai era încă în inima lui o schîntee de consciinţă, care-i spunea, că Ioan are drept şi e om sfânt şi trămis de Dumneḑeu şi de aceea nu cutezá a'l omorî, ci asculta din când în când învĕţăturile lui, şi precum ne spune Sfântul evangelist Marcu (cap 6) chiar şi făcea multe după svatul lui. Dar încât acéstă uciderc nu o ar fi făcut din consciinţă şi frica lui Dumneḑeu, n'o făcea nici de frica ómenilor, pentru-că

poporul avea pre Ioan în mare cinste, și Irod se temea de popor a ucide pe Ioan. În fine vei întreba tu, iubite creștine, décă-i era fricĕ de Dumnedeu și de popor, a omorî pre Ioan; — dar pentru-ce nu-l eliberá? Pentru-că-i era fricĕ de limba Irodiadei, și acéstă fricĕ la ómenii cei slabi de ânger, cântăresce fórte mult: de frica ómenilor nu cutézĕ nici a se împrotivì rĕului, nici a face binele. Și așa clătinându-se: sĕ fac? sĕ nu fac? nici nu ucidea pre Ioan, nici nu-l eliberá, ci-l ținea prins de adi pe mâne.

Împregiurările în curênd 'i dedură ocasiune a se arĕta și de bun și de rĕu. Căci sĕrbându-și odată diua nascerei, și făcênd ospĕț mare curtenilor și boierilor sei, fiica Irodiadei, póte la îndemnul mamei sale, întrà la mijloc și jucà înaintea împĕratului și a óspeților lui; și împĕratului într'atâta 'i plăcù jocul acela rĕsfețat, încât provocà pre fată sĕ cérĕ dela el ori-ce va vrè, și el 'i va da; ba cu jurământ 'i promise, că ori-ce va cere dela dênsul, pănă la jumĕtate din împĕrăția sa, 'i va da. Audiți, iubiților, pănă la jumĕtate împĕrăția pentru o nimica de joc! O minte omenéscă, unde te abați, și corabiă fără cârmă, unde rĕtăcesci? — Fata se duce și întrébă pre mamă-sa, ce sĕ cérĕ? și acésta — o rĕutate, tu întreci și nebunia! — acésta, dic, învață pre fata, sĕ cérĕ capul lui Ioan! Așadară nu argint și aur, — căci de acela este destul la curtea împĕrătéscă, nici jumĕtate împĕrăția, căci aceea o avea deja, ci *capul lui Ioan! Capul lui Ioan!* Căci Ioan acesta, Ioan singur îndrăsnise a întra la Irod și a-l mustra, căci ține pre soția fratelui seu Filip; așadară jos cu capul lui Ioan! Acuma vedi tu, Iróde, ce ai făcut: promiți ce-'ți va cere pentru o scrintitură de joc, ba promiți cu jurământ, pănă la jumĕtate împĕrăția ta! O Iróde, descóptă-te și-ți vină în fire! Încă nu e târdiu. Nebunéscă a fost promisiunea ta, și jurământul tĕu o luare în deșert a numelui lui Dumnedeu; dar vinurile cele multe, ce ți le-ai adunat cine scie de prin ce depărtări, de preste țeri și mări, ți-au fost întunecat mintea, tu n'ai sciut ce faci. Întórce-te, fă pocăință, îndréptă viéța ta! Indeșert, când Satana a ocupat și a robit chiar inima omului, atunci glasul minței, al rațiunei, al consciinței nu mai află loc în mintea și inima lui! Așa și aici. În fine când Irod aude, ce cere fata Irodiadei, se întristézĕ și'i pare rĕu; dar precum întâiu se temea de Dumnedeu și de ómeni, a ucide pre prorocul Ioan, așa acum iarăși se teme de călcarea jurământului și se rușinézĕ de óspeții sei a'și călca vorba întărită chiar cu jurământ, ce o a dat jucătórei, — și așa trămite pre străjuitoriul temniței, ca sĕ taie capul lui Ioan; și acesta aducêndu'l îl dă fetei, eară fata 'l dă maicei sale. O Irodiado, acum ești mulțemită? Împăcatu-ți-ai ura și resbunarea diavolésca? O ospĕț urît și sângeros, cum te-ai sfêrșit! O faptă îngrozitóre: pentru un joc spurcat capul unui sfânt, trămis de Dumnedeu sĕ gătéscă calea lui Iisus! — Ear învĕțăceii lui Ioan merg la Irod, cer trupul învĕțătoriului lor și'l îngrópă cu evlaviă; apoi merg la Iisus, 'i vestesc mórtea lui Ioan, și schimbând bunul cu *mai* bun, se fac din învĕțăceii lui Ioan învĕțăceii lui Iisus.

Acésta este viéța și mórtea s. mărităului proroc, înainte mergĕtoriului și botezătoriului Ioan, a fratelui mirelui Christos, și după mărturisirea acestuia a celui mai mare dintre cei născuți din muieri. Viéța lui viéță de ânger pământesc: străină de tóte cele pământesci, el e predicătoriu al pocăinței și gătitoriu al căii Domnului, dupăcum în sfântă înspirațiune 'l numise cuviosul seu părinte încă la nascerea lui. Cu curagiul acela superior, care isvorésce din adâncul

sufletului, și cu acea seriositate și iubire de dreptate, care nu caută ale sale, ci ale lui Dumnedeu, și carea nu caută în fața ómenilor, Ioan aduce aminte poporului, că sĕcurea e la rădĕcina pomului celui-ce nu face rod, el numesce pre farisei pui de năpârci și-i amenință cu judecata gheenei, de nu se vor lăpeda de vanitatea și fățărnicia lor. Tot cu acea seriositate mustră și pre cel-ce șede pe scaunul împĕrătesc, pe Irod cel fără de lege. Căci uitând cu totul legea lui Dumnedeu, acesta în rênd cu domnitorii păgânesci de pre acel timp, n'a dat poporului seu esemple de virtuți, ci de petreceri scelerate și desfrênate; și în fine pe mai marele proroc, pre care Dumnedeu 'l trămite la dînsul sĕ'l dojenéscă și sĕ'l întórcă din calea rĕtăcirei și a perdărei, îl prinde și'l dă spre mórte ca pre un făcĕtoriu de rele.

Sĕ sĕvêrșim dar cu credință pomenirea acestui sfânt între sfinți, care pentru dreptate și adevĕr și-a dat viéța cea pământéscă și vremelnică, ca sĕ dobândéscă cea vecĭnică împreună cu Christos, pre care l'a prevestit și l'a botezat în Iordan. „Pomenirea dreptului cu laudă", — așa cântă astădi biserica — „pomenirea dreptului cu laudă, dară ție destul 'ți este mărturia Domnului, mergătoriule înainte; că te-ai arĕtat cu adevĕrat și decât prorocii mai cinstit, că și a boteza în răpejuni pre cel propoveduit te-ai învrednicit!" Acesta pentru adevĕr, dreptate, și legea lui Dumnedeu s'a nevoit, a pătimit și a murit; învrednicesce-ne Dómne și pre noi a umbla în urmele sfinților și drepților Tei, cari după promisiunea unuia născut Fiiului Tĕu, Domnului nostru Iisus Christos, se bucură și se veselesc, că plata lor pentru tot ce au făcut și au pătimit pe pământ, multă este în ceruri, Amin!

XIII. La prasnicul Nascerei Maicei Domnului.

(8 Septembre).

„Bucură-te ceea-ce ești plină de dar, Domnul e cu tine! Binecuvêntată ești tu între muieri!"

Luca 1. 28.

Cu aceste cuvinte, cu cari a salutat archangelul Gavriil pre fecióra Maria din Nazaretul Galileii, când venì în casa ei sĕ-i vestéscă întruparea dintr'ênsa a lui Iisus, — cu aceste cuvinte sĕ salutăm, creștini iubiți, și noi acéstă frumósă di a nascerei s. fecióre, numită în limba poporului „Sântă-Măria mică". Di de bucuriă și de prasnic este diua Bunei-vestiri, di de bucuriă și de prasnic și cea de astădi, când s'a născut ceea-ce avea sĕ priiméscă órecând bunăvestirea Archangelului. Di de bucuriă a fost nascerea fiicei Maria în casa sfinților și drepților Ioachim și Ana, părinților ei, cari necontenit se rugau lui Dumnedeu: Ioachim în munte, Ana în grădina casei sale, ca sĕ-i binecuvinte și pre ei cu prunci și următori după dênșii; di de bucuriă pentru toți, cari s'au învrednicit a vedé pre prunca Maria, dată lor dela Dumnedeu, și di de bucuriă pentru noi și pentru tótă creștinătatea, cari ne-am învrednicit a cunósce, că din acéstă preacurată Fecióră, adumbrită de Duch sfânt, s'a născut Iisus Christos, fiiul lui Dumnedeu, Mântuitoriul nostru și a tótă lumea Iisus Christos.

Cu durere și întristare, cu post și cu ajun am sĕrbat cu puțin mainainte diua, când rĕsbunarea cea nedréptă și rĕutatea cea neinfrênată a unei femei fărădelege a împins pre Irod cel asemenea fărădelege, a tăia capul s. Ioan Botezătoriului; ear astădi cu bu-

curiă sĕrbăm nascerea aceleia, carea a fost alésă dela Dumnedeu din tóte neamurile, ca sĕ se nască dintr'ênsa perdĕtoriul rĕutăţii, deslegătoriul osândei şi împlinitoriul împăcărei omului cu Dumnedeu.

Cum a fost pruncia feciórei Maria, s. Scriptură nu ne spune îndeosebi; tradiţiunea bisericei însĕ, adecă povestirea aceea, ce se pĕstrézĕ prin cuvênt dela tată la fiiu şi dela fiiu la nepot, şi aşa mai departe din neam în neam, ne împărtăşesce, că fiind prunca Maria în etate de trei ani o au dus părinţii în biserică după legea lui Moise, şi după mórtea părinţilor a rĕmas acolo pănă la logodirea cu Iosif; atunci apoi archangelul Gavriil i-a adus bunavestire, că va nasce fiiu şi va chiăma numele lui Iisus. Ear cumcă viéţa ei a fost sfântă şi fără întinăciune, ne arată urmările, cari ne spun, că dênsa împreună cu muierile mironosiţe, ce urmaseră lui Iisus din Galilea, slujind lui, a fost nedespărţită de preaiubitul seu fiiu în tótă vremea, începênd dela prima Lui arĕtare în Israil pănă la patimile, mórtea, înviierea, înălţarea Lui la ceriu şi pogorîrea Duchului sfânt preste Apostoli; căci la Fapt. Apost. 1, 14. se amintesce, că Apostolii erau în Ierusalim toţi împreună, cu o inimă în rugăciune şi în cerere, împreună cu muierile şi cu Maria maica lui Iisus.

Atâta scim despre nascerea şi copilăria Născĕtórei de Dumnedeu şi pururea feciórei Maria. Puţin cu adevĕrat, mult mai puţin decum am dorí sĕ scim despre maica lui Christos. Dar şi puţinul acesta ne va fi de folos, décă 'l vom privi mai de aprópe. Evlavioşii părinţi Ioachim şi Ana aduc pe fiica lor, ca pârga unei jertfe de mulţemită lui Dumnedeu, în biserică şi o 'nchină lui Dumnedeu, cel-ce o a dat lor la etate înaintată, ba târdiu în tómna vieţei lor pămêntesci. Şi acéstă credinţă ne dă îndemn a întreba

şi pre părinţii creştinesci de astădi, décă se silesc şi ei a aduce pruncii lor la Dumnedeu? Adecă décă-i învaţă a iubí şi a cinstí pre Dumnedeu, a se ruga Lui, a se încrede Lui, a onora preasfânt numele Lui, a nu pomení numele Lui unde nu se cuvine şi cum nu se cuvine, cu un cuvênt a cunósce pre Dumnedeu ca pre făcĕtoriul, chivernisitoriul şi purtătoriul de grijă al lor şi a tótă lumea: al ceriului şi pămêntului şi al tuturor celor vĕdute şi al celor nevĕdute, câte sunt în ceriu şi pe pământ? O creştini iubiţi, cu durere trebue sĕ mărturisesc, că mulţi părinţi nu se îngrijesc în mĕsura cerută de buna crescere şi învĕţătură a copiilor lor, purtând grijă mai mult pentru cele din afară decât cele din lăuntru, mai mult pentru chrana şi îmbrăcămintea trupului, decât pentru ale sufletului, mai mult pentru cele trupesci şi trecătóre, decât pentru cele sufletesci şi nestricăcióse. Căci décă nu ar fi aşa, precum durere este, de unde ar vení în lume multele vorbe netrebnice şi fapte necuvióse: înjurături şi sudalme păgânesci, minciunile, beţiile, necurăţiile, înşelăciunile, furturile şi câte alte pĕcate şi călcări ale poruncilor lui Dumnedeu? De sigur n'ar fi atâtea, décă părinţii s'ar silí din tóte puterile, a da copiilor lor învĕţăturile cele mai bune şi esemplele cele mai frumóse! O legea lui Dumnedeu, fericirea nóstră pe pământ şi chizeşia fericirei nóstre dincolo de mormênt! Décă te-am ţiné noi părinţii şi tot asemenea am învĕţa şi pre copiii nostri a te ţiné şi a te urma, ce fericiţi am fi şi noi şi ei! Atunci părinţii creştinesci, urmând temĕtorilor de Dumnedeu părinţi Ioachim şi Ana, pre cari 'i pomenim la tóte ss. rugăciuni, s'ar puté bucura şi ei, ca şi aceia, de rodurile ostenelelor lor; şi când la judecata cea dumnedeéscă vor fi întrebaţi de judecătoriul, cum au lucrat cu talanţii, ce li-a dat Domnul? ar puteà rĕspunde şi ei cu bu-

curiă împreună cu prorocul Isaia și cu Apost. Pavel: „Eată eu, Dómne, și pruncii, cari mi 'i-ai dat!“

Așa, creștini iubiți, sĕrbézĕ astădi biserica prasnicul cel de bucuriă al Nascerei Mariei, chiămate și destinate dela Dumnedeu, a fi órecând maică după trup a lui Christos, Fiiul lui Dumnedeu. Așa dar de o parte bucurându-ne și lăudând împreună cu cetele ângeresci nascerea Preacuratei, de altă parte sĕ privim la credincioșii ei părinți, bĕtrânii Ioachim și Ana, amêndoi de viță împĕrătéscă, cari amêndoi se rugau lui Dumnedeu pentru dobândirea de prunci; și când au dobândit dela Domnul dorirea lor, iară lui D-deu au adus darul priimit: ale Tale dintru ale Tale. Așa și noi, sĕrbând astădi nascerea Născĕtórei de Dumnedeu, sĕ o sĕrbăm cu vrednicià și cu mulțămită cătră dătătoriul tuturor bunătăților; căci prin nascerea ei a îmbucurat Dumnedeu înainte de toți pre evlavioșii ei părinți, ear prin nascerea dintru dênsa a fiiului seu a umplut tótă lumea cu radele sórelui celui neapus. Aceluia dar împreună cu Tatăl și cu Duchul sfânt mărire, cinste și închinăciune dela noi și dela tótă suflarea, în ceriu și pe pământ! Amin!

XIV. La prasnicul Inălțărei s. Cruci.

(14 Septembre).

„Cuvêntul crucei celor peritori nebuniă este, ear nouĕ celor-ce ne mântuim, puterea lui Dumnedeu este“.

1. Cor. 1, 18.

Crucea lui Christos e semnul de învingerea creștinătății asupra credințelor celor deșerte ale păgânilor și a formelor celor din afară ale Iudeilor. „Cuvêntul crucei — dice Apostolul Pavel — celor peritori nebuniă este, eară nouĕ celor-ce ne mântuim puterea lui Dumnedeu este!“ Căci ce le era crucea păgânilor și Iudeilor și tuturor popórelor înainte de Christos alta, decât lemnul de batjocură, și de ocară și de osândă, pe care se înfigeau cei mai mari făcĕtori de rele, criminalii și sceleratii, cari pentru fărădelegile lor se judecau la mórte și aveau sĕ rabde mórtea acésta târdiă și plină de dureri și chinuri. Și eată la o astfel de mórte a fost judecat mielul lui D-deu cel preacurat și fără de pĕcat, care pórtă pĕcatele lumei, fiiul lui D-deu și Mântuitoriul lumei Iisus Christos! Dar eată lemnul cel înfricoșat, a cărui cinstire celor necredincioși, — după cuvêntul Apostolului: *celor peritori* le era nebuniă, acela nouĕ celor credincioși — iar după cuvêntul apostolesc: *celor-ce ne mântuim* — puterea lui D-deu este! Eată, lemnul cel batjocorit și despretuit, nouĕ următorilor lui Christos, semnul de învingere și de laudă. „Eară mie — dice Pavel — sĕ nu-mi mai fiă a mĕ lăuda, fără numai în crucea Domnului nostru Iisus Christos, prin care mie lumea s'a rĕstignit și eu lumei“. (Galat. 6, 14). Căci așa a binevoit D-deu, ca fiiul seu unulnăscut și

mainainte de toți vecii, sĕ vină pe pământ în cea mai de jos smereniă, — sĕ se nască în pesceră, și sĕ se culce în ieslea dobitócelor, — ca umblând pe pământ sĕ nu aibă unde sĕ-și plece capul, — ca viéța pământéscă sĕ și-o închee cu mórtea cea mai durerósă pe cruce, — spre mărturiă celor-ce o au cerut, și spre mântuire tuturor, cari cred întru dênsul, cel-ce cu viéța sa a rĕscumpĕrat viéța neamului omenesc!

Da, creștini iubiți, nouĕ credincioșilor ni s'a făcut crucea lui Christos puterea lui D-ḑeu. Căci precum a ḑis Domnul învĕțăceilor sei: Indrăsniți, eu am biruit lumea! — așa credem și mărturisim și ḑicem și noi credincioșii: Crucea ta Christóse puterea lui Dumneḑeu este: rușinarea diavolului, triumful adevĕrului, lumina lumei! Căci cei ce cred întru tine, Mântuitoriul lumei, aceia se lapĕdă de sine, 'și iau crucea lor și-'ți urméză Ție; aceia, lăpĕdându-se de sine, adecă de pĕcat, 'și iau crucea lor, adecă crucea ce Tu li-ai rênduit lor, și-ți urméză Ție, cela-ce ești fără de pĕcat, și unii ca aceia fără frică vor merge și la mórte împreună cu Tine, și vor și învíia împreună cu Tine. Că Tu ai ḑis: Părinte, voesc ca unde voiu fi eu, sĕ fiă și cel-ce m'a priimit pre mine". Da, cel-ce crede întru Tine, va fi acolo unde ești Tu!

Eată dar, creștini iubiți, mărimea și înălțimea prasnicului nostru de astăḑi! Încă odată în șirul anului bisericesc, și anume în dumineca a treia a s. marelui post, maica biserică ne arată înălțarea sfintei și de viéță făcĕtórei cruci, precum ni-o a arĕtat și în sfânta și marea Vineri, și ne aduce aminte de patimile și mórtea lui Christos, întocmai precum a făcut atunci; și noi cunoscênd și înțelegênd glasul maicei, am plecat capetele și genunchii nostri și ne-am închinat lemnului celui făcĕtoriu de viéță. Și așa eată-ne în deplin acord cu minunatul Pavel, dintr'al

cărui cuvênt cătră Corinteni am luat cuvêntul nostru pe astăḑi, cu Pavel, carele a fost trămis de Christos la neamuri, nu ca sĕ boteze, ci ca mai ântâiu sĕ le vestéscă evangelia Lui. Căci din *vestirea* evangeliei se nasce prin îndurarea lui Dumneḑeu *credința;* ear din credință urméză de sine botezul: — Cel-ce va crede și se va boteza, mântui-se-va. Și astfel eată că nici pentru noi, cari facem parte din credincioșii lui Christos, cuvêntul crucei nu este lucru mic séu dóră chiar o nebuniă, precum se părea păgânilor, și necredincioșilor, ci ne este „puterea lui Dumneḑeu!", care cele mici și nebăgate în sémă de ómeni le-a arĕtat mari și minunate.

Ear déca privim îndeosebi la începutul și însemnătatea prasnicului de astăḑi, apoi istoria bisericei ne spune, că în vălmășéla timpurilor și urmând la 37 ani după mórtea lui Christos și risipirea Ierusalimului, unde după cuvêntul cel profetic al Domnului nu rĕmase pétră pe pétră, atunci împreună cu multe alte lucruri scumpe și sfinte, se perduse și crucea lui Christos din muntele Golgota. Insĕ precum trupul cel preacurat al lui Iisus nu 'l ținù pământul, așa și crucea Lui după aprópe treisute de ani iar eși la lumina ḑilei întrégă și neatinsă de stricăciune. Ear fericitul muritoriu, pre care 'l învrednici Dumneḑeu, ca prin mânile lui sĕ se redee lumei acest odor neprețuit, a fost evlaviósa împĕrătésă Elena, maica primului împĕrat creștinesc Constantin. Căci aceea mergênd la Ierusalim, spre a se închina la sf. locuri, a aflat Ierusalimul ca un câmp pustiit de tempestă, abia reculegêndu-se din ruine; și căutând muntele Golgota cu crucea lui Christos, după multă căutare și săpătură în fine aflà afund în sinul pământului trei cruci: una era, pe care Iisus preabunul vĕrsase preacuratul seu sânge pentru mântuirea nóstră, ear celelalte erau ale

celor doi tâlhari, cari au fost răstigniți împreună cu Dênsul. Dar acum óre care din cele trei era crucea lui Iisus? Fericitul Macariu, patriarchul de atunci al Ierusalimului, se rugà lui Dumnedeu sĕ arete pre cea adevĕrată; și așa punênd pe o femee de neam mare, carea era bolnavă de mórte, una câte una crucile, douĕ din ele nu arătară nici o schimbare; când însĕ crucea a treia se atinse de bolnava, atunci acésta dintr'odată se 'nsănĕtoșà și se rădicà. Plin de mirare poporul alergà sĕ vadă cinstita cruce, și neputêndu-o vedé cu toții, Patriarchul o luà în brațe și urcându-se pe amvonul din mijlocul bisericei, o ridicà însus, ca toți sĕ o pótă vedé; și binecuvêntând poporul, acesta se închiná pănă la pământ și strigá cu mii de glasuri: Dómne miluiesce-ne! Acum fericita Elena demandà, a se așeza crucea lui Christos în biserica sf. mormênt din Ierusalim, ear pirónele din preacuratele mâni și picióre le trămise fiiului seu Constantin, care le puse printre petrile scumpe ale corónei împĕrătesci. Astfel apoi biserica proclamà acéstă ḑi de 14 Septembre prasnic, în care s. cruce sĕ se înalțe în mijlocul tuturor bisericilor creștine, spre vederea, închinarea și sărutarea tuturor, și ca o aducere-aminte de Vinerea ss. patimi, a căror s. evangeliă se cetesce astădi, și sĕ se serbeze acéstă ḑi, ca și aceea, totdeuna cu post și cu rugăciune.

Acéstă s. ḑi o sĕrbăm și noi astădi, fraților; și acest cuvênt despre crucea Domnului l'am audit astădi și noi cu apostolul ḑilei. De aceea și noi, iubiților, cari întru Christos ne-am botezat, în Christos ne-am și îmbrăcat, onorăm s. cruce, nu ca păgânii, cari o batjocoriau, — nu ca Iudeii, cari se rușinau de ea, ci ca puterea lui Dumnedeu, ca comóra, cu carea se laudă Apostolul Pavel, ca steagul, sub care se întrunesce tótă creștinătatea. Sĕ întrunim dar și noi

inimile nóstre cu inimile tuturor, cari pórtă numele lui Christos, și cu credință sĕ plecăm genunchii nostri înaintea cinstitei și de viétă făcĕtórei cruci, pe care Tu, fiiul lui Dumnedeu, Ți-ai întins mânile cele preacurate pentru tot neamul omenesc.

Décă însĕ onorăm s. cruce din inimă și cu cuvêntul și cu sărutarea din nevrednicele nóstre buze, apoi luăm asupráne și obligămêntul, ca sĕ ne ferim de pĕcatul acela adevĕrat păgânesc, a o desprețuí, a o batjocurí, a o necinstí cu înjurături și sudalme, precum se aude astădi, durere nu arareori, între creștini! Décă ești creștin, iubitul meu, apoi fi creștin întreg, creștin dela inimă, nu numai dela gură, creștin cu fapta, nu numai cu cuvêntul. Credi într'unul Dumnedeu? Cinstesci pre Dumnedeu? iubesci pre Dumnedeu? Fórte bine! Cinstesce dar și iubesce și tóte cele sfinte și dumnedeesci, și te feresce a le trage în noroiul celor de jos și dobitocesci, la cari te împinge pĕcatul!

Cu aceste simțeminte creștinesci, cu frică și cu cutremur mĕ apropiu astădi și eu, Iisuse fiiul lui Dumnedeu, de cinstită și de viétă făcĕtóre crucea Ta, dorind a o îmbrățișa și a o săruta. Și precum órecând Iosif și Nicodim și sfintele muieri mironosițe cu sfânt fior Te luau de pe cruce pre Tine învierea și viéța, și ḑiceau înnecați în lacrimi: Cum Te voiu îngropa Dumnedeul meu? Sau cum Te voiu înfășura cu giolgiuri? Sau cu ce mâni mĕ voiu atinge de trupul Tĕu cel nestricat? Sau ce cântări voiu cânta ducerei Tale de aicea Îndurate? — așa, prea dulce Iisuse, priimesce și dela mine cel mai mic între credincioșii Tei umilita cântare și rugăciune a bisericei Tale: „Crucei Tale ne închinăm Stăpâne, și sfântă învierea Ta o cântăm și o mărim!“ Amin!

XV. La sĕrbătórea cuv. maicei nóstre Paraschiva.

(14 Octobre).

„*Eară feciórele cele înțelepte au luat unt de lemn cu sine în vasele sale cu candelele sale*". Mateiu 25, 4.

La treiḑeci de ḑile după prasnicul Înălțărei cinstitei și de viéță făcĕtórei Cruci biserica nóstră sĕrbéză pomenirea cuviósei maicei nóstre *Paraschiva*. Acéstă sĕrbătóre, ca tóte cele asemenea ei din cursul anului bisericesc, o a așezat biserica întru pomenirea unui sfânt séu a unei sfinte, care a petrecut viéța sa întru credință și în fapte bune și plăcute lui Dumneḑeu, punêndu-se pre sine esemplu și model vrednic de urmat înaintea celor-ce vor viețuí după dênșii. Un astfel de model a fost și cuviósa maica nóstră *Paraschiva*, a cărei pomenire o sĕvêrșim întru acéstă ḑi.

Născută din părinți creștini în satul Epivat aprópe de orașul Policrația în Sêrbia, Paraschiva încă din copilăriă iubia viéța liniștită și nesgomotósă, petrecea în retragere, în rugăciune și post, căuta cu drag casa lui Dumneḑeu și atât de mult miluia pre cei sĕraci și lipsiți, încât împărția cu dênșii tot ce avea, până chiar și hainele de pe dênsa.

Ajungênd la statul fecioriei, gândul ei nu se răpì de frumseți și sburdări tineresci, ba odată fără veste făcêndu-se perdută dela casa părintéscă, se retrase în pustiă și începù a petrece și mai cu osârdie viéța sa în singurătate, în post și rugăciune, în îngenunchiări și mĕtanii, în povestiri evlavióse cu alte puține soții asemenea ei și cu tăcute gândiri la cele mai bune și dumneḑeesci, ca una din feciórele cele înțelepte din evangeliă, cari descepte, cu candelele aprinse și cu untul de lemn îndemână, asceptau pre mirele Christos.

Ear când mirele se apropià, adecă viéța ei pămêntéscă mergea spre apus, atunci cuviósa se reîntórse la casa părintéscă, la pămêntul patriei, unde doria sĕ odichnéscă la sinul maicei sale, și acolo o și ajunse fericitul sfêrșit. Creștinii o îngropară cu cinste, ca pre o femee evlaviósă și sfântă, care a închinat viéța sa slujirei lui Dumneḑeu și a ómenilor, fraților sei, surorilor sale. Și cinstirea acésta crescù încă și mai mult, când vĕḑură ómenii, că la mormêntul ei, prin darul lui Dumneḑeu, se sĕvêrșiau și vindecări minunate. De aceea principele Moldovei Vasilie transpuse sicriul móștelor ei la Iași și acolo le așeză cu mare cinste în biserica s. Trei Ierarchi, unde evlavia credincioșilor le păstréză și onoréză până astăḑi.

Acésta este, iubiți creștini, în puține cuvinte viéța și mórtea cuviósei maicei nóstre Paraschiva.

Și dacă este datorință sfântă pentru fiă-ce creștin, a cinstí pre sfinți ca pre nisce aleși și plăcuți ai lui Dumneḑeu, cari prin faptă și prin cuvênt au învĕțat pre ómeni a cugeta, a simțí, a vorbí și a face cele bineplăcute lui Dumneḑeu, apoi tot asemenea sfântă datorință este, a cinstì pre plăcuții lui Dumneḑeu și prin faptele nóstre. „Nu tot celce 'mi va ḑice mie Dómne Dómne — ne învață Christos — va întra întru împĕrăția cerurilor, ci care plinesce voia Tatălui meu, carele este în ceruri!" ... Cea mai adevĕrată cinstire, ce o pot arĕta cuiva, este a urma faptele lui cele bune și vrednice de laudă: credința lor, iubirea lui Dumneḑeu și a deaprópelui, modestia, blândețele, îndelungă-răbdarea, dreptatea, îndurarea și câte alte fapte bune ne învĕță legea lui Dumneḑeu. Așa e, iubiților creștini, și cu cinstirea sfinților și plăcuților

lui Dumnedeu. Aduceți-vĕ aminte numai, cum cinstesc mulți din creștinii nostri de astădi pre sfinți și cele sfinte. Cinstim, dicem, pomenirea cutărui sfânt, îi ținem diua, 'i pomenim numele, 'i sărutăm chipul; dar acum sĕ rĕspundem și la a doua întrebare: óre nu adeseori tot cu aceeași gură, cu carea'i sărutăm chipul, îl și necinstim, ba chiar 'l hulim și batjocorim cu cuvintele cele mai josnice și mai urîte? Care este acum cinstirea ta cea adevĕrată? Cea dintâiu ori cea de a doua? Décă cea dintâiu, décă cinstesci din inimă pre cutare sfânt, apoi cum îndrăsnesci a-'l înjura? — Eată că atunci nu ești creștin adevĕrat! Ear décă necinstesci pre sfinții lui Dumnedeu, apoi pentru-ce dici că-i cinstesci? Eată că *una gândesci și alta vorbesci!*

Păzesce-ne Dómne, ca sĕ nu cădem în ispită, de a cinstí pre sfinții și plăcuții Tei numai dela gură, ér' nu și dela inimă. Ci ne luminézĕ cu lumina Ta cea cerésc ă, precum ai luminat și pre róba Ta, cuviósa maica nóstră Paraschivă, ca cu inima sĕ credem și cu gura sĕ mărturisim, că prorocii și apostolii, mucenicii și mărturisitorii, pustnicii și preacuvioșii și toți sfinții au fost și sunt servi și trămiși ai Tei, veniți la noi a ne vestí mărirea Ta, a ne învĕța poruncile Tale și prin viéța lor a ne da esemple și modele, ca astfel sĕ viețuim și noi și astfel bine sĕ plăcem Ție. Că Ție se cuvine tótă mărirea, cinstea și închinăciunea, precum dela aceia, așa și dela noi, acum și în veci! Amin.

XVI. La sĕrbătórea S. Marelui Mucenic Dimitrie.

(26 Octobre).

„*Eară semne celor-ce vor crede, acestea vor urma: Cu numele meu draci vor scóte, în limbi nouĕ vor grăí, șerpi vor lua, și de ar bea ceva de mórte, nu le va strica, pe bolnavi mânile 'și vor pune, și bine le va fi*“. **Marcu 16, 17—18.**

Acestea sunt, iubiți ascultători, după s. Evangelist Marcu, unele din ultimele cuvinte, cu cari Mântuitoriul Christos înainte de mărita sa înălțare la cer a mângăiat și întărit pre învĕțăceii sei, cari acum preste câteva dile aveau sĕ rĕmână orfani. Aceste promisiuni în curênd s'au și adeverit întru învĕțăceii sei, și în cursul timpului s'au împlinit în cele mai felurite moduri întru credincioșii sei. Au nu era pe timpul lui Pavel în cetatea Filipi o servitóre cu „duch pitonicesc“, care cu vrăjitul ei aducea mare câștig stăpânilor sei, cară Pavel în numele lui Iisus Christos a scos dintr'ênsa pre duchul cel rĕu? Eată cuvêntul Domnului: Întru numele meu draci veți scóte! Au nu după pogorîrea Duchului sfânt Apostolii, Galileenii cei neînvĕțați, începură a vorbi în limbi străine, precum duchul le dedea lor? Eată cuvêntul Domnului, că învĕțăceii sei vor vorbi în limbi străine! — Au nu vipera cea veninósă, ce în călĕtoria spre Roma se înfășurase pe după mâna lui Pavel, acesta o scutură în foc și rĕmase nevătĕmat? Eată și aici cuvêntul lui Christos, că învĕțăceii sei șerpi vor lua, și vor rĕmânea nevătĕmați! — Au nu evangelistul Ioan pentru numele lui Christos, a fost aruncat în unt de lemn

ferbinte, şi rĕmase nevătĕmat? Eată cuvêntul lui Christos, că pe credincioşii, chiar şi de vor bé ceva de mórte, 'i va păzí nevătĕmaţi. In fine au nu pre slăbănogul, care cerşia la uşa cea frumósă a bisericei din Ierusalim, Petru şi Ioan l'au rădicat întru numele lui Iisus Christos Nazareneanul? „Argint şi aur nu este mie, — 'i dise Petru — eară ceea-ce am 'ţi dau: În numele lui Iisus Christos Nazareneanul scólă şi umblă!“ Nu făceau Apostolii vindecări şi tămăduiri în numele lui Christos, aşa încât poporul scotea în uliţe pre bolnavii sei, culcaţi pe rogojini, ca barem marginea vestmintelor Apostolilor séu chiar şi numai umbra lor sĕ-i ajungă? Eată, creştini iubiţi, împlinirea cuvêntului lui Christos, eată puterea cea dumneḑeéscă, ce o a dat Domnul învĕţăceilor sei, cari l-au mărturisit pre El înaintea ómenilor!

Şi acéstă putere s'a transplântat şi asupra următorilor Apostolilor, a sfinţilor şi plăcuţilor lui Dumneḑeu din neam în neam. Nenumĕrate sunt minunile, prin cari Christos a apĕrat biserica sa pe timpul gónelor, când se părea că se rădică tótă lumea pentru stêrpirea de pe pământ a numelui lui Christos. Şi după persecuţiuni de treisute de ani, când în cele din urmă păgânii şi bucatele din târguri le stropiau cu rĕmăşite din jertfele idolesci, ca creştinii sĕ nu mai pótă ţiné nici posturile lor, biserica ese triumfătóre; căci nu arareori alăturea cu creştinul mucenic merge la mórte şi păgânul, care era rênduit sĕ omóre pre creştinul, şi aşa mergeau deodată doi mucenici la Christos, întru împĕrăţia Lui!

Un astfel de ostaş al lui Christos a fost, iubiţilor, şi s. *Marele Mucenic Dimitrie*, a cărui pomenire o sĕvêrşim astădi. El a fost proconsul al provinciei Macedonia şi locuia în oraşul Tesalonic. Ajungênd la cunoscinţa împĕratului Maximian vestea, că unul din

fruntaşii lui, şi anume proconsulul Dimitrie, e creştin, tiranul îndată demandà a se prinde şi a se aruncá în temniţă. Dar şi mai mult se înfurià asupra lui, căci Dimitrie din temniţă îndemnase pre tinĕrul Nestor, a se lupta cu sumeţul Lie, care'şi bătea joc de religia creştinéscă, şi pre care Nestor îl învinse şi omorî. Atunci împĕratul demandà, a se străpunge Dimitrie cu sulița, ear lui Nestor a i se tăia capul; şi aşa se îmmulţì numĕrul martirilor lui Christos iarăşi dintr'odată cu doi: cu Dimitrie şi cu Nestor.

Ceea-ce admirăm mai întâiu la s. Martir Dimitrie şi la toţi martirii bisericei nóstre creştinesci, mai mult ori mai puţin, este credinţa lor cea neclătită. „Cine — ḑice minunatul Pavel, — cine ne va despărţi pre noi de dragostea lui Dumneḑeu? Nĕcazul? au îmbulzeala? au góna? au fómetea? au golătatoa? au perirea? au sabia? . . . Ci întru tóte acestea biruim pentru cel ce ne-a iubit pre noi. Pentru-că tare cred eu, că nici mórtea, nici ângerii, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele-ce sunt acum, nici cele venitóre, nici înălţimea, nici adâncul, nici ori-ce altă făptură nu póte sĕ ne despartă pre noi de dragostea lui Dumneḑeu, carea este întru Christos Iisus Domnul nostru“. (Rom. 8, 35.) . . Aşa şi eroul ḑilei de astădi. Câţi alţii, cu deosebire aflându-se în onoruri publice, de dragul averilor, rangurilor şi altor bunătăţi lumesci, s'ar fi depărtat de Christos, ar fi jertfit idolilor şi 'şi-ar fi plecat genunchii înaintea statuelor, cu cari ambiţiile şi deşertăciunile împĕraţilor păgâni umpleau oraşele ţerilor lor? S. Dimitrie însĕ nicidecum! Ci el făcù ca Moise acela măritul, carele mai bucuros a voit a împărţí nĕcazurile şi apĕsările şi tot amarul străinătăţii alăturea cu poporul seu, decât sĕ lăcoméscă la desmerdările şi onorurile curţii împĕrătesci din Egipt. Séu ca Apostolii, cari

înfricați și opriți de svatul jidovesc, ca sĕ nu mai vorbéscă nimenui de Christos, au rĕspuns, că „nu este drept a asculta mai mult de ómeni decât de Dumnedeu! (Fapt. Apost. 4, 19); ear când 'i băteau ca pe nisce criminali, ei mulțămiau lui Dumnedeu, căci s'au învrednicit a lua bătăi pentru numele lui Christos. (Fapt. Apost. 4, 41).

Grele cu adevĕrat și fórte grele au fost timpurile, când a trăit și a murit M. M. Dimitrie; dar mulțemită cerului, acelea pe atunci se apropiau deja de sfĕrșit, și linișor, pe nesimțite se apropià ḑiua cea serină, când pe steagurile armatei romane avea sĕ strălucéscă crucea, și împĕratul Constantin sĕ proclame libertatea religiunei creștine. Grele timpuri cu adevĕrat, dar mare, admirabilă chiar s'a arĕtat credința creștinéscă, carea a învins lumea.

La acéstă credință ne chiamă și pre noi, creștini iubiți, esemplele și viețile sfinților, între cari și esemplul marelui Mucenic Dimitrie, a cărui pomenire o sĕrbăm astăḑi. Adevĕrat că după cursul timpurilor dela noi cei de astăḑi nu se cer în unele privințe jertfele acelea, ce se cereau pe atunci dela următorii lui Christos; dar cu atâta mai grea este rĕspunderea nóstră, pentru împlinirea séu neîmplinirea celor-ce ni se cer astăḑi. Nu ni se cere séu mai vĕrtos nu ni se impune și noue astăḑi adeseori, a ne lăpĕda de convingerile nóstre, de legea și limba nóstră strămoșéscă și a primí convingeri străine, legi și limbi și obiceiuri, cari nu sunt ale nóstre? Nu ni se cer jertfe de averi, de ostenele, de stăruințe pentru nisce scopuri, cari nu se unesc cu convingerile nóstre? Nu ni se impune, a tămăia idolilor celor ciopliți, și a ne lăpĕda de unul adevĕratul Dumnedeu, carele a scris sfântă legea sa pe lespedii inimilor nóstre? Și nu este și datorința nóstră, a urma esemplul Marelui Martir Dimitrie, mai bine a desprețuí și averi și onoruri și tóte cele lumesci, decât a ne lăpĕda de Christos? Praf și cenușă sunt cele pământesci, cari se împrotivesc evangeliei lui Christos, și nicicând nu vom lăpĕda pentru sclipiciunile pământesci mărimea celor eterne și nestricăcióse!

Astfel ne învață s. Marele M. Dimitrie și toți sființii și drepții, din fiă-care seminție, cari au bineplăcut lui Dumnedeu. Ajută-ne Dómne, a urma esemplul lor și împreună cu dênșii a Te afla pre Tine, vistieriul tuturor bunătăților și isvorul cel vecĭnic a tótă fericirea omenéscă. Că a Ta este împĕrăția și puterea și mărirea: a Tatălui și a Fiiului și a Sfântului Duch, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

XVII. La sĕrbătórea ss. Archangeli Michail şi Gavriil.

(8 Novembre).

„Şi rĕspundẹ́nd ângerul a ḍis lui (Zacharia): Eu sum Gavriil, cel-ce stau înaintea lui Dumneḍeu, şi sum trămis a grăi cătrĕ tine, şi a binevesti ţie acestea“.

Ev. Luca 1, 19.

„Mare eşti Dómne, şi minunate sûnt lucrurile Tale, şi nici un cuvênt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale!“ Aşa cântă biserica creştinéscă astăḍi, sĕrbând soborul séu adunarea S. Archangeli Michail şi Gavriil şi a tuturor cetelor ângeresci, din cari trămite Dumneḍeu soli pe pământ, a vesti ómenilor sfântă voia sa, şi-i îmbracă cu putere de sus, spre a da ajutoriu aleşilor şi iubiţilor sei întru neputinţa firei omenesci. Căci înainte de facerea omului, carele împoporéză şi stăpânesce pământul, a zidit Creatorul cetele ângeresci spre slujba mărirei Sale. Dar precum pre Adam şi pre Eva în raiu i-a ispitit Satana în chipul şerpelui, ca sĕ mănânce din pomul cel oprit, de care Dumneḍeu, sub pedépsa morţii, le demandase sĕ nu se atingă, aşa şi Satana însuşi, cercând a pune scaunul seu mai presus de scaunul lui Dumneḍeu, a fost aruncat din cer în cele mai de jos ale pământului, în întunerecul cel mai din afară, în focul cel nestins, şi împreună cu dênsul toţi cei-ce slujesc lui. Ear ângerii cei buni, adecă cei-ce ascultă cuvêntul lui Dumneḍeu şi deapururea alérgă a plini ordinele, ce au priimit, au rĕmas la Dumneḍeu, servind Lui totdeuna cu tótă modestía şi credinţa, cu fricĕ şi cu cutremur. Acestea sunt cetele ceresci cele fĕră numĕr, despre cari ḍicea Christos pe timpul măritelor sale patimi, că póte sĕ céră dela Tatăl seu mai mult decât douĕspreḍece legiuni de ângeri; dar cum se vor plini scripturile, că aşa se cade sĕ fiă, ca adecă El sĕ pătiméscă şi se móră pe cruce?

Numeróse sunt în scriptură, atât a legei vechi cât şi a legei nouĕ locurile, unde se amintesc maimarii cetelor ângeresci, archangelii Michail şi Gavriil. În Cartea Facerei aflăm pre Archangelul arĕtându-se lui Avraam şi lui Lot, prevestindu-le risipirea Sodomei şi Gomorei pentru pĕcatele şi fărădelegile lor; lui Iacob, când fugia de faţa fratelui seu Isav; înaintea Israiltenilor, când au eşit din Egipt; înaintea lui Iisus Navi. In Cărţile Judecătorilor se amintesce un ânger, care îmbărbătéză pre Ghedeon, a luptá contra Madiamiţilor; „că cu tine — ḍise — este Domnul cel puternic întru tăriă!“ Şi îndoindu-se Ghedeon, ângerul l'a încuragiat, că „va bate pre poporul lui Madiam ca pre *un* om“; ear după învingere a cunoscut Ghedeon, că ângerul Domnului i-a ajutat lui, şi a rădicat altar Domnului şi l'a numit „Pacea Domnului“. Asemenea vorbesce Iuda, fratele lui Iacob, întru epistolia séu cartea sa, că Michail Archangelul, luptându-se cu diavolul, n'a cutezat sĕ-l huléscă, ci i-a ḍis: „Certe-te pre tine Domnul!“ (Iuda 1, 9.) Ear Archangelul Gavriil este cel trămis dela Dumneḍeu, a vesti preotului Zacharia în biserică nascerea lui Ioan, ear feciórei Mariei din Nazaret nascerea dintr'ênsa a lui Iisus, lui Iosif logodnicul i-a demandat, a lua pruncul şi pre mama lui şi a fugí în Egipt, căci va Irod sĕ caute pruncul sĕ-l pérdă, ear după mórtea lui Irod i-a demandat, sĕ se întórcă iară în pământul lui Israil.

Şi dócă biserica nóstră, voind a se şterge rêndul şi numĕrul şi numele sĕrbătorilor păgânesci, ce le ţinea poporul în onórea cutărui ḍeu, a întrodus sĕr-

bători creştinesci, precum şi în locul Sâmbetei evreesci a întrodus Dumineca, ḑiua învierei lui Christos, tot din asemene causă a întrodus şi acéstă sĕrbătóre de astăḑi întru onórea puterilor îngeresci. Nu putea dintre multele sĕrbători ale sfinţilor neamului omenesc sĕ lipséscă o sĕrbătóre întru onórea puterilor îngeresci, cari dela 'nceputul operei dumneḑeesci a mântuirei neamului omenesc prin Christos, dela Bunăvestirea Mariei până la Inălţarea Domnului, au fost şi sunt minunaţii mijlocitori şi vestitori trămişi omenimei dela însuşi Dumneḑeu. Nimeni nu cunósce tainele lui Dumneḑeu, fără numai duchul lui Dumneḑeu. „Cine — ḑice Pavel — cine scie din ómeni ale omului, fără numai duchul omului, carele este într'ênsul? Aşa şi ale lui Dumneḑeu nimeni nu le scie, fără numai duchul lui Dumneḑeu". (I. Corint 2, 11).

În mod minunat le-a descoperit acestea duchul ḑḑeesculuí David încă în ḑilele legei vechi. Căci el cântând mărirea lui Dumneḑeu, nu începe cu pământul şi cu locuitorii pământului, ci cu cerul şi cu locuitorii cerului: „Lăudaţi pre Domnul din ceruri, lăudaţi-l pe El întru cei de sus. Lăudaţi-l pre El toţi îngerii Lui, lăudaţi-l pre El tóte puterile Lui!" Şi aşa continuând din sferă în sferă sborul inspiraţiunei séu însuflărei ale voii dumneḑeesci, încheiă provocând tóte câte sunt în cer şi pe pământ, a întra în chorul îngeresc şi a cântá: „Tótă suflarea sĕ laude pre Domnul!"

Acelaşi neasemĕnat cântăreţ al mărirei lui Dumneḑeu ne spune în altul din psalmii sei demnitatea omului şi ordinea lui de onóre în ordinea lumei, statorită de însuşi Creatorul. „Ce este omul, — ḑice — că-l pomenesci pre el, séu fiiul omului, că-l cercetezi pre el? Micşoratul'ai pre el cu puţin órece decât îngerii; cu mărire şi cu cinste l'ai încununat pre el! Dómne Dumneḑeul nostru, cât e de minunat numele Tĕu în tot pământul!" (Psalm 8, v. 6, 7, 18).

Décă însĕ Dumneḑeu a aşezat pre om atât de sus, încât numai cu puţin órece l'a micşorat pre el decât pre îngerii, apoi nu este óre, iubiţi creştini, o datorinţă sfântă pentru el, a se ţiné din tóte puterile sale la înălţimea dată lui dela Dumneḑeu, şi după cuvêntul scripturei a nu da altuia mărirea sa? Fără îndoiélă că da. Dumneḑeu a pus pre om împĕrat peste tot pământul: tóte ascultă de dênsul, recunosc superioritatea lui, tóte se supun lui. Aşa a voit Dumneḑeu, celce a făcut pre om din pământ şi l'a pus sĕ domnéscă preste pământ. Şi ce frumos, ce înălţătoriu lucru, când el, conscíu de chiămarea sa, se silesce, ca prin credinţa ceea viuă cătrĕ Dumneḑeu, prin fapte bune din inimă sĕ se apropie de îngerii, cari deapururea vĕd faţa Tatălui lor şi al nostru, carele este în ceruri! Şi cugetaţi iară, cât de josnic, nevrednic, ruşinos şi pĕcătos lucru, când omul se lasă rob patimilor pământesci, cari 'l degradézĕ până 'l pogóră la trépta dobitócelor celor necuvêntătóre, ba din ânger luminat 'l fac diavol întunecat!

Dar sĕ ne 'ntórcem dela acéstă privelisce nesuferită şi sĕ îndreptăm faţa nóstră la cele mai bune. Sĕrbăm astăḑi întrunirea ss. cete îngeresci, în frunte cu mai-marii voevoḑi Michail şi Gavriil, pre cari însuşi Dumneḑeu i-a îmbrăcat cu acéstă onóre. Fiă ca pomenirea lor sĕ lumineze şi minţile nóstre, sĕ înalţe şi inimile nóstre spre cele de sus şi dumneḑeesci, întru cari petrec fericitele cete îngeresci. Sfântă maică biserică, priimesce a se întruní şi glasurile nóstre fiiesci cu glasul tĕu cel doios de maică şi a cânta astăḑi împreună cu tine: „Mai-marilor voevoḑi ai lui Dumneḑeu, slujitorilor dumneḑeeschi mărirí, povĕţuitorii ómenilor şi căpeteniile îngerilor, ceea-ce este de folos cereţi nouĕ

și mare milă, ca nisce mai mari voevoḑi ai celor fără de trupuri".

Dómne Dumneḑeul nostru, cât e de minunat numele Tĕu în tot pământul! Cât s'a înălțat mare cuviința Ta mai presus de ceruri! Trămite Dómne și la noi pre ângerii Tei, a ne fi vestitori sfintei voii Tale, îndreptători spre Tine ai pașilor nostri și aducĕtori la Tine ai sufletelor nóstre, când vei binevoí a se deslega acelea de sarcinile pământesci și a dorí de fericirea ceréscă. Amin!

XVIII. La prasnicul Intrărei în biserică a Maicei Preacurate.

(21 Novembre).

„Eară Maria partea cea bună și-a ales, care nu se va lua dela dênsa". Ev. Luca 10, 42.

Cu sĕrbătórea de astăḑi: *Intrarea în biserică a Născĕtórei de Dumneḑeu,* se 'ncheiă, după anul solar, șirul sĕrbătorilor întru cinstea maicei Domnului, și biserica cu ḑiua de astăḑi începe cântările celo vesolitóre, cari ne prevestesc nascerea lui Christos.

La prasnicul Nascerei Născĕtórei de Dumneḑeu am vĕḑut, iubiților creștini, că părinții ei au fost cuvioșii și pururea pomeniții Ioachim și Ana. Ei ajunseră la bĕtrânețe și nu aveau prunci, și acésta, după credința poporului evreesc, era causă de întristare, socotindu-se atari părinți mai puțin iubiți de Dumneḑeu decât alții. Ei însĕ, bĕtrânii credincioși, nu încetau a se ruga lui Dumneḑeu pentru binecuvêntarea cu prunci a căsĕtoriei lor, și Dumneḑeu a ascultat rugăciunea lor și i-a dăruit cu o pruncă, căreia 'i puseră numele Maria, — acea preafericită, pre carea după prorocía ei înșeși aveau sĕ o fericéscă tóte noamurile, căci ea era chiămată și alésă dela Dumneḑeu, a fi maică lui Iisus, mântuitoriului lumei. Pre acéstă pruncă părinții ei, în semn de mulțemită, o închinară lui Dumneḑeu, și ca pruncă de trei ani o adusoră în biserică, și preotul Zacharia, care era archiereul anului aceluia, o priimì în mânile sale, ca sĕ o créscă pre ea în frica Domnului și sĕ o sfințéscă spre slujba lui Dumneḑeu. Și a fost pruncа în casa Domnului și sub îngrijirea prooților doispreḑece ani, pănăcând, murind

într'aceea părinții ei, din mânile preoților o priimì Iosif logodnicul ei.

Ear în Nazaret a fost trămis Dumnedeu la dênsa pre archangelul Gavriil, sĕ-i binevestéscă, că va nasce fiiu, și va chiăma numele lui Iisus. „Și acesta — dise Gavriil — va fi mare și fiiul Celui Preaînalt se va chiăma, și-i va da lui Domnul Dumnedeu scaunul lui David tătâne-seu, și va împĕrăți în casa lui Iacob în veci, și împĕrăției Lui nu va fi sfêrșit".

Acéstă întrare și petrecere a Mariei în biserica Domnului o sĕrbăm noi astădi, creștini iubiți. Veniți dar sĕ o însoțim și noi împreună cu fetițele, cari cu făclii aprinse merg înaintea ei, și sĕ fim martori, cum evlavioșii părinți o dau în mânile archiereului, ca sĕ o pregătéscă lui Dumnedeu spre lucrul, la care din veci a fost destinată, adecă a se nasce dintr'ênsa ca om fiiul lui Dumnedeu cel născut din Tatăl mainainte de toți vecii, lumină din lumină, Dumnedeu adevĕrat din Dumnedeu adevĕrat. Cu ce cântări vom întimpina pre acéstă pruncă curată, ce se aduce astădi ca o pârgă bine-priimită în biserica lui Dumnedeu? Cu ce cântări petrecerea ei în biserică, unde ângerii o chrănesc cu pânea ceréscă a charului dumnedeesc, ear preoții bisericei cu cuvêntul lui Dumnedeu: ângerii și ómenii cu aceleași mijlóce, spre același scop, necunoscut nimĕnui, fără numai unui Dumnedeu. Cu ce cântări vestirea, ce'i aduce archangelul Gavriil, că după cuvêntul prorocesc (Ezechiil 43, 26) „va fi ușa cea încuiată, carea caută spre rĕsărituri, prin carea va întra Domnul Dumnedeul lui Israil?" Cu ce cântări pre ceeace viéța sa a consacrat'o lui Dumnedeu, căruia cu vrednicià, cu modestià, cu curățià și cu tóte cele bune și de laudă i-a servit de timpuriu, din pruncía și copilăria sa?

Cunoscênd deci acestea, iubiților, sĕ nĕsuim ale urmá și noi. Marta, în a cărei casă adesoori întrá

Christos, se silia spre multă slujbă, ear soru-sa mai mică Maria se pusese la picióre le lui Iisus și ascultá cu fericire dțeescile Lui învĕțături. In fine vĕțù Marta, că ea a rĕmas singură la lucru și la ostenélă și rugà pre Christos, sĕ țică Mariei sĕ'i ajute. Iisus însĕ'i rĕspunse: „Marto, Marto, te grijesci și spre multe te silesci, ci *un* lucru trebuesce; earà Maria partea cea bună și-a ales, care nu se va lua dela dênsa!" Asemenea Mariei acesteia, sororei Martei și a lui Lazar, pre care l'a înviiat Domnul din morți, a lucrat și Maria, Maica preacurată. Din viță împĕrătéscă se trăgea ea, din neamul lui David, și cu David țicea și ea: „Cât sûnt de iubite locașurile Tale, Dómne al puterilor! Doresce și se sfêrșesce sufletul meu spre curțile Domnului. Inima mea și trupul meu s'a bucurat de Dumnedeul cel viu! Că pasĕrea și-a aflat eișì casă, și turturéua cuib eișì, unde'și va pune puii sei. Altarele Tale Dómne al puterilor, împĕratul meu și Dumnedeul meu; fericiți, cari locuesc în casa Ta, în vecii vecilor Te vor lăuda!... Că mai bună este o țì în curțile Tale decât mii!" (Psalm 83, 1 5, 11). Așa măria străbunul curțile casei lui Dumnedeu, mai mult decât palaturile împĕrătesci, de unde privia el spre popórele, cari le-a fost supus Domnul sub picióre le lui. Și ca strămoșul cânta și se ruga și strănepóta în curțile casei lui Dumnedeu, și Dumnedeu o chiămà la scaunul de împĕrătésă maică, pre carea o fericesc tóte neamurile.

Așa, creștini iubiți, sĕ lucrăm și noi, și așa sĕ deprindem de timpuriu și pre fiii nostri și fiicele nóstre. Ca pruncă de trei ani a întrat prunca Maria în biserica Domnului, și a rĕmas acolo tótă copilăria sa, pănăcând a mărit Dumnedeu mila sa cu dênsa. Așa și noi. De timpuriu, din prima copilăriă, îndată în primăvara desceptărei priceperei lor, sĕ aducem

pruncii nostri la Christos, care-i chiamă la sine și le promite împĕrăția cerurilor; și ca începutul înțelepciunei sĕ sădim în inimile lor cele fragede frica lui Dumnedeu. Și pe lângă acésta sĕ-i deprindem totdeodată și prin *esemplul nostru,* a căuta casa lui Dumnedeu, a cânta și a se ruga lui Dumnedeu, dătătoriul tuturor bunătăților, a ține sfinte și nevătĕmate poruncile Lui, și pe basa acésta tare și neclătită a învĕța tóte celelalte bune și de lipsă și folositóre. Atunci apoi, și când noi nu vom mai fi cu dênșii, și când și noi după rênduiéla lui Dumnedeu vom fi chiămați la părinții nostri, darul lui Dumnedeu va fi cu ei în tóte dilele vieței lor.

Și așa, iubită tinerime, cari sĕrbați astădi împreună cu noi Intrarea în biserică a Născĕtórei de Dumnedeu, rădicați spre cer glasurile și inimile vóstre și mărițipre sicriul cel sfânt, care se aduce astădi ca un sicriu al legei nouĕ, în biserica Domnului. Amin!

(Tinerimea scolară și adultă intonézĕ:

Astădi sicriul cel sfânt,
Maica 'naltului Cuvênt,
În biseric' a întrat,
Jertfă Domnului s'a dat.(*)

*) A se vedé nota 5 la urmă.

XIX. La sĕrbătórea s. Ierarch Nicolae.

(6 Decembre).

„Așa sĕ lumineze lumina vóstră înaintea ómenilor, ca vĕdênd faptele vóstre cele bune, sĕ preamăréscă pe Tatăl vostru cel din ceruri!“ **Mateiu 5, 18.**

Este o însușire a faptei bune creștinesci, ca ea, după cuvêntul lui Christos, sĕ nu se facă ostentativ, adecă la arĕtare, cu sgomot, înaintea ómenilor, în fața lumei, ci în tăcere și liniște, după cuvêntul Domnului, „sĕ nu sciă stânga ce face drépta“. Și acésta, pentrucă creștinul nu face lucrurile cele bune, ca sĕ secere laudele și aplausele lumei, ca fariseul din evangeliă, care se rogá lăudându-se că el postesce așa și așa, face milostenii așa și așa, nu este ca ceialalți ómeni așa și așa. Dincontră creștinul face fapte bune, pentrucă cunósce legea lui Dumnedeu și se nevoiesce, a plini poruncile Lui, cari 'i sunt sfinte, și nu ascéptă laude și înălțări dela ómeni. Ear când faptele lui, după natura lor, vin și la cunoscința lumei, ele se presentézĕ nu pentru lauda făptuitoriului, ci spre mărirea lui Dumnedeu, ca și cei-ce le vĕd séu aud de ele, sĕ le pótă lua de model, spre a urma și ei după ele; cu un cuvênt, ca lumea, vĕdêndu-le, sĕ preamărésceă pre Tatăl ceresc, carele a dat ómenilor atari puteri trupesci și sufletesci.

Un astfel de model de fapte bune creștinesci a fost, iubiților, și sfântul *marele Ierarch Nicolae,* archiepiscopul Mirei Liciei, făcĕtoriul de minuni, a cărui pomenire o sĕvêrșim astădi. Acest fericit archipăstoriu a trăit pe timpul împĕraților Diocleția și Maximian, pe la sfĕrșitul secolului III. pe timpul, când

acesti împĕraţi tirani au pornit o persecuţiă nóuă asupra creştinilor, mai grea decât tóte cele de până atunci: căci aceea se estindea asupra împĕrăţiei romane întregi; şi furia ei se mai domolia câte puţintel numai prin câte o provinciă, unde guvernatorii nu esecutau ordinele împĕrătesci cu tótă rigórea. Astfel şi venerabilul mult iubitul Nicolae a fost prins şi în fruntea turmei sale a întrat în temniţă, dar fericitul şi de acolo învĕţá şi mângăiá pre poporul seu. Din fericire şi góna acésta luà sfĕrşit, şi cu ea se încheià şirul cumplitelor persecuţiuni, cari ca porţile iadului sguduiră biserica lui Christos treisute de ani, până-când în fine, ca curcubeul pe cer după potopul lui Noie, se arĕtà crucea Domnului, semnul păcei, în mâna împĕratului Constantin. În urma ordinului de toleranţă al lui Constantin, primului împĕrat creştinesc, ese din prinsóre şi omul lui Dumneḑeu Nicolae, se re'ntórnă la scaunul archieresc şi continuă şi în mai mare mĕsură păstorirea cea înţeléptă a poporului seu. La sinodul de a tótă lumea dela Nicea şi el face parte din óstea lui Christos cea de treisute optspreḑece ss. părinţi, cari cu arma crucei frâng sabia cea ascuţită a eresului lui Arie, care ameninţa unitatea bisericei. Ear în mijlocul turmei sale continuà a strălucí cu virtuţile sale archieresci: credinţa, milostenia cătră sĕraci, cărora până şi nóptea, ca mannă din cer, le arunca în casă darurile sale, ca sĕ'i scape de mórtea pĕcatului, ce'i ameninţà, apoi iubirea, dreptatea, apĕrarea celor asupriţi şi nevinovaţi, şi tóte faptele cele bune, adeverind, ca puţini alţii, cuvêntul lui Christos: „Aşa sĕ lumineze lumina vóstră înaintea ómenilor, ca vĕḑênd faptele vóstre cele bune, sĕ preamărésc pre tatăl vostru cel din ceruri!“ „Îndreptătoriu credinţei şi chip blândeţelor, învĕţătoriu înfrênărei te-a arĕtat pre tine turmei tale

adevĕrul lucrurilor; pentru aceea ai câştigat cu smerenia cele înalte, cu serăcia cele bogate, sfinţite Ierarche Nicolae!“ aşa mărésce biserica pre acest venerabil al seu archipástor. Şi aşa petrecênd viéţa sa ca un model de fapte bune al credincioşilor sei, şi iubit de ai sei ca un părinte adevĕrat, la adûnci bĕtrâneţe încheià cu pace viéţa sa, şi poporul 'l cinstia şi după mórte ca pre un credincios archiereu al lui Christos şi făcĕtoriu de minuni.

Astfel, iubiţilor, am vĕḑut şi aici, în viéţa s. Ierarch Nicolae, cum lucrézĕ darul lui Dumneḑeu în biserica creştinéscă, pentru de a lăţí printr'ênsa împĕrăţia sa pe pământ. Pentru cercarea credinţei nóstre a lăsat Dumneḑeu sĕ vină asupra nóstră grele tentaţiuni şi năpăstuiri şi persecuţiuni îndelungate. Dar pentru întărirea şi mângăierea nóstră a făcut sfĕrşit suferinţelor nóstre şi ni-a arĕtat, cum biserica creştină a eşit învingĕtóre peste toţi vrăjmaşii sei. Pentru perfecţionarea nóstră întru cele bune „ni-a pus Dumneḑeu în biserică, după cuvêntul apostolesc, întâiu pre apostoli, a doua pe proroci, a treia pre dascali, după aceea pre puteri, apoi darurile tămăduirilor, ajutorinţele, isprăvniciile, felurile limbilor“. (I. Cor. 12, 28). Şi tóte acestea spre a arĕta bunătatea sa spre noi. Eară întru noi a pus credinţa, speranţa şi iubirea, ca sĕ înţelegem voia lui Dumneḑeu şi sĕ o adeverim prin faptele nóstre, prin viéţa nóstră. „Fericiţi, — ne strigă Christos — fericiţi cei-ce *aud* cuvêntul lui Dumneḑeu *şi-l păzesc* pre dênsul!“ (Luca 11, 28).

Am onorat la prasnicele şi sĕrbătorile din cursul anului nostru bisericesc pre Născĕtórea de Dumneḑeu, pre ss. Archangeli şi Ângeri, pre prorocii şi apostolii, pre dascalii bisericei şi ai lumei, pre mucenicii şi mărturisitorii, pre cuvioşii şi de Dumneḑeu purtătorii părinţii nostri, pre toţi şi tóte, pre cari

Dumnedeu întru svatul seu cel preaînalt i-a trămis la neamul omenesc, sĕ-l învețe îndreptările sale și se'i pregătéscă cetățeni împĕrăției sale, aici pe pământ și acolo dincolo de mormênt. Am numit, iubiților, pre sfinții și plăcuții lui Dumnedeu de tot pe scurt, numai după felul și modul, în care ei au vestit pe pământ voia lui Dumnedeu: nu după numĕrul și numele și vrednicía lor, ci după mĕsura neajunsurilor nóstre. Și tot după mĕsura acésta am arĕtat și vredniciile s. Ierarch Nicolae, precum și minunile de multe feluri, ce Atotputernicul a făcut printr'ênsul.

Și fiindcă tóte câte s'au scris în s. Scriptură s'au scris spre învĕțătura nóstră, am credut de folos a amintí astădi pre sfinții și plăcuții lui Dumnedeu, ale căror pomeniri le sĕvêrșim în cununa anului nostru bisericesc. Și încheiând cu diua s. Ierarch Nicolae acest șir de sĕrbători, sĕ ne aducem aminte, că toți sfinții și drepții și plăcuții lui Dumnedeu, pre cari i-am sĕrbat și-i sĕrbăm, sunt împreună-lucrători la zidirea bisericei ceii vii a lui Christos pe pământ: „Toți a lui Dumnedeu arătură, a lui Dumnedeu zidire, eară alt temeiu nimeni nu póte pune, afară de cel-ce este pus, carele este Iisus Christos“. (I. Cor. 3, 11). Și iarăși: „Zidiți fiind pe temelía apostolilor și a prorocilor, fiind pótra cea din capul unghiului însuși Iisus Christos“. (Efes. 2, 20.) Căci prorocii și apostolii și ierarchii și dascalii bisericei și mucenicii și purtătorii de Dumnedeu părinți și toți sfinții, tot după cuvêntul apostolesc „sunt osebiri darurilor, dar același duch, și osebiri slujbelor, dar același domn, și osebiri lucrurilor, dar același Dumnedeu, carele lucrézĕ tóte întru toți“. (I. Cor. 12, 4—5). Acelui unui adevĕrat Dumnedeu: Tatălui, Fiiului și Duchului sfânt, mărire, cinste și închinăciune dela noi și dela tótă suflarea, în cer și pe pământ, în vecii vecilor! Amin.

XX. La prasnicul Nascerei Domnului.

(25 Decembre).

„Și îndatăși s'a făcut împreună cu ângerul mulțime de óste cerésc ă, lăudând pre Dumnedeu și dicénd: Mărire întru cei de sus lui Dumnedeu și pe pământ pace, întru ómeni bunăvoire“! **Luca 2, 14.**

Tóte bisericile creștinesci din lume rĕsună astădi de cântarea cea dulce și preamărită, cu carea venerară ângerii lui Dumnedeu în nóptea cea sfântă *nascerea lui Christos.* Și 'n adevĕr, iubiților, cântare ângerésc ă este acésta, un ton din melodiile acelea ceresci, de cari noi pământenii acum încă nu putem avé decât o presimțire întunecósă, cari însĕ avem fericita nădejde că le vom audí óre-când și noi de aprópe, ba că odinióră vom lua și noi parte la ele. Așa, iubiților, cântare ângerésc ă este acésta: o cântare de preamărire lui Dumnedeu în cer, o cântare de salutare plină de iubire cătră neamul omenesc pe pământ. Cum va fi rĕsunat acea cântare cerésc ă prin tăcerea nopții pe câmpiile Vifleemului! Cum vor fi ascultat la ea credincioșii păstori, cari, fiind afară la câmp cu turmele lor, se învredniciră, ei cei d'ântâi dintre ómeni, a audí buna vestire, că *a venit Mesia cel mult dorit!* Cum vor fi strălucit fețele lor, cum vor fi vibrat de frică și de bucuriă și de admirare inimile lor, când deodată străluci asupră-le lumina Domnului, și ângerul stătú înaintea lor și le dise: „Nu vĕ temereți, că eată vestesc vóuĕ bucuriă mare, carea va fi la tot poporul; că s'a născut vóuĕ astădi Mântuitoriu, carele este Christos Domnul, în cetatea lui David“.

De aceea veniți, creștini evlavioși, sĕ mergem și noi cu cugetul la acești păstori, sĕ audĭm și noi cântarea cea îngerésc㎠, sĕ vedem și noi lumina Domnului strălucind asupra lor și asupra nóstră, sĕ însoțim pre păstorii până la Vifleem, cetatea lui David, sĕ aflăm împreună cu ei pruncul cel dumnedĕesc Iisus, culcat în iesle, înfășat în scutece, purtat în brațe de maică omenéscă. În fine sĕ cădem și noi sĕ ne închinăm Aceluia, care a plecat ceriurile cu bunătatea sa și s'a pogorît la noi. Veniți sĕ însoțim și noi cântarea îngerilor cu glasurile nóstre omenesci și sĕ cântăm împreună cu ei din adîncul inimilor nóstre: *„Mărire întru cei de sus lui Dumnedĕu, și pe pământ pace, întru ómeni bună voire!“*

Trei tonuri împreunate, ne spun sciutorii de cântări, dau un acord plin, o cântare armonică, ce împreună în sine puterea și frumsețea; deci aceste trei tonuri minunate, ce le aflăm întrunite în cântarea îngerilor, ele sĕ fiă obiectul cuvêntului, care astădi, vi'l ofer ca dar de Crăciun, rugându-vĕ, sĕ'l priimiți cu acea dragoste, cu carea vi'l dau.

Mărire întru cei de sus lui Dumnedĕu! Îngerii încep imnul lor cel ceresc cu lauda lui Dumnedĕu. Preamărind ântâiu pre Dumnedĕu, făcĕtoriul lor și al nostru, ei dau onórea cea mai înaltă Aceluia, căruia 'n adevĕr se cuvine, carele este isvorul și începĕtoriul și părintele tuturor. Da, iubiților, pre îngerii în adevĕr 'i vedem împlinind aceea, ce noi cântăm totdeuna înainte de S. Liturgiă: „Lăudați pre Domnul toți îngerii Lui, lăudați-L pe El tóte puterile Lui; Ție se cuvine cântare Dumnedĕule!“ El a făcut cerul și pământul; El a așezat la locul lor sórele, luna și miliónele cele nenumĕrabile de stele. El a așezat pământul preste ape și l'a împodobit cu earbă și cu flori. El a făcut tóte câte sunt în cer și pe pământ, mari și mici, vĕdute și nevĕdute. El a pus împregiurul scaunului

Sĕu îngeri, spirite curate, puternice la virtute, cari fac cuvêntul Lui, a se audĭ în tótă lumea glasul cuvêntului Lui. El a zidit pe pământ pre omul, ca sĕ fiă stăpânitoriu preste cele pământesci și sĕ cunóscă și sĕ iubéscă și sĕ facă cele ceresci. Și precum a zidit Dumnedĕu la început lumea preste tot: așa cutez a dice, că a rezidit astădi omenimea prin trămiterea pe pământ a Fiiului Sĕu. Cu drept cuvênt numĕrăm noi creștinii anii evenimentelor omenesci dela nascerea lui Christos; căci cu venirea Lui pe pământ în adevĕr sĕ 'ncepe o lume nóuă. Décă cineva ar afla disa mea prea cutezată, unul ca acela sĕ'și iee ostenéla a face o asemĕnare între popórele creștine și cele necreștine, ce locuiesc astădi pământul. Sper, că prin acéstă asemĕnare ar afla îndată o deosebire prea mare și s'ar convinge, că acéstă deosebire o a produs partea cea mai mare creștinismul, carele până unde a străbătut cu radele sale, pretutindeni a împrăsciat întunerecul nesciinței și deodată cu crucea a plantat flamura culturei și a umanității. Așa în adevĕr. Prin Christos am ajuns a cunósce pre Dumnedĕu făcĕtoriul nostru și a ne închina Lui într'un mod demn de Dênsul. Prin Christos am ajuns a cunósce adevĕrata nóstră stare față cu Dumnedĕu și cu deaprópele. Prin Christos ne-am învĕțat a cunósce, că suntem înzestrați de făcĕtoriul cu un suflet nemuritoriu, schinteie din lumina Dumnedĕirei. Prin Christos am ajuns a cunósce, că mórtea nu nimicesce ființa nóstră, ci este numai o transformare, o trecere dela o viéță mai de jos la alta mai de sus. Prin Christos cu un cuvênt am ajuns la fericirea cea mai înaltă, ce se póte pe pământ, la adevĕrata nobilitate a naturei omenesci, carea este: a cunósce pre adevĕratul Dumnedĕu și pre cel ce l'a trămis El, pre Iisus Christos. De aceea dar, precum Dumnedĕu din libera Sa voiă și bunătate ne-a zidit

în lume, și precum iarăși din libera Sa voiă și bunătate a trămis pe pământ pre unulnăscut Fiiul Său: așa să cuvenia ca îngerii să dea întâia dată preamărire lui Dumnedeu; așa se cuvine, ca și noi urmând esemplul lor, iarăși Lui să-i dăm întâia dată mulțemită și preamărire; ba cuvêntul cel d'întâiu și cel din urmă al rugăciunilor nóstre să fiă lauda Lui. Așa Părinte ceresc, mărire Ție celui-ce ni-ai arětat nóuě lumină! *Mărire întru cei de sus lui Dumnedeu!*

Și pe pământ pace! O scumpă și sfântă pace, carea în adevěrata ta ființă locuiesci în ceriu, de carea însě prin venirea lui Christos ne îndulcim și noi pământenii! Cât de dorite ne sunt cuvintele îngerilor, cari vestesc venirea ta! Tot universul, creștini evlavioși, ne predică pace, armoniă, ordine. Miile și miliónele de stele și corpuri ceresci, în depărtări neměsurate, de mărimi necalculabile, plutesc liber în spațiul lumei, ca nisce pene ușóre ținute și purtate numai de mâna cea atotputernică a lui Dumnedeu, 'și fac ne'mpiedecate căile lor, se depărtéză și se apropiă unele de altele, 'și schimbă formele și luminile lor, și cu tóte acestea de sutele de mii de ani, de când stau, nici odată nu s'au sfârmat, ba nici s'au ciocnit séu vătemat, nici s'au atacat dușmănesce una pre alta: tóte au deplină libertate în sferele lor, tóte sunt *în pace.* Asemenea se aflau și pe pământ tóte în cea mai deplină stare, în pace și ordine, pănăcând întrà prin om pěcatul în lume, care îndată se puse a strica acéstă pace dumnedeéscă, a abusa de darurile naturei, a face din frate ucigătoriu, din amic trădătoriu, din om féră răpitóre și pururea nesățiósă, a face din câmpiile păcei câmpii de lupte sângeróse. O pace dulce și sfântă, când va revení odată și pe pământ împěrăția ta, așa, precum ni-o doresc oștile ceresci în cântarea lor dela nascerea Domnului?! Răbdare, creștini evlavioși; acea pace

sfântă va vení, de sigur va vení; nascerea lui Christos ne este cea mai puternică chizěșiă, că va vení. Dupăce a înnecat Dumnedeu pământul prin potop, a pus pe cer curcubeul, arcul păcei, ca un semn visibil al nestrămutatei Sale iubiri cătră neamul omenesc. „Curcubeul meu — dice Dumnedeu cătră Noe — 'l pun pe nuori și va fi semn de legătură vecinică între mine și între pământ. Și va fi când vor roura nuorii pe pământ, se va arěta curcubeul pe nuori, și 'mi voiu aduce aminte de legătura mea, carea este între mine și între voi și între tot sufletul viu în tot trupul, și nu va mai fi potop de apă, ca să péră tot trupul". (Facere 9, 13—15). Ceea-ce a fost atunci curcubeul, semnul păcei, pus de Dumnedeu spre adeverirea iubirei Sale cătră neamul omenesc: aceea este în měsură neasemĕnat mai mare nascerea lui Christos: semnul cel mai invederat al împăcărei omului cu Dumnedeu. Pěcatul stricase îndată la început acéstă legătură sfântă și depărtase pre om de Dumnedeu, și neamul omenesc rătăcise mii de ani ca într'o nópte fără stele, lipsit de cunoscința lui Dumnedeu, pe căile cele pustii ale întunerecului. În fine însě „adusu-și-a aminte Domnul, că țerână suntem", carea nu este în stare a se conduce, nici a se rădica prin puterea propriă din căderea sa. Și eată însuși Dumnedeu ne 'ntinde îndurata Sa mână părintéscă, spre a ne rădica iarăși la sine; și astfeliu trămise în lume pre însuși Fiiul Său, Domnul nostru Iisus Christos, carele ne redete *pacea* cea de mult perdută, pacea, carea este cea mai scumpă și mai sfântă din lume: *pacea omului cu Dumnedeu și întru Dumnedeu!* Acésta e pacea, de carea ne spune cântarea îngerilor. Să credeți, iubiților, că nu este fericire pe pământ, fără numai în acéstă pace cu Dumnedeu, și tóte încordările și alergările și frĕmântările nóstre în lume fără de acéstă pace cu Dum-

neḑeu, fără de acéstă pace cu consciinţa nóstră, cu sufletul nostru, sunt deşerte. O sfântă *pace,* de carea cântă cetele îngeresci, vină şi întră şi rĕmâi deapururea în inimile nóstre! „*Şi pe pământ pace!*“

Întru ómeni buna-voire. Precum conduce şi cresce un tată înţelept, o mamă doiósă pre pruncii sĕi, aşa a condus şi conduce Dumneḑeu sórtea neamului omenesc preste tot. Iubirea Lui cătră noi, îngrijirea Lui pentru noi ni se arată în tóte ḑilele, în tótă óra; dar nicicând nu s'a descoperit în atâta mĕsură, ca prin trămiterea 'n lume a Fiiului Sĕu, a însuşi chipului fiinţei Sale. „Aşa — ḑice dumneḑeescul Ioan — aşa a iubit Dumneḑeu lumea, încât pre însuşi Fiiul Sĕu l'a dat, ca tot, cel-ce crede întru El, sĕ nu péră, ci sĕ aibă viéţă vecinică“. (Ioan 3, 16.) Acéstă nemărginită bună-voire, creştini evlavioşi, ce ni-o arată Dumneḑeu prin întruparea Fiiului Sĕu, este fericirea şi bucuria nóstră, dar sĕ luăm bine aminte! — este totdeodată şi datoria nóstră la asemenea iubire. Căci cum am putea noi, ca ómeni cugetători, a rĕmâné rĕi, nepăsători, nesimţitori faţă cu o astfeliu de iubire şi bună-voire? Noi décă nu suntem de tot fără simţ, încă iubim în lume dintre ómeni pre acela, care scim că ne este binevoitoriu şi binefăcĕtoriu, — şi pre Dumneḑeu, care ne arată astăḑi culmea bunevoirei Sale, sĕ nu'L iubim?! O décă am fi capabili de acésta, atunci ne-am fi desbrăcat de tot simţĕmêntul de om, de fiiu cătră părintele sĕu, atunci ne-am fi lăpedat de cea dintâiu îndatorire a nóstră: de datoria mulţemitei; atunci inima nóstră este mórtă, stérpă, neproductivă de ori-ce faptă bună în lume. Dar nu, iubiţilor, departe sĕ fiă dela noi una ca acésta! Vino, iubite frate, iubită soră, vino la Vifleem, întră în acéstă peşteră umilită, caută 'n acea iesle simplă şi sĕracă, şi veḑi bună-voirea lui Dumneḑeu cătră

neamul omenesc, veḑi bună-voirea lui Dumneḑeu şi cătră tine! Da, iubitul meu, căci pentru tine a venit Christos în lume, ca sĕ te înveţe, sĕ te lumineze, sĕ te mântuiască de pĕcat şi de mórte: pentru tine s'a făcut asemenea ţie, ca sĕ aibi şi tu îndrăsnélă a te apropia de El şi a'L lua, ca dreptul Simeon, în braţele tale! Pentru tine a flĕmênḑit, ca pre tine sĕ te sature de pânea cea cerésc̆ă, carea este cuvêntul lui Dumneḑeu. Pentru tine a pătimit şi a murit pe cruce, ca sĕ te mântuiéscă de blăstemul, căruia erai vêndut prin pĕcat. O vină şi veḑi şi te convinge aici despre bunăvoirea lui Dumneḑeu cătră tine. Ear décă nici atâta bunătate, nici atâta iubire a Lui nu te póte îndupleca, ca şi tu sĕ'L iubesci pre El, şi prin El pre fratele tĕu din lume, — atunci, — ce sĕ ḑic? — atunci, frate nefericit, soră nefericită, gătesce-te a rĕspunde la judecata cea fiitóre. Fiiul lui Dumneḑeu vine acum sĕ te *mântuiéscă,* atunci va vení sĕ te *judece!* Cugetă, cum vei sta înaintea Lui în ceasul acela! Deci, pănăcând mai este timp, ascultă cântarea cea îngerésc̆ă: *întru ómeni bunăvoire!*

Dómne Iisuse Christóse, Fiiul lui Dumneḑeu, carele ai ḑis: „că de nu ne vom întórce sĕ ne facem ca pruncii, nu vom putea întra întru împĕrăţia lui Dumneḑeu“, — dă-ne şi nóue inima cea credinciósă şi curată şi fără de rĕutate a pruncilor, ca împreună cu păstorii cei credincioşi sĕ venim sĕ Te vedem în peşteră şi în iesle, sĕ ne închinăm Ţie ca maghii de la rĕsărit şi sĕ-'Ţi aducem drept daruri inimi curate şi iubitóre de Dumneḑeu şi de ómeni. Învrednicesce-ne şi astăḑi pe pământ, şi odinióră, când ne va fi rînduit de Tatăl ceresc, întru împĕrăţia Ta cea cerésc̆ă, sĕ întrunim glasurile nóstre cu ale cetelor îngeresci şi sĕ cântăm din inimă curată şi plină de iubire: „*Mărire întru cei de sus lui Dumneḑeu, şi pe pământ pace, întru ómeni bunăvoire!*“ Amin.

XXI. Tot la Prasnicul Nascerei Domnului.

„Și a dis ângerul păstorilor: Nu Vĕ temeți, că eată vestesc vóuĕ bucuriă mare, carea va fi la tot poporul, că s'a născut vóuĕ astădi mântuitoriu, carele este Christos Domnul, în cetatea lui David“.

Luca 2, 10 și 11.

Prin aceste puține cuvinte, dise păstorilor credincioși, a aretat ângerul Domnului tótă însemnătatea înaltei nóstre serbări de astădi. Pentrucă deși sunt puține cuvintele acestea, totuși cuprinsul lor este fórte adûnc. Ele au făcut atunci, în nóptea cea sântă, se tresară de admirare, de frică și de bucuriă inimile simplilor păstori; ele facă și astădi sĕ salte de sânta bucuriă inimele tuturor, celor-ce ascéptă și priimesc mântuirea lor dela Christos Domnul, carele s'a născut în cetatea lui David. Și cum nu, creștini iubiți, când nascerea acésta, cântată de ângeri în plaiurile ceresci, ne este resăritul sórelui aceluia, pre carele toți drepții și sfinții din legea veche doriseră se ajungă a'l vedé, și nu'l veduseră. Adame și Evo, voi protopărinții neamului nostru, cu cari a plinit Dumnedeu opera cea mare a creațiunei pe pământ, lăpedați acum întristarea, căci raiul cel încuiat prin neascultarea vóstră astădi redeschide porțile sale! Avraame, omul lui Dumnedeu, bucură-te și te veselesce, că eată resare din seminția ta acela, întru carele după svatul dumnedeesc au sĕ se binecuvinte tóte semințiile pământului! Moise, prorocul prorocilor, vină și tu la Vitleem și depune tablele legei la piciórele pruncului celui dumnedeesc, prin carele, trecênd umbra legei, a venit lumina darului. Și tu, fiiul lui Iessei, prorocule și împerate Davide, și tu, dumnedeescule Isaia și Ieremia și tot venerabilul chor al prorocilor Domnului, cari

cu sute de ani înainte ați prevedut și ați preamărit acéstă di, veniți și voi împreună cu noi, cetele creștinilor, sĕ ne închinăm astădi pruncului celui nou născut, carele zace înfășat în scutece în pescera cea seracă a Vifleemului! Da prunc dumnedeesc și mai drăgălaș decât toți pruncii, chizeșia cea mai presus de ori ce preț a iubirei Tatălui ceresc cătră noi fiii sei de pe pământ, priimesce cântările și închinăciunile nóstre, ca și închinăciunea păstorilor, ca și darurile maghilor, ca și cântarea ângerilor! Da, creștini iubiți, pre cari darul lui Dumnedeu v'a adunat astădi în acéstă sfântă casă, veniți sĕ ne închinăm și sĕ cădem la Christos; mântuiescene pre noi fiiul lui Dumnedeu, cel-ce Te ai născut din fecióră, pre cei-ce Ți-i cântăm Ție: Aliluia!

Veste de bucuriă dar este aceea, carea o aduce ângerul păstorilor. „Eată vestesc vouĕ bucuriă mare!“ De bucuriă în adevĕr, de cea mai mare bucuriă! Și cum nu, când ea ne spune, că s'a născut astădi Christos Domnul, dorirea tuturor prorocilor, bucuria tuturor drepților, mântuirea tuturor pĕcătoșilor! Când corabierul, după o nópte grea furtunósă, în carea pe tot minutul puteau sĕ'l înghită undele nesațióse, zărește deodată lumina farului unui port, și naia lui, trecută prin mii de periculi, alérgă cu pândele umflate în brațele limanului sigur, ce mare, ce dulce, ba nedescriptibilă trebuie sĕ fiă atunci bucuria lui! Căci luptând o nópte îndelungată între mórte și viéță, eată în fine a învins viéța! Ca acesta, iubiților este neamul omenesc, carele depărtat și înstrăinat dela Dumnedeu retăcise mii și mii de ani prin intunerecul necunoscinței de Dumnedeu, al morții sufletesci — căci a nu cunósce pre Dumnedeu este a fi mort sufletesce! și carele acum prin venirea lui Christos deodată 'și recâștigă lumina, scăparea, viéța! Înstrăinat, dic, dela

Dumnedeu, robit de pĕcat și umblând după poftele cele deșerte ale inimei sale, neamul omenesc decăduse într'o miseriă morală atât de mare, încât venirea lui Christos în adevĕr a fost în lumea acésta stricată o lumină mare cerésca în întunerecul nopții pământesci. „Poporul, cel-ce umblá întru întunerec a vedut lumină mare; cei-ce locuiți în laturea și în umbra morții, lumină va strălucí preste voi!“ (Isaia 9, 2). Religiunea tuturor popórelor din vechime, afară de unicul evreesc, erá idololatria, închinarea la o mulțime de dei închipuiți, împreunată cu o mulțime de jertfe și alte ceremonii din afară, góle, fără putere, fără viéță. Sfințenia familiei séu nu era cunoscută de fel séu decăduse într'o mesură prea mult întristătóre. Iubirea cea naturală cătră semenii sei, ce o a sădit Dumnedeu în inima omului, se recise de tot și făcuse loc unui egoism îngrozitor, carele orb și surd și mut pentru durerile altora, căutá numai și numai ale sale. Ambițiunea, ura, învidia, lăcomia la averi, nesațiul în mâncări și beuturi, răpirea, nedreptatea, necurăția și tóte patimile cele rele ocupaseră într'o mesură înfricoșată inimile ómenilor, așa încât Apost. Pavel, cunoscênd acéstă stare deplorabilă, dice despre ea cu seriositate sfântă, că Dumnedeu a lăsat pre păgânii sĕ umble în înderetnicia inimilor lor. Cu un cuvênt, lumea perduse cunoscința lui Dumnedeu și cunoscința sa, și cu acestea deodată perduse calea binelui, calea virtuții, și apucase prin pustietățile cele mórte ale pĕcatului. Atunci eată resărí departe în Iudeea, în orășelul Vifleem, un sóre minunat, carele sĕ rădică tot mai sus și devenì tot mai luminos și mai puternic, pănăcând ajungênd la înălțimea boltei ceresci, străbătù marginile pământului cu strălucirea sa. Acest sóre, creștini iubiți, este Christos, a cărui nascere după trup o serbăm astădi. Prin Christos se înnoiesce neamul

omenesc, după chipul și asemenarea lui Dumnedeu cea dela început. Prin Christos ochii ómenilor, plecați tot spre pământ și spre cele pământesci, se îndréptă iar' spre cer, ca sĕ caute pre Dumnedeu. Prin Christos ne am învĕțat a cunósce pre Dumnedeu și a ne închina Lui cu duchul și cu adevĕrul. Prin Christos am învețat noi ómenii între noi a ne cunósce ca frați și a ne îmbrățișa la resărit și la apus, la médădi și médănópte ca fii întru asemenea iubiți ai Tatălui ceresc, întru asemenea chiămați la fericire pe pământ și dincolo de mormênt. Prin Christos în sfêrșit a căđut zidul, ce ne despărțiá de Dumnedeu prin pĕcat, și ni s'a deschis viéța cea unică adevĕrată, viéța în Dumnedeu. O cât de multe și de mari sûnt darurile, cari ni le aduse nascerea lui Christos! Și cu cât drept cântă biserica nóstră întru aceste sfinte dile: „Nascerea Ta Christóse Dumnedeul nostru resărit'a lumei lumina cunoscinței!“ Da, iubiților, Evangelia lui Christos a prefăcut lumea și o preface pretutindeni, pe unde străbate. Și décă ea încă n'a străbătut în tóte colțurile pământului, și și unde a străbătut la urechi, încă n'a întrat de ajuns în inimi, acésta sĕ nu ne confunde; din contră sĕ avem cea mai firmă speranță, că Dumnedeu în nemărginita sa bunătate va face, ca Evangelia cea fericitóre a fiiului seu unulnăscut precum până acum, așa și în venitoriu sĕ petrundă tot mai mult și mai puternic și mai adûnc în inimile și mințile omenesci și sĕ rodéscă fruptele ei cele dumnedeesci. De aceea, încă odată: „Eată vestesc vóuĕ bucuriă mare!“

Dar precum nascerea lui Christos este un eveniment de bucuriă pentru *tótă omenimea,* — bucuriă, carea va fi la *tot* poporul, — așa este un eveniment de cea mai mare însemnătate îmbucurătóre și pentru *fiăcare om deosebit.* Și acésta este, frați iubiți, ce ne face acéstă sĕrbătóre atât de scumpă și de iubită în

cununa anului bisericesc, acésta, ce revérsă atâta bucuriă sufletéscă asupra nóstră a tuturor, dela pruncul din brațele mamei până la bětrânul cu pĕrul argintit. Căci sĕrbătórea nascerei lui Christos este asemenea unui ospĕț mare, la care sunt chiămați toți ómenii din lume, și la care are loc fiăcarele, care dă ascultare chiămărei. Religiunile Egiptenilor și Indienilor, Grecilor și Romanilor, chiar și a Evreilor, fuseseră mai mult séu mai puțin credințe particulare, naționale, și ori-cine, care nu se ținea de cutare popor, se privia și din partea religiunei lui ca un străin, ba chiar ca un inimic. În religiunea lui Christos, ce rĕsare astădi, aceste diferințe de stare, de neam, de limbă, au încetat: religiunea lui Christos este unica universală pe pământ: tot neamul omenesc este *una* familiă, al cărei Părinte comun e Dumnedeu; preste toți se estinde aceeași boltime a cerului, pentru toți lucesce același sóre, pre toți 'i recreéză aceeași plóiă din ceriu, pre toți 'i nutresce același pământ, și pre toți 'i îmbrățișézĕ cu aceeași îngrijire același bun Părinte ceresc. „Nu este aici", după înaltul cuvênt al Apost. Pavel cătră Galateni (cap 3, vers 23) „nu este aici Iudeu, nici Elin, nu este rob, nici slobod, nu este parte bărbătéscă, nici muieréscă, ci toți unul suntem întru Christos Iisus"; ear cântarea nóstră bisericéscă din aceste sfinte dile dice: „Împĕrăția Ta Christóse Dumnedeule împĕrăția tuturor veacurilor, și stăpânía Ta întru tot neamul și neamul!" Și precum, dic, mésa acésta sfântă spirituală este gătită pentru toți ómenii îndeobște, așa fiăcare află întrare și loc la dênsa, și numai acela rĕmâne eschis, carele se eschide însuși pre sine. Avutul și sĕracul, tinĕrul și bĕtrânul, stăpânul și servul, învĕțătoriul și învĕțăcelul, bărbatul și femeea, toți au parte de nascerea lui Christos; căci pentru toți a venit Christos în lume, pentru toți a

viețuit, pre toți i-a chiămat la sine, pre toți i-a iubit, pentru toți a pătimit și a murit. „Pentru noi s'a născut prunc tiner preavecĭnicul Dumnedeu!" A venit la cel sĕrac, ca sĕ'l înavuțéscă cu bunurile vieței de veci; la cel avut, ca sĕ'l învețe umilire înaintea lui Dumnedeu și iubire cătră fratele sĕu; la cel bolnav, ca sĕ'l tămăduiéscă; la cel rătăcit, ca sĕ'l caute și sĕ'l îndrepteze; la cel-ce se află în suferință, ca sĕ'l mângăie și sĕ'l întăréscă; la cel mort sufletesce, ca sĕ'l învieze. Nimeni dar sĕ nu se lipséscă de bucuria acestei dile, ci toți cu mulțemită cătră Dumnedeu și cu iubire frățéscă între noi sĕ sĕrbăm întru Domnul, întrunindu-ne cu cetele ângerilor din ceriu și ale ómenilor de pe pământ, cari preamăresc acéstă di; căci s'a născut nóuĕ tuturor astădi Mântuitoriu!

Însĕ precum împĕrăția lui Dumnedeu nu este mâncare și beutură, așa și sĕrbarea nóstră de astădi nu va fi o sĕrbare numai trupéscă, numai materială, ci așa, după cum se cuvine sĕ sĕrbeze adevĕrații următori și învĕțăcei ai lui Christos, o sĕrbare a sufletului. Și bucurându-ne și sĕrbând astfeliu și noi, căci s'a născut nóuĕ astădi Mântuitoriu, Christos Domnul, apoi sĕ și sădim iubirea Lui adûnc în sufletele nóstre și sĕ ne nevoim, fiăcare după darul, cu carele este chiămat, a ne face predicatori vii, apostoli însuflețiți prin faptă și cuvênt ai învĕțăturei Lui celei mântuitóre și ai neměsuratei iubiri a lui Dumnedeu cătră noi. Căci acésta una ni-o vestesce cu mii de glasuri și strălucita di de astădi și tóte dilele anului creștinesc, și tótă cartea vieței de veci; acésta, iubite creștine, ți-o spune tótă suflarea, acésta ți-o șoptesce și palpitarea cea veselă a inimei tale, cu deosebire astădi, „că așa a iubit Dumnedeu lumea, încât și pre unul-născut Fiiul Sĕu L'a dat, ca tot, cel-ce crede întru Dênsul, sĕ nu pĕră, ci sĕ aibă viéța de veci". Amin!

XXII. A dóua ḑi de Prasnicul Nascerei.

(26 Decembre).

„Că voi toţi unul sunteţi întru Christos Iisus“. Galat. 3, 28.

„Christos se nasce, măriţi-l; Christos din ceruri, întimpinaţi-l; Christos pe pământ, înălţaţi-ve! — aşa cântă astăḑi biserica, mirésa lui Christos, plină de lumină şi de bucuriă, căci Mesia cel dorit, prevestirea prorocilor, asceptarea neamurilor, resăritul cel de sus, Mântuitoriul lumei, s'a născut pe pământ. Da, Christos se nasce astăḑi pe pământ, ca pre noi pământenii se ne rădice la cer. Christos se îmbracă în haina cea seracă a omenirei nóstre, ca pre noi cei goli sĕ ne îmbrace în haina cea întrégă şi curată şi strălucită a dumneḑeirei sale. Christos se pogóră la noi, ca pre noi cei căḑuţi în adûncul pĕcatului sĕ ne înalţe la fericirea cea d'ântâiu, perdută prin neascultarea strămoşilor neamului nostru. De aceea bucuriă şi veseliă şi sĕrbătorire astăḑi în tótă lumea creştină: avuţi şi sĕraci, betrâni şi tineri, mari şi mici, toţi înţelegem şi simţim mărimea sĕrbătórei; toţi priimim ca *ḑisă nóuĕ*, vestirea îngerului cătră păstorii din Vifleem: că s'a născut *vóuĕ* astăḑi mântuitoriu, carele este Christos Domnul, în cetatea lui David; toţi saltăm, căci după cuvêntul Apostolului toţi ne simţim una întru Christos Iisus.

Cu venirea în lume a lui Christos se 'ncepe pentru neamul omenesc o eră nóuă, era de lumină, de căldură, de fericire. Umbra legei vechi dispare, şi resare sórele darului legei nóuă; céţa necunoscinţei se resfiră, şi se arétă lumina cunoscinţei lui Dumneḑeu; fuge egoismul şi ura, stricătórele fericirei omului pe pământ, şi se întinde, ca un alt curcubeu după potopul

lui Noie, dela resăriturile cerului până la apusuri, semnul păcei şi al iubirei: al iubirei lui Dumneḑeu cătră om, al iubirei omului cătră Dumneḑeu, al iubirei omului cătră deaprópele seu. Om cu om, despărţiţi unul de altul prin munţi şi mări, se recunosc ca fraţi, ca fii ai aceluiaşi părinte ceresc, carele preste toţi deschide mâna sa cea îndurată şi pre toţi 'i satură cu bunăvoinţă.

Dar — vei ḑice tu — décă este aşa, cum de mai vedem în lume încă şi astăḑi atâtea neajunsuri, atâta nedreptate şi asuprire, atâta miseriă de tot felul? N'a sosit încă nici cu Christos împĕrăţia mesiană, prevestită de proroci, unde după cuvêntul cel îmbrăcat într'o frumósă aseménare a lui Isaia sĕ pască împreună ursul şi boul? Unde mielul şi pardosul sĕ odichnéscă în pace şi linisce unul lângă altul? Unde pruncul sĕ se jóce fără fricĕ la viezunia aspidelor? Unde sĕ fie desfĕtare vecinică preste capul nostru, şi sĕ ne ajungă lauda şi bucuria şi veselia şi sĕ fugă dela noi durerea şi întristarea şi suspinarea?

O iubiţilor, cât de multe s'ar puté ḑice despre acésta, aşa încât chiar lungimea ḑilei sĕ fiă prea scurtă pentru lungimea cuvêntului. Dar nu la învĕţătură lungă şi ostenitóre, ci mai vêrtos la bucuriă, la mésa plină încărcată de darurile sale ne chiamă astăḑi biserica. De aceea voiu cerca a rĕspunde numai în puţine cuvinte la întrebarea de sus: dee cerul, ca ele sĕ fiă un dar binepriimit pentru prasnicul nostru cel strălucit! Christos a venit în lume, tocmai *ca sĕ întemeeze acea minunată împĕrăţiă mesiană*, împĕrăţia — după cuvêntul cântărei nóstre bisericesci din aceste frumóse ḑile — a tuturor veacurilor şi stăpânía întru tot neamul şi neamul. Şi pe unde a prins rădĕcini acéstă împĕrăţiă, în adevĕr că şi vedem împlinindu-se, barem în óre-care parte, prevestirea Proroculuí; că mână'n

mână cu învĕţătura lui Christos înaintézĕ pe pământ cultura, nobilitarea şi fericirea ómenilor. Însĕ câte milióne, ba sute de milióne de ómeni mai sunt pe pământ, cărora acest sóre séu chiar nici aurora, ce'l prevestesce, încă nu li-a rĕsărit, cari încă abia au audit de numele lui Christos, séu şi de au audit, n'au audit bine! Eată una causă, pentruce mai este încă pe pământ atâta nefericire. Dar credinţa nóstră ne şoptesce, şi istoria ne compróbă, că va veni timpul, când numele lui Christos va rĕsuna până la marginile pământului. Căci după cuvêntul Apostolului nu pentru Evrei séu Elini, nu pentru cutare ţĕră séu pentru cutare popor s'a născut Christos, ci *pentru tot neamul omenesc*, fără deosebire de origine séu limbă, de locuinţă séu obiceiuri, de etate séu stare. „Nu este Iudeu nici Elin, nu este rob séu slobod, nu este parte bărbătéscă nici femeéscă, ci voi toţi unul sunteţi întru Christos Iisus". (Gal. 3, 28). Eară El însuşi Mântuitoriul, ne chiamă dicênd: „Veniţi cătră mine *toţi* cei osteniţi şi însărcinaţi, şi eu vĕ voiu odichní pre voi!"

Dar ca se pótă pĕtrunde numele lui Christos cât mai departe şi sĕ ajungă şi la cunoscinţa acelora, cari încă nu sciu de dênsul, e de lipsă ca noi toţi, câţi ne am botezat întru Dênsul şi purtăm numele Lui, sĕ vieţuim astfel, încât nu numai prin cuvintele nóstre — căci cuvêntul în sine este o suflare de vênt trecĕtóre, ci mai vêrtos prin faptele nóstre sĕ facem acel sublim nume onorat şi iubit, mărit şi închinat din partea tuturor. „Aşa" ne dice Domnul — „aşa se lumineze lumina vóstră înaintea ómenilor, ca vedênd ei *faptele vóstre* cele bune, sĕ prémăréscă pre Tatăl vostru cel din ceruri!" (Mateiu 5, 16). Ca pentru bunătatea învĕţăceilor sĕ doréscă neamurile a cunósce pre însuşi învĕţătoriul, şi pentru credinţa slugilor sĕ vină la însuşi stăpânul.

Acésta cât pentru cei din afară, pentru cari şi tu, iubitul meu, şi toţi creştinii cei adevĕraţi sunt datori a conlucra, ca sĕ-i aducă la Christos. Ear cât pentru tine însuţi, carele eşti creştin, şi ca atare cunosci darurile cele nepreţuite, ce ai a mulţemi Domnului şi Mântuitoriului tĕu, se recere, ca din ce în ce sĕ te perfecţionezi întru cunóscerea, iubirea şi urmarea Lui. Pentrucă nu toţi câţi îmi dic mie: Dómne! Dómne! vor întra întru împĕrăţia cerului! — dice Domnul, ear Apostolul se plânge asupra credincioşilor sei Corinteni, că sunt între ei mulţi bolnavi, şi mulţi, cari dorm, — adecă séu n'au credinţă bună séu nu probézĕ prin fapte credinţa lor. Dee cerul, ca acésta imputare cât mai puţin sĕ ni se pótă face şi nóue celor de astădi! Aşa dară cât pentru tine, Christos *s'a născut*, ca tu sĕ *te renasci*, adecă din om trupesc sĕ devíi om duchovnicesc, sĕ desbraci pre omul cel vechiu al pĕcatului şi sĕ te îmbraci în omul cel nou al virtuţii; şi atunci precum ai fericit pre deaprópele tĕu aducêndu'l la Christos, aşa te vei fericí şi pre tine urmând lui Christos. Da, renascere, renascere! „De nu se va nasce cineva din apă şi din duch, — dice Christos — nu va puté întra întru împĕrăţia lui Dumnedeu!" (Ev. Ioan 3, 5). Şi aşa, iubite creştine, prasnicul nascerei lui Christos este pentru tine o di de înaltă bucuriă, pentru venirea în lume a Mântuitoriului lumei; dar este totdeodată şi o admoniţiune, o chiămare seriósă, la renascerea ta. Şi făcêndu-o acésta, eată te-ai împărtĕşit şi tu de împĕrăţia lui Christos şi guşti din fericirea ei; dar totdeodată ai adus la Christos şi pre fratele tĕu, şi astfel, după starea şi puterea dată ţie dela Dumnedeu, te-ai făcut conlucrătoriu la lăţirea şi întărirea împĕrăţiei lui Christos. Eată dar şi o a dóua causă a nefericirei, ba a miserici, ce domnesce încă între ómeni: neper-

fecţiunea nóstră întru urmarea lui Christos. Şi aşa veḑi de o parte frumseţea şi strălucirea, ear de altă parte adûncimea cea tainică a prasnicului nostru!

Dar ca sĕ serbăm cu aceste simţeminte mărita Ta nascere, inspiră-ne şi întăresce-ne tu însuţi, fiiul lui Dumneḑeu, cel-ce Te-ai născut astăḑi în pescera cea umilită a Vifleemului, dar ai fost trămis de Tatăl a devení învingĕtorul lumei. „Îndrăsniţi, ḑici tu la capĕtul sfintei tale petreceri pe pământ credincioşilor tei, — îndrăsniţi, că eu am învins lumea!“ Permite-ne şi nóue, celor-ce ne aflăm astăḑi aici în casa părintelui Teu, a ne apropia de Tine şi a-Ţi aduce credinţă nefăţărită ca păstorii, daruri vrednice ca magii, cântare sfântă ca ângerii: „Mărire întru cei de sus lui Dumneḑeu, şi pe pământ pace, întru ómeni bunăvoire!“ Priimesce-ne şi pre noi în céta cea fericită a învĕţăceilor Tĕi, şi ne învrednicesce şi pre noi şi pre toţi, cari cred şi vor crede încă întru Tine, a fi una între noi şi una cu Tine, membri şi cetăţeni, ba fii şi moşteni ai împĕrăţiei Tale, celei-ce se 'ncepe aici, dar îşi ia sevêrşirea în lumea cea fiitóre, ce o căutăm cu ochii cei netrupesci ai credinţei întru Tine. Amin!

XXIII. La ântâiul mucenic şi archidiacon Stefan.

(27 Decembre).

„Nu vĕ temereţi de cei-ce ucid trupul, ear sufletul nu'l pot ucide, ci vĕ temeţi mai vêrtos de cel-ce póte sĕ pérdă şi sufletul şi trupul în gheena!“ **Mateiu 10, 28.**

Cu douĕ ḑile înainte am prăsnuit ḑiua nascerei lui Christos Mântuitoriul, aḑi sĕrbăm mórtea ântâiului credincios al Lui, carele şi-a dat viéţa pentru Dênsul. Aşa de aprópe sunt în lume cele douĕ capete, adecă începutul şi sfêrşitul vieţei omenesci: ḑiua nascerei învĕţătoriului şi ḑiua morţii învĕţăcelului!

Astăḑi serbăm dar ḑiua morţii ântâiului mucenic şi archidiacon *Stefan*, — ântâiului, care a murit pentru numele lui Christos. Şi décă cu tóte acestea biserica nu se îmbracă în doliu întru acéstă ḑi, causa e de o parte, că e prea aprópe „lumina cunoscinţei“, carea, după cântarea bisericéscă, a rĕsărit lumei prin nascerea lui Christos, ear de altă parte, că archidiaconul Stefan, pĕtruns de cuvêntul lui Christos, a adus cu bucuriă jertfă viéţa sa trupéscă, ca sĕ dobândéscă cea mai bună sufletéscă şi sĕ fiă împreună cu Christos, pre care'l vestia soborului evreesc şi'l vedea în taină şeḑênd de-a drépta Tatălui.

Curênd adecă după pogorîrea Duchului sfânt, la cuvêntul cel însufleţit al lui Petru, într'o ḑi se botezară în Ierusalim ca la trei mii de suflete, şi numĕrul creştinilor crescea vĕḑênd cu ochii din ḑi în ḑi, şi toţi creştinii, ca fraţi şi sorori întru Domnul, aveau mese comune, şi cei avuţi împărţiau tot ce aveau cu cei seraci şi lipsiţi. Atunci Petru provocà pre creştini,

sĕ alégă ṣepte bărbaţi mărturisiţi, cari sĕ servéscă la mese, ear Apostolii sĕ pótă petrece în rugăciune şi predicarea cuvêntului lui Dumneḍeu. Şi a plăcut adunărei cuvêntul, şi au ales pre Stefan şi alţi ṣese bărbaţi cuvioşi lângă dênsul şi i-au numit *diaconi*, fiind Stefan cel d'ăntâiu între dênşii, adecă *archidiacon*.

„Şi era, — ḍice s. evangelist Luca, care a scris evangelia, ce pórtă numele lui, precum şi Faptele Apostolilor, din cari scótem acestea, — era, ḍic, Stefan archidiaconul om plin de duchul sfânt şi de înţelepciune şi de putere şi a 'nceput a predica Iudeilor numele lui Christos şi a mustra necredinţa şi îndĕrĕtnicia inimicilor lor. Şi disputând unii dintre mai marii lor cu dênsul, Stefan în rîvna sa cea dumneḍeéscă a ḍis, că vede cerurile deschise şi pre Iisus Christos de-adrépta Tatălui. Atunci ei ca lucrătorii viiei, cari au bătut şi au omorît şi au ucis cu petri pre slugile Domnului lor, s'au înfuriat, au strigat că hulesce pre Dumneḍeu şi au aţîţat poporul asupra lui ca asupra unui fărădelege, şi s'au pornit glótele asupra lui sĕ-l ucidă cu petri. El însĕ, învĕţăcelul fidel al dumneḍeescului sĕu dascăl, căḍênd în genunchi s'a rugat, sĕ nu le socotéscă Dumneḍeu pĕcatul acesta; şi aşa rugându-se pentru ucigaşii sei, şi ḍicênd: „Dómne Iisuse priimesce sufletul meu!“ şi-a dat duchul.

Aşa s'a sĕvêrşit Stefan, pre care biserica 'l onoréză cu numele de *ântâiul-mucenic şi archidiacon!* şi a luat cununa cea nevestejitóre a martiriului pentru Christos bărbatul acela, carele prin însuşi numele sĕu ne aduce aminte de acéstă cunună, căci în limba grecéscă *Stefanos* însemnéză cunună.

Tu, fericite Stefane, ai fost dar cel d'ăntâiu, carele ai murit pentru Christos, tu eşti începĕtoriul cetelor de mii şi mii de mucenici séu martiri, cari 'ţi-au urmat ţie, mai cu sémă în primii trei secoli creştinesci, când sub cruntele lovituri ale păgânismului biserica se sguduia până 'n adûnc, ca pământul de cutremur. Da, fericit eşti Stefane, carele cu putere de sus ai călcat mórtea şi frica morţii, şi prin faptă ai adeverit cuvêntul lui Pavel, care în curênd încă avea sĕ-ţi urmeze, că nici mórtea nici viéţa, nici îngerii, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele-ce sunt acum nici cele viitóre, nici înălţimea, nici adûncul, nici orice altă făptură nu póte sĕ ne despartă pre noi de dragostea lui Dumneḍeu, care este în Christos Iisus Domnul nostru!“ (Rom. 9, 38—39).

Şi aşa, creştini iubiţi, veniţi şi noi sĕ onorăm întru inimile nóstre şi sĕ lăudăm cu cântări evlavióse pre bărbatul séu dór mai bine tinĕrul Stefan, ca pre cel d'ăntâiu, care a adus viéţa sa jertfă pentru Christos. Cât de mult lăudăm noi pre un om, care pentru un lucru bun şi folositoriu ajută cu averea sa, cu ostenelele sale! Cât de mult onorăm pre unul, care cu răbdare, fără răbştire sufere fóme şi sete, bătăi şi închisori, batjocuri şi defăimări! Cu cât mai mult însĕ vom onora, vom lăuda şi vom iubí pre aceia, cari pentru un lucru bun şi sfânt dau tot ce au, până şi viéţa! „Mai mare dragoste decât acésta, — ḍice Christos — nimeni nu are, ca sĕ-'şi pună cineva sufletul sĕu pentru prietinii sĕi!“ (Ioan 15, 13). Ear ca pre cel d'ăntâiu erou de felul acesta al óstei împĕratului Christos biserica ne pune înainte pre Stefan. Şi precum Christos Mântuitoriul a suferit mórte pentru tot neamul omenesc, aşa eată preste puţine ḍile un om, tinĕr de ani, dar bărbat în credinţă nefrântă, care de loc nu stă la 'ndoială, a rĕsplăti iubirea Domnului seu cu asemenea iubire. Tu Dómne — ḍice el întru sine, — Tu Dómne ai murit pentru mine, şi eu mor pentru Tine! Eu cred şi mărturisesc înaintea ómenilor, că Tu eşti Christos fiiul lui Dumneḍeu, carele ai venit

în lume sĕ 'nveţi şi sĕ luminezi şi sĕ aduci pre om iară la fericirea cea d'ăntâiu, de carea l'a lipsit păcatul. Cred că ai pătimit şi ai murit pentru tot neamul lui Adam. Cred, că ai înviiat a treia ḑi cu preamărire, Te-ai înălţat la cer, de unde Te-ai şi pogorît, şi şeḑi deadrépta mărirei. Atunci, fericite Stefane, strigăte furióse şi plóiă de petri ţi înnécă glasul, şi numai atâta timp şi putere de viéţă 'ţi-a mai rĕmas, ca rădicând ochii şi mânile spre cer, sĕ te rogi pentru ucigaşii tei şi sĕ 'nchini sufletul tĕu la Dumneḑeu, — întocmai precum ai învĕţat dela Domnul şi Mântuitoriul tĕu şi al nostru Iisus Christos.

Acésta, creştini iubiţi, este istoria cea plină de învĕţătură, ce ni-o spune sĕrbătórea de astăḑi a *ântâiului mucenic şi archidiacon Stefan.* Şi aşa, rĕsunând încă în inimile nóstre glasul dumneḑeescei evangelii, ce o am auḑit astăḑi, sĕ rugăm cu toţii pre Domnul viiei, sĕ nu ne lase a cădé şi noi în şirul lucrătorilor celor rei, cari au bătut şi au omorît şi au ucis cu petri pre slugile Domnului lor, precum au făcut acei necredincioşi cu Stefan; ci sĕ ne facă parte cu cei credincioşi, şi credincioşi pănă la mórte, cari în viéţa lor au lucrat cu diligínţă viia Domnului lor şi i-au adus la vremea sa rodurile ei. Amin!

XXIV. La prasnicul Tăiărei împregiur.

(1 Ianuariu, Anul-nou, S. M. Vasilie).

„Şi când s'au plinit opt ḑile,
ca sĕ se taie pruncul împregiur;
chiămat'au numele lui Iisus".

Luca 2, 21.

Astăḑi se plinesc opt ḑile, decând cu bucuriă am sĕrbat prasnicul cel vesel al nascerei pe pământ a fiiului lui Dumneḑeu unul născut din Tatăl mai nainte de toţi vecii. Ear astăḑi, la opt ḑile dela ḑiua nascerei, facem amintire tăiărei împregiur, după legătura cea vecínică, ce a făcut'o Dumneḑeu cu Avraam şi seminţia lui după dênsul, când l'a binecuvêntat şi i-a dat lui fiiu pre Isac şi fiiu de fiiu pre Iacob, din care s'au născut doispreḑece patriarchi. Atunci ca semn vĕḑut al acestei legături, a aşezat Dumneḑeu tăierea împregiur a trupului la toţi pruncii de partea bărbătéscă. (Moise I, 17, 12). Acestui ordin al legii vechi s'a supus şi Mesia cel promis şi mult dorit, şi deodată cu trupésca tăiere împregiur a priimit numele *Iisus,* adecă mântuitoriu, — nume ce-i designase archanghelul Gavriil, când a binevestit preacuratei fecióre Maria, că dintrênsa se va nasce Mântuitoriul lumei Christos. Astfel curênd după prasnicul nascerei ceii după trup a Domnului sĕrbéză biserica şi al doilea prasnic, al tăiărei împregiur şi tot deodată al punerei numelui Iisus, şi iérăşi în curênd sĕ gătesce a sĕrba arĕtarea în lume şi botezul în Iordan al lui Iisus. Astfel aceste ḑile fac pentru tótă creştinătatea o cunună de vesele şi înălţătóre sĕrbări, şi aceste sĕrbări ne întrunesc şi pre noi şi pre tótă biserica creştină mai adeseori întru acéstă sântă casă.

Deodată cu prasnicul domnesc al tăiării împregiur a pruncului Iisus sĕrbézĕ biserica astădi și pomenirea celui dintre sfinți părintelui nostru *Vasilie cel Mare*, archiepiscopul Chesariei din Capadochia, a credinciosului serv al lui Christos, pre care biserica cu drept cuvênt 'l numesce „arătătoriul celor ceresci, tainicul stăpânului, sfeșnicul cel luminat“, căci o viéță de tot frumósă și sfântă a fost viéța acestui părinte bisericesc.

Născut în Chesaria, însăși maica lui Emilia și buna lui Macrina plantară în inima tinĕrului Vasiliu sĕmênța cea roditóre a creștinismului, și căděnd aceea pe pămînt bun, a făcut rod însutit. Ca june cercetă Vasiliu școlele cele înalte din Atena, cari încă și acum după trei sute de ani ai erei creștine, erau considerate ca școla științelor pentru tot orientul. Aici făcênd cunoscință cu Gregoriu Nazianzenul și cu Ioan Gură de aur, cei doi Capadochieni, el îmbrăcà după spiritul timpului tagma călugăréscă și se retrase în singurătate. Fiind chiămat din partea compatrioților sĕi la statul preoțesc, acela 'l începù cu trépta diaconéscă, după carea urmà în curênd cea presbiterială și în fine cea archieréscă. Tótă viéța acestui bărbat a fost un șir de înaltă învĕțătură și de nobile fapte, — adevĕrat model de vîrtuți creștinesci și înțelepciune archipăstoréscă. Cu neclintită credință a stat marele Vasilie în mijlocul valurilor, ce turburau în secolul acesta pacea bisericei. Ca un adevĕrat păstor, gata a'și da viéța pentru turma, ce'i încredințase Christos, combătù și alungà în sinódele de a tótă lumea și în cele locale lupii cei fleměndi ai eresurilor, ce amenințau biserica. Ca un bun părinte chivernisia casa și familia sa duchovnicéscă cu tóte cele de lipsă; și pecând el trăia în cea mai mare modestiă și serăciă de bună voiă, venitele cele considerabile ale archiepiscopiei sale le întrebuință pentru mângăierea săracilor și străinilor, vĕduvelor și orfanilor; și renumele spitalului din Cesarea, întemeiat de dênsul, și deschis tuturor celor lipsiți și necăjiți, în scurt timp trecù departe peste hotarele Capadochiei. Scrierile și învĕțăturile, aședěmintele și canónele lui le păstréză biserica cu veneratiune până în diua de astădi; și liturgia cu înălțătórele ei cântări și rugăciuni, ce o am ascultat și noi astădi ca la diua s. Vasilie, — căci și prin acésta au socotit sfinții părinți se'i serbeze cu vredniciă memoria, — vor eternisa numele lui ca un scump tesaur, ce a rĕmas bisericei. Pentru aceea biserica, urmând cuvêntului psalmistului, că pomenirea dreptului e cu laudă, pomenesce astădi cu laudă memoria lui, și'l onoréză cu un nume, de care puțini sfinți părinți s'au învrednicit, cu numele de „mare dascal al lumei și ierarch“, sevêrșind pomenirea lui la prima Ianuariu a fiă-cărui an.

Ear acum, dând mai întâiu cele-ce sunt ale lui Dumnedeu lui Dumnedeu, sĕ dăm în puține cuvinte și ómenilor cele-ce sunt ale ómenilor. Astădi, după rênduiala omenéscă, sĕrbăm *diua cea dintâiu a anului*, după rênduiéla cetățenéscă, *diua de Anul-nou*. Cu seriositate privesce plugarul după secerișul anului trecut, dela prima arătură până la așezarea clăilor de grâu în grânarele sale. Câtă ostenélă, câtă sudóre a pus el de atunci până acum, când vede pe masa sa pânea cea nóuă, carea i-a dat-o Părintele ceresc, ca sĕ-i fiă spre chrană lui și familiei sale. Astfel, creștini iubiți, suntem datori și noi toți, de ori-ce vêrstă și stare, a face astădi o reprivire asupra anului trecut, care ca o picătură de apă s'a scurs acum și el în marea eternității, după mii și mii de frați ai sĕi. O iubiții mei, — acésta e cugetarea nóstră cea d'ântâiu la o di ca acésta — o iubiții mei, cari acum anul erați împreună

cu mine aici în casa lui Dumnedeu, erați în casa mea, la masa mea, și închinați câte un vesel păhar pentru un fericit An-nou, óre mai sunteți voi și astădi cu toții împregiurul meu? Și décă nu, unde sunteți? Sunteți óre sănătoși ori bolnavi? Sunteți aprópe ori departe? Ori dóră, o Dómne, numai numele v'a mai rĕmas, ear voi ați sburat din brațele nóstre cele iubitóre la cuiburile ceresci? O iubiții nostri, tată séu mamă, séu amêndoi, soț séu soție, frați și sorori, rudenii, amici și cunoscuți, astădi la schimbarea anilor mai mult decât preste an 'mi-aduc aminte de voi; vĕ chiăm, și voi nu veniți; vĕ strig, și voi nu rĕspundeți; — nu, iubiților, pănă órecând la diua cea mare a revederei întru împĕrăția cea de sus. Dar se ne pogorîm iérăși pe pământ — lor li a venit rêndul, și nóuĕ încă ne va vení; de am fi numai gata, când vom fi chiămați! Din cele de pe pământ iară cugetăm mai întâiu de tóte la cei mai deaprópe ai nostri, de cari Dumnedeu ne-a legat prin legăturile familiei, și multemim ceriului pentru viéța, sănĕtatea și bună-aflarea lor, le urăm tot binele și le aducem cu plăcere, fiăcarele după puterea sa, darurile nóstre; ear la casuri de bóle și alte suferințe, ne întristăm și cerem dela Dumnedeu întórcerea lor spre bine. Dar cugetând la cei mai de aprópe ai nostri, sĕ nu uităm nici de noi înșine, și sĕ ne întrebăm, décă viéța nóstră din anul trecut a fost întru frica lui Dumnedeu, întru cinstirea celor sfinte, întru iubirea lui Dumnedeu și a deaprópelui, ori dincontră? Asemenea ne place a face în diua acésta repriviri și asupra stărilor nóstre materiale: economia de vite séu de câmp, meseriă, negustătoriă séu ori-ce altă stare, la care am fost chiămați, décă acelea au sporit ori au scădut? décă am înaintat ori am dat înapoi? décă causa acestor stări de lucruri este a sĕ căutá în noi ori în alți ómeni ori în împre-

giurările timpului? Și precum ne place a face repriviri asupra trecutului, așa ne îndémnă diua de astădi, a face și planuri și prejudecări și povestiri pentru viitoriu: ce ne va aduce anul în care am întrat, viéță ori mórte, bucuriă ori întristare, folóse ori pagube simțite? Căci deși, după cuvêntul lui Christos, nu ne este dat nóuĕ a sci anii și timpurile, cari Tatăl le-a așezat întru a Sa stăpânire, totuși curiositatea ne împinge a căuta și noi barĕm ca prin oglindă, tainele viitoriului. Ostenélă zadarnică! Înțelepciunea cea negrăită a Tatălui a voit, tocmai spre binele nostru, a acoperí viitoriul dela ochii nostri; dar fericit cel-ce urméză cuvêntul psalmistului „Aruncă spre Domnul grija ta și El te va chrăní; nu va da în veac clătire dreptului!“ (Psalm. 54, 23.) Ear Mântuitoriul ne învață: „Căutați mai întâiu împĕrăția lui Dumnedeu și dreptatea Lui, și acestea tóte — adecă cele pământesci — se vor adauge vóuĕ“.

Pĕtrunși de acéstă dorință și datorință înălțăm și noi, întru acéstă di a începutului anului ochii și inimile nóstre cătră Tine, Preabunule, începutul cel adevĕrat al acestui an și al tuturor încă înainte de întemeierea lumei; căci dela Tine și prin Tine și întru Tine sunt tóte. Binecuvêntă-ne Dómne și anul acesta, în care am întrat cu diua de astădi. Și ne rugăm Ție Dómne Dumnedeul nostru, împreună cu credinciosul servul Tĕu Vasilie, a cărui pomenire o sĕvîrșim, ține Dómne și păzesce pre cei buni întru bunătatea Ta, pre cei rĕi, buni îi fă cu bunătatea Ta.... Cămerile nóstre umple-le Dómne de tot binele, căsătoriile în pace, și întru împreunare le păzesce, pre prunci îi cresce, tinerețele le îndreptézĕ, bĕtrânețele le întăresce, pre cei puțini la suflet îi mângăiă, pre cei rătăciți îi întórce și-i împreună cu sfânta Ta sobornicéscă și apostoléscă biserică. Cu cei călĕtori

călĕtoresce împreună, vĕduvelor le ajută, pre orfani îi apĕră, pre cei robiţi îi mântuiesce, pre cei bolnavi îi tămăduiesce..... şi preste toţi varsă mila Ta cea bogată, dând tuturor cererile cele către mântuire. — Ear — adaugem la acestea din partea nóstră — ear décă va fi sfântă voia Ta, ca pentru cesta séu cela dintre noi séu ai nostri anul acesta sĕ fiă şi cel din urmă al vieţei pământesci, dă-ne Preaîndurate, ceea-laltă vreme a vieţei nóstre se o petrecem în pace şi întru pocăinţă, şi dă dómne sfârşit creştinesc vieţei nóstre, fără de patimă, nerušinat, cu pace şi rĕspuns bun la înfricoşatul judeţ al lui Christos. — Aşa Dómne binecuvêntă-ne întrările şi eşirile din anul acesta, căci Tu eşti începutul şi sfârşitul nostru, al lumei şi al tuturor celor din lume, vĕdute şi nevĕdute, trecĕtóre şi vecinice. Amin.

XXV. Tot la prasnicul Tăiărei împregiur.

(1 Ianuariu).

„Şi venind a locuit în cetatea, ce se chiamă Nazaret, ca sĕ se plinéscă, ce s'a dis prin proroci, că Nazarinean se va chiăma".

Mateiu 2, 23.

Trei sĕrbători se întâlnesc, iubiţilor, ca trei rade de lumină, pentru a ne face ḑiua de astăḑi mare şi dorită. Căci lângă sĕrbarea *Tăiărei împregiur* şi a punerei numelui Dlui şi Mântuitoriului nostru, a supunerei sub lege a celui-ce este dătătoriul legei, se adaugo amintirea celui dintru sfinţi Părintelui nostru *Vasiliu*, Archiepiscopul Cesariei din Capadocia, carele prin virtuţile sale şi-a câştigat numele de „Mare"; şi pe ambe acestea le însoţesce din punct de vedere cetăţenesc şi sĕrbarea *începerei anului*. Trei rade de lumină ne strălucesc astăḑi la începutul unui an nou, ca sĕ privim *înderĕpt* la pruncul cel nou născut în pescera Vifleemului înainte cu opt ḑile, ca sĕ vedem de presinte pre acest prunc dumneḑeesc subordinându-se preceptelor legei vechi, şi ca sĕ căutăm în *venitoriu* la acelaşi Iisus, cum ca bărbat desĕvîrşit ne deschide la Iordan prin botez uşa legei-nóuĕ. Trei rade de lumină ne trămite astăḑi Tatăl ceresc, ca cu atâta mai bine sĕ ne vedem şi sĕ ne cunóscem drumul vieţei, sĕ nu'l greşim, sĕ nu rătăcim, ci sĕ adeverim prin faptele nóstre cuvêntul prorocului: „Făcliă picióreloi mele e legea Ta, şi lumină cărărilor mele!" (Ps. 118, 105).

Deodată cu sunetul orologiului, ce ni-a vestit meḑulnopţii trecute ne-am luat, fraţi iubiţi, rĕmas bun dela anul vechiu şi am păşit într'un an nou, un nou period al vieţei nóstre. Momentul, ce împreună

doi ani, ca un moment însemnat al vieţei nóstre, ne am îndatinat a'l sĕrba descepţi în societatea familiarilor, amicilor şi cunoscuţilor nostri. Câte dorinţe, câte urări şi fericitări se înalţă în óra aceea şi preste tot în ḑiua de astăḑi la cer! Câte daruri se împart între membrii familiilor şi alte fiinţe iubite, ca semne viḑibile ale stimei, iubirei şi recunoscinţei! Şi noi am adus iubitei nóstre maice, bisericei, casei lui Dumneḑeu, carea ne-a născut sufletesce, ne-a crescut la sinul sĕu şi ne fericesce prin sânţeniile sale, şi noi ḑic, am adus maicei nóstre spirituale darurile nóstre: cântări de laudă şi prémărire, rugăciuni şi cereri şi mulţemite din inimă. Şi eată! acum vine ea, a ne dărui pre noi fiii sei cu faţă veselă, dulce, binevoitóre, ca o adevĕrată maică îngrijitóre pentru fiii sĕi, ea ne pune înainte, ne dă în braţe pre pruncul cel dumneḑeesc de opt ḑile, căruia astăḑi i se pune numele *Iisus*. Iisus! Mântuitoriu! O nume sfânt şi mai pre sus de ori-ce nume omenesc! O nume lăudat de ângeri şi de ómeni! O nume dorit de toţi sfinţii şi drepţii din veac! Iisus, nume mai pre sus decât tot numele! Întru carele se plécă cele ceresci şi cele pământesci şi cele de desubt! (Filip. 2, 10.) — Acest nume, ḑice ea, vi'l dăruiesc eu vóuĕ astăḑi, fiii mei. Priimiţi-l cu bucuria cea sfântă, cu carea vi'l dau; pronunţaţi'l adeseori cu gurile vóstre, gravaţi-l adûnc în inimile vóstre, pĕstraţi-l cu veneraţiune în sufletele vóstre! Numele acesta vi'l pun, ca un stindard în fruntea armatei, în fruntea anului nou, ce începeţi, — urmaţi acestui stindard ceresc, carele vĕ duce la învingere şi fericire sigură. Nu puneţi speranţele vóstre în visuri şi semne şi în cercări de noroc, cari ca niste năluciri de nópte Vĕ umplu de asceptări deşerte şi turbură pacea sufletelor, vĕ abat dela calea cea dréptă şi vĕ duc la prăpastia nefericirei; ci mai vêrtos urmaţi lui

Iisus, celui-ce vine la voi, sĕ vĕ chieme, sĕ vĕ fericéscă, sĕ vĕ mântuiéscă. Acesta este „alfa şi omega“, începutul şi sfêrşitul mântuirei vóstre; acesta este fiiul lui Dumneḑeu, chipul mărirei Tatălui, şi nimeni nu póte merge la Tatăl fără numai prin Fiiul! Urmaţi acestui Iisus, al cărui préscump nume 'l auḑiţi în ḑiua cea d'ăntâiu a anului nou, şi faceţi ca numele acesta prémărit sĕ rĕsune în inimile vóstre şi în óra cea d'ăntâiu a fiă-cărei ḑile, ca precum anul nou, aşa şi fiă-care ḑi a anului sĕ o începeţi cu chiămarea numelui lui Iisus. Căci El vĕ arată pre Tatăl, El vĕ învaţă a preţui lumea după adevĕrata ei valóre, El vĕ învaţă a Vĕ cunósce chiar pre voi înşive. Voi ḑiceţi, că timpurile sunt grele, — Iisus vi le va uşora; că ómenii sunt rĕi, Iisus 'i va face buni; că viéţa e tristă şi amară, — Iisus o va înseriná şi o va îndulcí! Căci de unde provine şi greutatea timpurilor şi reutatea ómenilor şi amărăciunea vieţei? De unde de airea decât de acolo, că am lăsat calea cea dréptă, ce ni o arată Iisus, şi am apucat pe cărările cele rătăcitóre ale patimilor şi poftelor nóstre. În locul blândeţelor şi iubirei lui Iisus am cuprins mănia şi ura, în locul dreptăţii strâmbătatea, în locul adevĕrului minciuna şi făţăria, în locul smereniei sumeţia şi trufia, în locul generosităţii egoismul, în locul sinceităţii viclenia şi reutatea, prin cari ne persecutăm, ne înjosim şi ne stricăm unul pre altul. Ear' pe lângă astfel de fapte este óre cu putinţă, ca anul nou sĕ ne aducă doritul bine? Nu, nici decât! Îndreptaţi-vĕ voi, şi se vor îndrepta şi timpurile! ne strigă înţelepciunea esperiinţei; ear Iisus ne ḑice: „Cel-ce vré sĕ vină după mine, sĕ se *lapede de sine,* sĕ 'şi iee crucea sa şi sĕ'mi urmeze mie!“

Da — vei ḑice tu — este frumósă şi sfântă învĕţătura lui Iisus, însĕ eu sunt om neputincios şi

cuprins de multe valuri. Dar eată maica nóstră și aici ne învață și ne ajută; căci deodată când ne pune înainte pre Iisus, ne pune înainte și pre servul Lui cel credincios *Vasiliu*, spre a ne încredința că nu este cu neputință a ajunge la ținta propusă, și a ne îmbărbăta, ca sĕ nu ne spăriăm nici obosim de greutatea călei, ce ne arată. Pentru-că om asemenea nóuĕ a fost și Vasiliu, născut din părinți muritori, nutrit cu lapte, îmbrăcat cu tóte neputințele firei omenesci. Dar eată prin urmarea lui Iisus Christos la ce înălțime a cugetărei și a lucrărei s'a urcat! Crescut în studii serióse și îndelungate, apoi trăind în retragere pustnicéscă, el în fine se devotă slujbei bisericei lui Dumnedeu și devenì presbiter, ear mai târdiu Archiepiscop al cetății sale natale Cesariei Capadociei. Tótă viéța lui este o lumină aprinsă, departe strălucitóre, spre mărirea lui Dumnedeu și spre gloria neamului omenesc. Viețuind și ca archiereu în simplitate călugăréscă și în sĕrăciă de bună voiă, el tóte bogatele venituri ale episcopiei sale le întrebuințézĕ spre ajutoriul, mângăierea și fericirea omenimei: un spital colosal, înființat și susținut de dênsul, deschide porțile sale tuturor celor bolnavi și neputincioși. Sfânta liturgiă, ce pórtă numele lui și carea o am ascultat și noi astădi, înalță și îndulcesce inimile credincioșilor. Bisericile rĕsăritului sunt pline de învĕțătura lui. Scaunul lui archieresc este un amvon, de pe care se predică necontenit cuvêntul lui Dumnedeu. Școlele înfloresc sub îngrijirea lui, sciința înaintézĕ, credința cresce, creștinismul se întăresce, învĕțătura cea de nimic a sofiștilor și ereticilor se frânge, ca undele mărei de stânca de granit, de învĕțătura lui cea sănĕtósă și de viéța lui cea sfântă, carea nu cutézĕ a o ataca nici chiar gonacii bisericei. Timpurile sunt grele și în dilele acestui sfânt: de o parte păgânismul,

de altă parte eresia, și lângă acestea puterea cea ostilă séu dușmănósă a unui împĕrat rĕucredincios ca Valente, dau năvală asupra bisericei lui Christos; dar în fruntea ei stau păstori ca cei doi Gregorii de Nazianz și de Nissa, ca Ioan Gură-de-aur, ca Vasiliu cel mare și alții asemenea lor, la rĕsărit și la apus, — și eată biserica ese triumfând din tóte aceste lupte, căci pe steagul ei stă scris numele Iisus Christos!

Aceste și alte asemenea cugetări și simțĕminte sĕ ne însufletéscă, creștini iubiți, astădi la începutul anului nou. Dar scurtez înadins enumerarea și descrierea lor, ca sĕ nu obosesc atențiunea vóstră binevoitóre; de una însĕ vĕ rog, pentru fericirea vóstră, sĕ reîntipărim astădi cu îndoită tăriă în inimile nóstre numele lui Iisus! Da,

Iisuse fiiul lui Dumnedeu,
Anul nou îl începem cu numele Tĕu.
Dă, cu acela sĕ'l și sfêrșim:
Ai Tĕi suntem, ai Tĕi sĕ fim! Amin.

XXVI. La Prasnicul Botezului Domnului *).

(6 Ianuariu).

„Şi botezându-se Iisus, a eşit îndatăşi din apă, şi eată 'i s'au deschis lui cerurile şi a vĕḑut pre Duchul lui Dumneḑeu pogorîndu-se ca un porumb şi venind preste dênsul. Şi eată glas din ceruri ḑicênd: Acesta este Fiiul meu cel iubit, întru carele bine am voit".

Mateiu 3, 16—17.

Cununa de prasnice vesele, cu care ne dăruesce biserica în şirul acestor ḑile, se încheiă astăḑi cu prăsnuirea *botezului,* ce 'l-a priimit Domnul dela Ioan în rîul Iordanului. În primii seculi prasnicul de astăḑi se numia ḑiua *Arĕtărei* Domnului, după limba grecéscă Epifania, care însemna arĕtarea, adecă începerea vieţei publice a lui Christos, dupăce până ací petrecuse în Nazaret sub ascultarea părinţilor şi crescea cu vêrsta şi cu înţelepciunea şi cu dar dela Dumneḑeu şi dela ómeni. Atât de puţin era cunoscut în lume Mântuitoriul lumei, încât şi prorocul Ioan când venì cătră dênsul la Iordan, numai prin descoperire dumneḑeéscă îl putù cunósce şi proclama de mielul lui Dumneḑeu, cel-ce pórtă pĕcatele lumei. Şi fiindcă arĕtarea lui Christos la Iordan este totodată şi botezarea Lui în rîul Iordanului, pentru aceea numirea „Arĕtarea Domnului" a rĕmas numai numire bisericéscă şi se păstréză în cărţile bisericesci până 'n ḑiua de astăḑi, ear' poporul s'a îndatinat a da acestui prasnic numirea „Botezul Domnului".

*) A se vedé nota 6. dela urmă.

Sosise adecă timpul, ca Fiiul lui Dumneḑeu, carele a venit în lume pentru mântuirea neamului omenesc, sĕ începă dumneḑeésca Sa chiămare, şi descoperirea cea d'ăntâiu a acestei chiămări ni-o aretá prin botezul Sĕu, care prorocul şi înaintemergĕtoriul Ioan 'l prevestia demult, strigând popórelor, ce veniau cătră dênsul: „Pocăiţi-vĕ, că s'a apropiat împĕrăţia cerului!" Astfel între mulţimile, ce veniau din tóte părţile cătră Ioan, eată şi Iisus din Galilea, cerênd a se boteza dela dênsul. Duchul lui Dumneḑeu a luminat pre Ioan, cine este cel-ce vine cătră dênsul, şi mâna lui Ioan se retrage şi nu cutézĕ a se atinge de crescetul Stăpânului; din contră servul se rógă a fi el botezat de dênsul. Şi numai când Iisus se provócă la dreptatea cea dumneḑeéscă, ce trebue a se pliní, se plécă Ioan, a boteza servul pre stăpânul. Şi botezându-se Iisus şi eşind din apă, se deschiseră cerurile, Duchul lui Dumneḑeu se pogorî ca un porumb preste dênsul şi glas venì din cer: „Acesta este Fiiul meu cel iubit, întru carele bine am voit!"

Iisuse preabunule, carele ai venit în lume sĕ mântuesci lumea, şi Te-ai făcut om, ca sĕ eliberi pre om de sub tirănia pĕcatului şi a morţei, Tu ceri a Te boteza dela Ioan, Tu cel preacurat şi fără de pĕcat ceri botez, care închipuesce spĕlare şi curăţire de pĕcat! Ioan sĕ îndoesce, dar Tu-'l provoci a Te boteza, căci aşa se cuvine a se pliní tótă dreptatea, acea dreptate dumneḑeéscă, ca omul cel căḑut prin pĕcat sĕ se rădice dintr'ênsul prin Dumneḑeu-omul Iisus Christos. Şi eată cât de curênd se arată dreptatea acésta dumneḑeéscă! Îndată după eşirea din apă a lui Iisus se deschid cerurile, Duchul lui Dumneḑeu se pogóră preste Dênsul în chip de porumb şi glas vine din cer: Acesta este Fiiul meu cel iubit, întru carele bine am voit! O prasnic înalt şi minunat:

Fiiul lui Dumnedeu se botézá, *Tatál* din cer 'L mártúrisesce Fiiul Séu, și *Duchul* în chip de porumb sbóră asupra Lui. Eată *sfânta Treime:* Tatál, Fiiul și Duchul sfânt, căreia ne plecăm și ne închinăm acum și în veci.

Dar glasul Tatălui, care a strigat atunci asupra Iordanului, strigă astădi și asupra nóstră. Glasul Domnului preste ape strigă grăind: Veniți de luați toți duchul înțelepciunei, duchul înțelegerei, duchul temerei de Dumnedeu, al lui Christos, celui-ce s'a arétat!

Sĕ mergem dar și noi cu tainá la Iordan, sĕ audim glasul Tatălui, sĕ vedem botezul Fiiului și sĕ luăm darul Duchului, carele se pogóră preste Dênsul și prin s. botez preste toți cei-ce cred întru Dênsul și printr'ênsul întru Tatál și întru Duchul sfânt. Amin!

(Trasul clopotelor, întonarea chorului și începerea litiei la rîu).

XXVII. La serbătórea sf. Trei-Ierarchi.

(30 Ianuariu).

„Așa sĕ lumineze lumina vóstră înaintea ómenilor, ca vĕdênd faptele vóstre cele bune, sĕ mărésc pre Tatál vostru cel din ceriuri.“

Mateiu 5, 16.

De trei-ori în luna acésta a lui Ianuariu am serbat una câte una pomenirea câte unui s. părinte și ierarch al bisericei, și adecă la 1 Ianuariu pomenirea s. marelui Vasilie, la 25 a s. Grigorie numit Teologul și în 27 a s. Ioan Gură de aur. Pentru-ce dar biserica sĕrbătoresce astădi pre toți trei acesti ss. părinți încă odată, și încă pre toți trei împreună?

Precum sórele și după apunerea sa mult timp mai auresce marginile ceriului cu porfira ultimelor sale rade, așa și pomenirea acestor trei dascali și părinți ai bisericei, cari au trăit în secului al patrulea, parte și al cincilea creștinesc, încă mult timp după adormirea lor trăia în inimile credincioșilor. Ba iubirea lor așa era de viuă, încât pe lângă multele eresuri și scisiuni ale acestor timpuri era pe aci sĕ mai rĕsară un eres nou din causa cinstirei și iubirei, ce arĕtau creștinii acestor trei părinți ai bisericei, numindu-se unii următori ai lui Vasilie: Vasilitani, alții Gregorieni, și iérăși alții Ioaniți, și certându-se între dênșii, care dintre cei trei sfinți este mai mare și mai vrednic de laudă? Dar precum la începutul creștinismului zelosul Pavel curênd sciú împăca certele Corintenilor, cari se numiau unii ai lui Petru, alții ai lui Pavel, alții ai lui Apolos, alții ai altora, dicêndu-le, că nici Pavel, care a sădit, nici Apolos, care a udat, sûnt ceva, ci totul și întru

toţi Dumneḑeu, carele dă crescerea (I. Cor. 3, 7): aşa şi aici darul lui Dumneḑeu învĕţă pre credincioşi cele mai bune şi curmă tótă desbinarea şi vrajba. Căci după tradiţiunea bisericéscă, într'o nópte se aretară toţi trei ss. părinţi episcopului Ioan Evchaiteanul, descoperindu'i părerea lor de rĕu pentru cérta şi sfada, ce se face pentru dênşii. Căci, ḑiceau, nici unul dintre noi nu este mai mare ori mai mic, nici unul cel d'ântâiu ori al doilea ori al treilea, ci una suntem toţi trei întru Dumneḑeu, care ne-a inspirat, cum sĕ învĕţăm poporul, şi aşa am urmat!

Pentru aceea sĕvêrşim astăḑi pomenirea celor Treisfinţi împreună, ca a unora, cari cu trupul şi cu inima au vieţuit aprópe unul de altul şi iar aprópe unul de altul, adecă tot într'o lună, au adormit întru Domnul. Acésta dar, iubiţi creştini, este causa, pentru-ce biserica sĕrbézĕ memoria lor astăḑi spre încheierea acestei luni: una au fost ei întru Domnul în viéţă, una vor sĕ fiă şi sĕ rĕmână şi după mórte. Sunt treiḑeci de ḑile, de când la prasnicul tăiărei împregiur a Domnului şi al anului-nou cetăţenesc am sĕrbat şi memoria s. M. Vasilie şi am făcut o scurtă privire asupra vieţei acestui sfânt bărbat, mare în cuvênt şi în faptă; cu tóte acestea, ca sĕ'i amintim şi pre tustrei împreună, repeţim în câteva cuvinte viéţa lui ca o viéţă archieréscă de model pentru tóte timpurile. — S. M. Vasilie a fost archiepiscop al cetăţii sale natale Chesaria Capadochiei. Cea d'ântâiu, care a sădit în inima copilului Vasilie simţĕmintele cele nobile, ce le-a manifestat în tótă viéţa sa, a fost evlaviósa sa maică Emilia împreună cu bună-sa asemenea evlaviósa Macrina, pre care mult le-a venerat în viéţa sa şi în scrierile sale. Amiciţia intimă, ce a durat tótă viéţa cu compatriotul sĕu Grigoriu din Nazianz, şi a acestuia şi cu fratele mai mic al lui

Vasilie, Grigoriu Nisenul, ei o légă în Atena, unde făcură studiile împreună. După spiritul timpului S. Vasilie petrecù mult timp în retragere şi linişte monachală, dăruind tótă considerabila sa avere sĕracilor. Apoi chiămat de vocea bisericei la trépta diaconéscă, presbiterală şi la urmă archieréscă, arĕtă o admirabilă înălţime şi tăriă a credinţei şi a iubirei creştinesci. Cu seriositate şi demnitate adevĕrat archieréscă aperà biserica în pornirile fanatice ale împĕratului Valente, care ţinea la eresul lui Arie, şi amenințat cu perderea averei şi a vieţei rĕspunse: „Averea, împĕrate nu mi-o poţi lua, căci n'am nimic; viéţa mi-o poţi lua, căci sufletul meu doresce de Dumneḑeu“. Trăind în serăcia cea de bună voiă, tóte venitele archiepiscopiei le donà unui mare spital ce rădicà în Chesaria, pentru priimirea bolnavilor, bĕtrânilor, sĕracilor şi străinilor. Învĕţăturile şi scrierile lui, între cari e a se numĕrá şi s. liturgiă, ce pórtă numele lui, sunt pline de înţelepciune, şi cu drept cuvênt biserica 'l onoréză cu numele Vasilie cel Mare.

Tot asemenea salutiferă activitate archipăstoréscă desvoltà şi s. *Grigoriu* din cetatea Nazianz, unde tatăl sĕu de asemenea nume a fost episcop, şi el i-a urmat în scaun. După-ce se retrase în singurătate, se făcù episcop la o mică biserică din Constantinopole, unde s'a distins prin erudiţia şi elocenţa sa bisericéscă mai cu seamă în ale credinţei, aşa încât împĕratul Teodosiu cel Mare 'l înălţà pe scaunul patriarchal acolo. Avênd însă mulţi inimici, se retrase şi se rentórse episcop la Nazianz. Dintre scrierile lui cele mai renumite sunt cele pentru apĕrarea credinţei, şi liturgia înainte sfinţită, ce se sĕvêrşesce în ḑilele sĕptĕmânei, cu deosebire Mercurea şi Vinerea, în postul mare. Biserica 'l onoréză cu numele *Grigorie Teologul* adecă cuvêntătoriul de Dumneḑeu.

Al treilea sfânt părinte, a cărui pomenire o sĕvêrşim astădi, este *Ioan Gură de aur*, din Antiochia, mai târdiu patriarch al Constantinopolei. Maică-sa Antusa dintr'o familiă mare şi avută, rĕmase de timpuriu vĕduvă, şi nu se mai căsătorì, ci petrecù până la mórte în vĕduviă, ca sĕ pótă conduce mai bine crescerea şi îngrijirea fiiului sĕu. Acesta s'a dedicat mai întâiu carierei juridice, dar abdicênd de ea, se face monach şi se retrage în singurătate, şi numai cu mare greu îl pot înduplecá stăruinţele amicilor şi dorinţele poporului, a îmbrăţişa tagma diaconéscă şi preoţéscă, de carea după modestia sa nu se credea vrednic. Credinţa lui şi cu deosebire distinsa oratoriă, cu carea era înzestrat, îl făcură renumit, îl chiămară pe scaunul patriarchal din Constantinopole şi 'i câştigară din partea poporului numele Chrisostom, adecă Gură de aur. El împreună cu Vasilie cel Mare, cei doi Grigorii şi Atanasiu au fost stêlpii bisericei în aceste timpuri pline de lupte dinafară şi dinlăuntru. De repetite ori a căḑut Ioan în disgraţia curţii împĕrătesci şi a fost chiar exilat; dar poporul se revoltà pentru dênsul. „Mai bine sĕ nu vedem sórele, strigau, decât sĕ nu mai auḑim gura lui Ioan!“ Şi întîmplêndu-sĕ în nóptea următóre cutremur de pământ, împĕratul repede trămise după dênsul, şi la trei ḑile Ioan reîntrà cu triumf în capitală şi reocupà scaunul patriarchal. Dar în curênd aveau sĕ-i vină furtuni şi mai grele. Acestea îi veniră din partea împĕrătesei Eudoxia, pre carea, ca órecând Ioan Botezătoriul pre Irodiada, o mustrà pentru viéţa ei cea desfrĕnată; şi când odată la ḑiua tăiărei capului s. Ioan, ḑise cuvintele: „Iarăşi turbézĕ Irodiada, iérĕ se turbură, iérĕ pândesce a lua pe tipsiă capul lui Ioan!“ — împĕrătésa trămise odată în nóptea pascilor cete armate în biserică, care 'l prinseră şi 'l escortară în exil la Cuma în Armenia,

ear mai târḑiu la Pitia lângă marea négră. Obosit de greutatea drumurilor şi de rĕutatea ómenilor, sfântul bărbat adormì, pispăind cu buzele cuvêntul sĕu obicinuit: „Mărire lui Dumneḑeu pentru tóte!“ Împĕratul Teodosiu II aduse mai târḑiu móştele iubitului archipăstoriu şi le îngropà cu mare onóre în cripta împĕrătéscă. Scrierile lui sunt mai cu seamă distinsele lui învĕţături, modele de oratoriă bisericéscă, cartea despre preoţiă, şi mai cunoscută tuturor, chiar şi necărturarilor, s. Liturgiă, de carea ne-am învrednicit şi astădi şi ne învrednicim, cu puţine escepţiuni, peste tot anul a o auḑí.

Acésta, iubiţilor, este pe scurt viéţa celor Trei sfinţi: Vasilie cel Mare, Grigorie Teologul şi Ioan Gură de aur, a căror amintire o sĕrbăm astădi.

Cunoscênd acum viéţa lor, sciindu-le scrierile, faptele şi suferinţele pentru Christos, nu ne mai rĕmâne decât a sĕrba cu vredniciă amintirea lor şi a *urma* credinţa lor. Căci întru ei s'a adeverit cuvêntul lui Christos, că cel ce va *face*, şi va *învĕţa* acela mare se va chiăma întru împĕrăţia ceriurilor! Aşa sfinţilor mari dascali ai lumei şi ierarchi, *trei* la numĕr şi *unul* în cugete şi în simţiri, şi întru voi s'a împlinit cuvêntul, care 'l ḑicea órecând neobositul Pavel, apostolul neamurilor despre sine însuşi: „Luptă bună am luptat, cursul am plinit, credinţa am păzit, şi acum mi s'a ales cununa dreptăţii, carea mi-o dă mie Domnul în ḑiua aceea, şi nu numai mie, ci şi tuturor celor-ce iubesc arĕtarea Lui. (2. Timoteiu 4, 7). Între aceştia, o fiiul lui Dumneḑeu, căruia Tatăl i-a dat a judeca viii şi morţii, învrednicesce-ne a fi şi noi, cari purtăm numele Tĕu şi venerăm memoria tuturor sfinţilor şi dreptilor, pre cari i-ai chiămat, ca pre trei păstori, cu toiagul archipăstoresc cu o gură şi cu o inimă a păstorí sfântă biserica Ta. Amin!

XXVIII. La Prasnicul Întimpinărei Domnului.

(2 Februariu).

„Şi când s'au plinit ḑilele curăţirei ei, după legea lui Moise, l'au suit pre El în Ierusalim, ca sĕ'l pună înaintea Domnului“.

Luca 2, 22.

Cu bucuriă am sĕrbat, creştini evlavioşi, înainte cu patruḑeci de ḑile şi noi împreună cu îngerii şi cu păstorii, cu maghii dela rĕsărit şi cu tótă creştinătatea, prasnicul nascerei după trup a Domnului şi Mântuitoriului nostru Iisus Christos. Şi tot asemenea am sĕrbat a opta ḑi dela nascere tăierea împregiur a Domnului şi punerea numelui Iisus, care în limba evreéscă însémnă Mântuitoriu, — acel nume preamărit, care'l pronunţase archangelul Gavriil, când pre fecióra Maria din Nazaret o numì plină de dar, o încredinţà că a aflat har la Dumneḑeu, şi 'i binevestì că pruncul, ce se va nasce dintr'ênsa, va şedé pe scaunul lui David tatălui seu, şi împĕrăţiei lui nu va fi sfîrşit. Ear astăḑi ne-am adunat întru acéstă sfântă casă, ca érăşi cu toţii dimpreună sĕ ne bucurăm, vĕḑênd pre Iisus, adus ca prunc de patruḑeci de ḑile de Preacurata sa Maică la biserica din Ierusalim, spre a fi pus înaintea Domnului. Căci credinciósă din inimă legei lui Moise, Maria nu lipsia a împlini tóte câte prescriá legea vechiă, cu tóte că purta deja în braţele sale pre cel-ce era plinirea legei şi a prorocilor, ba prin care din provedinţa dumneḑeéscă avea sĕ dispară umbra legei şi sĕ se arete sórele darului.

Aşa-dar', conform legei lui Moise (Levit. c. 13), Maria şi Iosif aduc pre pruncul Iisus, întâiu născut de partea bărbătéscă, la patruḑeci de ḑile la biserică,

ca sĕ 'l pună înaintea Domnului, adecă sĕ'l consfinţéscă lui Dumneḑeu; şi tot după preceptul legei duc jertfă, ca cei sĕraci şi fără „dare de mână“, o păreche de turturele séu doi pui de porumb. Preotul priimesce jertfa lor şi cetesce rugăciunile îndatinate asupra mamei şi asupra pruncului. Şi cu acésta se pare terminat ceremonialul religios.

Dar cine e bĕtrânul acela venerabil, carele a întrat în biserică şi urmăresce toţi paşii Mariei cu pruncul Iisus în braţe? Este *Simeon*, pre care biserica spre deosebire de alţii cu acelaşi nume 'l numesce „dreptul Simeon“, om în adevĕr drept şi temĕtoriu de Dumneḑeu, carele încă era asceptând mântuirea lui Israil, şi duchul sfânt era întru dênsul. Şi era promis lui dela duchul sfânt, că nu va gusta mórte, pănă nu va vedé pre Christosul Domnului. Acesta dar a venit cu duchul în biserică, când era adus Iisus ca sĕ se facă pentru dênsul ce demândá legea; şi luând pruncul în braţele sale, a binecuvêntat pre Dumneḑeu şi a ḑis: „Acum sloboḑesci pre robul Tĕu Stăpâne, după cuvêntul Tĕu cu pace: că vĕḑură ochii mei mântuirea Ta, carea o-ai gătit înaintea feţei tuturor popórelor, lumină spre descoperirea neamurilor şi mărire poporului Tĕu Israil“. Şi Iosif şi Maria erau mirându-se de cele-ce grăia acest bĕtrân pentru Iisus. Eară Simeon i-a binecuvêntat pre ei şi a ḑis cătră Maria: „Eată acesta este pus spre căderea şi scularea multora întru Israil, şi spre semnul căruia i se va ḑice împrotivă; şi prin însuşi sufletul tĕu va trece sabiă, ca sĕ se descopere dela multe inimi cugetele!“ Acestea sunt cuvintele prorocesci, ce le-a pronunţat dreptul Simeon, stând în biserică, dar aprópe de patul morţii; căci eată i bătuse acum şi lui ceasul, întocmai după cum dorise, ca sĕ fiă sloboḑit din cele pămêntesci, căci s'a învrednicit a vedé ceea-ce de mult do-

rise sĕ vadă, fericirea, ce o visase în momentele cele mai sfinte pământesci: ca sĕ nu móră pănă nu va vedé cu ochii sĕi pre Mesia. Și o bĕtrân venerabil, cum s'a împlinit prorocia Ta despre Mesia! Căci acela în adevĕr e pus spre căderea și scularea multora întru Israil: spre căderea celor necredincioși și spre scularea celor credincioși. Și încă una: prin sufletul tĕu, maică preacurată, va avé sĕ trécă sabiă; și aceea o cu ce foc a și trecut, când ai vĕdut pe dumneḑeescul tĕu fiiu rĕstignit pe cruce! Dar așa era scris în svatul celui preaînalt, ca sĕ se preamăréscă Tatăl întru Fiiul și Fiiul întru Tatăl.

Într'aceea întimpinarea Domnului era scris sĕ aibă împreună cu dreptul Simeon și o mărturiă de partea femeéscă. Acésta era *Anna* prorocița, fiica lui Fanuil din neamul lui Asir, carea trăise șepte ani în căsătoriă și acum era vĕduvă și ca de optḑeci și patru de ani, și nu se depărta dela biserică, cu posturi și cu rugăciuni slujind ḑiua și nóptea. Și aceea venind întru acel ceas în biserică, se mărturisia Domnului, adecă preamăria pre Dumneḑeu, și vestia pentru pruncul Iisus tuturor celor-ce asceptau, mântuirea în Ierusalim.

Astfel sevĕrșind tóte ale legei, s'au întors Maria și Iosif cu pruncul la Galileea în cetatea lor Nazaret. Ear pruncul, așa încheiă apostolescul Luca evangelia ḑilei, pruncul crescea și se întăria cu duchul, umplêndu-se de înțelepciune, și darul lui Dumneḑeu era preste dênsul.

Pictor ai fost cu adevĕrat, după tradițiunea bisericei, Luca cel întocmai cu apostolii, și chiămat a desemna cu penelul tĕu pictoresc, precum înainte nascerea lui Iisus în peștera din Vifleem, așa acum întimpinarea Lui în biserica din Ierusalim. Căci aceste modeste și simple sĕrbări familiare aveau sĕ fiă pre-

vestiri ale ḑilelor celor luminate și preamărite, cari órecând avea sĕ le sĕrbeze tot neamul omenesc.

Ear nóuĕ, creștini iubiți, nu ne rĕmâne, decât a admira iérĕ și iérĕ bunătatea și înțelepciunea și părintésca purtare de grijă a lui Dumneḑeu cea pentru noi: cum Tatăl a trămis pre Fiiul Sĕu unul născut în lume, și cum acela întru tóte a fost supus legei lui Moise, ascultătoriu fiind pănă la mórtea, și încă mórtea pe cruce. Și cum acéstă purtare de grijă ni-se înfățișézĕ și la drăgălașul prasnic de astăḑi, când cei doi bĕtrâni evlavioși: dreptul Simeon și prorocița Anna sunt trămiși dela Dumneḑeu soli înainte vestitori, a pregătí inimile celor credincioși pentru întimpinarea și priimirea Mesiei, precum l'au întimpinat și priimit ca prunc de patruḑeci de ḑile Simeon în brațele sale, și cum prorocița Anna s'a bucurat de El întru inima sa și l'a vestit tuturor celor din Ierusalim. Căci mulți, fórte mulți, ba milióne și chiar sute de milióne sunt încă și astăḑi, la cari încă n'a străbătut numele și spiritul evangeliei lui Christos; mulți, cari încă și astăḑi se 'nchină la idoli și cinstesc chipurile cele cioplite, lucruri de mâni omenesci; ba mulți chiar dintre noi creștinii, cari purtăm, adevĕrat, numele Lui, dar prin faptele nóstre, viéța nóstră încă nu adeverim pe deplin mărimea numelui nostru. Sĕ ne aducem aminte însĕ, iubiților, și la ḑiua prasnicului acestuia, și în tóte ḑilele vieței nóstre de cuvêntul lui Christos „că nu tot cel-ce 'mi *ḑice* mie Dómne, Dómne, va întra întru împĕrăția ceriului, ci cel-ce *face voia Tatălui meu*, carele este în ceriuri". Sĕ mulțămim Tatălui ceresc, carele ne-a învrednicit la prasnicele trecute a vedé pre Iisus pruncul nou născut culcat în iesle, și la opt ḑile tăiat împregiur și dăruit cu numele Iisus, astăḑi sĕ'l vedem ca prunc de patruḑeci de ḑile adus în biserică, închinat lui Dumneḑeu și purtat în brațele dreptului

Simeon, carele acum doresce a eși din viéță, căci i-au vĕḑut ochii, ce dorind a dorit cu inima: a vedé pre Mesia, Mântuitoriul lumei.

Și așa sĕ încheiăm rugăciunea cea umilită, ce o am adus astăḑi în casa Domnului, cu cântarea cea veselă, la carea ne chiamă maica nóstră biserică ḑicênd: „Bucurăte cea plină de dar, Născĕtóre de Dumneḑeu fecióră; că din tine a rĕsărit sórele dreptății, Christos Dumneḑeul nostru, luminând pe cei dintru întunerec. Veselesce-te și tu, bĕtrânule drepte, purtând în brațe pe sloboḑitoriul sufletelor nóstre, cel-ce ni-a dăruit nóuĕ și învierea!“

Dar, prunc dumneḑeesc, dormi liniștit în brațele cele omenesci ale preacuratei Tale maice; cresce și Te întăresce cu duchul, că darul lui Dumneḑeu este cu Tine, precum cu altul cu nimeni! Amin!

——×——

XXIX. La Prasnicul Bunei-vestiri.

(25 Martiu).

„Și rĕspunḑênd ângerul a ḑis: Duchul sfânt se va pogorí preste tine, și puterea Celui Preaînalt te va umbrí; pentru acésta și sfântul cel-ce va nasce dintru tine, se va chiămá fiiul lui Dumneḑeu“.

Luca, 1, 35.

Prasnicul bunei vestiri, ce ni l'a adus acéstă ḑi, biserica 'l numesce „începĕtura mântuirei nóstre și arĕtarea tainei ceii din veac“. Și precum 'l numesco, așa 'l și sĕrbézĕ; căci nu cu ḑile, ci cu sĕptĕmâni înainte și cu sĕptĕmâni la urmă biserica întimpină și petrece acest prasnic cu cântări veselitóre, ér' însași ḑiua prasnicului ca un început al primăverei de mântuirea neamului omenesc, o serbézĕ cu priveghiări, cântări și laude înalte, cu ușurarea postului și cu multe alte semne de bucuriă și din afară. Ba sinaxarul ḑilei pune Bunavestire, ca o descoperire a eternelor taine dumneḑeesci, în rênd cu luminata ḑi a înviiărei Domnului.

Urmând dar' s. evangelii, ce ne-am învrednicit a o audí astăḑi, sĕ mergem și noi la Nazaret, orașul Galileii, și sĕ cercăm, ca órecând maghii dela rĕsărit, după minunea, ce ca tainĕ se sĕvĕrșesce astăḑi întru dênsul. Acolo aflăm pre Maria fecióra din casa lui David, dar ajunsă la stare de jos, seracă și umilită, stând la rugăciune. Deodată se presentézĕ înaintea ei archangelul Gavriil și o salută: „Bucură-te ceea-ce ești plină de dar, Domnul este cu tine; binecuvêntată ești tu între muieri!“ Ear tu cea preacurată, spăimêntată de acéstă salutare străină și cu totul neîndatinată, steteai uimită și cugetai întru tine, ce va

fi închinăciunea acésta? și care va fi însemnătatea ei? la tine se refere? este realitate ori este numai un vis, o nelucire? Ângerul însă în curênd rădică frica ta ḑicênd: „Nu te teme Mariă, că ai aflat har la Dumneḑeu, și eată vei lua în pântece și vei nasce fiiu, și vei chiămá numele lui Iisus. Acesta va fi mare și fiiul celui de sus se va chiăma, și'i va da lui Domnul Dumneḑeu scaunul lui David tătâne-sĕu, și va împĕrăți în casa lui Iacob în veci, și împĕrăției lui nu va fi sfêrșit". Și mai îndoindu-te tu încă și acum de aceste prevestiri minunate, și reflectând, că tu nu ești căsătorită, archanghelul îți deslégă și acéstă taină ḑicêndu-ți: Duchul sfânt se va pogorí preste tine, și puterea Celui Preaînalt te va umbrí; pentru acésta și Sfântul, ce se va nasce dintru tine, se va chiămá fiiul lui Dumneḑeu!" Și spre adeverire îi pune înainte pre Elisaveta rudenia ei, carea încă va nasce fiiu acum la betrâneḑele ei; „că la Dumneḑeu, ḑice — nici un cuvênt nu este cu neputință". Atunci tu plecându-te cu totul înaintea lui Dumneḑeu, ai ḑis cu smereniă: „Eată róba Domnului; fiă mie după cuvêntul tĕu!" Și cu acestea ângerul s'a dus dela tine.

Acesta este, iubiților, prasnicul Bunei-vestiri, ce'l serbézĕ astădi biserica creștină, — acel prasnic, când Tatăl a aflat sosit timpul, a realisa svatul sĕu cel neurmat, după cântarea bisericéscă „taina cea din veac ascunsă și de ângeri nesciută", ca prin trămiterea în lume a însuși fiiului sĕu și prin învĕțătura, patima și mórtea cea de bunăvoiă a aceluia sĕ chiame pre omul cel căḑut și înstrăinat dela dênsul iérĕ la fericirea cea d'ăntâi și sĕ'l facă iarăși ce a fost la început: cetățén raiului.

Înainte de tóte dar ne descopere ḑiua de astădi nemărginita îndurare și purtare de grijă a lui Dumneḑeu pentru neamul omenesc, pre care l'a pus sĕ

créscă, sĕ se îmmulțéscă și sĕ stăpânéscă pe pământ. Dar călcând Adam, la instigarea Evei, și Eva la instigarea șerpelui, unicul ordin al Creatoriului, ei au tras asupra lor și a tot neamul lor pedépsa pĕcatului neascultărei; și o singură speranță le lăsase Cel Preaîndurat, că semênța muierei va călca capul șerpelui, că adecă se va trămite lor Mântuitoriu. Acéstă promisiune dumneḑeéscă astădi se apropiă de realisare: Fiiul lui Dumneḑeu Fiiu Feciórei se face, și Gavriil darul bine'l vestesce. Se întrupézĕ din fecióră cel-ce este mai nainte de veci din Tată fără de mamă și se nasce pe pământ din mamă fără de tată; căci Duchul sfânt se pogóră preste fecióra Maria, și puterea Celui Preaînalt o umbresce; și astfel se arată în lume cel-ce, după cuvêntul evangelistului Ioan, „nu din poftă trupéscă, nici din poftă bărbătéscă, ci dela Dumneḑeu s'a născut, și am vĕḑut mărirea Lui, plin de dar și de adevĕr".

Ear ție fecióră preacurată, carea ai fost alésă din tóte neamurile de pe pământ, a fi maica Mântuitoriului lumei, ție 'ți strigăm și noi cu glasul archangelului: „Bucură-te cea plină de dar, Domnul este cu tine; binecuvêntată ești tu între muieri!" Curăția ta este neasĕmĕnată, smerenia ta de model la tótă partea femeéscă de sub cer, salutarea archangelului te surprinde, te confundă, trecênd preste mintea omenéscă; dar după-ce solul ceresc 'și dă solia, tu cu tótă smerenia și umilința te pleci sub mâna Tatălui ceresc. „Eată róba Domnului, fiă mie după cuvêntul tĕu!" Ba când Elisaveta, rudenia ta, e cercetată de tine și te salută cu cuvêntul cel prorocesc: „De unde mie acésta, ca sĕ vină *Maica Domnului meu* la mine?" atunci prorocia descéptă iér prorociă, și fecióra destinată a fi maică lui Iisus, începe, ca órecând Mariam, sora lui Moise, după trecerea poporului prin marea roșiă, a lăuda cu glas înalt pre Dumneḑeu și a în-

dreptá spre cer psalmul cel minunat, carele este și astădi și va fi pentru toți timpii un decor al bisericei creștine. Căci al ei este cântul psalmodic, de care rĕsună bisericile totdeuna, când se pregătesc a aduce lui Dumnedeu jertfa cea fără de sânge: „Măresce suflete al meu pre Domnul, și s'a bucurat duchul meu de Dumnedeu Mântuitoriul meu. Că a căutat spre smerenia róbei sale, că eată de acum mĕ vor fericí tóte neamurile!“ Astfel împreună cu cele următóre a cântat Maria măririle lui Dumnedeu, și venitoriul cel apropiat a adeverit înălțimea prorociei ei; căci în mod minunat s'a întrupat și s'a născut dintr'ênsa Fiiul lui Dumnedeu, Dumnedeu-omul Iisus Christos.

De aceea, fraților, încheiă maica biserică astădi dilele cele serióse și anevoióse ale postului, ne gătesce ospĕț sufletesc și ne chiamă la masa cea de bucuriă; căci ca aurora cu fața trandafiriă, ce se arată la rĕsărit vestind venirea sórelui, așa prasnicul Buneivestiri ne vestesce venirea mirelui Christos, care are se chiame la lumină și viéță nóuă pre tot neamul omenesc. Veniți sĕ gustăm dar cu toții din acest ospĕț al sufletelor nóstre, preamărind pre Tatăl ceresc, care întru nemărginita sa bunătate și îndurare nu și-a uitat de noi și de tot neamul omenesc, făptura mânilor sale, precum după disa lui Isaia nu uită maica pre pruncul sĕu, ci totdeuna 'și aduce aminte de fruptul sinului sĕu.

Eară pre tine, Preacurată, pre carea Tatăl te-a ales din tóte neamurile pământului și te-a destinat a devení maică celui născut din Tatăl mai nainte de toți vecii, pre tine te fericim și te mărim și noi cei adunați astădi aici în casa Domnului, împreună cu archangelul Gavriil și cu tóte cetele ângeresci: „Bucură-te cea plină de dar, Domnul este cu tine!“ Atunci, și acum, și în veci. Amin.

XXX. La Sfânta Vinerea-mare.

„Părinte, în mânile Tale dau Duchul meu! **Luca 23, 46.**

De unde, o Dómne, vom începe și unde vom sfîrși cuvêntul acestei dile, al sfintei și marei Vineri, carea pentru noi și pentru tot neamul creștinesc din lume este di de negrăită jale și de nenumĕrate lacrimi? Cu ce ochi vom privi spre crucea Ta, preadulce Iisuse, Fiiul lui Dumnedeu, la a cărui rĕstignire sórele s'a întunecat și pământul s'a cutremurat? Cu ce mâni vom lua de pe cruce și vom pune în mormênt trupul Tĕu cel preacurat, de carele pĕcatul nu s'a putut atinge? Ce cântări vom sci cânta îngropărei Tale, Nemuritoriule, din a cărui cóstă și după mórte a eșit sânge și apă? Cu ce buze vom săruta crucea Ta, Preacurate, Preabunule, Preaîndurate, carele Ți-ai dat viéța pentru noi și pentru tot neamul omenesc? Și cum Te vom lăuda și Te vom preamărí pre Tine, chipul mărirei Tatălui, de carele sutașul străin dela rĕstignirea Ta, vĕdênd minunile, cu cari făptura a sĕrbat mórtea Ta, a strigat: Cu adevĕrat Fiiul lui Dumnedeu a fost acesta!

O minte omenéscă întunecată ce ai născocit? O inimă omenéscă copleșită de patimi, ce ai făcut? Precum órecând șerpele în Edem a aținat pre Adam și Eva, ca sĕ se înalțe a se face asemenea lui Dumnedeu Făcĕtoriului și Părintelui lor, așa și acum acela ațință ambiția și sumeția, invidia și ura fariseilor și cărturarilor asupra lui Iisus, ca sĕ'l cumpere dela Iuda cu treidеci de arginți, ca sĕ'l prindă nóptea în grădină, unde se ruga, sĕ'l ducă dela Anna la Caiafa, dela Caiafa la Pilat, dela Pilat la Irod, ca sĕ'l védă, sĕ'l pâréscă, sĕ'l asculte, ba nici sĕ'l mai asculte, ci sĕ'l declare

vinovat morţei şi sĕ'l rĕstignéscă. De trei ori se încércă Pilat diregătoriul împĕrătesc sĕ'l elibere, căci nu află nici o vină într'ênsul; archiereii însĕ şi bĕtrânii poporului totdeuna din nou irită poporul, că a hulit şi necinstit pre Dumneḑeu, — că s'a numit pre sine Fiiul lui Dumneḑeu, că a ḑis, că 'n trei ḑile zidesce biserica, la care Solomon a lucrat tótă viéţa sa. Şi când Pilat li-l'a propus spre eliberare şi agraţiare, cum era datina la Pasci, alăturea cu tĕlchariul Varava, ei cer a se elibera tĕlchariul Varava, eară Iisus sĕ se rĕstignéscă. Când Pilat îi provócă sĕ aducă martori asupra lui Iisus, ei strigă, că nu le trebue martori, ci numai sĕ se rĕstignéscă. Şi când Pilat continuă a afirma, că nu află vină într'ênsul şi întrébă: pre împĕratul vostru sĕ'l rĕstignesc? — poporul înfuriat 'l bănuesce pre el părtinitoriu; căci acesta — ḑice — s'a proclamat pre sine împĕrat, eară noi n'avem împĕrat fără numai pre Cesarul; şi cine părtinesce pre Iisus, nu e pretin Cesarului. Auḑind Pilat acestea, se 'mmóiă, şi — o nemernicíă omenéscă! — ca sĕ nu cadă în disgraţia împĕratului, mai bine jertfesce pre Iisus. „Şi luând apă, şi-a spelat mânile înaintea lor, ḑicênd: „Nevinovat sum de sângele dreptului acestuia, voi veţi vedé". Ear poporul, ca eşit din minte, strigă: Sângele lui asupra nóstră şi asupra fiilor nostri! — acel popor, care cu cinci ḑile 'nainte, la întrarea în Ierusalim 'l aclamase cu ramuri şi cu vlâstări: „Osana fiiul lui David! Bine este cuvêntat cel-ce vine întru numele Domnului!" Şi dându-l acum Pilat ostaşilor, cari aveau sĕ esecute sentinţa de mórte asupra Lui, aceia 'l întimpinară în modul cel mai josnic şi mai brutal, 'l loviră cu palme preste faţă, şi ca la unul, ce s'ar fi numit pre sine împĕrat, în batjocură 'i pun coróně pe cap, adecă cunună de spini, 'i dau trestiă în mâni în chip de sceptru împĕrătesc, 'l îmbracă ca

pre un împĕrat în trenţe de chlamidă roşiă, 'şi plécă genunchii înaintea Lui ca înaintea unui împĕrat pământesc, apoi 'l desbracă de hainele numite împĕrătesci şi'l îmbracă iar în hainele Lui; şi astfel Pilat, probabil, ca sĕ descepte milă, compătimire şi domolirea iritaţiunei de mainainte, 'l scóte încă odată la popor şi-i ḑice: Eată omul! Adecă: Voi învinuiţi pre omul acesta, că e rĕsvrĕtitoriu, vrea sĕ revolteze poporul, vrea sĕ se facă împĕrat: eu am cercetat şi n'am aflat într'ênsul nici o vină; eată vedeţi-l şi voi, şi vĕ veţi convinge, că pêra vóstră este nedréptă! — Dar îndeşert! Ai căror părinţi au omorît pre prorocii şi au ucis cu petri pre cei trămişi la dênşii, întru cele rele rĕmân neclintiţi, ba precum li-ai spus Tu, dumneḑeescule Iisuse, înainte de patimă, *plinesc mĕsura părinţilor lor.*

Şi aşa luându-l ostaşii ca pre un judecat la mórte, l'au scos după obiceiu din cetate, purtând însuşi crucea, pe carea avea sĕ fiă rĕstignit; dar vĕḑênd că 'i e prea grea, ostaşii au silit pre unul Simon Chirineanul, ce trecea pe acolo, sĕ-i ducă crucea.

Astfel sosind la locul Golgota, care va se ḑică locul căpăţînei, ostaşii l'au desbrăcat, au împărţit hainele între dênşii, ear pentru căméşa ce era ţesută într'una şi nu se putea împărţí, au aruncat sorţi. Astfel apoi au rĕstignit pre Iisus, rĕstignind acolo şi doi făcĕtori de rele: unul de-a drépta Lui şi altul de-a stânga, ca după ḑisa Evangelistului sĕ se plinéscă şi întru acésta cuvêntul prorocului, că *între cei fărădelege a fost socotit.*

Dar cine va spune, o iubitoriule de ómeni, bunătatea şi îndelungă răbdarea şi îndurarea Ta, până 'n sfêrşit? Pironit pe cruce, în durerile cele mai crâncene, batjocorit şi defăimat de glótele poporului, ce Te privia, Tu mielul lui Dumneḑeu şi aici 'Ţi aduci aminte de mieluşéua cea procurată, carea Te-a născut. Şi procum la începutul mântuitórelor Tale patimi ai

demis pre învĕţăceii Tĕi, ca sĕ nu pătiméscă şi ei împreună cu Tine, carele ai pătimit de bună voiă pentru toţi, aşa şi acum, ca sĕ nu rĕmână maica Ta de tot nemângăiată şi neîngrijită, o dai sub ocrotirea învĕţăcelului, pre care-l iubiai, ḑicênd ei: *Muiere, eată fiiul tĕu,* eară lui: *Eată mama ta!* Şi ei amêndoi te-au înţeles, căci dintru acel ceas învĕţăcelul a luat pre jalnica Ta maică întru ale sale şi o a ţinut la casa sa pănă la mórte.

Într'aceea suferinţele Tale, o Iisuse al meu, cresc din ce în ce: sórele se 'nalţă pe cer şi raḑele lui ard ca cu săgeţi de foc asupra capului Tĕu celui dumneḑeesc, şi Tu cauţi o mică alinare a chinurilor Tale, de cari noi şi numai auḑindu-le ne înfiorăm, şi ḑici: *'Mi e sete!* Atunci unul din ostaşi Ţi-a întins un burete îmmuiat în oţet, — îndatinata rĕcorire a celor rĕstigniţi; eară Tu gustându-l nu voiai sĕ bei, pe semne ca şi prin acésta sĕ areţi superioritatea firei dumneḑeesci preste cea inferióră omenéscă.

Şi acéstă superioritate îndată iéră se şi arată. Căci continuând poporul a Te huli, căci Tu Te-ai fi numit — ḑic ei — Fiiul lui Dumneḑeu şi acum nu Te poţi pogorî de pe cruce, Tu, Fiiul cel iubit al Tatălui, Te rogi Lui pentru iertarea pĕcatelor lor, ḑicênd: „*Părinte, iartă-le lor pĕcatul acesta, căci nu sciu ce au făcut!*“ Şi când şi unul din tĕlchari Te batjocurésce, sĕ Te eliberezi pre Tine şi sĕ'i eliberezi şi pre ei, Tu nu 'l mustri pentru defăimarea cea órbă, ci ca mielul lui Dumneḑeu, care pórtă pĕcatele lumei, taci şi rabḑi; ear când celalalt tĕlchariu mustră pre soţul sĕu pentru fărădelegea lui, eară pre Tine Te rógă sĕ'l pomenesci întru împĕrăţia Ta: Tu, Preabunule Iisuse, îndată-i dai rĕspunsul mângăitoriu: „*Astăḑi împreună cu mine vei fi în raiu!*“

Astfel tĕlcharul cel credincios în momentele din urmă ale pĕcătósei sale vieţi alérgă la Tine, 'Ţi cere

iertare şi Te rógă sĕ'l pomenesci întru împĕrăţia Ta. O mărimea credinţei: pre cel împreună cu dênsul rĕstignit tĕlchariul cel credincios 'l numesce Domn, care are împĕrăţie, şi încă împĕrăţie, căreia şi el credo, speră, ba este convins, că se póte face părtaş. Şi Tu fiiul Tatălui, carele ai iertat pre toţi pĕcătoşii, cari au alergat la Tine, — căci n'ai venit în lume sĕ chiĕmi pe cei drepţi, ci pre cei pĕcătoşi la pocăinţă, Tu asculţi şi glasul tĕlcharului de pe cruce, priimesci pocăinţa lui şi'l încredinţezi, *că astăḑi împreună cu Tine va fi în raiu.* Eată, iubiţi creştini, cari v'aţi adunat astăḑi sub crucea lui Iisus, eată într'o óră şi încă într'una din cele de pe urmă ale vieţei, pocăinţa, mărturisirea, iertarea şi mântuirea pĕcătosului, aceluia spre mântuire, ear' nóuĕ spre luminare şi întărire pentru tótă viéţa!

Acum însĕ durerile au devenit nesuportabile, puterile omenesci sunt consumate, suferinţele au ajuns culmea; şi Tu preabunule, carele pre toţi 'i ai căutat şi 'i-ai mângăiat, acum de toţi Te veḑi părăsit! Unḑe eşti Iudo, care ai vêndut acest sânge nevinovat? Unḑe eşti Petre, care ca eri te lăudai, că şi viéţa ta o dai pentru Christos? Unḑe e céta Apostolilor, cari aţi fost martori învĕţăturilor şi minunilor Lui? Toţi v'aţi risipit şi l'aţi lăsat singur? Dar nu este singur, căci precum însuşi ḑise, Tatăl este împreună cu Dênsul, şi în curênd suferinţele au sĕ iee sfêrşit. Sórele îşi ascunḑe lumina, lumea se învĕlesce în întunerec, şi întunecimea ţine dela al şeselea până la al nouălea ceas; pământul se cutremură, catapetésma bisericei se rumpe în douĕ de sus până jos, şi morţii es din mormênturi. Eară la al nouălea ceas a strigat Iisus cu glas maro: „*Dumneḑeul meu, Dumneḑeul meu, căci m'ai lăsat?*“ Dar Tatăl nu l'a lăsat. *Jertfa cea mare*, mai maro din tóte câte a vĕḑut lumea, *eată este adusă*, şi Iisus, jertfa cea vie, care s'a jertfit pre sine după svatul

cel vecînic al Tatălui pentru tot neamul omenesc, strigă cu glas mare: „*Sĕvêrșitu-sa!*“ și iărăși: „*Părinte, în mânile Tale dau duchul meu!*“ Și dicênd acestea a adormit.

Sĕ'l lăsăm, jalnici creștini, sĕ'l lăsăm sĕ dórmă cu pace și sĕ nu'i stricăm odichna cea sfântă cu plânsurile și tânguirile nóstre! Sutașul cu ostașii dela cruce, vĕdênd sórele întunecându-se și pământul cutremurându-se, a dis: Cu adevĕrat fiiul lui Dumnedeu a fost acesta! Însuși poporul, carele încă cu dóuĕ trei óre mai nainte, 'și bătuse joc de dênsul, acum vĕdênd minunea 'și vine în fire 'și bat pepturile, se căiau de ce au făcut și se întorceau.

Și noi, creștini iubiți, sĕ rĕmânem, sĕ putem rĕmânea nesimțitori, vĕdênd și audind lucrurile cele minunate, ce de șese dile biserica nu încetézĕ a ni le cânta și arĕtá? Nu, nu se póte! Impreună cu maica Ta cea preacurată, cu muierile mironosițe și cu fiicele Ierusalimului, cari Te însoțiau la Golgota și plângeau și se tânguiau pentru Tine, eată plângem și noi, preadulce Iisuse, carele pentru noi te-ai pogorît din cer, ai luat firea nóstră și pentru noi ai răbdat îndelung, ai pătimit și ai murit. O învrednicesce-ne Dómne și pre noi, a ne închina sfintelor Tale patimi și a săruta preacuratele Tale mâni și picióre străpunse cu piróne. Invrednicesce-ne, împreună cu Iosif și cu Nicodim, a Te lua de pe lemn și a Te pune în mormênt ca pre un mort. Invrednicesce-ne și pre noi cu mironosițele și cu apostolii, a vedé și luminata Ta înviiere și a ne închina Ție, chipul mărirei Tatălui, și în viéță și la mórte a Te mărturisí pe Tine fiiul Tatălui și Mântuitoriul lumei. Măresc, prédulce Iisuse, maresc pătimile Tale, cu cântări laud îngroparea ta, împreună și înviierea, dicênd: Dómne mărire Ție. Amin! Amin!

Cuvêntări bisericesci casuale.

XXXI. La sfințirea bisericei.

„Sĕ fiă Dómne ochii Tei și urechile Tale deschise spre rugăciunea robului Tĕu, și spre rugăciunea poporului lui Israil, ca sĕ'i asculți pre ei întru tóte, pentru cari se vor rugá Ție“. II. Imp. 8, 52.

Așa se ruga óre-când în adûncă vechime, acuși vor fi trei mii de ani, împĕratul Solomon Înțeleptul, cu genunchii pe pământ, și ochii și mânile rădicate spre cer, când închină lui Dumnedeu biserica cea minunată din Ierusalim, la carea lucrase di de di preste patrudeci de ani: el împreună cu poporul seu. Așa și noi robii lui Dumnedeu, poporul credincios din comuna (...), cei puțini la numĕr și gingași la putere. Așa și noi, dic, cari stăm sĕ nu ne credem ochilor, când vedem acéstă sfântă casă dumnedeéscă, carea atotputernicia și îndurarea lui Dumnedeu o a rădicat aici prin mânile nóstre. Când bisericuța nóstră cea vechiă, mică, întunecósă și jumĕtate în ruine, o mână fără de lege o dete pradă focului, atunci nu credeam sĕ ajungem noi cei bĕtrâni diua cea fericită, ca sĕ vedem rădicându-se din cenușă aici în comuna nóstră altă biserică, întreit mai mare, mai luminósă și mai frumósă decât cea d'antâiu. Însĕ: „Eu sum cu voi, și nimeni în contra vóstră!“ ne dise glasul lui Dumnedeu. Inimile nóstre se umplură de credință, mințile nóstre se luminară, mânile nóstre se întăriră, piciórele nu se clătinau, și armonia și bunaînțelegere

frăţéscă făcură casă întru noi; şi eată-ne astădi secerând cu bucuriă rodurile ostenelelor nóstre de ḑece ani. Dumneḑeu a binecuvêntat ostenelele nóstre: róua cerului şi rodirea pământului nu ni-au lipsit. Inimile nóstre însetau de dulcéţa casei lui Dumneḑeu, unde pruncii nostri prin S. Botez sĕ între în staulul lui Christos, unde tinerii nostri în S. Tainĕ a cununiei sĕ priiméscă pe capetele lor din mâna preotului „cununa de pétrăscumpă“ a căsătoriei creştinesci, unde bĕtrânii nostri din cuvêntul lui Dumneḑeu, din cântările bisericesci şi din ss. taine sĕ se îndulcéscă de pânea vieţei, carea chrănesce sufletele; unde rugăciunile nóstre pe urma rugei preotului dela s. altar sĕ sbóre spre cer şi sĕ împlóre dela Dumneḑeu tóte cele bune şi de folos sufletelor şi trupurilor nóstre. Şi eată Dumneḑeu ni-a ajutat, şi unde nu mai ajungeau puterile nóstre, acolo ne trămitea câte un creştin bun, care cu mână deschisă pliniá cele lipsite ale nóstre. Şi aşa s'a terminat lucrarea nóstră, şi astădi ne am întrunit cu toţii: bĕtrâni şi tineri, mari şi mici, bărbaţi şi femei, şi prin mai-marii nostri bisericesci s'a sĕvêrşit sfinţirea acestei case a lui Dumneḑeu şi ni s'a dat spre folosire ḑilnică, spre mărirea lui Dumneḑeu şi spre zidirea nóstră în cele sufletesci.

Eată dar, iubiţi creştini, adeverindu-se şi întru noi cuvêntul lui Christos cătră popor, că mulţi drepţi şi sfinţi din veac au dorit sĕ vadă ce vedeau ei cei de atunci, — adecă pre Mesia venit în lume, şi n'au vĕḑut, şi sĕ audă ceea-ce aud ei, şi n'au auḑit. Aşa şi noi. Mulţi dintre noi au dorit sĕ védă şi mica nóstră comună înzestrată cu o casă dumneḑeéscă, unde sĕ se adune şi ei în ḑilele cele sfinte o óră dóuĕ, sĕ se odichnéscă de grijile cele lumesci şi prin rugăciune şi cântare sĕ se pótă înălţa cu mintea şi cu inima la Dumneḑeu. Şi mulţi dintre noi, ca sfinţii

şi drepţii din veac, cu dorul acesta au eşit din lume, şi au lăsat dorul lor moştenire nouĕ următorilor lor.

Cel d'ăntâiu simţĕmênt dar, care se nasce astădi în inimile nóstre la vederea acestei sfinte biserici, trebue sĕ fiă, şi este *simţĕmêntul de mulţemită cătră Dumneḑeu,* carele ni-a ajutat minunat şi ne-a învrednicit a vedé cu ochii nostri ceea-ce am dorit cu inimile nóstre. De mulţemită, că a îndreptat inimile nóstre şi a întărit braţele nóstre, ca sĕ putem aduna şi aşeza pétră pe pétră, pănăcând am vĕḑut gata acéstă sfântă zidire. Bărbaţi şi femei, bĕtrâni şi tineri, toţi au ajutat la rădicarea acestor scumpe ziduri; ba cu bucuriă sufletéscă o mărturisesc astădi eu păstorul vostru sufletesc, că am vedut copii de şcólă cărând pe întrecute cărămidă la zidari, şi moşnegi cu plete albe mutând de ici colea câte o pétră séu lemn, ce nu era la locul seu. Astădi dar cu toţii sĕ mulţemim lui Dumneḑeu, că ni-a ajutat, sĕ vedem gata lucrul mânilor nóstre, crucea din vêrful-turnului aretând spre cer, se auḑim glasul clopotelor chiămându-ne la rugăciune, şi sĕ putem spune cu bucuriă fiă-care copiilor şi nepoţilor nostri, că la zidirea acestei sfinte biserici şi eu, şi eu, şi eu am ajutat! În fine sĕ mulţemim din inimă şi tuturor acelor creştini îndurați şi cu tragere de inimă cătră cele sfinte şi bune, cari din apropiare şi depărtare ni-au dat mână de ajutoriu la lucrul acesta sfânt, şi sĕ rugăm pre Dumneḑeu, ca plata lor multă sĕ fiă în ceruri.

Totdeodată însĕ veniţi sĕ ne rugăm lui Dumneḑeu, ca sĕ *păzéscă acéstă sfântă casă de tot rĕul;* căci după cuvêntul Psalmistului, de nu va păzi Domnul cetatea, îndeşert ar priveghia cel-ce o păzesce (Ps. 126, 2), şi sĕ ne ajute, ca precum o am înfrumseţat ca pe o mirésă a lui Christos, aşa sĕ ne doe şi putere, a o cinsti, a o iubí şi a purta grijă de dênsa şi în viitoriu.

Căci, iubiților, să ne aducem aminte cu deosebire întru acéstă frumósă și sfântă ḑi, că cea mai frumósă podóbă a bisericei este *plinirea ei* din partea credincioșilor, fiilor ei, ca rugăciunile, cetirile, cântările și celelalte lucrări sfinte, ce se fac într'ênsa, să nu fiă ca glasul celui-ce strigă în pustiă, și nu este nimeni să'l audă, să'l înțelégă, să-l pună la inima sa. Așa, iubiții mei frați și fii, ascultați glasul păstoriului vostru, care e chiămat dela Dumneḑeu, a Vĕ arĕta calea cea dréptă a poruncilor lui Dumneḑeu și a Vĕ ferí și abate dela cea strâmbă a pĕcatului și perirei. Iubiți casa lui Dumneḑeu, carea este pórta raiului; căutați-o bărbătesce în tóte ḑilele, și cu deosebire în ḑilele cele sfinte ale duminecilor, prasnicelor și sĕrbătorilor, cari ni le-a dat Dumneḑeu, ca odichnindu-ne de ostenelele trupesci, să putem purta grijă de cele sufletesci. Căci însuși Domnul și Mântuitoriul nostru Iisus Christos ne învață: Ce va folosí omului, de ar dobândí tótă lumea, și sufletul sĕu și 'l va perde? séu ce va dá omul schimb pentru sufletul sĕu?“ (Mateiu 17, 26). Dar nu e destul încă nici cu aceea, ca să căutăm casa lui Dumneḑeu și să ascultăm sfintele cântări și cetiri, rugăciuni și învĕțături, ce le auḑim acolo; ci trebue ca *cele auḑite să le și urmăm.* Odată fiind Christos în casa lui Lazar și a sororilor lui Marta și Maria, învĕța poporul, și o muiere credinciósă nu se putù răbda a nu'l fericí pre El și încă și pre maică-sa, care l'a născut și l'a lăptat. Și la acésta Christos rĕspunse: „Fericiți cei-ce *aud* cuvêntul lui Dumneḑeu și'l *păzesc* pre dênsul“. (Luca 11, 28). Adecă: Nu e destul, a auḑí cele bune, ci datorința ta, o creștine, este, acelea a le și pliní, a le și urma.

Dar este timpul, a curma ostenéla cuvêntului și a ne odichní sufletele întru Domnul. Și așa, ca credinciosul Tĕu David ḑicem și noi astăḑi: „Câtu's de

iubite locașurile Tale Dómne al puterilor; doresce și se sfêrșesce sufletul meu spre curțile Domnului! Inima mea și trupul meu s'a bucurat de Dumneḑeul cel viu!“ (Ps. 83, 1—3). Și ca Solomon înțeleptul Te rugăm pre Tine Dómne, pre carele nu te încap cerurile, necum să Te încapă casa acésta făcută de noi ómenii întru mărirea Ta: (II. Paralip. 6, 20—21): „Să fiă ochii Tĕi deschiși spre casa acésta ḑiua și nóptea, deschiși spre locul acesta, care ai ḑis să se chiame numele Tĕu într'ênsul, ca să asculți rugăciunea, cu carea se rógă sluga Ta în locul acesta, și să asculți rugăciunile slugei Tale și a poporului Tĕu Israil, care se va rugá în locul acesta, și Tu se asculți din locul locașului Tĕu din ceruri, și să auḑi și milostiv să fii!“ Amin!

XXXII. La sfinţirea şcólei.

„Începerea înţelepciunei este frica Domnului, şi cunoscinţă bună este tuturor, celor-ce o fac pre ea“.

Pild. Sol. I., 7.

Cu adâncă mulţămită cătră Dumneḍeu am sĕvêrşit astăḍi, iubită comună bisericéscă, sfinţirea acestei scumpe şcóle a nóstre, de care mult am dorit şi acum o vedem înfiinţată. Eată acum lângă sfânta casă a lui Dumneḍeu, unde înălţăm la cer rugăciunile nóstre, încă şi o casă drăgălaşă, unde pruncii nostri de timpuriu sĕ înveţe a rădica mânile şi inimile şi glasurile lor la Părintele ceresc, întrunind rugăciunile lor cu ale nóstre şi aşa cu toţii împreună îndreptând rugăciunile nóstre ca tămâia înaintea Ta, Dómne, spre a-Ţi fi rădicarea mânilor nóstre o jertfă bine priimită. Eată lângă *sfânta maică biserică şi iubita ei fiică, carea este şcóla: dóuĕ* zidiri, dar *un* scop, *una* ţîntă.

Căci în adevĕr o fiică a bisericei creştinesci este şcóla, precum o avem noi astăḍi. La început părinţii bisericesci învĕţau într'ênsa pre copii mai cu sémă numai *rugăciunile şi cântările bisericesci,* tóte de rost. Dar fiind acestea multe, în curênd s'a arĕtat necesitatea, a-i învĕţa şi a *cetí* şi a *scrie,* ca sĕ se pótă ruga şi a-şi însemna cele cetite, ca sĕ le aibă şi când învĕţătoriul nu va fi cu ei. Lângă rugăciune şi cetit şi scris se mai adause cu timpul *numĕratul* şi *socotitul*, ba *limba mamei* dupăcum se scrie, ba şi *limbi străine,* ba şi *cunoscinţa ţerei* proprii, ba şi a ţerilor învecinate, ba şi a tuturor ţerilor de pe pământ. Şi aşa încet cu încetul, din veac în veac, am ajuns a se putea învĕţa în şcólele nóstre tóte câte credem că sunt de lipsă omului în viéţă.

Iubiţi creştini! Prin bună-înţelegere frăţéscă am luat asupră-ne de bună-voiă sarcina, a edifica acéstă şcólă, a cărei lipsă adûnc o simţiam, şi care acum împreună cu biserica stau ca dóuĕ făclii aprinse, puse pe mésă şi luminând comunei nóstre, ca toţi sĕ ne vedem calea, şi nimeni sĕ nu umble orbecând în întunerecul nesciinţei.

Dar ca sĕ putem umbla astfel, se cuvine sĕ ne îngrijim, ca aceste dóuĕ lumini sĕ nu se stingă din causa lipsei de unt-de-lemn, precum se stinseră candelele celor cinci fete nebune din evangeliă, cari eşind întru întimpinarea mirelui, n'au luat şi unt-de-lemn cu dênsele în vasele lor. Din contră sĕ grijim, ca pruncii nostri şi pruncele nóstre fără deosebire sĕ se pótă împărtăşí cât mai mult şi cât mai bine de lumina acésta. Adecă nici biserica nici şcóla sĕ nu stea góle la timpul sĕu, ci toţi sĕ le cercetăm şi sĕ ascultăm cu drag cele-ce ni-se vestesc într'ênsele, căci acelea tóte sunt spre binele nostru. Este de ajuns a ne închipuí stând unul lângă altul un om cu ochi şi unul orb, ca sĕ cunóscem îndată deosebirea cea mare dintre ei. Şi mai departe. Veţi vedé un popor *cu şcólă* şi altul *fără şcólă,* şi uşor veţi cunósce deosebirea între ele. Cu durere de inimă ḍic, că unul din aceste popóre fără şcólă am fost în veacurile trecute şi noi. De aceea şi sórtea nóstră a fost una din cele mai triste; şi de aceea trebue sĕ punem acum îndoită silinţă, ca sĕ putem ajunge pre popórele, cari sunt departe înaintea nóstră, şi ajungêndu-le, sĕ ţinem bărbătesce pas cu ele.

Dar nu voiu sĕ Vĕ obosesc astăḍi cu multă învĕţătură, avênd a împliní încă şi alte lucrări, la cari ne chiamă maica biserică; nici vĕ voiu aduce aminte şi de alte datorinţe, ce avem faţă cu biserica şi cu şcóla; una însă vĕ pun la inimă, sĕ nu uitaţi de sluji-

torii acelora, ca ei cu inima liniştită şi veselă sĕ-şi pótă împliní chiămarea lor, ear nu suspinând. Ci întorcêndu-ne la cele-ce ne dictéză ḑiua cea veselă de astăḑi, vĕ poftesc, ca Dumneḑeu din neměsurata sa iubire şi îndurare sĕ vĕ rĕsplătéscă tuturor ostenelele, jertfele şi darurile, ce fiăcare de bună-voiă şi fără împrotivire aţi adus pentru acest lucru bun şi folositoriu. Aşa avem datorinţă sfântă, a ne aduce aminte şi de ajutătorii şi binefăcătorii nostri afară de comuna nóstră (pre cari 'i numesce cu numele) şi a ne rugá lui Dumneḑeu, ca celor vii sĕ le rĕsplătéscă binele, ce ni-au făcut, ear pre cei reposaţi sĕ'i odichnéscă în sînul fericirei ceresci. Şi aşa, creştini iubiţi, rădicând ochii inimilor nóstre spre cer, cu toţii dimpreună sĕ întonăm cântarea de mulţemită şi preamărire cătră Dumneḑeu, precum ne-o învaţă s. maica nóstră biserică; şi apoi sĕ mergem cu toţii dimpreună a sfinţí iubita casă, unde tinerimea nóstră sĕ 'nveţe frica lui Dumneḑeu şi faptele cele bune creştinesci, şi sĕ ne împărtăşim de s. botez: în numele Tatălui şi al Fiiului şi al Sfântului Duch. Amin.

(Docsologia. Rugăciune cu îngenunchiare, litiă păn' la şcólă, cu tinerimea şcolară în frunte, sfinţirea apei cea mică şi încheerea cu stropirea şcólei şi a poporului).

XXXIII. La alegerea de preot.

„Aşa sĕ ne socotéscă pre noi ómenii ca pre nisce slugi ai lui Christos şi întocmitori ai tainelor lui Dumneḑeu“. I. Cor. 4, 1.

Mĕ bucur, iubiţilor creştini, vĕḑêndu-vĕ astăḑi adunaţi aici în casa lui Dumneḑeu într'un numĕr atât de mare şi de frumos. Căci mare este în adevĕr şi frumos numĕrul credincioşilor nostri adunaţi astăḑi aici, şi puţini din fiii acestei s. biserici vor lipsí întru acéstă ḑi dintre fraţii lor. Frumos, ḑic, este numĕrul celor de faţă; dar frumósă este şi chiămarea, ce cu inima sa de maică ni-o face astăḑi sfânta nóstră biserică. Căci după rênduiéla lui Dumneḑeu bunul vostru păstor şi părinte sufletesc înainte cu un an s'a adaus la părinţii sei, şi noi binecuvêntându'i ţerâna şi pestrându'i bună suvenire în inimile nóstre, ne-am întrunit astăḑi aici, ca prin votul nostru sĕ-i alegem următoriu. Sĕ rugăm pre Dumneḑeu, dela carele paşii omului se îndreptéză, ca El însuşi, cunoscătoriul inimilor, sĕ ne arete pre bărbatul, pre care l'a chiămat, a ocupá locul cel gol de svătuitoriu şi învĕţătoriu, păstor şi părinte al acestei orfane turme a lui Christos.

Onorifică, iubită comunitate creştinéscă, mult onorifică este chiămarea preotului creştinesc, dar nu o uşóră nici sarcina, ce priimesce el asupra sa, când se promite şi se légă înaintea lui Dumneḑeu, a pasce, a povetuí şi a aperá turma lui Christos astfel, ca din vina lui sĕ nu póră nici una din oile turmei; căci „sângele oi, ḑice Domnul prin rostul proorocului seu, din mânile tale, o păstorule, 'l voiu core!“

Preotul, iubiți creștini, după cuvêntul s. Apostol Pavel este a se socoti ca serv séu *slugă al lui Christos și întocmitoriu al tainelor lui Dumnedeu.*

Slugă al lui Christos, dice Apostolul. Ce datorințe mari se impun preotului deja prin aceste puține cuvinte! Slugă al lui Christos, — așadar înainte de tóte dară sĕ fiă *învĕțătoriu*: învĕțătoriu cu cuvêntul, învĕțătoriu cu fapta, ba mai vĕrtos cu fapta și cu cuvêntul. „Și a început“ — dice Luca la Fapt. Apost. 1, 1—2. — „a început Iisus *a face* și a *învĕța;* ear Christos Domnul însuși totdeuna fapta o pune înainte, și apoi învĕțarea: „Cel-ce *va face* și va *învĕța,* acela mare se va chiămá întru împĕrăția cerurilor“. (Mateiu 5, 19). Ear pre cărturarii și fariseii 'i mustră, că faptele lor nu consună cu învĕțăturile lor: „dic, și nu fac“; de aceea se îndréptă poporul, a ascultá de învĕțătura lor, dar după faptele lor a nu se lua. Cu totul altmintrea dar, ca cărturarii și fariseii, se cuvine sĕ urmeze preotul creștinesc, la care învĕțătura cea sănătósă, ce o dă, și fapta bună, ce o sevêrșesce, se cuvine sĕ fiă *una.* — Biserica nóstră ortodoxă rĕsăriteană, stând neclătită pe temelia prorocilor și a apostolilor, fiind pétra cea din capul unghiului însuși Christos, a dat voiă adunărei creștinilor — sinodului, a alege el însuși pre păstorii și învĕțătorii sei. De acest frumos drept, iubiților, folosiți-vĕ cu inimă curată astădi și voi. Alegeți-vĕ preot și păstor sufletesc, care sĕ vĕ povĕțuiéscă cu fapta și cu cuvêntul; căci pentru acésta v'am spus pe scurt datorințele preotului, ca sĕ sciți, *ce* aveți sĕ alegeți, și sĕ sciți, *cum* sĕ alegeți. Sĕ alegeți un bărbat, care prin viéța sa cea curată, prin blândețele, trezvia, modestia, dreptatea, îndelungă-răbdarea și iubirea sa sĕ stea în fruntea vóstră ca un esemplu viu, căruia cu tótă încrederea sĕ'i puteți urmá. Care și el sĕ vĕ pótă dice

vóue fiilor sei sufletesci, precum dicea órecând minunatul Pavel iubiților sei Corinteni: „Următori fiți mie fraților, precum și eu lui Christos!“ (I. Corinteni 11, 1). Care precum cu fapta, așa și cu cuvêntul sou luat din cuvêntul lui Dumnedeu, sĕ 'nveție pre popor legea lui Dumnedeu: sĕ lumineze și îndrepteze pre cei nesciutori, sĕ descepte pre cei-ce dorm și trăndăvesc, sĕ mângăie pre cei întristați, sĕ rădice și sĕ îmbărbăteze pre cei căduți, dar și sĕ îndemne, dojenéscă și mustre pre cei rei, neascultători și înderetnici. Ajută-ne Dómne, sĕ aflăm pre bărbatul acela, care sĕ ne învețe pre noi poporul Teu îndreptările Tale.

Mai departe, dice Apostolul, slujitorii bisericei sunt *întocmitori ai tainelor lui Dumnedeu.* Așadar preotul este cel-ce se rógă lui Dumnedeu: pentru sine, și pentru noi și pentru tótă lumea, și împreună cu sfintele rugăciuni sevêrșesce și administréză și sfintele taine ale legei nóue. Acestea, precum sciți din învĕțătura creștinéscă, sunt următórele *șepte,* și anume: botezul, mirul, s. cuminecătură, pocăința, preoția, nunta și maslul, și multe alte rugăciuni, slujiri și lucrări, cari se țin de oficiul preoțesc și se sevêrșesc în biserică și afară de biserică, în cimiteriu, prin casele creștinilor, la rîuri, la semenături și alte locuri, cari evlavia creștinéscă le-a ales spre acésta. Acum, iubite creștine, sciind tu, că tótă darea cea bună și tot darul desevêrșit pogóră de sus dela Dumnedeu, părintele luminilor, apoi ușor vei înțelege, de ce mare drept te învrednicesce pre tine astădi sfânta maică biserica, când te chiamă, ca în conțelegere cu frații tei sĕ alegeți pre bărbatul, care póte pentru mulți ani, ba póte pentru tótă viéța sĕ ve fiă rugătoriu cătră Dumnedeu, întocmitoriu al sfintelor taine, păstoriu, învĕțătoriu și părinte sufletesc, vóue și fiilor vostri. Acela sĕ to chiămo, și tu, cunoscênd glasul lui, sĕ-'i

urmezi; sĕ te svătuiéscă, şi tu sĕ asculţi; sĕ'ţi tindă mâna, şi tu sĕ o prinḑi şi sĕ te rădici din cădere. Şi aşa iérăşi ḑic şi aici: Ajută-ne Dómne, sĕ aflăm pre păstorul, care sĕ ne păstoréscă cu toiagul crucei şi prin ss. rugăciuni şi ss. taine sĕ ne ţină adunaţi în turma lui Christos.

Şi acum, iubiţilor creştini, ve poftesc, ca cu bună înţelegere frăţéscă sĕ 'ncepem lucrarea, pentru carea ne-am întrunit astăḑi aici întru acéstă sfântă casă dumneḑeéscă! Şi ne dăruiesce Dómne, ca lucrarea acésta, ce o începem întru preasfânt numele Teu, sĕ o putem sevêrşi spre mărirea Ta şi spre binele nostru al credinciosului Tĕu popor. Amin!

(Rugăciunea din genunchi şi cântarea: Împĕrate ceresc).

XXXIV. La întrarea (instalarea) în parochiă.*)

Chiămat la oficiul de preot al acestei sfinte biserici şi de paroch al credincioşilor ei, păşesc astăḑi întâia dată ca preot în mijlocul vostru, iubiţi parochieni, şi vĕ salut cu salutarea cea sfântă a lui Christos: „Pace vóuĕ!“. Deodată cu pasul acesta simt tótă greutatea şi responsabilitatea oficiului, ce l'am luat asupra'mi în óra aceea, când sórtea de ascultător o-am schimbat cu sórtea de predicator, sórtea de óiă a turmei cu sórtea de păstor, sórtea de ostaş de rênd cu sórtea de conducĕtor. Înţeleg eu óre pe deplin însemnătatea acestei misiuni? Am în adevĕr chiămarea la o tréptă atât de înaltă şi de alésă, precum e preoţia? Ajunge-vor puterile mele la împlinirea datorinţelor de „serv al lui Christos şi de întocmitoriu al tainelor lui Dumneḑeu?“ (I. Cor. 4, 1.) Mărturisesc, că consideraţiunile acestea mi-au insuflat atâta îngrijire şi îndoélă, încât de mine însumi mult timp încă n'aş fi cutezat a 'ntinde mâna după acest dar. Pe când însă cumpĕna cugetărilor şi îndoielelor mele se clătina astfel, pe atunci voi, onoraţi parochieni, aţi pus în ceealaltă cumpĕnă iubirea, bunăvoinţa şi încrederea vóstră, şi acestea precumpăniră neîndrăsnéla şi îndoielele mele. Astfeliu am priimit pe umeri acéstă sarcină, am luat în grumazi acest jug, — sarcină însă şi jug, decât cari mai frumóse, mai onorifice, mai înalte şi mai sfinte nu sunt pe lume, căci sunt sarcina şi jugul lui Christos. Fericit voiu fi, déca voiu purta cu credinţă acest jug, şi déca asemenea servului din Evangelie, talanţii, ce mi-i dă

*) A se vedé nota 7 dela urmă.

astădi Stăpânul, 'i voiu îmmulți cu cinci, cu doi, cu unul, — după mĕsura puterilor mele; și iarăși nefericit, îndoit și întreit nefericit, décă cu talantul încredințat mie nu voiu scí face alt ceva, decât a 'l îngropa în pământ!

Décă voiu imita pre cesta ori pre cela din cele dóuĕ séu slugi din evangeliă, — viitoriul va descoperí; una însă mărturisesc înaintea lui Dumnedeu și înaintea vóstră, că nu întru a mea pricepere m'am încredut, nu întru ale mele puteri, — séu mai bine dicênd: neputințe m'am răzimat, când am primit oficiul acesta, ci mi-am căutat și mi-am ales alte base, alte temelii adûnci și tari, pe cari sĕ zidesc activitatea mea preoțéscă. Și aceste temelii am datorința a vi le espune și vóuĕ, iubiți frați și fii sufletesci, ca cu toții împreună sĕ zidim pe dênsele și astel sĕ continuăm și noi a rădica biserica cea viuă a lui Christos.

Acéstă temeliă e *darul și ajutoriul lui Dumnedeu.* Acest dar de sus, de care m'am rugat totdeuna de când am ales acéstă chiemare, și de care mĕ rog cu deosebire astădi, e pétra fundamentală a zidirei celei spirituale, la care și eu voiu avé a conlucra. Unde este darul acesta, acolo fundamentul e tare și neresturnabil, așa încât nici porțile iadului nu pot sĕ 'l clătéscă; unde e darul acesta, acolo tóte lucrurile merg bine și spre sfêrșit bun; acolo inimile se légă prin legătura cea nevĕdută a bunei-voințe, a iubirei, a încrederei; acolo pentru purtarea greutăților se alătură umĕr la umĕr; acolo lucrul sporesce din mână în mână; acolo pedecile se înlătură și calea se oblesce de sine însași preste asceptare. Din contră unde lipsesce darul acesta, acolo e icóna cea tristă a neîncrederei, neînvoirei, nerăbdărei, pismei și urei și a tuturor relelor, cu un cuvênt, e trista icónă a risipirei și pustiirei. De acest dar de sus dela Dumnedeu mĕ

rog în acéstă óră sĕrbătorésc, și câștigând darul acesta, sum sigur, că zidirea nóstră va sporí și tot mai mult și mai mult se va apropia de perfecțiune. Și eu în darul acesta cred, și trebue sĕ cred, décă voiu privi de o parte sórtea mea, de altă parte sórtea acestei sfinte biserici, de carea de astădi încolo e legată și sórtea mea. Căci atunci mĕ conving, că mâna lui Dumnedeu a condus acéstă sfântă casă ca o corăbióră prin mijlocul valurilor, și după atâtea timpuri grele de suferință și de patimi o-a scos la liman. Pe timpul când s'a rădicat acéstă sfântă casă, pe atunci credința nóstră ortodocsă rĕsăriténă era numai suferită în patriă, și a se ține de acéstă biserică se socotea ca o dejosire. Din acéstă nópte Dumnedeu ne-a scos, și astădi, sub blândul sceptru al unui domnitoriu luminat, sub părintésca conducere a unui Archipăstor neobosit, sub scutul legilor patriei nóstre, biserica acésta începe o viéță nóuă. Fiii ei aici în acest oraș sunt puțini, adevĕrat, dar sunt buni și credincioși, și tari prin legătura întrunirei și solidarității.

A dóua pétră fundamentală, pe carea voiu cerca a zidí, este *încrederea împrumutată între preot și popor.* Încrederea este fiica iubirei, ear iubirea Evangelia însași o numesce cea mai mare poruncă și cea mai de frunte virtute. Și 'n adevĕr, eu despre încrederea vóstră nu mĕ pot îndoí, căci altmintrea alegerea vóstră nu ar fi căduț asupra mea; și voi despre încrederea mea iarăși nu puteți a vĕ îndoí, căci altmintrea alegerea vóstră nu afla atâta simpatiă din partea mea. Ceea-ce ne-a întâlnit dar, cea-ce ne-a legat într'una, este încrederea împrumutată; și ca sĕ fiă și pe venitoriu și pentru totdéuna ca sĕ fiă firul, ce ne légă. Încrederea, onorați fii ai acestei s. biserici, și iubirea sunt cele mai tari legături din lume. Ele au creat

întreprinderile şi resultatele cele mari ale spiritului omenesc, ele apropiă pre ómeni de ómeni, ele îndulcesc amarul vieţei pământesci. Cu deosebire însĕ ele pĕtrund, împodobesc şi sfinţesc referinţele între fii şi părinţi, prin urmare şi referinţele acelea, ce au sĕ esiste de astădi înainte între noi. Cu încredere alérgă copilul în braţele tatălui, ale mamei: cu încredere povăţuiesc şi cresc părinţii pre fiii lor: ce fericit aş fi eu, când aş puté susţiné şi între noi asemenea legătură sfântă! Ce fericiţi aţi fi voi, când pre preotul vostru totdéuna l'aţi aflá demn de încrederea vóstră! Eu, iubiţilor în Christos! vin la voi cu încrederea, că nu veţi defăima tinereţele şi neesperiinţa mea, precum nici eu n'am desconsiderat puţinĕtatea numĕrului vostru; nu păşesc între voi cu pretensiuni de volniciă şi supremaţiă, nu ca şi când aş avea stăpâniă asupra credinţei vóstre, ci ca împreună lucrătoriu al bucuriei vóstre. (II. Corint. 2, 24). Nu eu am sĕmĕnat grăunţul credinţei întru inimile vóstre, ci alţii au sĕmĕnat şi eu întru în ostenéla lor; şi acésta mĕ va păzí, ca sĕ nu mĕ fălesc eu cu ostenelele altora. Nu stăpân al credinţei vóstre, ci împreună-lucrătoriu al bucuriei vóstre doresc eu a fi în oficiul acesta parochial. Al cărei bucurii? Fără îndoélă al celei sufletesci. Voiu sĕ am parte la întărirea vóstră în credinţă, la sporirea în iubirea lui Dumneḑeu şi a deaprópelui, la sĕvĕrşirea ori-cărei fapte onorabile şi de laudă; voiu sĕ ostenesc împreună cu voi la crescerea împĕrăţiei lui Dumneḑeu în acéstă comună bisericéscă. Dar dorind a fi împreună-lucrătoriu al bucuriei vóstre, doresc a fi şi împreună-purtătoriu al întristărei vóstre, căci bucuria şi întristarea sunt sorori gemene ale vieţei omenesci şi se schimbă una cu alta, cum se schimbă ḑiua cu nóptea, serinul şi nuorul, dulcele şi amarul. Nimic din ceea-ce atinge viéţa vóstră religiósă, nu

doresc se'mi fiă străin; doresc a lua parte credinciósă la nefericirile şi suferinţele şi lacrimile vóstre; mĕ voiu silí sĕ mângăiu pre cel întristat, sĕ întăresc pre cel neputincios, sĕ rădic pre cel căḑut, sĕ caut pre cel rătăcit, sĕ descept pre cel adormit, dar şi sĕ mustru pre cel înderetnic şi învĕrtoşat la inimă, ca sĕ nu grămădesc asupra'mi responsabilitatea, de carea ḑice Apostolul Pavel: că de vestesc, nu'mi este mie laudă, că datoria mea mĕ silesce, şi amar mie de nu voiu binevestí. (I. Cor. 9. 16).

Dar mai este încă o împregiurare, carea sum datoriu a o luá drept basă la edificarea vóstră, a bisericei celei vii, şi acésta e: *bunăvoinţa mai-marilor nostri bisericesci.* Acéstă bunăvoinţă, sum convins, şi mai departe va priveghiá părintesce asupra nóstră, ne va povăţuí, ne va întărí şi ne va ţiné sub scutul cel blând al bisericei. Şi acest scut ne va şi fi cu atât mai de lipsă, cu cât, precum am amintit, parochia nóstră începe de astădi încolo o viéţă nóuă bisericéscă. Dar nu numai pe viitoriu ne va însoţí acéstă bunăvoinţă, ci ea ne-a însoţit în mĕsură deosebită şi în trecut. Ea s'a manifestat de ajuns prin priimirea acestei biserici, mai aşi ḑice orfane în sinul diecesei nóstre transilvane, precum şi acum de nou prin libertatea cea neţĕrmurită la alegerea preotului, prin chirotonirea neamănată a alesului vostru, prin înzestrarea lui cu gramata archieréscă, prin recomandarea lui în parochiă. Împlinesc dar o datorinţă sfântă fiéscă, aducênd cea mai profundă mulţemită veneratului nostru Archipăstoriu Andreiu pentru părintésca bunăvoinţă, ce a arĕtat spre mine şi rogându'l cu modestiă, a 'mi fi acelaşi părinte bun şi pe viitoriu. Asemenea aduc intimă mulţemită şi Preaonoratului Părinte Protopresbiter local Ioan, pe care 'l preastimez în dupla calitate de fostul meu profesor şi actualul meu superior ne-

mijlocit, pentru ostenelele puse la actul alegerei și al presentațiunei, și'l rog totdeodată, ca sĕ binevoiéscă a mĕ povĕțuí, a mĕ îndrepta și a fi indulgent cu scăderile și neajunsurile, ce sunt împreunate, ba nedespărțibile de începutul unui oficiu. Mulțemind însă mai-marilor nostri și rogându-i pentru bunăvoință și pe viitor, datorința recunoscinței 'mi impune a aduce publica mea și a bisericei mulțemită și Părintelui Ieromonach *German*, care cu bărbăție neobosită și cu credință adevĕrat păstoréscă a administrat biserica și parochia acésta vĕduvită în rĕstimp de 10 luni și pre noul Paroch l'a întrodus cu iubire în tóte ale cultului dumnedeesc. Dar dați-mi voiă, vĕ rog, ca sĕ vĕ transport în fine și la locuințele rĕposaților și sĕ pun o modestă cunună de amintire piă și de mulțĕmită și pe mormêntul onoratului meu antecesor, al P. Archimandrit *Meletie*, care a păstorit acest popor aprópe 31 ani și care la adormirea sa tot puținul seu l'a închinat altarului, din care a trăit. În veci pomenirea lui!

În sfêrșit repetesc mulțemita mea cătră voi, iubiților în Christos, precum și cătră mai-marii nostri bisericesci, ear încheierea o fac cu aceea, cu ce am făcut începutul: cu rugăciuni de cerere, de mulțămită și de preamărire cătră Tine cel Preaînalt, carele înțelepțesci pre cei nepricepuți, carele priimesci pre cei străini, carele întăresci pre cei neputincioși și carele mĕ vei înțelepți, mĕ vei priimí și mĕ vei întărí și pre mine. Binecuvêntă Dómne óra acésta a întrărei mele în sfânta casa Ta cu darul Tĕu cel sfânt, ca oficiul, la care m'ai chiămat, sĕ'l pot purta spre mărirea Ta și spre binele credinciosului Tĕu popor. Amin.

XXXV. La eșirea din parochiă.*)

„Nu este dat vóuĕ, a sci anii séu timpurile, cari Tatăl le-a așezat întru a sa stăpânire“.

Faptele Apostolilor I., 7, 7.

Timpurile vin și trec, ómenii se nasc și mor, lucrurile se fac, se desfac și se prefac, tóte sub sóre se schimbă, — numai Tu Unul, care le-ai făcut tóte, numai Tu ești același în mijlocul tuturor schimbărilor, același eri și adi și mâne și în veac, și anii Tĕi nu se împuținézĕ. Acésta este, creștini iubiți, prima impresiune, ce ne face ḑiua de astădi, *ḑiua de anul-nou.* Câți dintre aceia, cari începură dimpreună cu noi anul-nou, acum deja trecut, n'au ajuns a-i vedé și sfêrșitul; Dumnedeu scie, câți din cei-ce viețuim și ne bucurăm și ne fericităm astădi unii pre alții, vom ajunge, a vedé și sfêrșitul anului acestuia! Da, Dumnedeu scie. Căci cu înțelepciune negrăită El, făcătoriul și cârmuitoriul tuturor, spre binele nostru a voit a ascunde ca după o perdea nestrăvedĕă, viitoriul dinaintea ochilor nostri celor neputincioși, ca nu cumva prevedênd fericire, sĕ ne sumetim, séu nefericire, sĕ desperăm, și în ambe casurile sĕ ne depărtăm dela Dênsul, isvorul adevĕratei nóstre fericiri. Ci acéstă taină a binevoit Preaînțeleptul a o reserva atotputernicíei și atotsciinței sale. „Nu este dat vóuĕ, — ne ḑice Mântuitoriul — a scí anii séu timpurile, cari Tatăl le-a așezat întru a sa stăpânire“.

Așa se schimbă astădi anii, séu mai vêrtos: 'i schimbăm noi prin închipuirea nóstră, căci timpul în sine 'și urmézĕ liniștit și fără întrerupere cursul sĕu, și precum

*) A se vedé nota 8 dela urmă.

anul vechiu a adus în viéța fiăcăruia din noi schimbări, mai mari séu mai mici, astfel de sigur va urma și în anul acesta. Décă însĕ viitoriul ne este acoperit și ascuns, apoi ne este descoperit și cunoscut trecutul; — căci el e calea, ce am percurs deja, și care călĕtoriu nu va cunósce drumul, ce l'a făcut!? De aceea ḑiua de anul-nou este cea mai aptă, a ne face sĕ aruncăm o privire asupra trecutului nostru. Ba e chiar de lipsă acéstă reprivire, căci ea ne va arĕta cele bune și cele rele ale vieței nóstre, — celea pentru de a le urma și în viitoriu, cestea pentru de a le încungiura și evita, și astfel a înainta cătră ținta pusă de Creatorul omului pe pământ.

O astfel de reprivire, iubiților, vin a face și eu astăḑi, și încă nu numai asupra unui singur an, ci chiar asupra unui șir de ani, și nu numai inimei mele, ci chiar aici în casa lui Dumneḑeu, înaintea vóstră a tuturor. Căci în desvoltarea vieței nóstre bisericesci au adus cu sine împregiurările, ca ḑiua de astăḑi a schimbărei anilor sĕ fiă și momentul schimbărei *legăturei mele cu voi,* iubiți fii și fiice ai acestei sfinte biserici. Da, ḑiua de astăḑi a despărțirei anului nou de cel vechiu a binevoit Dumneḑeu sĕ fiă și ḑiua *despărțirei mele de cătră voi*, pe cari, în urma onorificei vóstre alegeri dela 1 Aprilie 1864, după modestele mele puteri, v'am păstorit aprópe douĕḑeci și unul de ani; și astăḑi, Dumneḑeu scie, póte pentru ultima dată, vĕ vorbesc dela acest loc, consacrat vestirei cuvêntului lui Dumneḑeu. „Ferice — vĕ ḑiceam la 3 Maiu 1864, când prima dată ca Paroch nou ales pășii pe acest venerabil amvon — „ferice, décă asemenea servului credincios din Evangeliă voiu puté îmmulți talantul, ce mi-a dat Stăpânul, cu cinci, cu doi, cu unul, după putință; și iarăși neferice, îndoit și întreit neferice, décă cu talantul încredințat mie nu voiu scí face alta,

decât a'l îngropá în pământ". Așa vĕ ḑiceam, iubiților, înainte cu 20 ani, vouĕ séu mai vêrtos acelor iubiți contimporani de atunci, cari vai! parte mare astăḑi nu mai sunt între noi, ci au trecut la altă viéță; și astăḑi, când es din acest serviciu, eată vin a da sémă Stăpânului, cum am împlinit datoriințele, ce El mi-a impus.

Ce voiu ḑice dar în nisce momente ca acestea? Mĕ voiu lăuda, că am făcut cest séu cel lucru mare? Ori mĕ voiu acusa, că n'am făcut nimic? De mĕ voiu lăuda, mĕ tem, că iubirea de sine mĕ va seduce a vătĕma adevĕrul, și astfel a perde plata, ce asceptăm toți dimpreună dela Stăpânul tuturor. „Adevĕr ḑic vouĕ, că-și iau plata lor". Ear de mĕ voiu acusa, mĕ tem, că mi-se va tălmăcí a modestiă falsă, spre a provocá laude din partea altora. De aceea nici una, nici alta. Ci décă am făcut ceva bun și folositoriu; décă după cuvêntul apostolesc am câștigat ceva rod întru voi, voiu mulțemí lui Dumneḑeu, carele m'a povĕțuit, m'a luminat și m'a întărit, ca sĕ o pot face; ear décă n'am satisfăcut datoriei mele, cu inima înfrântă îl voiu ruga tot pe El, Preabunul, ca cu îndurarea sa cea nemărginită sĕ ia aminte la neputințele mele, și prin darul seu, care cele neputincióse le vindecă și cele lipsite le plinesce, sĕ vindece și sĕ deplinéscă cele lipsite ale mele. Ear mai multe despre acésta nu voiu ḑice; căci nu *cuvintele* ci mai vêrtos *faptele* nóstre vor fi martorii vieții nóstre înnaintea lui Dumneḑeu și a lumei. Deci de am făcut ceva pentru acéstă sântă biserică, pentru școlă, pentru parochiă, pentru popor, Dumneḑeu scie, cunoscĕtorul inimilor; dar sciți și voi, căci ați fost martori și împreună-lucrători și împreună-pătimitori cu mine, și veți sci și mai bine în viitoriu, când eu nu voiu mai fi cu voi. Un învĕțătoriu, devotat cu totul chiămărei

sale, călĕtorí odată cale îndepărtată pe jos până la împĕratul, ca sĕ-i céră óre-cari îmbunătăţiri pentru şcólă. Şi când împĕratul dete espresiune mirărei sale, cum a venit sĕrmanul om atâta cale pe jos, şi încă într'o causă la părere neînsemnată, ba chiar neprivindu-l aceea anume pre dênsul, învĕţătoriul rĕspunse modest: „Împĕrate! Décă în urma stăruinţelor mele barem numai un singur copil din împĕrăţia ta va priimí o crescere mai bună, ostenéla mea e rĕsplătită!“ Aşa voiu ḑice şi eu despre ostenelele mele de 20 ani: Décă în decursul acestui timp voiu fi făcut cât de puţin sporiu în parochia acésta, décă barem numai *un* suflet rătăcit voiu fi adus la calea cea bună — căci a conserva pre cei buni şi a întórce pre cei rătăciţi este prima datorinţă a Preotului, — ostenéla mea o voiu priví a nu fi fost de tot zadarnică. Căci aceea una o voiu ḑice, fără fricĕ de desminţire, că deapururea v'am iubit şi am dorit binele şi fericirea vóstră. Pre mari şi mici, pre avuţi şi sĕraci, pe bĕtrâni şi tineri m'am nevoit a vĕ întimpina cu iubire părintéscă şi frăţéscă. Cu iubire am adus pruncii vostri la Christos prin sfântul botez, deschiḑêndu-le calea fericirei temporale şi eterne. Cu iubire am întrunit prin rugăciune şi binecuvêntare mânile fiilor vostri şi fiicelor vóstre în taina căsătoriei pentru o conviеţuire curată, creştinéscă şi plăcută lui Dumneḑeu. Cu iubire am însoţit la mormênt pre iubiţii vostri părinţi şi soţi, fii şi frăţini, rudenii şi prietini, şi plângênd împreună cu voi cei ce plângeaţi, şi împrumutând durere din durerea vóstră, li-am cerut iertare dela Dumneḑeu şi dela ómeni şi odichnă lină în sinul fericirei nesfârşite. Cu iubire am înălţat inima şi mânile şi glasul la cer, stând înaintea acelui preasfânt altar, şi cerênd dela părintele îndurărilor pacea de sus şi mântuirea sufletelor nóstre, întărire bisericei, pace

lumei, timpuri liniştite, rodire pământului, însănĕtoşare bolnavilor, bună-sporire călĕtorilor, viéţă bună şi sfârşit creştinesc tuturor celor vii, odichnă rĕposaţilor şi cu un cuvênt tot darul bun şi de folos sufletului şi trupului, vremelniciei şi vecĭniciei. Cu iubire v'am împărtăşit, la sănătoşi, la bolnavi, la cei gata a eşí din acéstă viéţă, sfintele taine ale lui Christos, şi cu iubire v'am împărtăşit pe cât mi-au servit puterile, cuvêntul lui Dumneḑeu, pânea cea cerésсă, ce chrănesce sufletele nóstre. Şi de aceea, întimpinându-Vĕ cu iubire, cu iubire mi-s'a rĕspuns şi din partea vóstră, şi sper, că tot asemenea mi-se va rĕspunde şi aḑi la despărţire şi totdéuna în viitoriu: iubire pentru iubire! Odinióră şedea Mântuitoriul în casa unui fariseu învĕţând poporul. Atunci o femee doritóre de mântuire, răpită de farmecul cuvêntului lui, prorumpe în lacrimi, vérsă un vas de mir pe capul lui, udă piciórele lui cu lacrimi şi le şterge cu pĕrul capului seu. Mulţimea stă uimită de acéstă vedere străină, eară Tu, bunătatea lui Dumneḑeu, deslegi taina ḑicênd: Eartă-se ei *pècatele ei cele multe, căci a iubit mult!* Astfel iubindu-vĕ pre voi, sper şi din partea vóstră iertare a tuturor neputinţelor şi scăderilor şi neajunselor mele: sper multă iertare, multă bunăvoinţă, căci v'am iubit mult!

Insĕ timpul înaintéză, şi momentul despărţirei se apropiă. De aceea numai în puţine cuvinte voiu sĕ vĕ mai mărturisesc, că afară de durerea despărţirei duc încă o durere cu mine eşind dintre voi. Şi acésta este, că deşi încă de 16 ani am început adunarea mijlócelor de lipsă, încă nici astăḑi n'am ajuns a vĕ putea lăsa acéstă drăgălaşă biserică împodobită *cu turn şi clopote,* precum dela 'nceput până-'n momentul de faţă deapururea am dorit, ci sum silit a o lăsa tot precum o am aflat: ca pre o mirésă fără cunună pe

capul seu. De asemenea, că nu mi-a fost dat a vedé dotată parochia acésta a cetăţii *cu o şcólă mai corèspundétóre*, démnă de dênsa, — douĕ datorinţe, cari le priviam şi le privesc de cele mai urgente, ba de o problemă a vieţii mele ca Paroch aici. Dumneḑeu scie, şi viitoriul va arĕta, încât eu nu am satisfăcut datoriei mele, ori dór alte împregiurări, de cari nu este timpul a vorbi aici, au împedecat împlinirea acestei dorinţe necontenite. Décă însĕ mĕ póte mângăia ceva întru acéstă durere, una e, că am fost fericit, a putea da barem impulsul, ba chiar a aduna, ca órecând David, barem o parte din materialul, — ca sĕ ḑic aşa, din pétra şi lemnul —, din carele apoi următoriul meu, ca Solomon mai fericit, sĕ pótă rădica lui Dumneḑeu biserica cea mult dorită. Şi alta, că am firma speranţă, cumcă onorabilul meu următoriu în acest oficiu va scí continua lucrarea începută şi o va duce la desĕvêrşire, spre mărirea lui Dumneḑeu şi spre onórea şi fericirea acestui iubit popor.

Şi acum, iubit popor al acestei sfinte biserici, rĕmas bun din partea mea! Căci deşí cu spaţiul nu mĕ depărtez mult dela sinul vostru, şi cu inima sum şi voiu fi deapururea cu voi, totuşi cele de până ací încetézĕ, şi atât pentru mine cât şi pentru voi se începe în cele bisericesci o viéţă nóuă. Deci precum înainte cu 20 ani am rugat pre Dumneḑeu pentru ajutoriul seu la întrarea în parochia acésta, aşa şi acum la eşire 'I mulţemesc Lui, Preabunului, pentru tot darul Seu, de carele m'a învrednicit în decursul acestui timp. Şi mulţemindu-i din adêncul sufletului meu îl rog totdeodată cu cuvintele credinciosului seu *Vasiliu*, a cărui pomenire o sĕrbăm astăḑi, ca sĕ reverse asupra nóstră a tuturor bogăţia darului seu; ca pre cei buni întru bunătatea sa sĕ-i păzéscă, ear pre cei rei buni sĕ-i facă prin bunătatea sa; căci deşí nu scim

anii nici timpurile, cari Tatăl le-a aşezat întru a sa stăpânire, totuşi aceea una o scim cu siguritate, că — după cuvêntul apostolesc — celor-ce iubesc pre Dumneḑeu, tóte le servesc spre bine.

Îl rog, ḑic, tot din rostul acestui fericit părinte şi mare dascal al bisericei, ca sĕ umple cămerile vóstre de tot binele, — sĕ păzéscă căsătoriile vóstre în pace şi întru împreunare, pre pruncii vostri sĕ-i crésceă, tinereţele sĕ le 'ndrepteze, bĕtrâneţele sĕ le întărésceă, pre cei puţini la suflet sĕ-i mângăie, pre cei risipiţi sĕ-i adune, pre cei rătăciţi sĕ-i întórcă şi sĕ-i împreune cu sfânta sa biserică, bolnavilor sĕ le dea uşurare, cu cei călĕtori sĕ călĕtoréscă împreună, vĕduvelor sĕ le ajute, pre orfani sĕ-i apere, şi ca cel-ce scie pre fiecarele din noi şi cererea şi casa şi trebuinţa lui, sĕ fiă însuşi tuturor tóte. Da, Dómne Dumneḑeule, mântuesce poporul Tĕu acesta şi binecuvêntă acéstă moştenire a Ta! Amin!

XXXVI. La alegerea de protopresbiter.*)

„Şi a dis Duchul sfânt: „Osebiţi mie pre Varnava şi pre Saul la lucrul, la care 'i am chiămat pre ei". Fapt. Apost. 13, 2.

Când la 'nceputul creştinătăţei fraţii din Antiochia se simţiră de ajuns luminaţi în lumina evangeliei lui Christos, atunci la inspirarea Duchului Sfânt hotărîră sĕ trămită apostoli din sinul lor, cari sĕ transpórte acéstă sfântă lumină şi în alte ţinuturi mai îndepărtate. „Osebiţi mie" — le dise Duchul lui Dumneḑeu — „osebiţi mie pre Varnava şi pre Saul la lucrul, la care 'i am chiămat pre ei!" Şi înţelegênd ei însemnătatea cea înaltă a acestui glas ceresc, ce resună în pepturile lor, se umilíră înaintea lui Dumneḑeu, postíră şi făcură rugăciuni ferbinţi, apoi punênd mânile preste Varnava şi Saul 'i binecuvêntară şi astfel 'i slobodíră, ca sĕ mérgă în lume şi tuturor celor-ce şedeau în întunerec şi în umbră, sĕ le vestéscă mântuirea cea mare, ce rĕsărise din Ierusalim. Apostolii Domnului, purtaţi de Duchul lui Dumneḑeu, se pogorîră fără zebavă la Seleucia lângă mare, de acolo trecură la insula Cipru, apoi la Iconia şi aşa 'şi urmară călĕtoria din cetate în cetate, din ţéră 'n ţéră, pretutindeni vestind „pre Christos cel rĕstignit, puterea lui Dumneḑeu şi înţelepciunea lui Dumneḑeu". — Nu este, iubiţilor în Christos, nu este fără asemĕnare cu acéstă trămitere a Apostolilor din Antiochia trămiterea acésta, ce cu ajutoriul Celui Preaînalt ne pregătim a o face noi astădi. Căci tractul acesta protopresbiteral, scutit de Dumneḑeu, o flóre scumpă în cununa bisericei nóstre române ortodoxe, după vacanţă de mai mulţi ani a demnităţei protopresbiterale, se află astădi adunat aici prin representanţii sĕi legali, spre a căuta pro bărbatul acela, pre care prin alegere liberă, după dictatul minţei serine şi al inimei curate, îndreptate spre colo de sus, sĕ'l pună în fruntea afacerilor sale bisericesci. „Osebiţi mie" — vĕ ḑice astădi şi vóuĕ, fraţilor, glasul lui Dumneḑeu — „*osebiţi mie pre bărbatul doririlor mele la lucrul, la care l'am chiămat pre el*". Aşa în adevĕr; căci un apostol — deşi pentru un cerc mai restrins, un apostol, un învĕţătoriu, un părinte veţi sĕ alegeţi voi astădi, pre carele sĕ'l puneţi la lucrul, la carele 'l chiamă Dumneḑeu. Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele cu bărbăţiă şi înţelepciune sĕ susţină, sĕ desvólte şi sĕ apere în protopresbiteratul acesta scumpele instituţiuni ale bisericei nóstre strămoşesci. Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele cercetând neobosit Scripturile, în cari locuiesce viéţa de veci, sĕ vestéscă, cel d'ăntâiu, după cuvêntul grecesc „*πρῶτος*" între fraţii sĕi, cuvêntul lui Dumneḑeu de pe amvónele bisericilor vóstre. Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele sĕ verse în minţile tinerimei vóstre lumina învĕţăturei, carele sĕ semene în inimile ei seminţele moralităţei, ale civilisaţiunei, ale culturei creştinesci, cari cu deosebire astădi sunt supuse la grele probe în patria nóstră. Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele în judecăţile, ce compet tribunalului sĕu, sĕ ţină neclătită cumpĕna dreptăţei, ferită de influinţele cele amăritóre ale plăcerilor séu neplăcerilor omenesci, şi servind numai Aceluia, carele însuşi este adevĕrul şi dreptatea. Un apostol veţi sĕ alegeţi, carele prin faptă şi prin cuvênt sĕ vĕ fiă tuturor: preoţi şi mireni, bĕtrâni şi tineri, bărbaţi şi femei, un povĕţuitoriu luminat şi credincios în calea fericirei pămêntesci şi eterne.

*) A se vedé nota 9. dela urmă.

Dar sĕ ne întórcem la Antiochia; căci este o plăcere dulce pentru noi, cari trăim astădi, a ne scí în legătură spirituală cu aceia, cari au trecut preste pământ cu multe sute de ani înaintea nóstră. Creştinii din Antiochia trămit pre Varnava şi pre Saul la lucrul, la care i-a chiămat Dumnedeu. Dar *cine sunt Varnava şi Saul?* Şi *care este lucrul lor?* Varnava, care va se dică „fiiul mângăiărei", a fost un învĕţăcel al Apostolilor şi împreună-călĕtoriu cu dênşii; el mai nainte se chiămá Josia şi a fost unul dintre cei d'ântâiu, cari vêndênd ţérinele lor depuseră preţul acelora la piciórele Apostolilor, spre a se împărtăşí de acolo fraţii cei mai lipsiţi. (Fapt. Apost. 4, 36 şi 37). Ear Saul, carele mai târdiu s'a numit Pavel, scie tótă creştinătatea că este acel Apostol încununat cu gloriă, carele după cântarea nóstră bisericéscă a ostenit mai mult decât toţi pentru lăţirea evangeliei; care s'a luptat luptă bună pănă în sfêrşit: cu fómea şi cu setea, cu ferbinţéla şi cu gerul, cu ómenii şi cu elementele, cu duşmanii cei înverşunaţi şi cu prietinii cei mincinoşi; carele cu un cuvênt tótă viéţa sa a petrecut-o în slujba cuvêntului lui Dumnedeu. Şi ce frumósă este, iubiţilor, însemnătatea acestor dóuĕ nume apostolesci! Pavel representă însufleţirea, puterea, energia aceea sfântă — 'mi vine a dice: supraomenéscă, — carea mărturisesce în audul lumei: „Tóte le pot întru Christos, carele mĕ întăresce!" (Fil. 4, 13). Ear Varnava, fiiul mângăiărei, este acela, carele picură în ranele inimilor balsamul cel lin al vindecărilor, carele şi-a luat îndreptariu al vieţei sale cuvêntul Domnului cătră Isaia: „Mângăiaţi, mângăiaţi pre poporul meu; Preoţi, grăiţi la inima Ierusalimului, mângăiaţi-l pre dênsul, că s'a plinit smerenia lui!" (Isaia 40, 1, 2). O de ar binecuvênta Dumnedeu şi ostenelele nóstre, ca sĕ aflăm şi noi astădi un Varnava şi

Saul! Ca sĕ putem şi noi pune în fruntea acestui protopresbiterat un fiiu al mângăiărei şi al puterei! Al mângăiărei, căci vai! multe sunt ranele, ce le a înfipt în inimile fiilor bisericei nóstre un trecut plin de suferinţe, şi mare este trebuinţa alinărei lor! Ear al puterei, ca fără fricĕ de îngrozirile ómenilor sĕu de greutăţile timpurilor alesul nostru sĕ stea şi sĕ lucre neobosit şi neclintit la înălţimea oficiului sĕu! De ar binecuvênta Dumnedeu şi ostenelele nóstre, ca sĕ aflăm şi noi un Varnava şi Saul, carele în agrul acestui protopresbiterat sĕ pótă arĕta *frupte* asemenea fruptelor acelora! Căci aceia purtând Evangelia, ori dóră mai bine voiu dice: purtaţi de dênsa, — au străbătut pământul dela rĕsărituri pănă la apusuri. Aceia cu plugul cuvêntului lui Dumnedeu au spart ţelina cea pustiă a păgânătăţei, au lucrat pământul spre bună rodire şi au sĕmĕnat brezdele lui cu seminţele cele dumnedeesci ale dragostei, bucuriei, păcei, îndelungei răbdări, bunătăţei, facerei de bine, credinţei, blândeţelor şi a tótă fapta bună şi de laudă. (Galat. 5, 22). Aceia puteră arĕtá la timpul sĕu şi mănunchii cei grei ai secerişului, căci pretutindeni, unde puseră pasul, rĕsăríră comunităţi creştinesci, şi astfel puteau sperá la capĕtul vieţei lor, a lua din mâna lui Dumnedeu cununa dreptăţei. De ar binecuvênta Dumnedeu şi ostenelele nóstre, ca bărbatul, pre carele 'l vom alege astădi, sĕ fiă pentru tractul acesta aceea, ce au fost pentru tótă creştinătatea Varnava şi Saul! Ca sĕ vedem prin darul lui Dumnedeu sub conducerea lui bisericile acestui protopresbiterat înflorind, şcólele înaintând, moralitatea prosperând, viéţa familiară şi socială nobilându-se, dragostea frăţéscă crescênd şi prin tóte acestea preamărindu-se întru noi numele Celui Preaînalt! Ca sĕ'l audim chiămând cu puterea lui Pavel şi cu blândeţa lui Varnava pre clerul şi

poporul acestui protopresbiterat: „Următori fiți mie fraților, precum și eu lui Christos!“ (Rom. 4, 16; I. Cor. 11, 1). Dumnedeul îndurărilor, ascultă oftările inimilor nóstre!

Creștinii din Antiochia — cei d'ăntâiu, cari s'au numit cu numele lui Christos, căci până aci creștinii se chiămau Galileeni — creștinii din Antiochia, dic, *au sèvêrșit trămiterea lui Varnava și Saul cu trei lucruri memorabile: cu postul, cu rugăciunea și cu binecuvêntarea.* Cu *postul,* arětând seriositatea cea mare a întreprinderei lor. Cu *rugăciunea*, sfințind lucrarea lor și recomandându-o dela primele ei începuturi lui Dumnedeu. Cu *binecuvêntarea*, dovedind puterea cea făcătóre de minuni a dragostei frățesci. Și eată Dumnedeu a binecuvêntat lucrarea lor, și tot asemenea va binecuvênta și lucrarea nóstră, décă simțěmintele nóstre vor fi asemenea simțěmintelor lor. Aceia începură lucrarea lor cu postul. Așa sě postim și noi, așa sě ne înfrênăm și noi, iubiților, în aceste momente sěrbătoresci. Vom sě alegem un „proestos“ al bisericei, un propagatoriu al împěrăției lui Dumnedeu, care împěrăția după înaltul cuvênt apostolesc „nu este mâncare și beutură, ci dreptate și pace și bucuriă întru Duchul Sfânt“. (Rom. 14, 17). Așa sě 'ncepem și noi; căci „Adevěr, adevěr dic vóuě, ori-ce veți cere dela Tatăl întru numele meu, veți lua“. (Ioan 14, 13). Aceia au început lucrarea lor cu binecuvêntarea. Așa sě facem și noi; căci prin binecuvêntare, adecă prin cuvêntare de bine și dorire de bine vom dovedí, că pe lângă tótă disparitatea cea schimbătóre a părerilor una suntem prin dragostea cea întru Christos, și una voim: adevěratul bine al bisericei nóstre. „Întru acésta“ — ne dice Domnul și Mântuitoriul — „întru acésta vor cunósce toți, că sunteți învěțăceii mei, de veți avé dragoste între voi! (Ioan 13, 35). Și în fine încă o împregiurare. Creștinii din Antiochia nu s'au împrotivit voinței lui Dumnedeu, ce li s'a manifestat, nici au dis: Nu Dómne, nu pre Varnava și pre Saul, ci pre Niger séu pre Luciu, séu pre Manail, séu pre alții din învěțătorii nostri, ci îndată ce cuvêntul lui Dumnedeu li-a dis: „Osebiți mie pre Varnava și pre Saul!“ ei au și urmat. Astfel se cuvine, sě urmăm și noi: adecă sě alegem pre bărbatul acela, pre care glasul lui Dumnedeu, glasul consciinței nóstre, ni 'l va mărturisí, că este cel chiămat. Sě nu dicem întru inimile nóstre: Acesta sě fiă, pentru-că mi este prietin, — séu acela sě *nu* fiă, pentru-că nu 'mi-e prietin, și sě ne ferim, ca sě nu se pótă aplicá la noi cuvêntul cel aspru al Apostolului despre unii din învěțăceii sěi: „Că toți ale sale caută, eară nu ale lui Christos Iisus“. (Filip. 2, 21). Nu, iubiților, nu așa; ci unicul nostru cuget sě fiă, a asculta de glasul lui Dumnedeu, ce va vorbí întru inimile nóstre, și a numí pre acela, de care ne va dice El: „Osebiți mie pre bărbatul *acesta* la lucrul, la care l'am chiămat!“

Eară Tu Dómne, carele scii inimile tuturor, arată-ne pre care l'ai ales Tu la slujba acésta! Osebesce Tu însuți, o cunoscětoriul inimilor, osebesce Tu însuți pre bărbatul, pre care l'ai chiămat la lucrul acesta, pentru care noi, robii Těi, ne am adunat astădi în acéstă sfântă casă! Alege-l Tu Dómne; și alegerei Tale ne vom supune, cuvêntului Těu vom urma; căci cuvêntul Těu e adevěrul și dreptatea în veac. Da, întărirea celor-ce nădăjduesc spre Tine, întărésce Dómne biserica Ta, carea o ai câștigat cu scump sângele unuia-născut Fiiului Těu și o ai luminat și o ai sfințit cu sfântul Těu Duch. Amin!

XXXVII. La altă alegere de protopresbiter.

„Luaţi aminte de Voi şi de tótă turma, întru carea Duchul sfânt V'a pus pre Voi Episcopi, ca sĕ pasceţi biserica lui Dumneḑeu, carea o a câştigat cu sângele seu!“

Fapt. Apost. 20, 28.

O ḑi mare, o ḑi însemnată, o ḑi, — vrênd Dumneḑeu, de o epocă nóuă fericitóre pentru tractul protopresbiteral român ortodox al *Reghinului* serbăm noi astăḑi, fraţilor iubiţi! O ḑi, în carea vedem iéră şi iéră aplicată scumpa nóstră constituţiune bisericéscă, carea ne dă dreptul cel mare, de a ne alege prin încredere liberă pre păstorii bisericei nóstre! O ḑi, carea ne întrunesce ca pre nisce fraţi şi credincioşi sinceri conveniţi aici din mari depărtări, spre consultare şi conlucrare comună pentru înflorirea iubitei nóstre biserici strămoşesci, pentru binele iubitului nostru popor. O ḑi, carea ca o dulce lucire de sóre încălḑesce şi îmbucură inimile nóstre, veḑêndu-ne ca fii ai unei biserici libere autonome, carea ca nici una alta din patria nóstră şi-a rescumpĕrat libertatea şi autonomia sea cu sudórea şi sângele strămoşilor nostri!

Da, fraţi iubiţi, mari, frumóse, nepreţuibile sunt drepturile, ce ni le dă constituţiunea nóstră bisericéscă, şi eternă fiă memoria *marelui Archipăstoriu,* carele a fost plăsmuitoriul ei, carele ca un Atlante puternic a portat pe umerii sei preste un pătrariu de secol edificiul bisericei nóstre provinciale, pănăcând s'a regulat, s'a întărit, s'a consolidat şi a ajuns la starea lui de astăḑi.

Dar pe cât sunt de frumóse şi de scumpe drepturile nóstre bisericesci, pe atâta de împunătóre şi de sfântă este şi datorinţa nóstră, a le preţuí, a le practisá în viéţă cu tótă seriositatea şi scumpătatea, şi a le apĕrá contra ori-căror atacuri din afară ori dinlăuntru, de sus ori de jos, pe faţă ori pe sub ascuns. Căci şi drepturile acestea, ca ori-cari altele, cu greu, cu ostenélă, cu anevoinţă se câştigă, dar fórte uşor se periclitéză şi se perd. De aceea precum poporul cel ales al lui Dumneḑeu din legea vechiă, după re'ntórcerea din robia Vavilonului cu o mână lucra la zidurile Ierusalimului seu celui iubit, ear cu ceealaltă se apĕrá de atacurile inimicilor sei, aşa este şi datorinţa nóstră, a celor eşiţi din nópte la lumină şi din sclaviă la libertate, ca desvoltând viéţa nóstră spirituală în lumina Evangeliei, totdeodată sĕ susţinem şi sĕ apĕrăm preţiósa nóstră constituţiune bisericéscă, zidul cel puternic, ce ingrădesce acéstă viéţă împreună cu bunurile ei cele mai înalte.

Unul din aceste frumóse drepturi voim, cu ajutoriul Celui Preaînalt, sĕ esercităm noi astăḑi, fraţi iubiţi şi onoraţi! Ne preparăm adecă, a chiămá în fruntea acestui vechiu şi venerabil protopresbiterat pre bărbatul acela, *căruia prin alegere liberă, purcésă din convingere morală, sĕ-i dăm cârma şi conducerea lui pe viéţă.* Binele séu rĕul, fericirea séu nefericirea, progresarea séu stagnarea séu chiar regresarea unei societăţi, fiă de ori-ce natură, se atribue cu deosebire — şi de cele mai multe ori cu tot dreptul — celor-ce stau în fruntea ei, capilor, conducătorilor ei. Dar nu mai puţin, decât asupra capului insuşi, cade responsabilitatea acésta asupra celor-ce sunt învestiţi cu dreptul alegerei acestui cap.

De aceea, fiindcă noi credem şi mărturisim cu Psalmistul, că „lăcliia picióreloru nóstre şi lumina că-

rărilor nóstre este legea lui Dumneḑeu“ (Psalm 118, v. 105), unde airea sĕ căutăm luminarea sufletelor nóstre pentru acest act momentos, decât în cuvêntul lui Dumneḑeu cel deapururea adevĕrat, deapururea sfânt! Şi acela eată ne spune şi cu privire la ḑiua de astăḑi prin votul marelui Apostol Pavel, că pre maimarii bisericei 'i pune Duchul Sânt, că aceia sunt păstori ai bisericei lui Christos, că li se cuvine a luá aminte de sine şi de tótă turma, preste carea sunt puşi ca sĕ pască biserica lui Dumneḑeu. Da, fraţilor, *păstori* ni se cade nóuĕ preoţilor sĕ fim, păstori în cel mai frumos, în cel mai nobil înţeles al cuvêntului. Căci mare este rĕspunderea nóstră înaintea lui Dumneḑeu pentru purtarea oficiului nostru, şi grele sunt datorinţele, ce ni le impune chiămarea nóstră; ba cu atâta mai mari şi mai grele, cu cât este mai înaltă trépta ierarchică, la carea suntem chiămaţi prin darul lui Dumneḑeu, şi cu cât este mai mare turma cuvêntătóre, ce se încredinţézĕ păstorirei nóstre.

Daţi-mi voiă dar, ca cu acéstă solemnă ocasiune, când cu nespusă bucuriă sufletéscă mĕ vĕd încungiurat de onorabila preoţime şi de iubitul popor credincios al acestui ţinut, sĕ amintesc în câte-va cuvinte de datorinţele presbiterale în general, ear în special de cele protopresbiterale, sĕ amintesc de însuşirile, ce se recer dela un păstoriu al bisericei creştinesci.

Ceea-ce face adevĕrata valóre a omului în lume, ceea-ce imprimă pe fruntea lui semnul asemenărei lui cu Dumneḑeu, este *convingerea şi viéţa lui religiósă-morală*, — căci eu aceste dóue nici când nu le despart! — „Eu sum sfânt, şi Voi sĕ fiţi sânţi“; ḑicea Domnul încă în legea vechiă poporului seu; şi tot acésta ne învaţă şi acel Unul, carele s'a pogorît din cer, când ḑice: „Fiţi desĕvêrşiţi, precum şi Tatăl vostru cel din ceruri desĕvêrşit este!“ Acéstă convingere dar, şi acéstă

viéţă o cere sfânta nóstră religiune dela toţi creştinii, dar cu deosebire dela cei-ce stau în fruntea bisericei ca păstori şi învĕţători. Intrégă viéţa acelora, décă e sĕ se apropie barem de idealul evangelic, trebuie sĕ fiă o icónă viuă, adevĕrată a convingerei lor interne, sĕ fiă un resunet credincios al simţemintelor lor, un tip genuin al prototipului, ce-l pórtă în inimile lor. Convingerea şi cuvêntul, cuvêntul şi fapta sĕ fiă în consonanţa cea mai perfectă, sĕ fiă cele trei tonuri, cari diferite după natura lor totuşi dau numai *un* acord al armoniei dumneḑeesci, ce locuiesce în om şi strigă cătră tatăl ceresc: Avva Părinte! Adevĕrul sĕ fiă sfânt şi neviolabil, căci el este lumina sufletului. Dreptatea sĕ o aibă de norma tuturor faptelor sale, căci prin dreptate se susţine ordinea morală a lumei, şi unde decade dreptatea, acolo se surpă familiele, ţerile, imperiile. Trezvia şi cumpĕtul lui trebuie sĕ dovedéscă, că el este domn preste patimile şi poftele sale, că nu învinge într'ênsul partea cea mai rea pre cea mai bună. Nelăcomia lui la avori deşerte şi trecătóre, necorupţiunea şi necoruptibilitatea lui sĕ convingă pre fiăcare creştin, că póte alergá la dênsul în tóte nĕcazurile sale ca la un tată, carele pre toţi fiii sei 'i iubesce, 'i învaţă, 'i mângăiă, 'i îndréptă, 'i îmbărbătézĕ, dupăcum cere starea şi împregiurările fiăcăruia. Dar mai pre sus de tóte sĕ fiă iubirea lui, carea de 70 de ori câte 7 iértă celor greşiţi; carea nu se mănié, nu pismuiesce, nu se trufesce, nu caută ale sale, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevĕr, — carea după cuvêntul Apostolului este plinirea legei, şi după învĕţătura Domnului fundamentul, ba începutul şi sfîrşitul a tótă legea, a tuturor Prorocilor. Ear ca el sĕ pótă fi capabil de tóte acestea, se recere neapĕrat, ca sĕ iubéscă rugăciunea, vorbirea cu Dumneḑeu, delectarea

sufletului, — rugăciunea, arma cea mai puternică a Preotului contra tuturor ispitelor dinlăuntru și din afară, — rugăciunea, luminarea sufletului și cheia împărăției lui Dumnedeu.

Insă deși instituțiune cu totul dumnedeéscă, totuși biserica, ca însuși omul, ce o compune, — are și o parte lumésca, o parte esterióră; ea pentru de a ajunge la scopurile cele mai pre sus de lume, are lipsă și de mijlóce și forțe esterióre și materiale. Nu că dór prin aceste forțe ași înțelege sabia și focul pentru lățirea Evangeliei — departe să fiă dela noi asemenea supositiuni! ci biserica are lipsă de mijlócele cele drepte și oneste materiale și înțelesuale ale tuturor fiilor, și cu deosebire ale păstorilor și învățătorilor sei. Căci numai prin aceste mijlóce și forțe se póte cunósce și domina natura, numai prin acestea se póte conduce spre cele bune și folositóre inima omenéscă. Cu alte cuvinte, dela păstorii și învățătorii bisericei se cere *sciință*, se cere *cultură superióră*. „Voi sunteți sarea pământului!“ — dice Christos învățăceilor sei; dar totdeodată 'i învéță: „Voi sunteți lumina lumei!“ Da, lumina lumei! Prin sarea pământului înțelege credința lor, viéța lor întru Dumnedeu, prin carea ei să păzéscă lumea de stricăciunea și putrejunea morală; ear prin lumina lumei înțelege învățătura, sciința. Și tot în înțelesul acesta provócă pre cărturarii evreesci: Ispitiți scripturile! — adecă cercetați, învățați! Pentrucă décă credința o am numit valórea internă, ca să dic așa, tăcută a omului, apoi sciința este lumina, și prin lumină puterea lui! Da, frați iubiți, pe cât e de mare sciința omului, pe atâta e de mare și puterea lui. Pentru aceea se cuvine, ca păstorii și învățătorii bisericei să aibă cunoscințe și sciințe cât mai multe, cât mai adûnci, și încă nu numai asupra s. scripturi, a scrierilor ss. Părinți și a învățăturilor

teologice, ci și asupra lucrurilor din afară. A cunósce istoria timpurilor trecute, este a fi aflat isvorul cel mai sigur al cunóscerei presintelui, și acésta iéră calea cea mai bună pentru prevederea și preîngrijirea venitoriului. Asemenea este o datorință nedispensabilă a Presbiterilor, și cu atât mai mult a Protopresbiterilor ca cetățeni ai statului, de a cunósce legile și instituțiunile acestuia, precum și limbile acelea, de cari este condiționată înțelegerea reciprocă și conlucrarea comună în staturi poliglote, cu multe limbi, precum e al nostru. Despre sciințele naturei, despre cunoscința pământului și a locuitorilor lui, despre adûncimile filosofiei și altele nu voiu vorbí, căci ași trece preste limitele acestui cuvênt; dar cuprinḍênd totul în puține cuvinte voiu ḍice, că Presbiterul și și mai mult *Protopresbiterul se cade să fiă bărbat nu numai al credinței, ci și al sciinței.*

În fine, ca credința și sciința Presbiterului să nu remână un talant îngropat în pământ, ci să lucre și să rodéscă, ele trebuie să fiă însoțite și întraripate de *voință*. Credința fără sciință remâne o comóră fórte scumpă, adevărat, însă ascunsă și nelucrătóre; sciința fără credință degenerézā în materialism și egoism; și érăși ambele fără voință, fără energiă remân lipsite de influința aceea înălțătóre și nobilătóre, carea condiționézā progresul omenimei. De aceea pelângă credință și sciință cerem încă dela păstorii și mai marii bisericei *voință și energiă*. Devotat chiămărei sale — 'i ḍicem preotului pe temeiul temei nóstre tu presbitere ai să conduci turma cea prețiósă, co ți s'a încredințat, cu tótă luarea-aminte și să priveghezi, ca nu cum-va în absența ta séu din causa somnurosiei tale să ți-o atace, risipéscă și nimicéscă lupii, ce o urmăresc la tot pasul. Ai să îngrijesci, ca să o mâni la locuri cu pășune sănătósă și cu apă curată,

adecă sĕ o nutresci cu cuvêntul lui Dumnedeu cel adevĕrat şi limpede şi cu ss. Taine cele făcătóre de viéţă. Ai sĕ o păzesci de vênturi contrare, de ostenélă prea mare, dar şi de odichnă preste mĕsură, de bóle consumătóre şi de tóte influinţele cele stricăcióse. Ai sĕ fii cu luare-aminte, ca turma sĕ créscă, sĕ sporéscă, sĕ dea folosul sĕu, dar sĕ o exploatezi şi spre folosul ei şi al altora, nu numai spre al tĕu, — sĕ o pasci şi pre dênsa, nu numai pre tine. Ai sĕ păşesci în fruntea ei, sĕ nu fugi, nici sĕ te ascundi când vedi periclul; ci sĕ întêmpini ori-ce atacuri, ce vin asupra ei, şi asemenea păstoriului celui bun din Evangeliă, sĕ fii gata a da viéţa ta pentru dênsa! Dar mai pre sus de tóte sĕ nu uiţi, că turma acésta nu este o turmă vilă (eftină) pămêntéscă, ci este turma cea scumpă a credincioşilor, ce o a adunat păstoriul păstorilor prin sângele seu cel nepreţuit şi dumnedeesc; şi fiindcă tóte silinţele tale întru buna păstorire a turmei vor fi deşerte, décă nu te vei îngrijí şi de tinĕra ei sucrescenţă, pentru aceea ai sĕ fii cu tótă luarea aminte şi la *mieluşeii* cei fragedi ai primăverei; căci ori-ce recélă, ori-ce vênt contrariu, ori-ce lipsă de nutrimênt pre ei 'i ajunge şi-i strică mai curênd; ear décă vor perí mieii tĕi, unde-ţi va fí o păstoriule turma? De aceea şi Christos nu dice lui Petru numai simplu: *Pasce oile mele!* ci arĕtând însemnătatea cea mare a îngrijirei pentru venitoriul turmei, adauge anumit: *Pasce mieluşeii mei!* Astfel nici noi păstorii bisericilor sĕ nu uităm nici pe un minut de mieluşeii turmelor nóstre. Turma nóstră este *biserica*, ear mieluşeii *şcóla*. Da, fraţi iubiţi, şcóla! şi de aşi puté dá cuvêntului meu tăria unei trimbiţe de aramă, cu aceea aşi strigá de pe tóte măgurile locuite de poporul nostru credincios: Şcólă, şcólă! Ce a fost causa, de poporul nostru a putut cădé dela o mărire strămoşéscă

atât de înaltă la o adâncime atât de mare? şi ce-i trebuesce, ca el sĕ reocupe loc de onóre în alianţa popórelor vii şi cu viitoriu? *Şcóla, lumina!* De aceea se cuvine, ca în îngrijirea pentru binele poporului nostru — pentru buna păstorire a turmei — sĕ nu perdem din vedere şcóla, — ba ca păstorirea *bisericei sĕ o începem dela păstorirea şcólei!* Şi fiindcă acéstă nobilă semĕnătură nu dă secerişul seu la moment, ci mai târdiu, ba une-ori fórte târdiu, şi fiindcă multe împregiurări contrare împedecă crescerea şi cócerea fruptelor ei, tocmai pentru aceea cerem dela păstorii bisericei nóstre pe terenul strîns bisericesc-administrativ, judicial, fundaţional, dar cu deosebire pe terenul şcolastic voinţă tare şi resolută, energiă neegoistică, curată ca aurul, firmă ca diamantul. Cerem ca începênd dela prima etate a copilăríei până la etatea celor mai adûnci bĕtrâneţe ale credincioşilor lor sĕ păstoréscă bine biserica lui Dumnedeu.

Ear după tóte acestea, în cari ca unor alegători serioşi şi conscienţioşi am cercat a vĕ da o directivă credinciósă faţă cu actul cel mare, la care păşim, ce ne mai remâne, fraţi iubiţi? Ne remâne sĕ rădicăm mânile şi inimile nóstre la cer, şi sĕ ne rugăm asemenea protopărinţilor nostri în Christos, primilor creştini dela Ierusalim (Fapt. Apost. cap 1, v. 24 şi 25): „Tu Dómne, cela-ce scii inimile tuturor, arată-ne pre bărbatul, pre carele l'ai ales, spre a lua sórtea acestui oficiu, a acestei apostolii în sfântă biserica Ta". Amin!

XXXVIII. Tot la o alegere de protopresbiter.

„Şi sunt osebiri darurilor, dar acelaşi duch; şi osebiri slujbelor, dar acelaşi domn; şi osebiri lucrurilor, dar acelaşi Dumneḑeu, carele lucréză tóte întru toţi“.

1. Corint. 12, 4—16.

Cu bucuriă am alergat, fraţilor, a ne întruní astăḑi în acéstă sfântă casă dumneḑeéscă, pentru-ca sub scutul Celui Preaînalt, în bună înţelegere şi frăţéscă armoniă sĕ îndeplinim un act de mare însemnătate pentru acest onorabil opid, pentru acest remarcabil ţinut, ba pentru întrégă biserica archidiecesei nóstre transilvane, carea cu tótă încrederea privesce astăḑi asupra lucrărilor nóstre. Da, o misiune de însemnată valóre ne a întrunit astăḑi aici, misiunea, de a căuta pre bărbatul, pre carele între limitele legilor nóstre bisericesci sĕ'l chiămăm în fruntea acestui tract protopresbiteral, numit acum cu numirea cea nóuă: al *Câmpenilor*. Pre bărbatul, carele după sunetul legei sĕ fiă apt şi binemeritat pe terenul bisericesc şi şcolar, a puté purta cu demnitate acest oficiu atât de onorabil, dar şi atât de greu şi plin de responsabilitate. Pre bărbatul, carele ca cel d'ăntâiu — protos — între fraţii sei, preoţii tractuali, sĕ aibă şi voinţa şi putinţa a conduce pre acestia prin faptă şi prin cuvênt pe căile cele bune şi mântuitóre. Pre bărbatul, carele pentru întreg poporul tractual sĕ fiă un adevĕrat păstoriu şi părinte sufletesc, păstorind clerul şi poporul aceluia cu toiagul cel puternic al credinţei, cel blând al iubirei, cel însufleţitoriu al speranţei. Pre bărbatul, carele purtat de iubirea şi încrederea tractului, sĕ merite şi încrederea superiorităţei bisericesci ca un luminat, sincer, drept şi binevoitoriu mijlocitoriu între autorităţile superióre şi poporul credincios. Pre bărbatul, carele sĕ înavuţéscă bisericile vóstre cu cuvêntul evangeliei lui Christos, sĕ lumineze şcólele vóstre, speranţa şi garanţa venitoriului nostru, cu făclia înţelepciunei şi a sciinţei, sĕ administreze agonisitele cele sfinte ale bisericilor, şcólelor şi fondurilor vóstre în frica lui Dumneḑeu, cu dreptate şi bună sporire, sĕ păzéscă curăţia moravurilor în viéţa familiară, fundamentul societăţei omenesci, sĕ susţină în scaunul sĕu judecătoresc dreptatea şi adevĕrul nefrânte, nemaculate, carele cu un cuvênt sĕ pórte acest jug al lui Christos ca un bun ispravnic al lui Dumneḑeu. Pentru acésta ne am adunat astăḑi aici, la acésta ne cugetăm, spre acésta nesuim. Şi fiindcă tótă darea cea bună şi tot darul desĕvêrşit este de sus, dela părintele luminilor, Îl rugăm mainainte de tóte pre El îndreptătoriul inimilor, ca sĕ binecuvinte lucrarea nóstră cu darul Sĕu, — ca deşí suntem de deosebite daruri, totuşi unul sĕ fiă duchul, ce ne conduce; — deşí suntem de deosebite slujbe, totuşi sĕ nu uităm, că unul este Domnul, căruia servim; — deşí suntem la deosebite lucrări, totuşi sĕ cunóscem, că unul este Dumneḑeu, carele lucréză tóte întru noi toţi.

Sunt osebiri darurilor, — ḑice Apostolul — *dar acelaşi duch.* Biserica fiind societate visibilă pe pământ, se compune din ómeni; ear ómenii, după rênduiéla lui Dumneḑeu, au felurite talente, felurite aplecări, felurite daruri, — ceea-ce însĕ de loc nu împedecă promovarea binelui bisericei, décă aceste felurite daruri sunt conduse de acelaşi *un* duch al lui Dumneḑeu. Căci atunci lucrând ele tóte în una direcţiune, nu se împedecă, ci se sprijinesc şi întregesc unul pre altul.

Acésta însemnéză Apostolul în epistolia sa I. cătră Corinteni, când dice, „că Dumneḑeu a pus în biserică mai ântâiu pre Apostoli, a dóua pre Proroci, a treia pre dascali, după aceea pre puteri, apoi darurile tămăduirilor, ajutorinţele, isprăvniciile, felurile limbilor, — însĕ, adauge, întru tóte acelaşi duch. (I. Cor. 12, 28). Şi noi, fraţi iubiţi, suntem din diferite locuri, de diferite condiţiuni şi chiămări, póte chiar şi cu privire la lucrul, ce ne stă înainte, de diferite vederi şi păreri; acésta însĕ nici decât nu ne opresce, ca sĕ nu fim inspiraţi toţi de acelaşi simţĕmênt viu, a conlucrá şi prin votul nostru de astăḑi la prosperarea şi fericirea acestui tract. Ba este şi acesta, ca tóte câte vedem în lume, un act al înţelepciunei lui Dumneḑeu, ca nu toţi ómenii sĕ fiă întru tóte de aceleşi păreri şi vederi şi daruri; căci tocmai prin varietatea acésta a darurilor mai bine şi mai perfect se pot cunósce şi lucrurile şi se pot promová scopurile cele sublime ale omenimei; numai spiritul conducĕtoriu sĕ fie *unul*, — *multe daruri, dar acelaşi duch!* Mĕdulările corpului, ne arată Apostolul tot la acest loc, cât sunt de multe, cât de diferite în numiri, în formă, în destinaţiunea şi funcţiunea lor, şi cu tóte acestea unul este corpul, îngrijind el unul pentru tóte mĕdulările sale şi iĕrăşi acestea unul câte unul pentru totalitatea, crescerea, sănĕtatea şi bună aflarea corpului, — *multe daruri, dar acelaşi duch!*

Sunt osebiri slujbelor — ḑice Apostolul mai departe, — *dar acelaşi domn.* Precum într'o casă mare, la un stăpân puternic, se află mulţime de servitori şi îngrijitori, avênd sĕ îngrijéscă unul de césta, altul de ceea, dar aceia nu se împedecă, nici se strică unul pre altul, căci toţi servesc scopului comun al susţinerei casei, şi toţi sunt ascultători voinţei şi comandei domnului lor: astfel şi în biserică multe servicii, mulţi servitori, mai

mari şi mai mici, superiori şi inferiori, — însĕ *unul* este domnul: Christos. Şi noi fraţilor, toţi dimpreună servim bisericei, fiă-care cu puterea şi sciinţa sa: preoţi şi mireni, mari şi mici, bărbaţi şi femei. Şi tocmai acésta este una din calităţile cele mai frumóse şi mai preţióse ale constituţiunei nóstre bisericesci, că la unele ce pre *toţi* ne intereséză, *toţi* suntem chiămaţi a şi participá. Nu se deosebesce aici preotul de cătră mirean, nici îl depărtéză acela pre acesta dela sine, nici se depărtéză séu înstrăinéză el de cătră dênsul, pretinḑênd pentru sine numai drepturi şi impunênd aceluia numai sarcini; căci nu domnia şi stăpânia, nu terórea şi frica, nu ambiţiunea vană şi volnicia, ci libertatea, convingerea curată şi iubirea frăţéscă sunt spiritul conducĕtoriu al bisericei nóstre: *ea este o mare comuniune de fraţi.* Grele cu adevĕrat au fost luptele, şi îndelungate — seculi întregi — suferinţele scumpei nóstre biserici strămoşesci, chiar şi prin aceste ţinuturi muntene, pentru aceste scumpe daruri, pentru esistenţa, libertatea şi autonomia sa; dar mulţemită cerului, statornicia în credinţă a părinţilor şi moşilor nostri, iubirea şi încrederea reciprocă între preoţi şi mireni, între păstori şi turmă, a învins tóte obstaculele; şi eată-ne astăḑi, pe lângă tótă greutatea timpurilor, bucurându-ne de dreptul, de a puté conlucra cu toţii pentru prosperarea şi înflorirea bisericei nóstre, — osebite servicii, dar *un* domn, Iisus Christos, carele a întemeiat biserica pe pământ, o a câştigat cu scump sângele sĕu, şi *o susţine, o cârmuesce şi o apĕră întru toţi vecii.*

În fine sunt osebiri lucrurilor, dar acelaşi Dumneḑeu, carele lucréză tóte întru toţi. Multe sunt lucrurile nóstre pe pământ, dar durabile şi folositóre sunt numai acelea, cari se fac întru Dumneḑeu. Noi, fraţilor, suntem astăḑi asemenea semĕnătoriului din Evangeliă, carele

a eșit sĕ semene sĕmênța sa, aruncând în pământ sĕmênța votului nostru, ca sĕ germine, sĕ crésc̆ă și sĕ rodéscă pentru venitoriu; fiă, ca după cuvêntul apostolesc sĕ semĕnăm cu binecuvêntare, pentru-ca la timpul seu cu binecuvêntare sĕ și secerăm. Și acésta va fi, iubiților, décă la lucrarea nóstră nu vom fi conduși de plăceri séu neplăceri personale, strimte și ânguste, ci numai și numai de vocea datoriței nóstre, ca servind lui Dumnedeu. „Sus sĕ avem inimile!“ am audit și astădi în cuvêntul s. Liturghii, *și așa sĕ fiă!* Sĕ nu dicem întru inimile nóstre, cum diceau óre-când Corintenii: Eu sum al lui Pavel, eu al lui Petru, eu al lui Apolos! pre cari apoi cu drept cuvênt Pavel 'i mustrà dicêndu-le: Au dórĕ s'a împărțit Christos? Au dórĕ Pavel s'a restignit pentru voi? Au dórĕ întru numele lui Pavel v'ați botezat?! Nu fraților, nu ale nóstre ci ale lui Dumnedeu vom sĕ alegem; sĕ căutăm dar, ca alesul nostru sĕ fiă spre plăcere Domnului seu și Domnului nostru, carele a binevoit a ne încredința nóue sórtea alegerei acesteia. Căci alesul nostru între noi și cu noi dimpreună este chiămat a lucrá cele bineplăcute lui Dumnedeu, și acelea sunt și cele adevĕrat folositóre nóue; căci *sunt osebiri lucrurilor, dar același Dumnedeu, carele lucrézĕ tóte întru toți.*

Eară Tu Dómne, cela-ce la Prasnicul trecut de curênd ne ai învrednicit a serbá trămiterea Preasântului Tĕu Duch asupra Apostolilor, și a vedé, cum printr'ênsul i-ai luminat pre ei, și printr'ênșii tótă lumea, ca sĕ Te cunóscă pre Tine unul adevĕrat Dumnedeu, și pre care l'ai trămis, pre Iisus Christos, vină întru ajutoriu, Bunule, și neputinței nóstre a mai micilor Tĕi, cari ne-am adunat astădi aici. Trămite-ne și nóue, celora-ce ne rugăm Ție, pre Duchul Tĕu cel sfânt, ca sĕ ne lumineze a afla pre bărbatul

doririlor nóstre, și mai vêrtos pre cel bineplăcut Ție, carele sĕ ia apostolia acésta în sântă biserica Ta, și sĕ o pórte spre mărirea Ta și spre binele sufletesc al poporului Tĕu din acest ținut. Da Dumnedeul părinților nostri, carele în timpuri grele ai ascultat oftările lor îndreptate spre Tine, și ai așezat aici între stânci și sghiaburi, între ghiățari și câmpi de nea, ca o viiă bineroditóre biserica Ta, ascultă și oftările și rugăciunile nóstre și cererile, ce se aduc Ție în ceasul acesta în sfântă biserica Ta, acéstă inchipuire tainică pe pământ a bisericei Tale ceii de sus și nefăcute de mâni omenesci. Binecuvêntă Dómne și cugetările și simțirile și lucrările nóstre; căci „sunt osebiri darurilor, dar același duch; și osebiri slujbelor, dar același domn; și osebiri lucrurilor, dar același Dumnedeu, Tu, Unule Preabunule, *carele lucrezi tóte întru noi toți*“. Amin!

XXXIX. La taina sfântului botez.*)

1.

Ne-am întrunit astădi, fraților, în casa lui Dumnedeu, ca să aducem în staulul lui Christos un mielușel cuvântătoriu, pre care părinții lui credincioși doresc a-l creștină cât mai curênd. Ear ușa, pe carea întră cineva în staulul lui Christos, *e sfântul botez*, cea d'ântâiu din cele șepte taine ale bisericei creștine. Născut cu timbrul păcatului strămoșesc, omul prin apa cea sfințită a botezului se lapădă de omul cel vechiu al păcatului, se spélă de întinăciune, se îmbracă în omul cel nou al darului și se împreună cu Christos.

Acésta o cere Christos dela toți credincioșii sei, ba ca să ne arete și mai lămurit sfințenia botezului, El însuși, cel fără de păcat, carele rădică păcatele lumei, *se botéză* în Iordan dela Ioan; și când Ioan se sfiiesce a boteza el robul pre Stăpânul, Iisus stăruesce a se boteza dela dênsul; căci așa — dice — se cuvine, a se plini tótă dreptatea.

Și precum însuși a priimit a se boteza, așa și înainte de înălțarea sa la cer, chiămând pre învățăceii sei, li-a demandat dicênd: „Mergênd învețați tóte neamurile, botezându-i pre ei în numele Tatălui și al Fiiului și al Sfântului Duch, învățându-i pre ei să păzéscă tóte câte am poruncit vouĕ. Și eată eu cu voi sum în tóte dilele până la sfêrșitul veacului!“ Acestea sunt ultimele cuvinte ale lui Christos, cari sunt scrise în sfânta evangeliă a lui Mateiu, și cu ele se și termină acéstă sfântă evangeliă, și terminarea se însémnă cu cuvêntul Amin, care însemnéză: Așa să fiă!

Și așa încheiăm și noi acest scurt cuvênt, scos din comóra cea nesecată a cuvêntului lui Dumnedeu.

*) A se vedé nota 10 dela urmă.

Și vĕ rog pre toți, cari binevoiți a asista la acest act sfânt: părinți trupesci și sufletesci, frați și sorori și toți și tóte, cari vĕ aflați aici, ca cu pietate să săvêrșim sfânta tainĕ a botezului asupra acestui prunc nounăscut, care vine la Christos, implorând darul și ajutoriul și binecuvêntarea lui Dumnedeu asupra lui și asupra nóstră, cari cu bucuriă purtăm numele lui Christos, care nume, după cuvêntul sfântului Apostol Pavel, este preste tot numele. Amin.

2.

Prin taina s. botez întră omul în céta credincioșilor lui Christos și prin acésta se face părtaș de tóte darurile, ce le dă Domnul credincioșilor sĕi: cunoscința lui Dumnedeu, iubirea lui Dumnedeu și a deaprópelui, credința în Dumnedeu, speranța în Dumnedeu, care nu lasă niciodată a cădé omul cu inima de cătră Dumnedeu și a se cufunda în noroiul păcatului, al cărui sfêrșit e perirea. Pentru aceea biserica numesce s. botez și a *dóua nascere;* căci prin nascerea cea d'ântâiu vine omul în lume; ear prin nascerea a dóua, duchovnicéscă, se desbracă de omul cel vechiu, de Adam cel căḑut în păcat și osândă, și se îmbracă în omul cel nou, în Christos cel sfânt și fără de păcat. Eară Christos prin crucea și mórtea sa cea de bună voiă și făcĕtóre de viéță a rupt zapisul păcatului și al blăstĕmului lui Adam, cel-ce era asupra neamului omenesc.

De aceea, iubiți părinți, pre cari Dumnedeu v'a învrednicit de acest prunc, precum doriți și voiți și rugați pre Dumnedeu, să vi-l țină în viéță, așa să vĕ rugați și pentru aceea, ca să vĕ dee bucuriă pe urma lui; căci fericirea copiilor bucuria părinților. Ear ca să și aveți bucuria, ce o doriți, siliți-vĕ din tóte puterile, *a cresce pre acest prunc întru frica lui Dumnedeu*, carea este începutul a tótă înțelepciunea și fericirea omului

pe pământ. Au dóră în avuţiă stă fericirea omului? Nu, iubiţilor, căci atunci toţi cei avuţi ar fi fericiţi, ear cei seraci nefericiţi! Ori dóră în neam mare şi strălucit? Nu, căci atunci numai principii şi boierii şi cei de neam mare ar fi fericiţi, ear cei de neam mic şi de jos nefericiţi! Au dóră în frumseţea séu tăría trupéscă séu viéţa cea multă până la adûnci bětrâneţe? Nimic din tóte acestea: ele de ele singure nu fac pre om fericit; ci cuvêntul lui Dumneḑeu, istoria neamului omenesc şi esperiinţa nóstră propriă ne spun, că fericit este numai cel mulţemit cu sórtea sa, séu mai vêrtos cu cele rênduite lui dela Dumneḑeu. Căci atunci, mult ori puţin, bune şi rele el le priimesce cu mulţemită dela Dumneḑeu, care rênduesce fiecăruia partea lui.

Deci décă voiţi, ceea-ce tot omul voiesce şi doresce, ca sĕ aibă bucuriă de pruncii, cari 'i i-a dat Dumneḑeu, apoi siliţi-vĕ, iubiţilor, a cresce pre pruncul acesta, pre care biserica vi-l dă încreştinat, a 'l cresce, ḑic, *întru frica lui Dumneḑeu,* căci întru acésta, ca într'o comóră, se cuprind tóte cele bune şi de dorit. Amin!

3.

Un obiceiu vechiu, continuându-se timp îndelungat, devine lege.

Aşa şi *punerea mânilor Apostolilor* asupra celorce se botezau séu se preoţiau. Cu timpul însĕ îmmulţindu-se fórte numĕrul creştinilor, şi întroducêndu-se mai mult botezul *pruncilor*, apostolii şi următorii lor, numiţi bărbaţi apostolesci, nu mai puteau botezá ei înşişi, ci puneau episcopi şi preoţi prin oraşe şi sate, cari sĕ servéscă poporului în cele sufletesci, între altele şi la botez. După botez urma punerea mânilor archieresci pe capul celui botezat. Insĕ cu timpul nu se mai putea nici acésta; pentrucă neputênd nici archiereul a ajunge pe la tóte oraşele şi satele distric-

tului sĕu, mulţi copii, murind mai de timpuriu, nu mai ajungeau a se împărtăşì de punerea mânilor archieresci. Astfel archiereul pregătia dintr'o mulţime de plante şi aromate un *oleu sfinţit, numit s. mir,* şi 'l împărţia preoţilor, spre a unge cu acela pre cei noubotezaţi. Şi se priimì mirul acesta între *cele şepte taine ale bisericei creştine* şi a rĕmas până 'n ḑiua de astăḑi. Acéstă taină dar se privesce ca o *întărire séu confirmare a darurilor, cari cel botezat le-a priimit în s. botez.* Pentru aceea după botez îndată se unge cel botezat în chipul s. cruci pe frunte, pe bărbiă, urechi, pept, mâni şi picióre, şi la fiăcare ungere ḑice preotul: „*Pecetea darului s. Duch. Amin!*“ Acésta dar este *a dóua taină,* de carea se împărtăşesce cel botezat: după s. botez adecă urméză s. mir.

Tot asemenea — fiind sănĕtos — se împărtăşesce pruncul noubotezat şi de *a treia taină* ce-i ofere biserica, şi aceea este *s. cuminecătură,* adecă împărtăşirea cu trupul şi sângele lui Christos. Acesteia la omul mare are sĕ-i premérgă ca pregătire mărturisirea şi pocăinţa; dar la pruncul, care prin s. botez a venit la Christos, acéstă împreunare tainică cu Dênsul se face îndată după botez, ear la cas de bólă séu neputinţă se amână pe mai târḑiu.

La taina s. botez se dau dar pruncului încă douĕ s. taine, adecă s. mir şi s. cuminecătură. Luaţi aminte dar, iubiţi părinţi, trupesci şi sufletesci, ca la timp, când vine pruncul la pricepere, acestea şi lui sĕ i-le aduceţi la cunoscinţă şi sĕ i-le plantaţi adûnc în inimă, ca sĕ-şi aducă aminte de ele în viéţa sa. Şi atunci cu linişte veţi puté priví spre viitoriul pruncilor vostri; căci aţi contribuit şi voi, după puterile vóstre, a-i face, cum ḑice învĕţătura credinţei creştinesci, *creştini buni şi ómeni de omenié.* Ceea-ce darul lui Dumneḑeu sĕ plinéscă şi aici! Amin!

4.

La 'nceputul creștinătății botezul se sĕvêrșia mai cu sémă asupra ómenilor în vêrstă, cari mai întâiu priimiau învĕțătură despre credința creștinéscă, apoi mărturisiau înaintea bisericei *simvolul credinței* și numai atunci priimiau s. botez. Ei dar înșiși umblau în afacerea botezului lor, și alții, de regulă mai bĕtrâni, funcționau numai ca nisce martori la creștinarea lor.

Neputêndu-se însĕ permite, ca acesti ómeni, parte căsătoriți și cu prunci, ei înșiși sĕ se boteze, ear soțiile și pruncii sĕ rĕmână în legea evreéscă séu dóră chiar păgânéscă, de timpuriu biserica a trebuit sĕ se cugete și la *botezarea pruncilor*. Acésta o putea face biserica cu atât mai ușor, căci avea esemple date chiar de ss. Apostoli, cari aveau uneori sĕ boteze câte un cap de familiă, dar atunci împreună cu capul familiei botezau tótă familia, cum a botezat d. e. Petru pre sutașul séu căpitanul Corneliu „cu tótă casa lui“, va se ḑică împreună cu soția și pruncii lui. Dar pre pruncii abia de câteva ḑile, pre cari creștinii nu voiau sĕ-'i lase mult timp nebotezați, ca nu cumva sĕ móră în starea acésta, nu-i putea întreba preotul botezătoriu despre credința lor, dar nici a-i amână pănă vor fi mari, și atunci a-'i mai boteza odată, căci atunci cădeau preoții în eresul anabaptiștilor, adecă a boteza pre cineva de dóuĕ-ori. Și așa biserica află espedientul, ca pentru pruncul, care se aduce la s. botez, sĕ se pună *părinți sufletesci* séu *garanți (chizeși)*, numiți *nași de botez*, cari sĕ stea buni bisericei, că finul lor va rĕmâné credincios bisericei pănă la capetul vieței sale.

Acésta este *instituțiunea nașilor*, și voi, iubiților, cari ați luat pruncul acesta în brațele vóstre și 'l ați adus la s. botez, ați luat asupră-vĕ și îndatorirea de părinți sufletesci ai lui, și ca atari a da mână de ajutoriu întru bună creștinésca lui crescere. Ba mai mult.

Pentru casul, de care Dumneḑeu pre toți sĕ ne păzéscă, când părinții ar fi chiămați din viéță înainte de crescerea și așezarea pruncului, voi ați luat asupră-vĕ, a priimí pre pruncul întru ale vóstre, și în rênd cu pruncii vostri cei trupesci, a purta grijă pentru crescerea și buna norocire și a fiiului vostru sufletesc.

Acésta este, iubiților, crucea lui Christos, carea voi de bună voiă o ați luat pe umerii vostri. Eară El, carele a luat de bună voiă crucea pentru tot neamul omenesc, sĕ vĕ întăréscă a o puté purta spre mărirea lui Dumneḑeu și spre mântuirea vóstră și a fiilor vostri, trupesci și sufletesci. Amin!

5.

Este sciut tuturor creștinilor, că ss. taine sunt ucrări așezate de Dumneḑeu, întru cari credinciosul prin *semne vĕḑute* priimesce darul lui Dumneḑeu cel *nevĕḑut*. Semnul séu materia acésta vĕḑută este la botez *apa*, la s. cuminecătură *pânea* și *vinul*, la preoție *punerea mâinilor archieresci*, și așa mai departe. Dar afară de acestea mai sunt de observat și nisce lucruri și forme anumite, cari biserica ni-le arată ca nisce *simvóle séu semne dinafară ale unui lucru dinlăuntru*. Despre aceste semne din afară voiesc, iubiți creștini, a vĕ da astădi puțină învĕțătură, ca toți sĕ le cunósceți și sĕ sciți înțelesul lor, precum le-ați învĕțat ca copii în învĕțătura creștinéscă.

Aci dăm mai întâiu de *întórcerea pruncului cu fața spre apus*, *suflarea în chipul crucei și scuipirea asupra pruncului din partea preotului*, împreună cu cuvintele întrebătóre: „Lapeḑi-te de satana“? și celelalte, la cari nașa rĕspunde în numele și în locul pruncului: „Lapĕdu-mĕ de satana“, și celelalte, ear nu, precum se 'ndatinézĕ pe alocurea: „Lapĕd pre finu-meu“; căci nu nașa lapĕdă pre finul, ci acesta

însuși trebue sĕ se lapede de Satana, adecă de duchul cel rĕu, căci naşa vorbesce în numele finului seu; şi décă cel-ce se botézĕ, ar fi om în vêrstă, atunci el însuşi ar trebuí sĕ ḑică: *Lapedu-me* şi celelalte. Acésta însemnézĕ, că celce vine la Christos, trebue sĕ abḑică *(sĕ se lapede)* mainainte de pĕcat şi de urḑitoriul pĕcatului, care este diavolul. După aceea se întórce pruncul spre rĕsărit, adecă vine dela întunerec la lumină, şi iar i se pune de trei ori întrebarea: „Impreunezi-te cu Christos?“ la care întrebare naşa, tot în numele finului seu, rĕspunde tot de trei-ori: „*Împreunezu-mĕ* cu Christos“, (*nu*: împreunez pre finu-meu). Apoi ḑice tot naşa cu glas simvolul credinţei: Cred întru unul Dumneḑeu — şi celelalte pănă 'n fine. De aceea e şi de lipsă, ca naşa, pe cât numai se póte, sĕ fiă de religia nóstră.

Cu acestea întră apoi naşa cu pruncul în biserică, avênd în *drépta făcliă aprinsă*, închipuindu-se prin acésta venirea omului dela întunerecul necunoscinţei la lumina cunoscinţei de Dumneḑeu.

Îmbrăcarea în alb a pruncului după botez însemnézĕ îmbrăcarea lui în Christos cel fără de pĕcat, după cuvêntul Apost. Pavel: „Câţi în Christos v'aţi botezat, în Christos v'aţi şi îmbrăcat“.

Tăierea pĕrului însemnézĕ jertfa de sine, ce o aduce botezatul lui Dumneḑeu.

Cufundarea de trei ori în apă la s. botez însemnézĕ, că pruncul a murit pĕcatului (cufundarea), şi acum viézĕ lui Dumneḑeu (rădicarea).

Şi aşa, precum pe scurt v'am arĕtat, tóte *semnele din afară,* ce se fac atât la s. botez, cât şi la celelalte ss. taine, *tóte au un înţeles,* şi e de lipsă, ca sĕ pĕtrundem la acest înţeles; căci altmintrea am puté aluneca a crede, că aceste forme sunt numai nisce lucruri volnice şi fără valóre.

De ací urmézĕ, sĕ nu judecăm cu uşurinţă asupra lucrurilor religióse şi bisericesci, deşí ni s'ar păré la 'nceput străine; ci sĕ întrebăm de însemnarea şi înţelesul lor. Şi atunci ne vom convinge, că sunt lucruri serióse, menite a trage pre om dela cele de jos la cele de sus, dela cele omenesci la cele dumneḑeesci.

Cinstesce dar şi tu, iubite creştine, lucrurile şi formele din afară ale funcţiunilor bisericesci, căci prin cinstirea lor cinstesci pre însuşi Dumneḑeu. Căruia cinste şi mărire şi închinăciune în veci! Amin.

6.

După vechia tradiţiune bisericéscă, ca o continuare din legea vechiă — sciţi că lui Iisus la opt ḑile i s'a pus numele Iisus, — la botez *se dă celui-ce se botézĕ şi numele.* Acésta o hotăresc mai întâiu părinţii şi naşii, décă acela este prunc, ear décă este om mare, care vine d. e. dela credinţa mosaică sau mohamedană séu păgânéscă la religia creştină şi la biserica nóstră dreptcredincióssă rĕsăriténă, atunci 'şi alege el însuşi numele. Dar totdeuna se face acéstă alegere a numelui şi 'n conţelegere cu Preotul: aşa era în legea vechiă, aşa a rĕmas şi în cea nóuă. In legea vechiă nu era botezul, ci tăierea-împregiur a pruncilor de parte bărbătéscă, apoi spĕlările, jertfele şi rugăciunile din partea preotului, prin care se priimia pruncul în legea lui Moise; dar punerea numelui se făcea în ḑiua a opta dela nascere, şi anume înainte de tăierea-împregiur. Ear ca esemplu, că acest nume 'l hotăriau părinţii pruncului, Vĕ aduc aminte de casul s. Ioan Botezătoriul, la a cărui tăiere-împregiur se escară diferinţe de păreri pentru numele pruncului între maică-sa şi între rudenii. Acestea ḑiceau sĕ-l chiăme Zacharia, căci aşa chiamă pre tată-seu; ear mama pruncului stăruia pentru numele Ioan. Rĕ-

mase dar, ca tata sĕ hotăréscă; şi acesta, care rĕmăsese mut, căci nu creduse ângerului, că li-se va nasce fiiu acum fiind amêndoi bĕtrâni, cerù tăbliţă şi scrise: Ioan sĕ fiă numele lui! Şi Ioan a fost. Eară limba lui se deslegà îndată, şi bĕtrânul preot începù a mări pre Dumneḑeu şi a prorocí pentru acest prunc minunat, cari apoi tóte s'au plinit la timpul lor.

Aşa e şi în biserica creştină, unde tot părinţii trupesci şi cei sufletesci séu naşii în conţelegere cu preotul botezătoriu au sĕ hotăréscă numele pruncului.

Numele acestea sunt felurite. Multe din ele sunt luate din legea vechiă, multe din limba grecéscă şi romană, căci acestea erau pe timpul lui Christos limbile cele mai lăţite şi mai culte; dar tóte au o însemnătate hotărită şi nu sunt numai sonuri góle fără înţeles. Aşa Ioan însemnézĕ darul lui Dumneḑeu, Nicolae învingĕtoriu, Stefan cununá; apoi Maria dăruită, Ana dar, Sofia înţelepciune, Elena luna ş. a.

Şi fiindcă ne este vorba de nume, şi numele se dă la s. botez, Vĕ rog fraţilor, sĕ rĕmânem pe lângă numele nóstre strămoşesci, cari ni le-a dat biserica, şi cari sunt îndatinate la naţia nóstră. Mult se schimbă timpurile, şi multe schimbări şi înnoiri aduc ḑi de ḑi; noi însă sĕ nu lăsăm, ca alţii, póte de altă limbă, de altă credinţă, de alte obiceiuri, sĕ hotăréscă ei numele copiilor nostri séu sĕ le schimbe, sucéscă şi schimonoséscă după placul lor; ci după cuvêntul s. Scripturi: Nu da altuia mărirea ta! sĕ pĕstrăm cu tărią dreptul, care ni-l'a dat Dumneḑeu: ca noi părinţii înşine sĕ hotărîm după voia nóstră liberă numele fiilor nostri şi fiicelor nóstre.

La acésta ajută-ne Dómne preabunule; căci Tu ni-ai dat prunci şi prunce, şi prin s. botez iar la Tine-i aducem. Amin!

XL. La s. tainá a cununíei.

1.

Aţi venit astăḑi, iubiţilor tineri, întru acéstă s. casă, ca împreună cu noi sĕ implorați darul lui Dumneḑeu şi binecuvêntarea bisericei asupra însoţirei vóstre conjugale.

Este sfântă, iubiţilor, legătura acésta, şi aşezată chiar dela începutul neamului omenesc de însuşi Dumneḑeu, carele a ḑis: „Nu este bine sĕ fiă omul singur pe pământ; sĕ facem lui ajutoriu după dênsul". Şi aşa a făcut Creatoriul pre Eva, o a dat soţiă lui Adam şi i-a pus pre amêndoi în raiu, şi binecuvêntându-i li-a ḑis: „Cresceţi şi vĕ îmmulţiţi şi umpleţi pământul şi-l stăpâniţi pre el".

De aceea biserica creştină a declarat căsătoria *tainá*, o a numĕrat între cele şepte taine ale sale şi o va numĕra până la sfârşitul veacului.

Şi tainá sfântă este, iubiţilor, cu adevĕrat: ia căsătoriei fundamentul religios, şi ea e degradată la un contract de tóte ḑilele pentru o marfă, pentru o casă, pentru o vită, — contract, care aḑi se légă, mâne se deslégă. Şi prin clătinarea fundamentului se clatină şi cade şi ceeace a fost zidit pe dênsul: familia şi viéţa familiară. Şi prin clătinarea vieţei familiare omul cade dela înălţimea cea aprópe de ângeri, la carea l'a pus Creatoriul, şi ajunge la josimea animalelor de pe pământ.

Dar tainá e căsătoria şi pentru aceea, căci ea purcede din voia liberă, cu carea a înzestrat Dumneḑeu pre om: bărbatul alege liber pre femeea, pre carea Dumneḑeu a destinat'o a-'i fi soţiă, şi femeea urmézĕ liber bărbatului, pre care Dumneḑeu i l'a rênduit soţ.

Nu este aici silă, nu este interes de cele josnice pământesci: simpatia reciprocă séu împrumutată este, carea légă soţ şi soţiă unul de altul.

Acéstă inclinare şi simpatiă liberă sĕ fiă dar şi temeiul însoţirei vóstre conjugale, iubiţi tineri: voinţa vóstră, dorinţele şi aspiraţiunile vóstre, ţînta vieţei vóstre sĕ fiă una: mergerea treptat dela cele de jos spre cele de sus.

Urmând aşa, viéţa vóstră conjugală de pe pământ va fi fericită, ear fericirea de pe pământ va fi prevestirea fericirei celei mai înalte, carea tot creştinul o doresce şi carea şi vouĕ sĕ vi-o dăruiască Dumneḑeu. Amin! —

Şi acum, iubiţi tineri, vĕ poftesc sĕ faceţi aici, înaintea lui D-ḑeu şi a bisericei mărturisirea credinţei vóstre creştinesci în privinţa s. taine a căsăteriei, şi sĕ rĕspundeţi liber după consciinţa vóstră, la întrebările următóre.

(Urméză întrebările prescrise, şi apoi se încep ritualele bisericesci).

2.

Stăm, iubiţilor, înaintea unui act sfânt, a unei *cununii bisericesci*, prin care cerem dela Dumneḑeu binecuvêntarea unei căsătorii puse la cale între doi tineri.

Biserica creştină privesce căsătoria ca un act de bucuriă în viéţa omenéscă. Şi cu drept cuvênt pune pe capetele tinerilor, cari păşesc la taina căsătoriei, cununi de flori, ca pe capetele unor eroi şi învingĕtori. Căci din tóte fasele séu treptele şi stările vieţei omenesci nici una nu este de aşa mare însemnătate ca căsătoria, prin carea un period al vieţei, adecă periodul copilăriei şi al juneţei, se încheiă, şi alt period, periodul bărbăţiei şi maturităţii, se 'ncepe şi are sĕ dureze pănă la 'ncheerea vieţei înseşi. De aceea un act de aşa mare însemnătate, adeseori deciḑĕtoriu

pentru tótă viéţa, îl sĕrbăm ca un act de bucuriă, la care se întrunesc membrii familiilor acum înrudite, aducênd tinerilor felicitările şi darurile lor.

Biserica însĕ bucurându-se şi ea de bucuria fiilor sei, împune celor căsătoriţi totdeodată şi datorinţa, de a privi şi a pĕstra acéstă legătură ca o legătură stântă. Şi acéstă parte o are în vedere s. Apostol Pavel, când în epistolía sa cătrĕ Galateni, carea ni-se va vestí preste puţin, aséměnă legătura dintre bărbat şi femee cu legătura dintre Christos şi biserică, fiind Christos capul bisericei, ear biserica trupul lui Christos. Auḑiţi dar, iubiţilor, ce legătură este aceea, carea o încheiaţi voi astăḑi: iubire şi credinţă, îngrijire şi apĕrare şi chiar jertfire a unuia pentru altul! Iubind tu femee pre soţul tĕu şi tu bărbate pre soţia ta, şi îngrijind creştinesce unul pentru altul, v'aţi iubit şi v'aţi grijit pre voi înşivĕ; căci fiăcare din voi aţi lăsat tată şi mamă şi v'aţi lipit unul de altul şi v'aţi făcut *un* corp!

Aduceţi-vĕ dar aminte, fii mei, d'apururea de învĕţătura, ce prin rostul nostru al slujitorilor sei, vĕ dă astăḑi maica biserica; şi întocmind astfel viéţa vóstră conjugală, darul lui Dumneḑeu va fi cu voi. Amin!

3.

Precum la botez, aşa şi la cununiă biserica creştinéscă s'a îngrijit, a se da precum acolo pruncilor, aşa aici tinerilor *părinţi sufletesci*, numiţi *naşi séu nuni*.

Chiămarea naşilor de cununiă se arétă deja prin somnele din afară, cari disting pre naşi de alţi creştini asistenţi la acéstă cununiă. Căci ce sunt *făcliile aprinse*, cu cari naşii însoţesc pre finii lor la cununiă? Acelea sunt nisce somne din afară şi vĕḑute ale nevĕḑutei privegheări şi purtări de grijă a naşilor pentru binele fiilor lor sufletesci. Cei mai deaprópe îngrijitori

pentru mulţemirea şi fericirea tinerilor sunt şi aici, ca în tótă viéţa omenéscă, părinţii trupesci; dar biserica s'a îngrijit, ca unde părinţii trupesci nu mai sunt în viéţă séu din alte cause nu mai pot împliní datorinţele lor acestea, sĕ păşéscă la mijloc ca substituţi ai lor părinţii sufletesci, şi tinerii totuşi sĕ nu rĕmână de tot lipsiţi de ajutoriul părinţesc. Ba şi unde părinţii trăiesc şi împlinesc cu scumpĕtate datorinţele lor cătră fiii şi fiicele lor şi după căsătoriă, biserica dă tinerilor părinţi sufletesci, cari cu cuvêntul şi cu fapta sĕ fiă de ajutoriu părinţilor trupesci. Şi acestia, după praxa cea vechiă a bisericei, sunt naşii de cununiă ai tinerilor căsătoriţi. De aceea, iubiţi tineri, lângă iubirea, supunerea şi ascultarea, ce datoriţi părinţilor vostri, iubiţi şi pre naşii, pre cari vi i-a dat biserica ca pre al doilea rênd de părinţi, şi vĕ siliţi, ca prin purtările vóstre cele bune sĕ vĕ arĕtaţi vrednici de încrederea şi iubirea, cu carea ei de bună voiă v'au dăruit.

„Binecuvêntarea părinţilor întăresce casele fiilor", ḑice s. Scriptură, carea este cuvêntul lui Dumneḑeu. Fiă, ca de acéstă binecuvêntare a părinţilor vostri, şi a celor trupesci şi a celor sufletesci, sĕ vĕ împărtăşiţi, iubiţilor tineri, şi voi, şi acum şi în tótă viéţa vóstră! Amin!

4.

Precum la tóte ss. taine, aşa şi la cununiă, carea este binecuvêntarea nuntei, biserica nóstră a întrodus unele *forme şi semne din afară,* prin cari în formă simbolică şi tainică se esprimă o cugetare, o idee. Deci avênd şi voi, iubiţi tineri, a împliní din darul lui Dumneḑeu astăḑi aceste forme, viu cu acéstă plăcută ocasiune a vi-le esplica acelea prin câteva cuvinte, ca sĕ cunósceţi înţelesul lor, sĕ sciţi ce faceţi şi pentru ce faceţi, şi cunoscêndu-le sĕ le sciţi aprecia ca nisce lucrări sfinte.

Inainte de tóte ce însemnéză *inelele,* cari sunteţi chiămaţi a le schimba acum la logodna bisericéscă? Schimbarea inelelor între doi ómeni este un ce îndatinat de mii de ani, şi este semnul celei mai mari iubiri, încrederi şi credinţe dintre ei; ear perderea séu rĕpunerea unui astfel de inel se socotia încă din vechime de mii de ani ca călcarea credinţei promise, şi se pedepsia cu perderea capului. De aceea, iubiţi tineri, sĕ sciţi şi sĕ nu uitaţi nicicând, că inelele, ce schimbaţi astăḑi, sunt semnele vĕḑute ale iubirei şi credinţei, ce v'aţi promis unul altuia cu jurĕmênt înaintea lui Dumneḑeu întru acéstă sfântă casă dumneḑeéscă pentru tótă viéţa. Şi ce aţi promis sĕ şi ţineţi, şi ce aţi jurat sĕ nu călcaţi, fiindu-vĕ Dumneḑeu atotsciutoriul cercetătoriu şi judecătoriu!

Mai departe ce însemnéză *cununile,* ce le puno astăḑi preotul pe capetele vóstre? Cununa este semnul de învingere şi triumf al unui erou asupra inimicilor sei, ai cetăţii séu ţerei; la ómeni învĕţaţi séu artişti: istorici, poeţi, cântăreţi şi alţii cununa e semnul distincţiunei, al întâietăţii, ce se recunósce unuia, carele a întrecut pre concurenţii sei. „Mulţi alérgă, unul ia cununa" — ḑice Pavel Apostolul. Ear la împĕraţi cununa numită corónă se face de argint şi aur şi petri scumpe şi rĕmâne moştenire din neam în neam; şi purtarea pe cap a corónei este semnul puterei, mărirei şi domniei preste ţeri şi popóre. Ear cununile pe capetele însurăţeilor însemnéză, că ei au ajuns culmea vieţei pământesci şi astăḑi vor sĕ distingă înaintea lumei pre cel ales de dênşii: mirele pre mirésa şi mirésa pre mirele. De aceea, iubiţilor, stimaţi-vĕ iubiţi-vĕ, apĕraţi-vĕ cu credinţă unul pre altul, şi veţi fi iubiţi de Dumneḑeu şi de ómeni!

Ce însemnéză *gustarea dintr'o pâne* — prescură — *şi dintr'un păchar?* Însemnéză, că vĕ legaţi înaintea lui

Dumnedeu, a nu face deosebire între al meu și al tĕu, ci a fi *un* corp și *un* suflet și a vĕ aduce aminte, că fiind fii ai bisericei, sunteți și ai lui Christos, care este capul bisericei. Păziți-o acésta și veți fi fericiți!

În fine ce însemnézĕ *încungiurarea analogiului* cu mânile întrunite ale vóstre și ale nașilor? Însemnézĕ bucuriă, săltare, un joc sfânt, o horă religiósă, precum a făcut David împĕratul, când a mutat sicriul legei din Jarim la Ierusalim. Și a făcut prasnic nemai pomenit și a pus cete de preoți și de cântăreți înaintea sfântului sicriu, ear el mergea în frunte săltând și jucând și mărind pre Dumnedeu, căci l'a învrednicit a aflá un loc, unde sĕ așeze și sĕ pĕstreze cu statorniciă neclătită sfințenia, ce până acum se mutá din loc în loc, după împregiurări. Așa și voi, iubiților, prin acéstă săltare închipuiți bucuria, căci ați ajuns din darul lui Dumnedeu diua cea dorită a întrunirei vóstre.

Stimați dar, iubiți tineri, și aceste semne din afară cu înțeles tainic dinlăuntru. Aduceți-vĕ totdeuna aminte de înțelesul lor, și urmați tăcuta învĕțătură, ce vi-o dau acelea, ca pe treptele semnelor vĕdute sĕ vĕ înălțați la treptele cele nevĕdute și dumnedeesci, spre fericirea vóstră timpurală și mântuirea vóstră eternă. Amin!

5.

Stând astădi în casa lui Dumnedeu, spre a cere dela Dênsul dar și binecuvêntare asupra căsătoriei vóstre, iubiți tineri, am părintésca datorință, a vĕ amintí încă odată ceea-ce v'a învĕțat biserica deja în anii prunciei și ai școlei vóstre, că adecă căsătoria séu nunta este una din cele șepte taine ale bisericei creștinesci și este a se onora și ținé din parte-ne ca un lucru sfânt și venerabil.

Și óre prin *căsătoria civilă*, carea acum este introdusă pe lângă cea bisericéscă, ba se demandă a se face chiar înainte de cea bisericéscă, se combate séu dóră chiar se opresce și se scóte din us căsătoria bisericéscă? Sĕ nu fiă, iubiților, sĕ nu fiă! „Cerul și pământul, — dice Christos — vor trece, ear cuvintele mele nu vor trece!“ Așa este și așa trebue sĕ fiă până 'n veac.

Căsătoria civilă o a hotărît și pus în lucrare guvernul și dieta țerei, și ca atare ea este obligătóre pentru toți locuitorii țerei; dar maimarii bisericei totdeuna s'au luptat și se luptă pe calea legei contra acestei *vătĕmări și înjosiri* a căsătoriei. Noi încă suntem datori, a spriginí biserica în nobilele ei nĕsuințe, se 'nțelege pe lângă respectul și supunerea, ce datorim legilor țerei, până când acelea sunt în valóre; dar totdeuna sĕ ne aducem aminte, că legile omenesci sunt trecĕtóre, de adi păn' mâne, ear cele dumnedeesci sunt eterne, pănăcând va fi neamul omenesc pe pământ. De aceea, după cuvêntul Domnului și Mântuitoriului nostru Iisus Christos, sĕ dăm cele-ce sunt ale împĕratului împĕratului, și cele-ce sunt ale lui Dumnedeu lui Dumnedeu: sĕ împlinim, pănăcând va sta ea, și formele căsătoriei civile, carea e prescrisă; dar cunoscênd mărimea și sfințenia căsătoriei bisericesci, sĕ o 'mplinim acésta cu tótă scumpĕtatea. Căci acolo împlinim formele cele prescrise de legea statului: ne arĕtăm numele, ne spunem etatea, numele nóstre și ale părinților, subscriem un protocol și celelalte, ce ni-se cer; aici însĕ, întru acéstă sfântă casă, unde locuesce Dumnedeu cu darul sĕu, aici priimim prin gura bisericei binecuvêntarea lui Dumnedeu; și *acésta* este căsătoria cea adevĕrată, carea se hotărésce în cer și se sĕvêrșesce pe pământ.

De acéstă sfântă legătură a căsătoriei sĕ vĕ învrednicéscă și pre voi, iubiților, Domnul nostru Iisus Christos, care prin prosența sa a binecuvêntat și sfin-

ţit nunta cea din Cana Galileii şi sfinţesce prin darul Seu şi căsătoria, carea biserica nóstră creştină o binecuvêntă în numele Lui. Amin!

6.

Tipicul séu rênduiala bisericéscă prescrie, ca preotul cununătoriu la încheerea ceremonialului religios al cununiei sĕ aducă tinerilor cununaţi *gratulările şi felicitările sale.* Este frumósă şi bună rênduiala acésta; căci ce părinte nu se va bucura de fericirea copiilor sei, care fericire în ḑiua cununiei bisericesci se deschide dinaintea ochilor lor ca o câmpiă înflorită?

Dar pentru-ca acéstă fericire sĕ vină asupra tinerilor cununaţi, ei sĕ se siléscă din tóte puterile lor a o şi merita. Şi acésta va fi, décă ei vor avé credinţă bună, curată şi neclătită în Dumneḑeu, şi décă acéstă credinţă purtată în inimă, o vor mărturisí şi cu cuvêntul şi o vor dovedí şi cu fapta, îndreptând viéţa lor întru tóte după voia lui Dumneḑeu. Căci nu frumseţea şi tăria trupéscă, nu avuţiile, rangurile şi desmerdările lumesci fac fericirea omului, *ci întocmirea voii lui după voia lui Dumneḑeu.* Căci celce face aşa, la bine nu se sumeţesce, la rĕu nu desperéză, la greutăţi şi îndoieli nu rĕtăcesce, la suferinţe şi dureri nu cârtesce asupra lui Dumneḑeu, ci are credinţă şi încredere neclătită în Cel Atotputernic şi Atotbun, dela carele paşii omului se îndreptéză.

In viéţa conjugală, ce o începeţi cu ḑiua de astăḑi, şi pre voi iubiţilor, ca pre toţi muritorii, vĕ vor întimpina bune şi rele, dulci şi amare, plăcute şi neplăcute; căci aşa a binevoit Creatoriul sĕ fiă partea şi sórtea omului pe pământ. Purtaţi însĕ şi voi, ca óre-când dreptul Iov, cele bune cu mulţemită şi cele rele cu răbdare şi cu neîmpuţinată încredere în Dumneḑeu. Şi atunci, ori-cum ar fi sórtea vóstră,

o veţi sci în mâna lui Dumneḑeu, care după cuvêntul sfintei Scripturi veghéză asupra întrărilor vóstre şi a eşirilor vóstre.

Aceste puţine cuvinte părintesci vi-le dau, iubiţilor, şi eu vouĕ astăḑi ca un călăuz sigur în calea vieţei. Fiă, ca acelea sĕ prindă rădĕcină în inimile vóstre şi sĕ créscă şi sĕ rodéscă într'ênsele, spre mărirea lui Dumneḑeu şi pre fericirea vóstră! Binecuvêntarea Domnului preste voi, acum şi pururea şi în vecii vecilor! Amin.

NOTIȚE.

1. Ținênd cultul dumnedeesc dela Prasnicul Înălțărei Domnului mult timp, mai cu sémă pe unde întru acéstă dți se face litiă la câmp, se presentă dóue cuvêntări; deci după buna aflare.

2. Tot din considerările de sub 1. se presentă la Prasnicul Pogorîrei Duchului Sfânt o cuvêntare și pentru a dóua dți.

3. Părintele bisericesc provocat aici este *Bernard de Claravalle* (Clairvaux) pe la anul 1150, pre care biserica apuseană 'l numĕră între „marii dascăli ai bisericei". Enunciatul acestuia e: Tantum Deus cognoscitur, quantum diligitur. (Atâta cunóscem pre Dumnedeu pe cât 'L iubim).

4. Chramul bisericei din Sibiiu-cetate, unde pe acel timp autorul erá paroch. Cuvêntul cuprinde și o scurtă privire asupra istoricului acestei biserici.

5. Fericitul *Metropolit Andreiu* mĕ chiămă odată la sine și'mi încredință, a pune în poesiă nisce notițe, ce avea în mână; acelea erau o cântare sêrbéscă, ce se cântá la Întrarea în biserică. — 'I dusei poesia, dênsul o priimì, p. *Cunțan*, profesor de cant, 'i făcù melodia și o puse pe note. La proximul prasnic, când fericitul serbá aniversara întrărei sale în tagma monachală, (la 1 Novembre 1833), chorul seminarial cântà primadată acest vers, care emoționà pre bĕtrânul Archiereu până la lacrimi; și așa modestul vers începù a se cântá din acea dți prin bisericile archidiecesei nóstre transilvane. Eată'l!

La întrarea în biserică a Maicei Preacurate.

1. *Astădi un sicriu preasfânt:*
Maica 'Naltului Cuvênt,
În biseric' a întrat,
Jertfă Domnului s'a dat.
Saltă Sfânta Sfintelor,
Căci lauda feciórelor
Se aduce în altar
Domnului pre sine dar!

2. *O proroc prealăudat,*
Care 'n psalmi te-ai mângăiat,
În organe adi şi'n strune
Cânt' a Domnului minune!
Saltă Sfânta Sfintelor etc.

3. *O părinţi prea fericiţi*
Şi de Dumnedeu iubiţi,
A căror odraslă sfântă
Ângeri şi ómeni o cântă: —
Saltă Sfânta Sfintelor etc.

4. *Bucuraţi-vě, săltaţi,*
Pre Maria o 'nchinaţi
Domnului din cer Preasfânt
Maică bună pe pământ!
Saltă Sfânta Sfintelor etc.

---

6. Cuvêntul acesta este aşa scurt cu privire la lungimea cultului d-deesc dintru acéstă di: litiă la „Iordan“ etc.

7. La instalarea autorului în biserica şi parochia Sibiiu-cetate. Archiereul amintit este fericitul *Andreiu*, P. Protopresbiter Ioan *Hannia*, Administratorul parochial Păr. Ieromonach *German*, în fine antecesorul meu P. Archimandrit *Meletiu*, fiind acesta cel din urmă preot „grecesc“ dela „capela grecéscă“, cum se numiá pe atunci, eară eu cel d'ântâiu „paroch“ al „bisericei greco-orientale din Sibiiu-cetate“, cum o a întrodus Comitetul parochial în cartea funduară.

8. Învěţătoriul amintit, care merse pe jos la Impăratul, se ocră îmbunătăţirea scólelor, a fost renumitul pedagog *Pestalozzi*.

9. Din multele cuvêntări bisericesci, ce am ţinut la alegeri de protopresbiter, reproduc aici numai acesto trei, ca privitóre din diferite puncte de vedere la datorinţele protopresbiterului.

10. Aceste cuvinte casuale nu sunt propriamente cuvêntări bisericesci, ci numai nisce scurte *învěţături* privitóre la ss. taine ale botezului şi nuntei. La celelalte taine, precum: mărturisire, maslu etc., nu mi s'au părut de lipsă aceste învěţături, avênd la acelea preotul a se adresá anume cătră câte o singură persónă.

BIBLIOTECA ACADEMIEI REPUBLICII POPULARE ROMÂNE

REGISTRU.

		Pag.
Prefață	. . . . .	V
I.	Luni a dóua ḑi de ss. Pasci	1
II.	La sĕrbătórea S. M. Mucenic George	5
III.	„ ss. împĕrați Constantin și Elena	9
IV.	„ prasnicul Înălțărei la cer a lui Christos	14
V.	Alta tot la prasnicul Înălțărei Domnului	24
VI.	A dóua ḑi de Rosalii	29
VII.	La sĕrbătórea Nascerei s. Ioan Botezătoriul	37
VIII.	„ „ ss. Apostoli Petru și Pavel	41
IX.	„ „ s. Proroc Ilie	46
X.	„ prasnicul Schimbărei la față a Domnului	51
XI.	„ „ Adormirei Maicei Preacurate	59
XII.	„ tăierea capului S. Ioan Botezătoriul	63
XIII.	„ prasnicul Nascerei Maicei Domnului	67
XIV.	„ „ Înălțărei s. Cruci	71
XV.	„ sĕrbătórea cuv. maice Paraschiva	76
XVI.	„ „ S. Marelui Mucenic Dimitrie	79
XVII.	„ „ ss. Archangeli Michail și Gavriil	84
XVIII.	„ „ Întrărei în biserică a Maicei Preacurate . .	89
XIX.	„ „ s. Ierach Nicolae	93
XX.	„ prasnicul Nascerei Domnului	98
XXI.	Tot la prasnicul Nascerei Domnului	104
XXII.	A dóua ḑi de prasnicul Nascerei Domnului	110
XXIII.	A treia ḑi, la ântâiul Mucenic și Archidiacon Stefan . . .	115
XXIV.	La prasnicul Tăiărei împregiur	119
XXV.	Tot la prasnicul Tăiărei împregiur	125
XXVI.	La Botezul Domnului	130
XXVII.	„ sĕrbătórea ss. Trei-Ierarchi	133
XXVIII.	„ prasnicul Întimpinărei Domnului	138
XXIX.	„ „ Bunei vestiri	143
XXX.	„ s. Vinerea-mare	147

Cuvêntări bisericesci casuale.

XXXI.	La sfințirea bisericei	153
XXXII.	„ „ școlei	158
XXXIII.	„ alegerea de preot	161
XXXIV.	„ întrarea în parochiă	165
XXXV.	„ eșirea din parochiă	171
XXXVI.	„ alegerea de protopresbiter	178
XXXVII.	„ altă alegere de protopresbiter	184
XXXVIII.	Tot la o alegere de protopresbiter	190
XXXIX.	La taina s. botez (6 cuvêntări)	198
XL.	„ s. taină a cununiei (6 cuvêntări)	207
Notițe	. . . . .	217

BIBLIOTECA ACADEMIEI ROMÂNE